m. 2

cf bis

3

3

gratie in labiis tuis propterea benedixit [illegible]

Gaudete indomino semper iterum dico [illegible] mo[illegible]

stia uestra nota sit omnibus hominibus dominus prope est [illegible]

chil solliciti sitis [illegible] omni oratione petitiones uestre in

notescant apud deum ℣ [illegible]

tum [illegible]

[illegible] domine in [illegible] excita potentiam

tuam [illegible] et ueni ℣ Qui [illegible]

israel intende qui deducis [illegible]

Alleluia ℣ [illegible]

[illegible] nostri domine in beneplacito populi tui [illegible]

nos in saluta ri tu o

Off Benedixi sti domi ne ter ram tu am auertisti captiuita

tem iacob remisisti iniquitatem ple bis tue Co Dicite

pusillanimes confortamini et nolite timere ecce deus no

ster ueniet et saluabit nos Doc. IIII

Rorate celi de su per et nubes pluant iustum aperiatur

terra et germinet saluatorem V Et iustitia oriatur simul ego

dominus creaui eum Euouae R Prope est dominus

omnibus inuocantibus e um omnibus qui inuocant

e um in ueritate L Laudem domini

loquetur os meum et benedicat omnis caro

mine potentiam tuam et ue ni ut ſal

uos faci as nos Tract. Qui regiſ iſrael

intende qui deducis uelud ouem io

ſeph V. Qui ſedes ſuper cherubim appare corā

effraym V. Beniamin et manaſſe V. Ex

cita do mine potentiam tuam et ue ni

ut ſaluos fa cias nos Of. Exulta ſatiſ

filia ſyon predica filia hieruſalem ecce rex tu

uſ. uenit tibi ſanctuſ et ſaluator. Co. Exultauit ut

gigans adcurren dam uiam aſummo ce lo egreſſio eiuſ

et occurſuſ euiſ uſq; adſummum eiuſ. In ſci thome apli.

Celi ennarrant gloriam de i ⁊ opera manuum eius

annuntiat firmamentum dies diei eructat uerbum ⁊ nox

nocti indicat ſcien tiam ℣ Non ſunt loquele Euouae. In

omnem ter ram e xi uit ſo nus eo rum ⁊ in fines

orbiſ terre uer ba eo rum ℣ Celi ennarr

Nimiſ honorat i ſunt amici tui de

uſ nimiſ conforta tuſ eſt principat⁹

eo rum Off Michi autem ni miſ honorifica ti ſunt ami

ci tui de uſ nimiſ confortatuſ eſt principatuſ e o

rum Co Poſuiſti domine in capite eiuſ coro nam de la

pi de preci oſo In uig Nat domini Hodie ſcietiſ quia ueniet

945

BIBLIOTECA CIVICA

IN NOMINE DNI NRI IHU XPI LIBER REGULE PASTORALIS GREGORII PAPE URBIS ROME.

INCIPIUNT CAPITULA PRIMA.

Ne uenire imperiti ad magisterium audeant. .II.

Ne locū regiminis subeant qui uiuendo nō pficiunt que meditando didicerunt. .III.

De pondere regiminis. & qđ ad uersa queq; despicienda sunt. psp̄era formidanda. .IIII.

Quod plerūq; occupatio regiminis soliditatē dissipat mentis. V

De his q̄ in regimine prod ēē exemplo uirtutū possūt. sed quietē ppriā sectando refugiunt. VI

Quod hi q pondus regiminis p humilitatē fugiūt. tūc uere sūt humiles cū diuinis iudiciis nō reluctātur. VII

Quod nō nūquā pdicationis officiū & nō nulli laudabilit appetunt. & ad hoc nō nulli laudabiliter coacti ptrahuntur. VIII

De his q̄ pēē cō cupiscunt. & ad usū sue libidinis instrumentū aplici sermonis arripiunt. X

Qđ mens pēē uolentiū plerūq; sibi ficta boni opū pmissione blanditur.

Innomine dni nri ihu xpi amen

Qualiſ quiſque ad regimen uenire debeat. XI
Qualiſ quiſq; ad regimen uenire nō debeat. XI
iſ q̄ ad regimē ordinate ꝑuenerit. qualē ſe ipſo re
gimine debet exhibere. XII
Ut rector cogitatione ſit mundus. XIII
Ut rector ſēp ſit opatione ꝑcipuus. XIIII
Ut ſit rector diſcretuſ in ſilentio utiliſ in uerbo. XV
Ut ſit rector ſinguliſ cō paſſione ꝓximꝰ. ꝑcūctiſ
cō tēplatione ſuſpenſus. XVI
Ut ſit rector bene agentibꝰ ꝑ humilitatē ſociꝰ. cōtrā
delinquentiū uicia ꝑ zelū iuſticię erectꝰ. XVII
Ut ſit rector interiorꝝ curā in exteriorꝝ occupa
tio non minuenſ. exteriorꝝ ꝓuidentiā in inter
norꝝ ſollicitudine non relinquens. XVIII
De placere rector ſuo ſtudio hominibꝰ appetat.
ſed tam̄ ad q̄d placere debeat intendat. XVIIII
Quod ſcire ſollicite rector debeat. quia plerūq;
uicia uirtuteſ ſe ēē mentiuntur. XX
Que ēē debet rectori diſcretio correptioniſ. & diſſi
mulationiſ. feruoriſ. & manſuetudinis. XXI
Quantū rector ſacre legiſ meditationibꝰ ēē debe
at intentuſ. XXII
Quanta debeat ēē diuerſitaſ. in arte ꝑdicationiſ.
XXIII Quod aliť ammonendi ſunt uiri. atq; aliť femine.
XXIIII Quod aliť ammonendi ſunt iuueneſ. atq; aliť ſenes.
Quod aliť ammonēdi ſ̄ inopeſ. atq; aliť locupletes.

Q°d alter ammodi sūt leti. atq; alter tristes. XXVI
Q°d alter ammonēdi sūt subditi. atq; alit̄ plati. XXVII
Q°d alit̄ amonēdi sūt serui. atq; alter domini. XXVIII
Q°d alit̄ ammonēdi sūt sapiētes hui⁹ seculi. atq; alter
hebetes. XXVIIII.
Q°d alter ammonēdi sunt inpudētes. atq; alter ue
recundi. XXX.
Q°d alit̄ ammonēdi sunt proterui. atq; alter pusilla
nimes. XXXI.
Q°d alit̄ ammonēdi sunt inpatiētes. atq; alter pa
tientes. XXXII.
Q°d alit̄ ammonēdi sūt beniuoli. atq; alit̄ inuidi. XXXIII.
Q°d alit̄ ammonēdi sunt simplices. atq; alit̄ inpuri. XXXIIII.
Q°d alit̄ amonēdi sunt incolumes. atq; alit̄ egri. XXXV.
Q°d alit̄ ammonēdi sūt q' flagella metuūt & ppterea innocenter uiuūt. atq; alit̄ q' sic iniquitate du
ruer̄. ut neq; p flagella corrigantur. XXXVI
Q°d alit̄ ammonendi sūt nimis taciti. atq; alit̄ mul
ti loquio uacantes. XXXVII.
Q°d alit̄ amonēdi sūt pigri. atq; alit̄ p̄cipites. XXXVIII.
Q°d alit̄ amonēdi sūt mansueti. atq; alit̄ iracundi. XXXVIIII.
Q°d alit̄ amonendi sunt humiles. atq; alit̄ elati. XL
Q°d alit̄ amonendi sunt ptinaces. atq; alter incōs
Q°d alit̄ amonēdi s̄ gule dediti. atq; XLI tantes.
alter abstinentes. XLII.
Q°d alit̄ amonēdi s̄ q' iā sua misericordit̄ tribuunt.
atq; alit̄ q' adhuc & aliena rapere cōtendūt. XLIII.

Tho. Smetal.

Q d alit amonendi sunt q

XLIIII

Q d alit amonedi sut discordes. atq; alit pacati. XLV.
Q d alit amonedi sut seminantes iurgia. atq; alter [pacifici]
Q d alit amonendi sut q sacre XLVI
legis uerba no recte intellegut. atq; alit q recte
qde intellegut. sed hec humilit no locunt. XLVII.
Q d alit amonendi sut qui cu pdicare digne ualeat
pnimia humilitate formidat. atq; alter qs ap
dicatione inpfectio uel etas phibet. et tame p
cipitatio impellit. XLVIII.
Q d alit amonedi sunt q in hoc qd teporalit appe
tunt psperantur. atq; alit q ea quide que mudi
sunt co cupiscut. sed tam ad uersitatis labore fa
tigantur. XLVIIII
Q ualit amonendi sut co iugiis obligati.

L
Q d alit amonendi sut peccatorp carnis cosci. atq;
alter ignari. LI
Q d alit amonendi sunt q peccata deplorant operu
atq; alter qui cogitationum. LII
Q d alit amonedi sunt q amissa plangut nec tam
desers. atq; alit q desert nec tame plangut. LIII
Q d alit amonedi sut q in licita que faciut etia lau
dat. atq; alit q accusant praua nectamen deuitant.
Q d alit amonendi sunt q repentina LIIII.

cō cupiſcentia ſuperant . atq; alii qui in culpa ex
cōſilio ligantur . L V

Q d alii amonendi ſint qui licet minima crebro tamē
in licita faciunt . atq; alii qui ſe apparuiſ cuſtodiunt .
ſed aliquando in grauiſ demerguntur . L VI

Q d alii amonēdi ſint . qui bona nec inchoant . atq; alii
qui inchoata minime cōſumant . L VII

Q d alii amonendi ſint . qui mala occulta agunt & bo
na publice . atq; alii qui bona que faciunt abſcōdunt .
& tamē quibuſdā factiſ publice mala de ſe opi
nari permittunt . L VIII

D e exortatione multiſ adhibenda . ut ſic ſingu
lorum uirtuteſ adiuuet . quatenus per hanc cōtraria
uirtutibus uicia nō excreſcant . L VIIII

D e exortatione que uni adhibenda ē cōtrariis paſ
ſionibus laboranti . L X

Q d aliquando leuiora uitia relinquenda ſint . ut
grauiora ſubtrahantur . L XI

Q d infirmis mentibus omnino nō debent alta predicari .

D e ope predicatoris & uoce . L XII

P eractiſ rite omnibus qualiter predicator ad ſemetipſū
redeat . ne hunc uel uita uel predicatio extollat .

i. ſine honore ē.
i. p̄ ſupnoſe.

ASTO RAL IS CVRE

ME PONDERA FVGERE DELITES
CENDO VOLVISSE BENIGNA FRATER KA
RISSIME. atq; humillima intentione reprehē
diſ. Que ne quibuſdā leuia eē uideantur, pſen
tiſ libri ſtilo exprimo de eoꝝ grauedine om
ne qđ penſo. Ut et hec qui uacat incaute nō
expetat, et q incaute expetat, ad eptū ſe eē
ꝑtimeſcat. Quadripartita uero diſputatione
liber iſte diſtinguitur. ut ad lectoriſ ſui ani
mū ordinatiſ allegationib;, quaſi quibuſdā
paſſib; gradiatur. Nā cū rerū neceſſitaſ ex
poſcit, pēſādū ualde ē. ad culmen quiſq; regi
minis qualit̄ ueniat. atq; ad hoc rite ꝑueniēſ
qualit̄ uiuat, et bene uiuenſ qualiter doce
at.

Et recte doces infirmitate sua condie quanta cosidera
tione cognoscat. ne aut humilitas accessu fugiat
aut pueniori uita cotra dicat. aut uita doctrina
destituat. aut doctrina psupsio extollat. Pri° g ap
petitu timor reperet. post aut magisteriu quod
no querente suscipit uita comedet. ac deinde necesse
e. ut pastoris bonu qd uiuendo ostendit. etia loque
do ppagetur. Ad extremu u sup e. ut pfecta queq
opa cosideratio ppria infirmitatis deprimat. Ne
hec ante occulti arbitri oculos. tumor elationis
extinguat. Sed quia sunt pleriq; mihi impitia si
miles. q du metiri se nesciunt que no didicer. docere
co cupiscunt. Q pod magisteriu tanto leuius estimant.
quanto uim magnitudinis illi ignorant. Ab ipso
libri huius rephendant exordio. ut q et indocti ac
pcipites doctrine arce tenere appetunt a pcipitatio
nis sue ausib in ipsa locutionis nre ianua repellan

Nulla ars doceri psumitur. nisi intenta I. II.

pri° meditatione discatur. Ab impitis g pastora
le magisteriu q temeritate suscipitur. quado ars est
artiu. regim animaru. Q s aut cogitationu uulnera
occultiora ee nesciat uulnerib uiscerum. Et tam se
pe q nequaqua spualia pcepta cognouerint. cordis
se medicos pfiteri no metuunt. Duq; pigmtoz uim
nesciunt. uideri medici carnis erubescunt. Sed quia
auctore do ad religionis reuerentia omne ia psens
sli culm inclinatur. Sunt no nulli q intra scam

b i. fragilitate sua cosiderare debet co tidie ne se reddat elatum.

i. prima humilitate respuat honore m.

i. magna

i. laudes

i. ex predicatur

q e plus s occulta uulnera anime que n uident qua uulnera corporis que uident. Vulnera anime sunt mala desideria mala uoluntates at male cogitationes.

i. omes principes xpiani fiunt

sic ypocrite faciunt

ecclesiam per speciem regiminis gloriam affectant honoris. Videri doctores appetunt. transcendere ceteros concupiscunt. Atque attestante veritate: primas salutationes in foro. Primos in cenis recubitus. primas in conventibus kathedras querunt. Qui susceptum curae pastoralis officium ministrare digne tanto magis nequeunt. quanto ad humilitatis magisterium ex sola elatione pervenerunt. Ipsa quippe in magisterio lingua confunditur. quando aliud discitur. et aliud docetur. Quos contra dominus per prophetam osee queritur dicens. Ipsi regnaverunt et non ex me. Principes extiterunt. et non cognovi. Ex se namque et non ex arbitrio. summi rectoris regnant. Qui nullis fulti virtutibus. nequaquam divinitus vocati. sed sua cupidine accensi. culmen regiminis rapiunt potius quam adsecuntur.

Internus iudicat id est in corde.

Quos tamen internus iudex et provehit. et non cognoscit. Quia quos permittendo tolerat. profecto per iudicium reprobationis ignorat. SECUNDUM MATHEUM.

Unde ad se quibusdam. et post miracula venientibus dicit. Recedite a me operarii iniquitatis. nescio qui estis. Pastorum imperitia. voce veritatis increpatur. cum per prophetam dicitur. IN ESAYA.

Ipsi pastores ignoraverunt intellegentiam. Quos rursum detestatur dominus dicens. Et tenentes legem nescierunt me. Et nesciri quoque se ab eis veritas queritur. et nescire se principatum nescientium protestatur. Quia profecto hi qui ea que sunt domini nesciunt. a domino nesciuntur. Paulo attestante qui ait. AD CHORINTHIOS.

Si quis autem ignorat ignorabitur. Quae nimirum pastorum saepe imperitia meritis congruit subiectorum. Quia quamvis lumen scientiae sua culpa exigente non habeant, districto tamen iudicio agitur, ut per eorum ignorantiam hi etiam qui sequuntur offendant. Hinc namque in evangelio per semetipsam veritas dicit: Si caecus caeco ducatum praebeat, ambo in foveam cadunt. Hinc psalmista non optantis animo, sed prophetantis ministerio denuntiat dicens: Obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum illorum semper incurva. Oculi quippe sunt, qui in ipsa honoris summi facie positi, providendi itineris officium susceperunt. Quibus hi nimirum qui subsequuntur, dorsa nominantur. Obscuratis ergo oculis dorsum flectitur, quia cum lumen scientiae perdunt qui praeeunt, profecto ad portanda peccatorum curvantur onera qui sequuntur. iii.

Et sunt nonnulli qui sollerti cura spiritalia praecepta perscrutantur, sed quae intellegendo penetrant, vivendo conculcant. Repente docent quae non opere, sed meditatione didicerunt. Et quod verbis praedicant, moribus impugnant. Unde fit, ut cum pastor per abrupta graditur, ad praecipitium grex sequatur. Hinc namque per prophetam dominus contra contemptibilem pastorum scientiam queritur dicens: Cum ipsi limpidissimam aquam bibere *In ezechiel* tis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oves meae quae conculcata pedibus vestris fuerant, pascebantur, et quae pedes vestri turbaverunt, haec bibebant. Aquam quippe limpidissimam pastores bibunt, cum fluenta veritatis recte

intellegentes hauriunt. sed eandem aquam pedibus perturbare est, sanctae meditationis studia male uiuendo corrumpere. Aquam scilicet eorum turbatam pedibus oues bibunt, cum subiecti quique non sectantur uerba quae audiunt, sed sola quae conspiciunt exempla prauitatis imitantur. Quae cum dicta sitiunt, quae per opera peruertuntur, quasi corruptis fontibus in potibus lutum sumunt. Hinc quoque scriptum est per prophetam: Laqueus ruine. In ezechiel. Hinc rursum de sacerdotibus dominus per prophetam dicit: Facti sunt domui israel in offendiculum iniquitatis. Nemo quippe amplius in ecclesia nocet, quam qui peruerse agens, nomen uel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus praesumit, et in exemplum culpa uehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Indigni autem quique tanti reatus pondera fugerent, si ueritatis sententiam sollicita cordis aure pensarent, quae ait. Matheum.

Qui scandalizauerit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius, et demergatur in profundum maris. Per molam quippe asinariam secularis uitae circuitus ac labor exprimitur, et per profundum maris extrema dampnatio designatur. Qui ergo ad sanctitatis speciem deductus, uel uerbo ceteros destruit uel exemplo, melius profecto fuerat, ut hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quam sacra officia in culpa ceteris imitabilem demonstrarent. Quia nimirum si solus caderet, utcumque hunc tolerabilior inferni pena cruciaret. L. IIII.

Haec itaque breviter diximus, ut quanti sit ponderis regiminis monstraremus. Ne temerare sacra regimina quisquis his impar est audeat, et per concupiscentiam culminis ducatum suscipiat perditionis. Hinc enim pie Iacobus prohibet dicens: Nolite plures magistri fieri fratres mei. Hinc ipse Dei hominumque mediator regnum percipere vitavit in terris. Qui supernorum quoque spirituum scientiam sensumque transcendens, ante secula regnat in celis. Scriptum quippe est. In Iohanne.

Ihesus cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum et facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus. Quis enim principari hominibus tam sine culpa potuisset, quam is qui hos nimirum regeret quos ipse creaverat? Sed quia idcirco in carne apparuit, ut non solum nos per passionem redimeret, verum etiam per conversationem doceret, exemplum se sequentibus prebens, rex fieri noluit. Ad crucis vero patibulum sponte convenit, oblatam gloriam culminis fugit, penam probrose mortis appetiit, ut membra eius videlicet discerent favores mundi fugere, terrores minime timere, pro veritate adversa diligere, prospera formidando declinare. Quia et ista (i. prospera) sepe per tumorem cor inquinant, et illa (i. adversa) per dolorem purgant. In istis (i. prosperis) sese homo obliviscitur, in illis (adversis) vero ad sui memoriam nolens etiam coactusque revocatur. In istis sepe et ante acta bona depereunt, in illis autem longi quoque temporis admissa terguntur. Nam plerumque ad versitatis magisterio sub disciplina cor premitur. Quod si ad regiminis culmen eruperit (i. ascenderit), in elationem protinus usu glorie permutatur. Sic Saul qui indignum

In istis se animus erigit; in illis autem etiam si quando se erexerit sternitur.

se prius considerans fugerat, mox ut regni gubernacula percepit in tumuit. Honorari namque coram populo cupiens, dum reprehendi publice noluit, ipsum qui in regno se unxerat scidit. Sic David auctoris iudicio opene in cunctis actibus placens, mox ut pressure pondere caruit, in tumorem vulneris erupit, factusque est in morte viri crudeliter rigidus, qui in appetitu femine fuit enerviter fluxus. Et qui malis ante noverat pie parcere, in bonorum quoque nece post didicit sine obstaculo retractationis anhelare. Prius quippe ferire deprehensum persecutorem noluit, et post cum damno desudantis exercitus etiam devotum militem extinxit. Quem profecto ab electorum numero culpa longius raperet, nisi hunc ad veniam flagella revocassent. c. V.

Sepe suscepta cura regiminis cor per diversa diverberat, et impar quisque invenitur ad singula, dum confusa mente dividitur ad multa. In Salomone lib. V. Unde quidam sapiens provide prohibet dicens: Fili ne in multis sint actus tui. Quia videlicet nequaquam plene in uniuscuiusque operis ratione colligitur, dum mens per diversa partitur. Cumque foras per insolentem curam trahitur, a timoris intimi soliditate vacuatur. Fit in exteriorum dispositione sollicita, et sui solummodo ignara. Scit multa cogitare se nesciens. Nam cum plus quam necesse est se exterioribus implicat, quasi occupata in itinere obliviscitur quo tendebat, ita ut a studio sue inquisitionis aliena, ne ipsa quidem que patitur damna consideret, et per quanta delinquat ignoret. Neque enim peccare se Ezechias credidit, cum venientibus ad se alienigenis cellas aroma

÷ i. tribulationis quadam abutitur tribulatione custodit se a peccato. cum dilatus est peccavit ÷

tū ostendit· Sed in dāpnatione secuturę ꝯplꝰ exeo
irā iudicis ꝑtulit·/ q̄ se facere licēt̄ estimauit· Sepe
dū multa suppetūt·/ dūq; agri agi possūt quę sub
iecta q; acta sunt ammirēt·/ in cogitatione se ani
mꝰ eleuat·& plene in se irā iudicis ꝓuocat. quāuis
ꝑiniqua foras opa nō erūpat· Int9 q̄ppe ē q̄ iudicat·/
int9 q̄ iudicat· Cū ḡ incord delinqm9·/ Latet homi
nes qđ aput nos agim9·/ sed tam ipso iudice teste pec
cam9· Neq; enī rex babilonię tūc reus de elatione
extitit. cū ad elationis uerba puenit· Q̄ppe q̄hore
ꝓphetico & ante cū ab elatione tacuit·/ sententiam
reprobationis audiuit· Culpā nāq; ppetrate supbię
iā ante dixerat·/ q̄ omīpotentē dnm̄ quē se offedisse·
reppit. cūctis sub se gentib9 pdicauit· Sed p9 hec succes
sū suę potestatis eleuat9· dū magna se fecisse gaude
ret·/ cunctis prius in cogitatione se ptulit·/ & p9 ad huc
tumid9 dixit· In daniel Nonne hec ē babilon
magna quā ego hedificaui in domo regni·/ & in ro
bore fortitudinis mee·/ & in glā decoris mei· Quę ui
delicet uox illi9 irę uindictā apte ptulit·/ quā occulte
elatio accēdit· Nā districtus iudex prius inuisibilit̄ uidit·/
qđ p9 publice feriendo rephendit· Vnđ & in inrationa
le hunc animal uertit. ab humana societate separauit.
agri bestiis mutata mte cō iūx· Vt districto uideli
cet iustoq; iudicio homo q̄q; ēē pderet. q̄ magnū se
ultra homines estimasset· hec itaq; ꝓferentes·/ nō po
testatē rephendim9·/ sed ab appetitū illi9. cordis in fir

mutate muniunt. Ne imperfecti quique culmen arripere re
giminis audeant. et qui in planis stantes titubant. in preci
pitio pedem ponant. .VI.

Nam sunt nonnulli qui eximia uirtutum dona percipiunt. et pro
exercitatione ceterorum magnis muneribus exaltantur.
Qui studio castitatis mundi. abstinentie robore ualidi. doc
trine dapibus referti. patientie longanimitate humiles.
auctoritatis fortitudine erecti. pietatis gratia benigni.
iustitie se ueritate districti sunt. Qui nimirum culmen
regiminis si uocati suscipere rennuunt. ipsa sibi plerumque
dona adimunt. que non pro se tantummodo. sed etiam pro
aliis acceperunt. Cumque sua et non aliorum lucra cogitant.
ipsis seque priuata habere appetunt bonis priuantur. hinc
namque ad discipulos ueritas dicit. Secundum Matheum
Non potest ciuitas abscondi super montem posita. neque ac
cendunt lucernam et ponunt eam sub modio. sed super can
delabrum. ut luceat omnibus qui in domo sunt. hinc pe
tro ait. Secundum iohannem. Symon iohannis amas me. Qui
cum se amare protinus respondisset. audiuit. Si diligis me
pasce oues meas. Si ergo dilectionis est testimonium cura
pastoris. quisquis uirtutibus polles gregem dei renuit pas
cere. pastorem summum conuincitur non amare. hinc paulus
dicit. Ad chorintheos. Si christus pro omnibus mortuus est. ergo
omnes mortui sunt. Et si pro omnibus mortuus est. superest ut
qui uiuunt. iam non sibi [i. ad suam uoluntatem] uiuant. sed ei qui pro ipsis mortuus est
et resurrexit. hinc moyses ait. In deuteronomio
Ut uxorem fratris sine filiis defuncti superstes frater accipiat.

atq; ad nom̄ fr̄ſ filiū gignat· Quā ſi accipere
forte rennuerit. huic in faciē mulier expuat. unūq;
ei pedē ꝓpiquuſ diſcalciet.' eiuſq; habitaculū domū
diſcalciati uocet· Fr̄ q̄ppe defūct⁹ ille ē.' q̄ poſt re
ſurrectioniſ appareſ gl̄am dix· Scđ mathꝫ· Ite
nunciate frīb⁹ meiſ· Q; quaſi ſine filiuſ obiit.' q̄ ad
huc electoꝝ ſuoꝝ numerū nō impleuit· Hui⁹ ſcili
cet uxorē ſup̄ſteſ fr̄ ſortiri p̄cepit.' quia dignū ꝓ
fecto ē.' ut cura ſc̄e ecclē ei q̄ hanc bene regere p̄ua
let imponat· Cui nolēti in faciē mulier expuit.' q̄
quiſq; ex muneribꝰ q̄ p̄cep ꝓdeē aliiſ nō curat.'
bonuſ q̄q; ei ſc̄a ecclā improperat exprobranſ.' ei quaſi in faciē ſa
liuā iactat· Cui ex uno pede calciamtū tollitur.'
ut diſcalciati dom⁹ uocet· Scriptū q̄ppe ē· Ad ephesioſ
Calciati pedeſ in p̄paratione euāglii pacis· Si ğ ut nr̄m
ſic curā ꝓximi gerim⁹.' utrūq; pedē p calciamtū mu
nim⁹· Q; ū ſuā cogitanſ.' utilitatē ꝓximoꝝ neglegit.
quaſi uni⁹ pediſ calciamtū cū dedecore amittit· Sūt
itaq; nō nulli q̄ magniſ ut diximꝰ muneribꝰ ditati.'
dū ſoli⁹ cōtemplationiſ ſtudiiſ inardeſcūt.' parere uti
litati ꝓximoꝝ in p̄dicatione refugiūt. ſecretū q̄etiſ
diligūt.' ſeceſſū ſpeculationiſ appetūt. de q̄bꝰ ſi diſtricte
iudicent. ex tantiſ ꝓculdubio rei ſūt. quantiſ uenien
teſ ad publicū .i. ad honorē ꝓdeē potuer· Qua enī mente iſ q̄ ꝓ
ximiſ ꝓfutur⁹ enitesceret. utilitati ceteroꝝ ſecretū
p̄ponit ſuū.' quādo ipſe ſumi patriſ unigenit⁹.' ut
multiſ ꝓdeēt de ſinu patriſ egreſſuſ ē ad publicū
nr̄m·

Et sunt nonnulli qui ex sola humilitate · L VII
refugiunt ne eis quibus se impares aestimant praeferantur. Quorum
profecto humilitas si ceteris quoque virtutibus cingitur tunc
ante Dei oculos vera est cum ad respuendum hoc quod utiliter
subire praecipitur pertinax non est. Neque enim vere est humilis
qui superni nutus arbitrium ut debeat praeesse intellegit et tamen
praeesse contempnit. Sed divinis dispositionibus subditus atque
a vitio obstinationis alienus cum sibi regiminis culmen im-
peratur si iam donis praeventus est quibus et aliis prosit et ex corde de-
bet fugere et invitus obedire. L VIII.
Quamvis nonnunquam praedicationis officium et nonnulli laudabi-
liter appetunt et ad hoc nonnulli laudabiliter coacti pertrahuntur.
Quod bene agnoscimus si duorum prophetarum facta pensamus. Quorum
unus ut ad praedicandum mitti debuisset sponte se praebuit quorum tamen
alter pergere cum pavore recusavit. Esayas quippe Domino quaeren-
ti quem mitteret ultro se obtulit dicens: Ecce ego mitte me.
Ieremias autem mittitur et tamen ne mitti debeat humiliter
reluctatur dicens: A a a Domine Deus ecce nescio loqui quia puer ego
sum. En ab utrisque exterius diversa vox prodiit sed non a diverso
fonte dilectionis emanavit. Duo quippe sunt praecepta caritatis
Dei videlicet amor et proximi. Per activam igitur vitam prodesse proxi-
mis cupiens Esayas officium praedicationis appetiit. Per contempla-
tivam vero Ieremias amori conditoris sedule inhaerere desi-
derans ne mitti ad praedicandum debeat contradicit. Quod ergo lau-
dabiliter alter appetiit hoc laudabiliter alter expavit. Iste ne ta-
citae contemplationis lucra loquendo perderet ille ne damna
studiosi operis tacendo sentiret. Sed hoc in utrisque est subtiliter in

tuendum, et qui ex eis qui recusauit plene non restitit, et is qui amittere uoluit, ante se per altaris calculum purgatum uidit. Ne autem non purgatus adire quisque sacra ministeria audeat, aut quem superna gratia elegit, sub humilitatis specie superbe contra dicat. Sed quia ualde difficile est purgatum se quemlibet posse cognoscere, praedicationis officium tutius declinatur. Nec tamen declinari ut diximus pertinaciter debet, cum ad suscipiendum hoc superna uoluntas cognoscitur. Quod Moyses utrumque miro opere expleuit, qui praeesse tantae multitudini et noluit et obediuit. Superbus enim fortasse esset, si ducatum plebis innumerae sine trepidatione susciperet. Et rursum superbus existeret, si auctoris imperio obedire recusaret. Utrobique ergo humilis, utrobique subiectus, et praeesse populis semetipsum metiendo noluit, et tamen de imperantis uiribus praesumendo consensit. Hinc ergo hinc quique praecipites colligant, cum quanta culpa ex appetitu proprio ceteris praeferri non metuunt, si sancti uiri plebium ducatum suscipere deo etiam iubente timuerunt. Moyses suadente domino trepidat, et infirmus quisque ut honoris onus percipiat anhelat, et qui ad casum ualde urguetur ex propriis, humeris libenter oppressus ponderibus submittit alienis. Quae egit ferre non ualet, et auget quod portet. [cap.] VIIII.

Plerumque hi qui praeesse concupiscunt ad usum suae libidinis instrumentum apostolici sermonis arripiunt, quo ait: Ad Timotheum. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Qui tamen laudans desiderium, in pauorem uertit protinus quod laudauit, cum repente subiungit: Oportet autem episcopum inreprehensibilem esse. Cumque uirtutum necessaria subsequenter enumerat, quae sit

[margin:] quia quanto hos dominus et proximi diligit tanto plus autem is purgatur et mundus efficitur.

[margin:] id est in ambobus, id est in resistendo uel inobediendo.

in reprehensibilitas ipse manifestat. Et fauet ergo ex desi
derio et terret ex praecepto. Ac si aperte dicat. Laudo quod
quaeritis, sed prius discite quod quaeritis. Ne dum uos metip
sos metiri negligitis, tanto foedior uestra reprehensibilitas
pareat, quanto et a cunctis conspici in honoris arce festi
nat. Magnus enim regendi artifex fauoribus impellit,
terroribus retrahit, ut auditores suos et descripto in
reprehensibilitatis culmine restringat a superbia, et offi
cium laudando quod quaerit, componat ad uitam. Quamuis
notandum quod illo in tempore dicitur, quo quisquis plebibus praeerat,
martyrii — primus ad martyrii tormenta ducebatur. Tunc ergo fuit laudabile
episcopatum quaerere, quando per hunc unumquemque dubium non
erat ad supplicia grauiora peruenire. Unde ipsum episcopa
tus officium boni operis expressione definitur cum dicitur. Si quis
episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Ipse ergo sibi testis
est quia episcopatum non appetit, qui non per hunc boni operis ministerium,
sed honoris gloriam quaerit. Sacrum quippe officium non solum
non diligit omnino, sed nescit, qui ad culmen regiminis an
helans, in occulta meditatione cogitationis, ceterorum
subiectione pascitur, laude propria laetatur, ad honorem cor
eleuat, rerum affluentium habundantia exultat. Mun
di ergo lucrum quaeritur sub eius honoris specie, qua mundi des
trui lucra debuerant. Cumque mens humilitatis culmen ar
ripere ad elationem cogitat, quod foris appetit intus immutat.

Sed plerumque hi qui subire magisterium [illegible]
pastorale cupiunt, nonnulla quoque bona opera animo propo
nunt, et quamuis hoc elationis intentione appetunt, opera

tiros tamen se magna perficiunt. Fitque ut
aliud in humilis intentio supprimat. aliud trac
tantis animus superficie cogitationis ostendat.
Nam sepe sibi de se mens ipsa mentitur. et fingit se
de bono opere amare quod non amat. De mundi
autem gloria non amare quod amat. Que principari
appetens fit ad hoc pavida cum querit. audax cum
pervenerit. Tendens enim ne non perveniat trepidat.
sed repente perveniens. iure sibi hoc debitum ad quod perve
nit putat. Cumque percepti principatus officio perfrui secu
lariter ceperit. libenter obliviscitur quicquid religiose cogitavit.
Unde necesse est. ut cum cogitatio extra usum ducitur. protinus
mentis oculus ad opera transacta revocetur. ac penset quisque
quod sub regimine egerit. et repente cognoscit si prelatus bo
na agere que proposuerit possit. Quia nequaquam
valet in culmine humilitatem discere. qui in imis po
situs non desiit superbire. Nescit laudem cum suppetit
fugere. qui ad hanc didicit cum deesset anhelare.
Nequaquam vincere avaritiam potest. quando ad mul
torum sustentationem tenditur. is cui sufficere propria nec
soli potuerunt. Ex ante acta ergo vita se quisque inveniat.
ne in appetitu se culminis ymago cogitationis il
ludat. Quamvis plerumque in occupatione regiminis.
ipse quoque boni operis usus perditur. qui in tranquillitate tenebatur.
Quia quieto mari recte navem et imperitus dirigit. turbato autem
tempestatis fluctibus etiam peritus se nauta confundit. Quid namque
est potestas culminis. nisi tempestas mentis. In qua cogi

tationū semp pcellis nauis cordis quatit.
huc illucq; incessat impellit. Ut p repē
tinos excessus horis & opis quasi pobuian
tia saxa frangat. Int h aiq; qd sequendū est
qd tenendū ē. nisi ut uirtutib pollēs co
act ad regim̄ ueniat. uirtutib uacuus
Luc. nec coact accedat. Ille si omino renuit.
caueat ne acceptā pecuniā in sudario ligās.
de ei occultatione iudicet. Pecuniā qppe in su
dario ligare ē. pcepta dona sub otio lenta torpo
ris abscōdere. At contra iste (s. q sine uirtutib ē) cū regimē appetit.
attendat ne p exēplū praui opis phariseoꝝ mo
re ad ingressū regni tendentib obstaculū fiat.
Math Qui iuxta magistri uocē nec ipsi intrant. nec alios
intrare pmittūt. Cui cō siderādū qq ē. qa cū
causā ppli elect psul suscip. quasi ad egrū me
dicus accedit. Si g adhuc ei in ope (.i. infir maxime) passiones ui
uunt. qua psūptione pcussum mederi ppat.
q in facie uuln portat. ·XI.

Ille igitur ille modis omib debet ad exēplū ui
uēdi ptrahi. q cunctis carnis passionib moriens.
iā spualit uiuit. q psppa mūdi post posuit. q nulla
ad uersa ptimescit. q sola interna desiderat. Cui intē
tioni bene cōgruēs nec omino p imbecillitatē corp.
nec ualdē p (.i. ad uersitate) contumeliā repugnat sps. Q ad aliena cu
pienda nō ducit. sed ppria largit. Q p pietatis uis
cera citi ad ignoscendū flectit. sed nūquā plus quā

deceat ignoscens. ab arce rectitudinis inclinatur. Qui
nulla illicita perpetrat. sed perpetrata ab aliis ut pro
pria deplorat. Qui ex affectu cordis alienae infirmi
tati compatitur. Sicque in bonis proximi. sicut in suis profec
tibus laetatur. Qui ita se imitabilem ceteris in cunctis quae
agit insinuat. ut inter eos non habeat quod saltem de trans
actis erubescat. Qui sic studet vivere. ut proximorum
quoque corda arentia doctrinae valeat fluentis irrigare.
Qui orationis usu et experimento iam didicit. quod optinere
a domino quae poposcerit possit. Cui per affectus vocem iam
quasi specialiter dicitur. In esaya. Adhuc loquente
te dicam. ecce adsum. Si enim fortasse quis veniat ut pro
se ad intercedendum nos apud potentem quempiam virum qui sibi
iratus. nobis vero est incognitus ducat. protinus respondemus. ad
intercedendum venire non possumus. quia familiaritatis eius
notitiam non habemus. Si ergo homo apud hominem de quo mi
nime praesumit fieri intercessor erubescit. qua mente
apud deum intercessionis locum pro populo arripit. qui fa
miliarem se eius gratiae esse per vitae meritum nescit. Aut
ab eo quomodo aliis veniam postulat. qui utrum sibi sit pla
catus ignorat. Qua in re est adhuc aliud sollicitius
formidandum. ne qui placare iram posse creditur. hanc ipse
ex proprio reatu mereatur. Cuncti liquido novimus. quia cum
his qui displicet ad intercedendum mittitur. irati animum
ad deteriora provocatur. Qui ergo adhuc desideriis terrenis
astringitur. caveat ne districti iram iudicis gravius
accendens. dum loco delectatur gloriae. fiat subditis auc

tor ruinę. Sollerter ergo ſe quiſque metiatur. ne locum regi
minis aſſumere audeat. ſi adhuc in ſe uitium dam
nabiliter regnat. Nec is quem crimen deprauat proprium.
intercessor fieri appetat pro culpis aliorum. LXII.
Hinc etenim ſuperna uoce ad moyſen dicitur. In leuitico.
Loquere ad aaron. homo de ſemine tuo per familias.
qui abuerit maculam. non offerat panes deo ſuo nec
accedat ad miniſterium eius. Ubi et repente ſubiungitur.
Si cecus fuerit. ſi claudus. ſi uel paruo uel grandi et tor
to naſo. ſi fracto pede. ſi manu. ſi gibboſus. ſi lippus.
ſi albuginem habens in oculo. ſi iugem .i. ſcabiem. ſi impe
tiginem in corpore. uel ponderoſus. Cecus quippe est. qui
ſupernę lumen contemplationis ignorat. Qui preſentis uitę
tenebris preſſus. dum uenturam lucem nequaquam diligendo
conſpicit. quo greſſum operis porrigat neſcit. Hinc etenim prophan
te anna dicitur. In regum. lib. I. Pedes ſanctorum ſuorum ſer
uabit. et impii in tenebris conticeſcent. Claudus uero est
qui quidem quo pergere debeat aſpicit. ſed per infirmitatem mentis
uiam uitę perfecte non ualet tenere quam uidet. Quia ad
uirtutis ſtatum dum fluxa [i. ſine ſtabilitate] conſuetudo non erigitur. quo deſi
derium innititur [i. incumbit]. illuc greſſus operis efficaciter [i. perfecte] non ſequitur.
Hinc etenim paulus dicit. Ad hebreos. Remiſſas manus
et diſſoluta genua erigite. et greſſus rectos facite
pedibus ueſtris. ut non claudicans erret quis. magis autem ſa
netur. Paruo autem naſo est. qui ad tenendam menſuram diſcre
tionis idoneus non est. Naſo quippe odores fetoreſque diſ
cernimus. Recte ergo per naſum diſcretio exprimitur. per

quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Unde et
in laude sponse dicitur. In cantico canticorum.
Nasus tuus sicut turris que est in libano. Quia nimirum
sancta ecclesia que ex causis singulis temptamenta prodeant
per discretionem conspicit. et ventura vitiorum bella ex
alto deprehendit. Sed sunt nonnulli qui dum estimari
hebetes [i. stulti] nolunt. sepe se in quibusdam inquisitionibus plus
quam necesse est exercentes. ex nimia subtilitate falluntur.
Unde hic quoque subditur. vel grandi et torto naso. Nasus
etenim grandis et tortus est. discretionis subtilitas im
moderata. Que dum plus quam decet excreverit. actio
nis sue rectitudinem ipsa confundit. Fracto autem pede
vel manu est. qui viam dei pergere omnino non valet. atque
a bonis actibus funditus exsors [i. alienus] vacat [i. vacuus est]. Quatenus hec non
ut claudus saltim cum infirmitate teneat. sed ab his omni
modo alienus existat. Gibbus vero est. quem terrene sollicitudi
nis pondus deprimit. ne umquam ad superna respiciat. sed
solis his que in infimis calcantur intendat. Qui et si quando
de aliquid ex bono patrie celestis audierit. ad hoc [s. boni] ni
mirum perverse consuetudinis pondere pregravatus. cordis [i. mentis]
faciem [intentione] non attollit. quia cogitationis statum erigere non
valet. quem terrene usus sollicitudinis curvum tenet.
Ex horum quippe specie. psalmista dicit. In psalmo .XXXVII.
Incurvatus sum et humiliatus sum usquequaque. Quorum cul
pam quoque per semetipsam veritas reprobans ait. Secundum Lucham.
Semen autem quod in spinis cecidit. hi sunt qui audiunt verbum.
et a sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus vite

cuntes suffocant. & nō reffert fructū. Lippus ū ē. cuius qđe
ingeniū ad cognitionē ueritatis emicat. sed tam̄ h' car
nalia opa obscurat. In lippis quippe oculis pupille sanę
sunt. sed humore deffluente infirmates palpebrę
grossescunt. Quorum ex infusione crebro atterunt. etiā
acies pupillę uitiat. Et sunt nō nulli quorum sensū carna
lis uitę opatio sauciat. qui uidere recta subtiliter ingē
niū poterant. sed usu prauorum actuū caligant. Lippus
itaq; ē. cuius sensū natura exacuit. sed cō uersationis pra
uitas cō fudit. Cui bene p angłm dicit. In apocał.
Collirio inunge oculos tuos ut uideas. Collirio quippe
ungimus oculos ut uideamus. cū ad cognoscendā ueri lu
minis claritatē. intellectus nri aciē medicamine bonę
opationis adiuuamus. Albuginē ū habet in oculo. que
ueritatis lucē uidere nō sinit. ex arrogantia sapientię seu
iustitię cecatur. Pupilla nāq; oculi nigra uidet. albu
ginē tolerans. nichil uidet. Quia uidelicet sensus
humanę cogitationis. si stultū se peccatorēq; intelli
git. cognitionē intimę claritatis apphendit. Si autē
candore sibi iustitię seu sapientię tribuit. a luce se
supnę cognitionis excludit. & eo claritatē ueri lu
minis nequaquā penetrat. quo se apud se p arrogantiā
exaltat. Sic de quibusdā dicit. Ad romanos
Dicentes enī se ēē sapientes. stulti facti sunt. Iugē ū ha
bet scabiē. cui carnis petulantia sine cessatione do
minatur. In scabie & enī feruor uiscerū ad cutē trahi
tur. p quā recte luxuria designatur. Quia si cordis

temptatio usque ad operationem prosilit (l. exit). nimirum feruor
in tantum usque ad cutis scabiem prorumpit. et foris iam corpus
sauciat. Quia in cogitatione (diu) uoluptas non reprimitur. etiam
in actione dominatur; Quasi enim cutis pruriginem pau
lus curabat abstergere. cum diceba(t). Ad chorintios
Temptatio uos non apprehendat nisi humana. Ac si aperte
diceret. humanum quidem est in corde temptationem perpeti.
demoniacum uero est. temptationis certamine et in operatione
superari. Impetiginem quoque habet in corpore. quisquis aua — Impetigo est sicca scabies prominens a corpore cum asperitate.
ritia uastatur in mente. Que si in paruis non compescitur.
nimirum sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine do
lore corpus occupat. et absque occupati tedio excrescens.
membrorum decorem fedat. Quia et auaritia capta animum
dum quasi delectat exulcerat. dum adipiscenda queque co
gitationi obicit. ad inimicitias accendit. et dolorem
in uulnere non facit. quia estuanti animo exculpa habun
dantiam promittit. Sed decor membrorum perditur. quia aliarum
quoque uirtutum per hanc pulcritudo deprauatur. et quasi to
tum corpus exasperat. quia per uniuersa uitia animum supplantat (l. decipit).
Paulo attestante qui ait. Radix omnium malorum est cupiditas.
Ponderosus uero est. qui turpitudinem non exercet opere. sed tamen
ab hac cogitatione continua. sine moderamine grauatur
in mente. Et nequaquam quidem usque ad opus nefarium rapitur.
sed eius animus uoluptate luxurie sine ullo repugna
tionis stimulo delectatur. Vitium quippe est ponderis cum
humor uiscerum (l. ad testiculos) ad uirilia labitur. Que profecto cum moles
tia dedecoris (l. in firmantur) intumescunt. Ponderosus ergo est. qui totus co

gitationib⁹ ad laſciuiā delectet. pondus turpitudinis geſ
tat in corde. Et quā uis praua nō exerceat ope. ab his
tam nō euellit mētē. Nec ad uſū boni opis in apto
ualet aſurgere. quę grauat hūc in abditis pondus tur
pe. Quisquis ꝗ cuilibet hor̄ uitio ſubiacet. panes dn̄o of
ferre ꝓhibet. Ne ꝑfecto diluere aliena delicta
nō ualeat is quē adhuc ꝓpria deuastant. Quia ꝗ
paucis ad paſtorale magiſteriū dign⁹ qualit̄ ueniat.
atq; hoc in dign⁹ qualit̄ ptimeſcat oſtēdim⁹. nūc is
q̄ ad illud digne ꝑuenerit. in eo qualiter uiuere
debeat demonſtremus. [XIII.]

Tantū debet actionē ppl̄i actio tranſcēdere pſulis. quā
tū diſtare ſolet á grege uita paſtoris. Oportet nāq;
metiri ſe ſollicite ſtudeat. quāta tenēdę rectitudinis
neceſſitate coſtringit̄. ſub cui⁹ eſtimatione ppl̄s grex
uocat̄. Sit ꝗ neceſſe ē cogitatione mūd⁹. actione p̄
cipuus. diſcret⁹ in ſilētio. utilis in uerbo. ſingulis cō
paſſione ꝓxim⁹. p̄ cunctis cōteplatione ſuſpēſus. be
ne agentib⁹ ꝑ humilitatē ſoci⁹. cōtra delinquētiū uitia
ꝑ zelū iuſticię erect⁹. internor̄ curā in exterior̄ occu
patione nō minuēs. exterior̄ ꝓuidentiā in internor̄
ſollicitudine nō relinquēs. Sed hęc quę breuit̄ enu
merādo pſtrinxim⁹. paulo lati⁹ replicādo differam⁹.

Rector ſemꝑ cogitatione ſit mūdus. [XIIII.]

quatin⁹ nulla hunc inmūditia polluat. q̄ h̄ ſuſcepit
officiū. ut in alienis q̄q; cordib⁹ pollutionis maculas
tergat. Quę neceſſe ē. ut eē mūda ſtudeat manus q̄

diluere sordes curat. Ne tacta quoque deterius inquinet, si sordida insequens lutum tenet. Hinc namque per prophetam dicitur: In esaya. Mundamini mundamini qui fertis uasa domini. Domini etenim uasa ferunt, qui proximorum animas ad [celestia] interna sacraria perducendas in suae conuersationis fide suscipiunt. Apud semetipsos ergo quantum debeant mundari conspiciant, qui ad aeternitatis templum uasa [animas hominum] uiuentia in sinu propriae sponsionis [et promissionis] portant. Hinc diuina uoce praecipitur,

In exodo. Ut in aaron pectore rationale iudicii uittis ligantibus [i. constringatur] imprimatur. Quatenus sacerdotale pectus nequaquam cogitationes fluxae [immunde] possideant, sed ratio sola constringat. Ne indiscretum quid uel inutile cogitet, qui ad exemplum aliis constitutus, ex grauitate [i. ex bona conuersatione] uitae semper debet ostendere quantam in pectore rationem portet. In quo etiam rationali uigilanter adiungitur, ut duodecim patriarcharum nomina describantur. Adscriptos etenim patres semper in pectore ferre est, antiquorum uitam sine intermissione cogitare. Exo. 28

Nam tunc sacerdos inreprehensibiliter graditur, cum exempla patrum praecedentium indesinenter intuetur. Cum sanctorum uestigia sine cessatione considerat, et cogitationes inlicitas deprimit, ne extra ordinis limitem operis pedem tendat. Quod bene etiam rationale iudicii uocatur, quia debet rector subtili semper examine bona malaque discernere, et quae uel quibus quando uel qualiter congruant studiose cogitare. Nihilque proprium quaerere, sed sua commoda propinquorum bona deputare. Unde illic scriptum est: Pones autem in rationali iudicii doctrinam et ueritatem, quae erit in pec

[que actiones ad laudationem ut bona sit. quibus actiones ad personas. quando actiones ad tempore. Qualiter actiones ut non secrete an publice.]

tore aaron quādo ingredit̄ corā dn̄o · & gestabit iudi
ciū filioꝝ isrt̄ in pectore suo in cōspectu dn̄i sēp · Sacer
dotī q̄ppe iudiciū filioꝝ isrt̄ in pectore corā dn̄o cons
pectu gestare ē · sub rectoꝝ causas ꝓsola interni iu
dicis intentione discutere · ut nil se ei humanitatis
admisceat · in h̄ q̄d diuina posit⁹ uice dispensat · ne cor
reptionis studia specialis priuat⁹ dolor exaspet · Cūq; contra
aliena uitia emulatoris emulator ostēdit̄ · que sua s̄ exequatur ·
ne tranq̄llitatē iudicii aut latēs inuidia maculet · aut
pceps ira pturbet · Sed dū cōsiderat̄ terror ei⁹ q̄ sup
omnia psidet · uidelicet iudicis intimi · n̄ sine magno
regant̄ timore sub rect̄ · Q; nimirū timor dū mētē
rectoris humiliat · purgat · ne hanc aut psumptio sp̄s ele
uet · aut carnis delectatio inq̄net · aut p terrenarū rerum
cupidinē importunitas terrene pulueres cogitationis obscuret ·
Que tam̄ n̄ pulsare rectoris animū nequeunt · sed festina
necesse ē ut repugnatione uicat̄ · Ne uitiū q̄d per sug
gestionē teptat mollitie delectationis subigat · Cūq; hec
ab amo tard̄ repellit̄ · mucrone cōsensus occidat · i. cōsentiendo

Sit rector operatione pcipuus · ut uite uiā · LXV
subditis bene uiuēdo denūtiet · & grex q̄ pastoris uocē
moresq; seq̄t̄ · p exempla meli⁹ quā p uerba gradiat̄ · Q; eni
loci sui necessitate exigit̄ summa dicere · hac eadē neces
sitate cōpellit̄ summa mōstrare · Illa nāq; uox libenti⁹
auditoꝝ cor penetrat · quā dicentis uita comdat · i. confirmat · Q; q̄d lo
quendo impat · ostēdendo adiuuat ut fiat · hic enī p pphā
dr̄ · In esaya · Sup mōtē excelsū ascēd̄ tu q̄ euāgelizas
syon.

Q; inpossibile ē aliq̄d mali nō cogitare.

Ut uidelicet que celesti predicatione innititur, summa iam terrenorum opera
deserens in rerum culmine stare uideatur. Tantoque facilius subdi
tos ad meliora pertrahat, quanto per uite meritum de superius clamat.
In leuitico. Hic diuina lege armum sacerdos in sacrificium
et dextrum accipit et separatum, ut non solum sit eius operatio uti
lis sed etiam singularis. Nec inter malos tantummodo que recta sunt
faciat, sed bene quoque operantes subditos sicut honore ordinis
superat, ita etiam morum uirtute transcendat. Cui in esu quoque
pectusculum cum armo tribuitur, ut quod de sacrificio precipitur
sumere, hoc de semetipso auctore discat immolare. Et
non solum pectore que recta sunt cogitet, sed expectatores
suos ad sublimia armo operis inuitet. Nulla prosperitas uite
appetat, nulla pertimescat. Blandimenta mundi respecto in
timo terrore despiciat, terrores autem considerato interne dul
cedinis blandimento contempnat. Unde superne quoque uocis im
perio in utroque humero sacerdos uelamine superhumeralis astrin
gitur, ut contra aduersa ac prospera uirtutum semper ornamento muniatur.
Quatenus iuxta uocem Pauli. Ad chorintios. Per arma iusticie a dex
tris sinistrisque gradiens, cum ad sola que interiora sunt nititur, in nul
lo delectationis infime latere flectatur. Non hunc prospera ele
uent, non aduersa perturbent. Non blanda usque ad uoluptatem demul
ceant, non aspera ad desperationem premant. Ut dum nullis passionibus
intentionem mentis humiliat, quanta in utroque humero super hu
meralis pulcritudine tegatur ostendat. Quod recte etiam super
humerale ex auro, iacincto, purpura, bis tincto quoque cocco et
torta fieri bysso precipitur, ut quanta sacerdos clarescere uir
tutum diuersitate debeat demonstraretur. In sacerdotis quippe

i. uestimento

habitu ante omnia auru fulget. ut in eo intellectus sapientie principaliter emicet. Cui iacinctus i. celesti qui aerio colore resplendet adiungitur. ut p omne quod intellegendo penetrat. non ad fauores infimos. sed ad amorem celestium surgat. Ne dum suis incautus laudibus capitur. ipso etiam ueritatis intellectu uacuetur. Auro quoque atque iacincto purpura permiscetur. ut uidelicet sacerdotale cor cum summa que predicat sperat. in semetipso etiam suggestiones uitiorum reprimat. eisque uelut exregia potestate contradicat. Quatenus nobilitatem semper intime regenerationis aspiciat. et celestis regni sibi habitum moribus defendat. De hac quippe nobilitate spiritus per petrum dicitur. Uos autem genus electum regale sacerdotium. De hac etiam potestate qua uitia subigimus. iohannis uoce roboramur. qui ait. Quotquot autem receperunt eum. dedit eis potestatem filios dei fieri. Hanc dignitatem fortitudinis psalmista considerat dicens. PS. CXXXVIII. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui deus. nimis confortatus est principatus eorum. Quia nimirum sanctorum mentes principaliter in summis eriguntur. cum exterius perpeti abiecta cernuntur. Auro autem yacincto ac purpure. bis tinctus coccus adiungitur. ut ante interni iudicis oculos omnia uirtutum bona ex caritate decorentur. Et cuncta que coram hominibus rutilant. hec in conspectu occulti arbitri flamma intimi amoris accendat. Que scilicet caritas quia deum simul ac proximum diligit. quasi ex duplici tinctura fulgescit. Qui ergo sic ad auctoris speciem anhelat. ut proximorum curam neglegat. uel sic p

Quia sic rex malos punit et constringit ne mala faciant. ita homo peruersas cogitationes suas debet reprimere ne usque ad consensum perueniat.

ximoꝝ curā exequat᷑ ut adiuino amore torpeſ
cat. q̄ unū hoꝝ q̄d libet neglegit. in ſup humerat̄
ornamēto habere coccū biſtictū neſcit. Sed cū meſ
ad p̄cepta caritatiſ tendit᷑. reſtat ꝓculdubio ut p abſ
tinētiā caro maceret᷑. Vnđ & byſticto cocco torta
byſſuſ ad iūgit᷑. Vnđ & enī byſſuſ nitēti ſpecię ori
tur. & q̄d p byſſū. niſi candenſ decore mūditię cor
poraliſ caſtitaſ deſignat᷑. Quę uidelicet torta pul
critudini ſup humeraliſ innectit᷑. q̄ tūc caſtimonia
ad pfectū mūditię cādorē ducit᷑. cū p abſtinentiam
caro fatigat᷑. Cūq; int̄ uirtuteſ ceteraſ etiā afflictę
carniſ meritū ꝓficit. quaſi in diuerſā ſup humera
liſ ſpeciē byſſuſ torta candeſcit. C xvi.

Sit rector diſcret᷒ in ſilentio. utiliſ in uerbo. Ne aūt ta
cēda ꝓferat. aut ꝓferēda reticeſcat. Nā ſic in cauta locutio in errorē ptrahit. ita in diſcretū ſilētiū hoſ q̄ erudiri poterāt. in errore derelinquit.

Sepe nāq; rectoreſ in ꝓuidi humanā amittere grāͣ formidanteſ. loq̄ libere recta ptimeſcūt. & iuxta ueritatiſ uocē nequaquā iā gregiſ cuſtodię paſtoꝝ ſtudio. ſed mercenarioꝝ uice d̄ſeruiūt. q̄ uenientē lupo fugiūt. dū ſe ſub ſilētio abſcōdūt. hic nāq; eoſ p ꝓpham. dnſ increpat diceſ. In eſaya. Caneſ muti nō ualenteſ latrare. hinc ruſuſ queritur diceſ. In ezechiel. Nō aſcēdiſtiſ ex aduerſo. neq; oppoſuiſtiſ murū ꝓ domo iſrł. ut ſtaretiſ in plio in die dnī. Ex aduerſo quippe aſcēdere ē. ꝓ defēſione gregiſ. uoce libera hui᷒

i. ut tēpre loquat᷑. & tēpre ſuo taceat.

mundi potestatibus contraire. Et in die domini in proelio stare est.
pravis decertantibus ex iustitiae amore resistere. Pastori
enim recta timuisse dicere. quid est aliud quam tacendo terga
praebuisse? Qui nimirum si pro grege se obicit. murum pro domo Israel
hostibus opponit. Hinc rursum delinquenti populo dicitur. In Ihe
remia. Prophetae tui videbant tibi falsa et stulta. nec
aperiebant iniquitatem tuam. ut te ad paenitentiam provocarent.
Prophetae quippe in sacro eloquio. nonnumquam doctores vocantur.
Qui dum fugitiva esse praesentia indicant. quae sunt ventura mani
festant. Quos divinus sermo falsa videre redarguit. quia dum
corripere culpas metuunt. incassum delinquentibus promissa
securitate blandiuntur. Qui iniquitatem peccantium nequaquam
aperiunt. quia ab increpationis voce conticescunt. Clavis
quippe apertionis est sermo correptionis. quia increpando cul
pam detegit. quam saepe nescit ipse etiam qui perpetravit.
Hinc Paulus ait. Ad Titum. Ut potens sit et exhortari in (i. ad bonum)
doctrina (sancta) sana. et eos qui contradicunt redarguere. Hinc
per Malachiam dicitur. Labia sacerdotis custodiunt scientiam.
et legem requirent ex ore eius. quia angelus domini exercituum est.
Hinc per Esayam dominus ammonet dicens. Clama ne cesses ut tu
ba exalta vocem tuam. Praeconis quippe officium suscipit.
quisquis ad sacerdotium accedit. ut ante adventum iudicis qui
terribiliter sequitur. ipse scilicet clamando gradiatur. Sacerdos
ergo si praedicationis est nescius. quam clamoris vocem daturus
est praeco mutus? Hinc est enim quod super pastores primos in linguarum
specie spiritus sanctus insedit. Actus apostolorum. Quia nimirum quos
repleverit (spiritus sanctus). de se protinus loquentes facit. Hinc Moysi prae

cipitur.

quia sicut clavis aperit domum. ita sermo correptionis aperit et manifestat peccantibus iniquitates suas.

circu(m)dent(ur)

Ut tabernaculum sacerdos ingrediens . tintinnabulis ambiatur .
Ut uidelicet uoces praedicationis habeat : ne superni specta
toris iudicium ex silentio offendat . Scriptum quippe est . In
exodo . Audiatur sonitus quando ingreditur et egreditur
sanctuarium in conspectu domini . et non moriatur . Sacerdos namque
ingrediens uel egrediens moritur . si de eo sonitus non auditur .
Quia iram contra se occulti iudicis exigit . si sine praedicationis so
nitu incedit . Apte autem tintinnabula uestimentis illius
describuntur inserta . Vestimenta etenim sacerdotis . quid aliud
quam recta opera debemus accipere . propheta attestante qui
ait . Sacerdotes tui induantur iustitia . Vestimentis itaque
illius tintinnabula inhaerent . ut uitae uiam cum linguae sonitu .
ipsa quoque opera sacerdotis clament . Sed cum rector se ad
loquendum praeparat . sub quanto cautelę (i. discretionis) studio loquatur
attendat . Ne si inordinate ad loquendum rapiatur . erroris
uulnere audientium corda feriantur . Et cum fortasse sapiens
uideri desiderat . unitatis compagem insipienter abscidat .
Hinc namque ueritas dicit . Secundum marchum . Habete sal in
uobis . et pacem habete inter uos . Per sal quippe . uerbi sa
pientia designatur . Qui ergo loqui sapienter nititur . magnopere (i. studiose)
metuat . ne eius eloquio audientium unitas confundatur . hinc
paulus ait . Ad romanos . Non plus sapere quam oportet
sapere . sed sapere ad sobrietatem . In exodo . Hinc in sacerdo
tis ueste iuxta diuinam uocem . tintinnabulis mala puni
ca iunguntur . Quid enim per mala punica . nisi fidei uni
tas designatur . Nam sicut in malo punico uno exterius cor
tice multa interius grana muniuntur . sic innumeros

i. mala granata . punica q(uae) de affrica uenerunt .

Hic quā uis una sit fides & caritas in pplo xpiano tam̄ diuersa sunt in il lis merita.

scę ecclę pplos unitas fidei cotegit. qs intus diuer
sitas meritoꝝ tenet. Ne g̃ rector in caut⁹ ad loquē
dū ꝓruat. h qd iā pmisim⁹. ꝑsemetipsā ueritas dis
cipulis clamat. Habete sal in uob. & pacē habete
int̄ uos. Ac si figurate p habitū sacerdotis dicat.
mala punica tintinnabulis iungite. ut p omē qd dici
tis. unitatē fidei cauta obseruatione teneatis. &
modū qq; ē sollicita intentione rectorib⁹. ut ab eis
nō solū praua nullomod⁹. sed ne recta quidē nimie
& inordinate ꝓferant. q̃ sepe dictoꝝ uirt⁹ pdit̃.
cū apud corda audientiū loquacitas in cauta inpor
tunitate leuigat̃ [i. leuis fit]. & auctorē [i. pdicatorē] suū h eadē loquaci
tas inquinat. que seruire auditorib⁹ ad usū ꝓfect⁹
ignorat. Unde bene p moysē dr̃. In cantico.
Vir q̃ fluxū seminis patit̃ inmūd⁹ erit. In mente q̃p
pe audientiū sem̃ secuture cogitationis ē. audite
qualitas locutionis. q̃ dū p aurē serm⁹ cōcipitur.
cogitat̃ in mente generat̃. Unde & ab hui⁹ mūdi sa
pientib⁹ pdicator egregi⁹ semini uerbi⁹ ē uocatus.
In actib⁹ aplōꝝ. Q g̃ fluxū seminis sustinet in
mūd⁹ asserit̃. q multiloquio subdit⁹. ex eo se inqui
nat. Quo si ordinate ꝓmeret. ꝓlem recte cogitati
nis gerere in audientiū corde potuisset. Dūq; in caut⁹
p loquacitatē [i. pdicat] defluit. nō ad usū generis. sed ad in
mūditiā sem̃ fundit. Unde paulus qq; cū discipulū
d instantia pdicationis ammoneret dicens. Testificor
corā dō & xpo ihu q iudicatur⁹ ē uiuos & mortuos

[s. volentibus]
et ad uentum ipsius et regnum eius. Praedica uerbum insta oppor
[s. nolentibus]
tune inportune. Dicturus inportune. praemisit opportu
ne. quia scilicet apud auditoris mentem ipsa sua uilitate
se destruit. si habere inportunitas opportunitatem
Sit rector singulis compassione LXVII. nescit.
proximus. prae cunctis contemplatione suspensus. ut et per
pietatis uiscera in se infirmitatem ceterorum transfe
rat. et per speculationis altitudinem semetipsum quoque
inuisibilia appetendo transcendat. Ne aut alta petens — Est quando homo de deo cogitat. et de beatitudine eterna super se eleuatur. quando uero de necessitate humana in se ipso consistit.
proximorum infirma despiciat. aut infirmitati proximo
rum congruens appetere alta derelinquat. Hinc est namque quod pau
lus in paradisum ducitur. caelique tertii secreta rimatur. et
tamen ille inuisibilium contemplatione suspensus. ad cubi
le carnalium mentis aciem reuocat. atque in occultis suis — i. intentione. qualiter uir cum uxore sua conuersari debeat.
qualiter debeant conuersari dispensat dicens. Propter for
nicationes autem unusquisque suam uxorem habeat. et una
quaeque suum uirum habeat. Uxori uir debitum reddat.
similiter autem et uxor uiro. Et paulo post. Nolite
fraudari inuicem nisi forte ad tempus ut uacetis ora
tioni. et iterum reuertimini in idipsum. Ecce iam cae
lestibus secretis inseritur et tamen per condescensionis
uiscera carnalium cubile perscrutatur. et quem suble
uatus ad inuisibilia erigit. hunc misericors ad se
creta infirmantium oculum cordis flectit. Caelum con
templatione transcendit. nec tamen stratum carna
lium sollicitudine deserit. Quia enim compage cari
tatis summis simul et infimis iunctus. et in semetipso

uirtute sp̄s ad alta ualent͂ rapit͂· & pietate ī aliis
equanimit͂ infirmat͂· hinc & enī dicit· Ad cho
rinthios· Q̄s infirmat͂ & ego nō infirmor·? Q̄s
scādalizat͂ & ego n̄ uror·? hinc rursus ait· Ad chorin
thios· Factus sū iudeis tāquā iudeus· Quod uidelicet
exhibebat nō amittendo fidē· sed extendendo pieta
tē· ut in se psonā infideliū transfigurans· ex semet
ipso disceret· qualit͂ aliis misereri debuisset· Qua
tin' h illis impenderet· qđ sibi ipse si ita eēt impendi
recte uoluisset· hinc iterū dic· Ad chorinthios· Siue
mente excedim' dō· siue sobrii sum' uob· Qui & semet
ipsū nouerat cō templādo transcēdere· & eūdē se au
ditorib' cō descēdendo temp̄are· In genesis· Hinc ia
cob dn̄o de sup innitente & ūcto deorsū lapide·
ascēdentes ac descēdentes angelos uidit· Quia scilicet
p̄dicatores recti nō solū sursū scm̄ cap̄ eccl̄e uide
licet· dn̄m cō templādo appetūt· sed deorsū quoq; ad
mēbra illi' miserādo descēdūt· hinc moyses crebro
tabnaculū intrat & exit· In numeri· Et qui intus in
cō templatione rapit͂· foris infirmātiū negotiis ur
guetur· Int' dī arcana cō siderat· foris onera car
naliū portat· Q de reb' quoq; dubiis sep ad tabnacu
lū recurrit· corā testamti archa dn̄m cō sulit· exē
plū p̄culdubio rectorib' p̄bens· ut cū foris ambigūt
qđ disponant· ad mentē sep quasi ad tabnaculū redeāt·
& uelut corā testamti arca dn̄m cō sulant· si
de his in qb' dubitant apud semetipsos int' sacri elo

eloquii paginas requirunt. Hinc ipsa ueritas per susceptionem nobis nostre humanitatis ostensa in monte orationi inheret, miracula in urbibus exercet. Imitationis uidelicet uiam bonis rectoribus sternens. Ut et si iam summa contemplando appetunt, necessitatibus tamen infirmantium compatiendo misceantur. Quia tunc ad alta caritas mirabiliter surgit, cum ad yma proximorum se misericorditer attrahit. Et quo benigne descendit ad infima, eo ualenter recurrit ad summa. Tales autem sese qui presunt exhibeant, quibus subiecti occulta quoque sua prodere non erubescant. Ut cum temptationum fluctus paruuli tolerant, ad pastoris mentem quasi ad matris sinum recurrant. Et hoc quod se inquinari pulsantis culpe sordibus preuident, exhortationis eius solatio ac lacrimis orationis lauent. Unde et ante fores templi ad abluendas ingredientium manus mare eneum, id est luterem, duodecim boues portant. Quorum quidem facies exterius eminent, sed ex posterioribus latent. Quid namque duodecim bubus nisi uniuersus pastorum ordo designatur? De quibus paulo differente lex dicit: Non obturabis os boui trituranti. Quorum quidem nos aperta opera cernimus, sed apud districtum iudicem que illos posterius maneant in occulta retributione nescimus. Qui tamen cum condescensionis sue patientia diluendis proximorum confessionibus preparant, uelut ante fores templi luterem portant. Ut quisquis intrare eternitatis ianuam nititur, temptationes suas menti pastoris indicet, et quasi in boum lutere cogitationis uel operis manus lauet. Et fit plerumque ut dum rectoris

ſ. i. coſcientia ſacerdotiſ audiendo neglegentiā alioꝝ & ipſiſ neglegentiſ ſolet aliquādo temptari.

animꝰ aliena tēptam̄ta cō deſcēdēdo cognoſcit. au
ditiſ tēptationibꝰ etiā ipſe pulſetur. Q̄ & hec eadē
ꝑquā ppłi multitudo dilu͞it aqua. ꝑ culdubio lu
teiſ inq̄nat͞. Nā dū ſordeſ diluētiū ſuſcip. quaſi
ſue mūditię ſerenitatē ꝑdit. Sed hec (ſ. inq̄nanta) nequaquam
paſtori timēda ē. q̄ dō ſub tilit͞ cūcta pēſante. tāto
facilꝰ aſua eripit͞. quāto miſericordiꝰ ex aliena
tēptatione fatigatur. Lxviii.

Sit rector bene agētibꝰ ꝑ humilitatē ſociꝰ. cōtͣ
deliquentiū uitia ꝑ zelū (i. ꝑ amore) iuſticię erectꝰ. ut & bo
niſ in nullo ſe ꝑferat. & cū prauoꝝ culpa exigit.
poteſtatē ꝓtinꝰ ſui prioritatꝰ agnoſcat. Quatenuſ
& honore ſuppreſſo equalē ſe ſubditiſ bene uiuē
tibꝰ deputet. & erga ꝑuerſoſ iura rectitudiniſ
nō exercere formidet. Nā ſicut in libriſ moralibꝰ
dixiſſe me memini. liquet q̄d omnēſ homineſ na
tura equaleſ genuit. ſed uariātē meritoꝝ ordi
ne. alioſ aliiſ culpa poſt ponit. Ipſa aūt diuer
ſitaſ que acceſſit ex uitio. diuino iudicio diſpē
ſatur. ut q̄ omnīſ homo eque ſtare nō ualet.
alter regat͞ ab alterō. Unde cūcti q̄ ꝑ ſunt nō
in ſe poteſtatē debēt ordiniſ. ſed equalitatē pēſare
cōdicioniſ. Nec ꝑ ēē hominibꝰ gaudeant. ſed
prod ēē. Antiq̄ & enī patreſ nr̄i. nō regeſ homi
nū ſed paſtoreſ pecoꝝ fuiſſe memorantur.
& cū nohe dn̄ſ filiiſq; eiꝰ diceret. creſcite & mul
tiplicamini & replete t͞ram. ꝓtinꝰ ad iūxit.

Et terror uester ac tremor sit super cuncta animalia terrae.
Quorum uidelicet terror ac tremor qui esse super animalia
terrae praecipitur, profecto esse super homines prohibetur.
Homo quippe brutis animalibus, non autem hominibus ce
teris natura praelatus est. Et ideo ei dicitur, ut ab
animalibus et non ab homine timeatur. Quia contra
naturam superbire est, ab equali uelle timeri. Et ta
men necesse est ut rectores a subditis timeantur,
quando ab eis deum minime timeri deprehendunt.
Ut humana saltem formidine peccare metuant,
qui diuina iudicia non formidant. Nequaquam
namque praepositi ex hoc quaesito timore superbiunt, in
quo non suam gloriam sed subditorum iustitiam querunt.
In eo enim quod metum sibi a peruerse uiuentibus exigunt,
quasi non hominibus sed animalibus dominantur.
Quia uidelicet ex qua parte bestiales sunt subdi
ti, ex ea debent etiam formidini iacere substrati.
Sed plerumque rector eo ipso quo ceteris praeminet, ela
tione cogitationis intumescit. Et dum ad usum cunc
ta subiacent, dum ad uotum uelociter iussa complentur,
dum omnes subditi si qua bene gesta sunt laudibus effe
runt, male gestis autem nulla auctoritate contra di
cunt, dum plerumque laudant etiam quod reprobare debuerant,
seductus ab his quae infra suppetunt, super se animus tollitur. (blandiuntur siue adulantur)
Et dum foris inmenso fauore circumdatur, intus ueritate
uacuatur. Atque oblitus sui, in uoces se spargit alie
nas, talemque se credit, qualem se foris audit, non qua

lem intus. discernere debuit. Sub iectos despicit.
eosq; equales sibi naturę ordine nō agnoscit. & quos
sorte potestatis excesserit. trāscēdisse se etiā uitę
meritis credit. Cunctis se estimat amplius sapere. q̄b;
se uidet amplius posse. In quodā quippe se constituit.
culmine. apud semetipsū. & quę equa ceteris naturę
cō ditione constringitur. ex equo [i. ex equalitate] respicere ceteros de
dignatur. Sicq; usq; ad eius similitudinē ducitur. de quo
scriptū ē. In iob. Omne sublime uidet. & ipse est
rex sup uniuersos filios supbię. Qui singulare cul
men appetens. & sociale angloꝝ uitā despiciens
ait. In esaya. Ponā sedē meā ad aquilonē. & ero si
milis altissimo. Miro ergo iudicio intus [i. ruinā] foueā deiec
tionis inuenit. dū foris se in culmine potestatis
extollit. Apostatę [i. retro cadenti] quippe angelo similis efficitur. dū
homo hominibus similis ēē dedignatur. Sic saul post
humilitatis meritū in tumorē supbię. culmine po
testatis excreuit. Per humilitatē quippe platus ē. psup
biā reprobatus. dno attestante qui ait. Nonne cū esses
paruulus in oculis tuis. caput te constitui in tribu
bus isrl. Paruulū se in suis prius oculis uiderat. sed
fultus tpali potentia. iā se paruulū nō uidebat.
Ceteroꝝ naq; cōparatione se pferens. quę plus cunctis
poterat. magnū se p omnibus estimabat. Miro
autē modo cū apud se paruulus. apud dnm magnus.
Cū uero apud se magnus apparuit. apud dnm paruulus
fuit. Pleruq; ergo dū ex sub iectoꝝ affluentia animus

inflatur. in luxu ſuperbię. ipſo potentię faſtigio leno
cinante corrumpitur. Quam uidelicet potentiam bene
regit. qui et tenere illam bene nouerit. et inpugnare.
Bene hanc regit qui ſcit per illam ſuper culpas erigi. ſcit cum
illa ceteris ęqualitate componi. Humana autem
mens plerumque extollitur. etiam cum nulla poteſtate
fulcitur. quanto magis in altum ſe erigit. cum ſe ei etiam po
teſtas adiungit. Quam tamen poteſtatem recte diſpen
ſat. qui ſollicite nouerit et ſumere ex illa quod adiu (i. ad emendanda)
uat. et expugnare quod temptat. (uitia; i. reſiſtere ut non ſe eleuet) et ęqualem ſecum illa
ceteris cernere. et tamen ſe peccantibus zelo ultionis an
teferre. Sed hanc diſcretionem plenius agnoſcimus.
ſi paſtoris primi exempla cernamus. Petrus namque aucto
re deo ſanctę ęcclesię principatum tenens. a bene agente cor
nelio et ſeſe ei humiliter proſternente. inmoderatius
uenerari recuſauit. Seque illi ſimilem recognouit.
dicens. Surge ne feceris. et ego ipſe homo ſum.
Sed cum ananię et ſaffirę culpam repperit. mox quan
ta potentia ſuper ceteros excreuiſſet oſtendit. Verbo
namque eorum uitam perculit. quam ſpiritu perſcrutante depre
hendit. Et ſummum ſe intra ſanctam ęcclesiam contra pec
cata recoluit. quod (i. quia tem...) honore ſibi uehementer impenſo co
ram bene agentibus fratribus non agnouit. Illic communio
nem ęqualitatis meruit. ſanctitas actionis. hic zelus
ultionis. ius aperuit poteſtatis. Paulus bene agen
tibus fratribus prelatum ſe eſſe neſciebat cum diceret. Ad co
rinthios. Non quia dominamur fidei ueſtrę. ſed adiutores

In expugnandis uitiis debet ſe cognoſcere priorem eſſe. et in ſubiectione cleuandi debet reſiſtere non conſentiendo.

sumus gaudii uestri. Atque illico adiecit. Fide enim statis.
Ac si id quod protulerat aperiret dicens. Ideo non dominamur fi
dei uestrae. quia fide statis. equales enim uobis sumus. in quo
uos stare cognoscimus. Quasi prelatum se fratribus esse nescie
bat cum diceret. Facti sumus paruuli in medio uestrum.
Et rursum. Nos autem seruos uestros per christum. Sed cum culpam
que corrigi debuisset inuenit. illico magistrum se
esse recoluit dicens. Quid uultis? In uirga ueniam ad uos?
Summus itaque locus bene regitur. cum is qui preest uitiis po
tius quam fratribus dominatur. Sed cum delinquentes subditos pre
positi corrigunt. restat necesse est. ut sollicite at
tendant. quatenus per disciplinae debitum culpas quidem
iure potestatis feriant. sed per humilitatis custodiam
equales se ipsis fratribus qui corriguntur agnoscant. Quamuis
plerumque etiam dignum est. ut eosdem quos corrigimus tacita
nobis cogitatione preferamus. Illorum namque per nos uitia
disciplinae uigore feriuntur. In his uero que ipsi com
mittimus. ne uerbi quidem ab aliquo in uectione lacera
mur. Tanto ergo apud dominum obligatiores (i. constricti siue colligati) sumus. quan
to apud homines inulte peccamus. Disciplina autem
nostra subditos diuino iudicio tanto liberiores red
dit. quanto hic eorum culpas sine uindicta non dese
rit. Seruanda itaque est. et in corde humilitas. et in
opere disciplina. Atque inter hec sollerter intuendum.
ne dum inmoderatius custoditur uirtus humilitatis. sol
uantur iura regiminis. Et dum prelatus quisque plus se quam
decet deicit. subditorum uitam stringere sub disciplinae

uinculo nō possit. Teneant ergo rectores exterius [i. in opere]. quod
pro aliorum utilitate susceperunt. Seruent interius [i. in corde] quod de sua
estimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis de
center erumpentibus. eos apud se esse humiles. etiam sub iec
ti deprehendant. Quatenus et in auctoritate eorum quod for
mident uideant. et de humilitate quod imitentur agnoscant.
Studeant ergo sine intermissione qui praesunt. ut eorum pote
tia quanto magna exterius cernitur. tanto apud eos
intus [s. humilitatis] deprimatur. Ne cogitationem [s. potentia] uincat. ne in de
lectationem sui animum rapiat. Ne iam sub se mens ea [s. potestatem]
regere nō possit. cui se libidine dominandi sub po
nit. Ne enim praesidentis animus ad elationem potestatis
suae delectatione rapiatur. Recte per quendam sapien
tem dicitur. In salomone. Ducem te constituerunt noli ex
tolli. sed esto in illis quasi unus ex illis. Hinc et
enim petrus ait. In epistola petri. Non dominantes in clero.
sed forma facti gregis. Hinc per semetipsam ueritas
ad altiora nos uirtutum merita prouocans dicit.
Secundum matheum et lucham. Scitis quia principes gen
tium dominantur eorum. et qui maiores sunt. potestatem
exercent in eos. Non ita erit inter uos. Sed quicumque
uoluerit inter uos maior fieri. erit uester minister.
Et qui uoluerit inter uos primus esse. erit uester seruus. Sic filius
hominis nō uenit ministrari. sed ministrare.
Hinc est quod seruum ex suscepto regimine elatum que post
supplicia maneant indicat dicens. Secundum math.
Quod si dixerit malus ille seruus in corde suo. moram

faciet dn̄s m̄s uenire. & cepit pcutere co̅seruos suos.
m̄aducet aut̄ & bibat cū ebriis. Veniet dn̄s serui illi'
in die q̄ nō sp̄at. & hora qua ignorat & diuidet eū
parteq; ei' ponet cū hypocritis. Inter hypocritas
enī iure deputat̄. q̄ ex simulatione disciplinę mi
nisteriū regiminis uertit in usū dn̄ationis. & tam̄
nō nūquā grauius delinquit. si int̄ puersos plus equa
litatis quā disciplina custodit. Quia enī falsa pietate
superat' ferire hely delinquentes filios noluit. apud
districtū iudicē semetipsū cū filiis crudeli dam
natione pcussit. In regū lib. I. Hinc nāq; ei diui
na uoce dicit. Honorasti filios tuos magis quā
me. Hic pastores increpat. p pph̄am dicēs. In eze
chiel. Quod fractū ē nō alligastis. & q̄d ab iectū
nō reduxistis. Abiect' enī reducit. cū q̄sq; in cul
pa lapsus ad statū iustitię ex pastoralis sollicitudi
nis uigore reuocat. Fractura u̅ ligam̄ astringit.
cū culpā disciplina deprimit. ne plaga usq; ad inte
ritū diffluat. si hanc discretionis seueritas nō cho
arctat. Sed sepe deteri' frangit. cū fractura in cau
te colligat. Ita ut grauius scissurā sentiat. si hac im
moderati' ligamina costringit. Vnd̄ necesse ē. ut cū
peccata uulnus in subditis corrigendo restringit. mag
na se sollicitudine etiā districtio ipsa moderet.
Quatenus sic iura disciplinę contra delinquentes exerceat.
ut pietatis uiscera nō amittat. Curandū quippe est.
ut rectorē subditis. & matrē pietatis. & patrē exi

beat disciplina. Atque inter haec sollicita circumspectione
providendum. ne aut districtio rigida. aut pietas sit remis
sa. Nam sicut in libris iam moralibus diximus. disciplina
vel misericordia multum destituitur. si una sine altera te
neatur. Sed erga subiectos suos inesse rectoribus de
bet et iuste consulens misericordia. et pie saeviens disciplina.
Hinc namque est quod docente veritate per samaritani stu
dium. semivivus in stabulum ducitur. et vinum atque
oleum vulneribus eius adhibetur. Ut per vinum scilicet mor
deantur vulnera. per oleum foveantur. Necesse quippe est. ut
quisquis sanandis vulneribus praeest. in vino morsum dolo
ris adhibeat. in oleo mollitiem pietatis. Quatenus
per vinum mundentur putrida. per oleum sananda foveantur.
Miscenda ergo est lenitas cum severitate. faciendum quoddam
ex utroque temperamentum. Ut neque multa asperitate exul
(i. peiores)
cerentur subditi. neque nimia benignitate solvantur.
(i. neglegentes fiant)
Quod iuxta pauli vocem bene illa tabernaculi arca signi
ficat. in qua cum tabulis virga simul et manna est.
Quia cum sacrae scripturae scientia in boni rectoris pectore.
si est virga districtionis. sit et manna dulcedinis. Hinc
david ait. Virga tua et baculus tuus. ipsa me conso
lata sunt. Virga enim percutimur. baculo sustentamur.
Si ergo est districtio virgae quae feriat. sit et consolatio ba
culi quae sustentet. Sit itaque amor. sed non emolliens.
Sit rigor. sed non exasperans. Sit zelus. sed non immo
derate saeviens. Sit pietas. sed non plus quam expediat.
parcens. Ut dum se in arte regiminis iustitia clementia

quod premisit. ut quia preest. corda subditorum et terrendo demul
ceat. et tamen ad terroris reverentiam demulcendo con
stringat. L XVIIII.
Sit rector internorum curam in exteriorum occupatio
ne non minuens. exteriorum providentiam in internorum solli
citudine non relinquens. Ne aut exterioribus deditus
ab intimis corruat. aut solis interioribus occupatus.
que foris debet proximis non impendat. Sepe namque
nonnulli velut obliti quod fratribus animarum causa prelati
sunt. toto cordis adnisu secularibus curis inserviunt.
Has cum adsunt. se agere exultant. ad has etiam cum de
sunt diebus ac noctibus cogitationis turbide estibus an
helant. Cumque ab his cessante forsitan oportunitate
quieti sunt ipsa deterius sua quiete fatigantur. Volupta
tem namque censent. si actionibus deprimantur. Laborem
deputant. si in terrenis negotiis non laborant. Sicque
fit. ut dum se urgeri mundanis tumultibus gaudent.
interna que docere alios debuerant ignorent. Unde sub
iectorum quoque procul dubio vita torpescit. quia cum profi
cere spiritaliter appetit. in exemplo eius qui sibi prelatus est. quasi
in obstaculo itineris offendit. Languente enim capite.
membra incassum vigent. et in exploratione hos
tium frustra exercitus velociter sequitur. si ab ipso duce iti
neris erratur. Nulla subditorum mentes exortatio sub
levat. eorumque culpas increpatio nulla castigat.
Quia dum per animarum presulem terreni exercetur officium iudi
cis. a gregis custodia vacat cura pastoris. et sub

iecti ueritatis lum̄ ad ꝑhendere nequeunt · Quia
dū pastoꝝ sensus t̃rena studia occupant · uento tepta
tionis inpulsus eccl̄ę oculos puluis cecat · Q° con
tra recte humani generis redemptor · cū nos a uētris
uoracitate cōpesceret dicens · Secdm Lucham
Attendite aut̄ uob · ut nō grauent̄ corda uſa in cra
pula & ebrietate · Ilico ad uinx̄ . aut in curis huius
uite · Ubi pauorē qq; ꝓtin⁹ intēte adiecit . ne forte
superueniat in uos repentina dies illa · Cui⁹ aduent⁹
etiā qualitatē de nūciat dicēs · Tāquā laqueus
ueniet sup omnes q̄ habitant sup faciē orbis t̃re · Hinc
iterū dicit · Secdm matheum · Nemo potest duob⁹
dnīs seruire · Hinc paulus religiosoꝝ mentes a mūdi
cō sortio cō testando ac poti⁹ cō ueniedo · (i. separat) suspen
dit dicēs · Ad thimotheū · Nemo militās dō impli
cat se negotiis secularib⁹ · ut ei placeat cui se ꝓba
uit · Hinc & eccl̄e rectorib⁹ . & uacādi studia pcip ·
& cō sulēdi remedia ostēdit dicēs · Secularia ḡ iu
dicia si habueritis cō tēptibiles q̄ sunt in eccl̄a · illos
cōstituite ad iudicādū . ut ipsi uidelicet dispēsa
tionib⁹ t̃renis inseruiāt · quos dona spūalia nō ex
ornāt · Ac si apti⁹ dicat · Quia penetrare intima
neglegūt · saltim necessaria foris operentur ·
In exodo · Hinc moyses q̄ cū dō loquitur · Iethro
alienigene reprehensione iudicat̄ . qd t̃renis pplo
rū negotiis stulto labore deseruiat · Cui & cōsi
liū mox pbetur · ut p se alios ad iurgia dirimenda

constituat. et ipse liberius ad erudiendos proximos
spiritalium archana cognoscat. Et subiecti quae in ter-
ra gerenda sunt. et rectoribus summa cogitanda. Ut
scilicet oculum qui prouidendis gressibus praeminet. cura
pulueris non obscuret. Caput namque subiectorum sunt
cuncti qui praesunt. et ut recta pedes ualeant itinera
carpere. haec procul dubio caput debet ex alto pro
uidere. ne a profectus sui itinere pedes torpeant.
cum curuata rectitudine corporis. caput sese ad
terram declinat. Qua autem mente animarum praesul ho
nore pastorali inter ceteros utitur. si in terrenis ne
gotiis quae reprehendere in aliis debuit. et ipse uer
satur. Quod uidelicet ex ira iustae retributionis per
prophetam dominus minatur dicens. Et erit sicut populus. sic sacer
dos. Sacerdos quippe est ut populus. quando ea agit his
qui spiritali officio funguntur. quae illi nimirum faciunt
qui adhuc de studiis carnalibus iudicantur. Quod cum mag
no scilicet dolore charitatis. hieremias propheta con
spiciens. quasi sub destructione templi deplorat
dicens. In lamentatione hieremie. Quomodo obscuratum
est aurum. mutatus est color optimus. dispersi sunt lapides
sanctuarii in capite omnium platearum. Quid namque auro
quod metallis ceteris praeminet. nisi excellentia sanctitatis.
Quid colore optimo. nisi cunctis amabilis reuerentia
religionis exprimitur. Quid sanctuarii lapidibus. nisi sacrorum
ordinum personae signantur. Quid platearum nomine. nisi
praesentis uitae latitudo figuratur. Quia enim greco

eloquio platos. latitudo dicitur. Et profecto a latitudine pla-
teae sunt vocatae. Per se ipsa veritas dicit. **Secundum Matth.**
Lata et spatiosa via est, quae ducit ad perditionem. Aurum
quomodo obscuratum est. cum terrenis actibus sanctitatis vita polluitur.
Color optimus commutatur. cum quorundam qui degere reli-
giose credebantur, aestimatio ante acta minuitur.
Nam cum quilibet post sanctitatis habitum terrenis se actibus in-
serit, quasi colore permutato. ante humanos oculos
eius reverentia despecta pallescit. Sanctuarii quoque lapi-
des in platea disperguntur, cum causarum secularium
foras lata itinera expetunt hii. qui ad ornamentum
ecclesiae internis mysteriis, quasi in secretis sanctuarii
vacare debuerunt. Ad hoc quippe sanctuarii lapides
fiebant. ut intra sancta sanctorum in vestimento summi sacerdo-
tis apparerent. Cum vero ministri religionis a subdi-
tis honorem redemptoris sui ex merito vitae non exi-
gunt, sanctuarii lapides in ornamento pontificis non sunt.
Qui nimirum sanctuarii lapides dispersi per plateas iacent,
cum personae sacrorum ordinum voluptatum suarum latitu-
dini deditae. terrenis negotiis inherent. Et notandum
quod non hos dispersos in plateis, sed in capite platea-
rum dicit. Quia et cum terrena agunt summi videri appetunt.
[i. seculares actiones]
ut et lata itinera teneant ex voluptate delectatio-
nis, et tamen in platearum sint capite ex honore sanc-
titatis. Nil quoque obstat. si sanctuarii lapides [s. honores sacerdotales] eosdem ip-
sos quibus constructum sanctuarium existebat accipimus.
Qui dispersi in capite platearum iacent. quando sacrorum or-

dinū uiri. t̄renis actib⁹ ex desiderio inseruiunt.
ex quoꝝ pri⁹ officio sc̄itatis gl̄a stare uidebat̄ᷣ.
∴ ut ad uictoria pxi mus inpendatur. Secularia itaq; negotia aliquādo ex cōpassione to
lerunda sunt. nūquā uero ex amore requirenda.
Ne cū mēte diligētis adgrauāt. hāc suo uictam pō
dere ad yma decelestib⁹ mergant. At cōtra nō
nulli gregis quidē curā susceperūt. sed sic sibimet
uacare ad sp̄ualia appetūt. ut reb⁹ exteriorib⁹
nullatenus occupentᷣ. Q̄ cū curare corporalia
funditus neglegūt. subditoꝝ necessitatib⁹ mini
me cō currūt. Quoꝝ nimirū p̄dicatio plerūq; des
picitur. q̄ dū delinquentiū facta corripiunt. sed ta
men eis necessaria p̄sentis uitę nō tribuūt. nequa
quā libenter audiuntᷣ. Xgentis & enī mēte doctri
ne sermo nō penetrat. si hunc apud eius animū ma
nus medicę nō comedat. Tūc autē uerbi sem̄n faci
le germinat. quādo hoc in audientis pectore pie
tas p̄dicantis rigat. Vnd̄ rectorē necesse ē. ut in
teriora possit in fūdere cogitatione in noxia
etiā exteriora ꝓuidere. Sic itaq; pastores erga
interiora studia subditoꝝ suoꝝ ferueāt. quaten⁹
ineis exteriores quoq; uitę ꝓuidentiā nō relinquat
Nā quasi iure ut diximus a percipiēda p̄dicatione
gregis anim⁹ frāgitᷣ. si cura exterioris subsidii a
pastore neglegatur. Vnd̄ & p̄m⁹ pastor sollici
te ammonet dicēs. Seniores q̄ in uob̄ sūt obse
cro cō senior & testis xp̄ȳ passionū q̄ & eius quę

in futuro revelanda est gloriae communicator: pascite (gloss: i. particeps factus)
qui in vobis est gregem Dei. Qui hoc in loco pastiones an
corporis suadere aperuit cum protinus adiunxit: Provi
dentes non coacte sed spontanee secundum Deum, neque tur
pis lucri gratia sed voluntarie. Quibus profecto verbis pas
toribus pie praecavetur, ne dum subiectorum inopiam satiant,
se mucrone ambitionis occidant. Ne cum per eos carnis
subsidiis reficiuntur proximi, ipsi remaneant iustitiae
pane ieiuni. Hanc pastorum sollicitudinem Paulus
excitat dicens: Qui suorum et maxime domesticorum
curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior.
Inter haec itaque metuendum semper est et vigilanter intuendum
ne dum cura ab eis exterior agitur, ab interna in
tentione mergantur. Plerumque enim ut praediximus corda (gloss: i. separantur)
rectorum dum temporali sollicitudini incaute deser
viunt, ab intimo amore frigescunt, et foras fusa (gloss: s. corda rectorum)
oblivisci non metuunt quia animarum regimina susce
perunt. Sollicitudo ergo quae subditis exterius impenditur
sub certa necesse est mensura teneatur. Unde bene
ad Ezechielem dicitur: Sacerdotes caput suum non ra
dent, neque comam nutrient, sed tondentes attondant
capita sua. Sacerdotes namque iure vocati sunt qui ut sacrum
ducatum praebeant, fidelibus praesunt. Capilli vero in ca
pite exteriores sunt cogitationes in mente. Qui dum super
cerebrum insensibiliter oriuntur, curas vitae praesentis de
signant. Quae ex sensu neglegentiae quia inportune
aliquando prodeunt, quasi nobis non sentientibus procedunt.

Quia igitur cuncti qui praesunt habere quidem sollicitudines
exteriores debent. nec tamen eas uehementer incumbere.
sacerdotes recte et caput prohibentur radere et comam
nutrire. ut cogitationes carnis de uita subditorum nec
a se funditus amputent. nec rursus ad crescendum nimis
relaxent. Ubi et bene dicitur. Tondentes. tondeant
capita sua. Ut uidelicet curae temporalis sollicitu
dinis et quantum necesse est prodeant. et tamen recidantur
citius ne immoderatius excrescant. Dum igitur et per ad
ministratam exteriorem prouidentiam corporum uita protegi
tur. et rursus per moderatam cordis intentio non impedi
tur. Capilli in capite sacerdotis et seruantur ut cutem
operiant. et resecantur ne oculos claudant. IX.

Inter quae hec necesse est. ut rector sollerter inui
gilet. ne hunc cupido placendi hominibus pulset.
ne cum studiose interiora penetrat. cum prouide exterio
ra subministrat. se magis a subditis diligi quam ue
ritatem quaerat. Ne cum bonis actibus fultus. a mundo ui
detur alienus. hunc auctori reddat extraneum amor suus.
Hostis namque redemptoris est. qui per recta opera quae facit. eius uice
ab ecclesia amari concupiscit. Quia adulterinae cogita
tionis reus est. si placere puer sponsae oculis appetit. per
quem sponsus dona transmisit. Qui nimirum amor proprius
cum rectoris mentem ceperit. aliquando hanc inordinate ad
mollitiem. aliquando uero ad asperitatem rapit. Ex amore et
enim suo mens rectoris in mollitiem uertitur. qui cum pecca
tes subditos respicit. ne erga hunc eorum dilectio tor

Adulterinis culpa damnandus est ille puer qui anulum sponsi adducit ad sponsam. si ita agit ut eam quaerens quaerat illa recedat ab amore sponsi et amet illum.

facit eam mollem sine disciplina.

peccat corripere non praesumunt. Nonnumquam vero errata
subditorum quae increpare debuerant adulationibus
demulcent. Unde bene per prophetam dicitur. Vae his
qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus. et fa
ciunt cervicalia sub capite universae aetatis ad ca
piendas animas. Pulvillos quippe sub omni cubito ma
nus est ponere. cadentes a sua rectitudine animas at
que in huius mundi se delectatione reclinantes. blanda
adulatione refovere. Quasi enim pulvillo cubitus
vel cervicalibus caput iacentis excipitur. cum correp
tionis duritia peccanti subtrahitur. eique molli
ties favoris adhibetur. Ut in errore molliter iaceat.
quem nulla asperitas contradictionis pulsat. Sed haec
rectores qui semetipsos diligunt. his procul dubio ex
hibent. a quibus se nocere posse in studio
gloriae temporalis timent. Nam quos nil contra se va
lere conspiciunt. hos nimirum asperitate semper rigide
invectionis premunt. Numquam clementer ammonent.
sed pastoralis mansuetudinis obliti. iure dominationis
terrent. Quos recte per prophetam divina vox incre
pat dicens. In ezechiel. Vos autem cum austeritate
imperabatis eis et cum potentia. Plus enim se suo aucto
re diligentes. iactanter erga subiectos eriguntur. nec
quod agere debeant. sed quod valeant attendunt. Nil
de subsequenti iudicio metuunt. improbe de temporali
potestate gloriantur. Libet ut licenter et inlicita
faciant. et subditorum nemo contra dicat. Qui ergo et

praua studeat agere. et tamen ad hec ceteros inuitet ipse sibi met testis est. qui plus ueritate se appetit diligi quam contra se non uult defendi. Nemo quippe est qui ita uiuat. ut aliquatenus non delinquat. Ille ergo se ipso amplius ueritatem desiderat amari. qui sibi a nullo uult contra ueritatem parci. Hoc legitur in epistola ad galathas. Hinc etenim petrus increpationem pauli libenter accepit. Hinc dauid correptionem subditi humiliter audiuit. Quia rectores boni. dum priuato diligere amore se nesciunt. libere puritatis uerbum a subditis. obsequium humilitatis credunt. Sed inter hec necesse est. ut cura regiminis tanta moderaminis arte temperetur. quatenus subditorum mens cum quedam recte sentire potuerit. sic in uocis libertatem prodeat. ut tamen libertas in superbiam non erumpat. Ne dum fortasse inmoderatius lingue eis libertas conceditur. uite ab his humilitas amittatur. Sciendum quoque est quod oportet ut rectores boni placere hominibus appetant. sed ut sue estimationis dulcedine proximos in affectum ueritatis trahant. Non ut se amari desideret. sed ut dilectionem suam quasi quandam uiam faciat. per quam corda audientium ad amorem conditoris introducant. Difficile quippe est ut quamuis libet recta denuntians. predicator qui non diligitur libenter audiatur. Debet ergo qui preest et studere se diligi. quatenus possit audiri. et tamen amorem suum pro se

metipso non querere. ne inueniat ei cui seruire
per officium cernitur occulta cogitationis tyrannide
resultare. Quod bene paulus insinuat cum sui nobis
studii occulta manifestat dicens. Ad chorinthios.
Sicut et ego per omnia omnibus placeo. Et tamen rursus dicit.
Ad galatas. Si adhuc hominibus placerem. christi ser
uus non essem. Placet ergo paulus et non placet. quia in eo
quod placere appetit. non se sed per se hominibus pla
cere ueritatem querit. Cap. xxi

Scire etiam rector debet. quod plerumque uitia uirtu
tes se esse mentiuntur. Nam sepe sub parsimonie no
mine se tenacia palliat. contraque se effusio sub ap
pellatione largitatis occultat. Sepe inordinata
remissio pietas creditur. et effrenata spiritualis zeli
uirtus estimatur. Sepe precipitata actio uelocitatis
efficatia. atque agendi tarditas grauitatis consilium
putatur. Unde necesse est ut rector animarum uirtu
tes ac uitia uigilanti cura discernat. ne aut
cor tenacia occupet. et parcum se uideri in dispen
sationibus exultet. Aut cum effuse quod perdit. largum
se quasi miserando glorietur. Aut remittendo quod
ferire debuit ad eterna supplicia subditos pertra
hat. Aut immaniter feriendo quod delinquitur. ip
se grauius delinquat. Aut hoc quod agi recte ac gra
uiter potuit. immature preueniens leuiget. Aut
bone actionis meritum differendo ad deteriora per
mutet. Cap. xxii.

Sciendum quoque est quod aliquando subiectorum uitia
prudenter dissimulanda sunt, sed quia dissimulan-
tur indicanda. Aliquando et aperte cognita ma-
ture toleranda. aliquando uero subtiliter et occulta
perscrutanda. Aliquando leniter arguenda. aliquan-
do autem uehementer increpanda. Non nulla quippe
ut diximus prudenter dissimulanda sunt, sed quia dissi-
mulantur indicanda. ut cum delinquens et deprehendi
se cognoscit et perpeti erubescat quas in se tacite tole-
rari considerat augere culpas erubescat. Seque
se iudice puniat. quem sibi apud se rectoris patien-
tia clementer excusat. Qua scilicet dissimulatione
bene iudeam dominus corripit. cum per prophetam dicit.
Ysayas. Mentita es, et mei non es recordata. Neque
cogitasti in corde tuo. quia ego sum tacens et quasi non
uidens. Et dissimulaui ergo culpas et innotuit. quia
et contra peccantem tacuit. Et hoc ipsum tamen quia tacue-
rit dixit. Non nulla autem uel aperte cognita matu-
re toleranda sunt. cum uidelicet rerum minime oppor-
tunitas congruit. ut aperte corrigantur. Nam secta
immature uulnera deterius infervescunt. Et nisi cum
tempore medicamenta conueniant. constat procul dubio quod
medendi officium ammittunt. Sed cum tempus subditis ad
correptionem queritur. sub ipso culparum pondere patien-
tia prelatis exercetur. Unde bene per psalmistam dicitur.
In psalmo . c. xx viii. Supra dorsum meum fabricaue-
runt peccatores. In dorso quippe honera sustinemus.

Sup dorsū suū fabricasse peccatores querit. Ac si aperte dicat. Quos corrigere nequeo. quasi sup me po situ hon⁹ porto. Nō nulla aūt sūt sub ulti ocul ta p̄scrutāda. ut q̄busdā signis erūpentib⁹ rectoꝝ in subditoꝝ mente om̄e q̄d clausū latet inueniat. Et int̄ ueniēte correptionis ar̄ticulo ex minimis maiora cognoscat. Vnd̄ recte ad ezechielē dr̄. Fili hominis. fode parietē. Vbi mox isdē ꝓpheta subiūg. Et cū pfodisse parietē. apparuit hostiū unū. Et dix̄ ad me. Ingredere et uide abominatio nes pessimas. q̄s isti faciūt hic. Et ingressus uidi. et ecce omis similitudo reptiliū et animaliū abominatio. et uniuersa ydola dom⁹ isr̄l depicta erāt in parie te. P ezechielē q̄ppe. p̄positoꝝ psona signat̄. P pa rietē. duritia subditoꝝ. Et q̄d ē parietē fodere. nisi acutis inq̄sitionib⁹ duriciā cordis apire. Quē cū p fodisset. apparuit hostiū. Quia cū cordis duritia uel studiosis pcontationib⁹ uł maturis correptionib⁹ scindit̄. quasi quedā ianua ostendit̄. ex qua omia in eo q̄ corripit̄. cogitationū interiora uideat̄. Vnd̄ et bene illic seq̄t̄. Ingredere et uide abominationes pessimas q̄s isti faciūt hic. Quasi ingredit̄ ut abo minatiōnes aspiciat. q̄ discussis q̄busdā signis ext̄i⁹ apparentib⁹. ita corda subditoꝝ penetrat. ut cunc ta ei que inlicite cogitant̄ innotescat. Vnd̄ et subdidit. Et ingressus uidi. et ecce omis similitu do reptiliū et animaliū abominatio. In reptilibus

cogitationes omnino terrene signant. In animalibus uero iam
quodammodo aliquatulum aera suspense. sed adhuc terrene mer
cedis premia requirentes. Nam reptilia toto ex corpore
terre inherent. Animalia autem mole corporis aera
suspensa sunt. appetitu tamen gule ad terram semper in
clinantur. Reptilia itaque sunt intra parietem. quando
cogitationes uoluuntur in mente. que a eternis de
sideriis numquam leuantur. Animalia quoque sunt intra pa
rietem. quando et si qua iam iusta si qua honesta co
gitant. appetendis tamen lucris temporalibus honori
busque deseruiunt. et per semetipsa quodammodo iam quasi aera
suspensa sunt. sed adhuc per ambitum quasi per gule deside
rium sese ad yma summittunt. Unde et bene subditur.
Et uniuersa ydola domus israhel. depicta erant in pariete.
Scriptum quippe est. Ad cholosenses. Et auaritia que est
ydolorum seruitus. Recte ergo post animalia ydola de
scribuntur. quia et si honesta actione non nulli. quasi
aera se erigunt. ambitione tamen inhonesta semet
ipsos ad terram deponunt. Bene autem dicitur. Depicta erant.
quia dum exteriorum rerum in transitu species adtrahunt.
quasi in corde depingit. quicquid fictis ymaginibus de
liberando cogitat. Notandum itaque est. quia prius foramen
in pariete. ac deinde hostium cernitur. et tunc de
mum occulta abominatio demonstratur. Quia nimi
rum uniuscuiusque peccati prius signa forinsecus. deinde
ianua aperte iniquitatis ostenditur. et tunc demum
omne malum quod intus latet aperitur. Non nulla autem

sunt leniter arguenda. Na cū nō malitia sed sola
ignorantia ut infirmitate delinquitur. effecto ne
cesse ē. ut magno moderamine ipsa delicti cor
reptio temperetur. Cuncti quippe qui usque in hac morta
li carne subsistimus. corruptionis nr̄e infirmitatibus
subiacemus. Ex se ergo debet quisque colligere. qualiter
aliene hunc oporteat inbecillitati misereri. Ne
contra infirmitatē proximi si ad increpationis uo
cē feruentius rapitur. oblitus sui ēē uideatur. Unde be
ne paulus ammonet dicens. Si preoccupatus fuerit
homo in aliquo delicto. uos qui spiritales estis instruite
huiusmodi in spū mansuetudinis. considerans te ipsū
ne et tu tempteris. Ac si aperte dicat. Cū displicet ex
aliena infirmitate quod conspicis. pensa quod es. ut in in
crepationis zelo se sps temperet. dū sibi quoque quod incre
pat timet. Nonnulla autem sunt uehementer increpan
da. ut cū culpa ab auctore nō cognoscitur. quanti
sit ponderis ab increpantis ore sentiatur. et dū sibi
quis malū quod perpetrauit leuigat. hoc contra se grauiter
ex corripientis asperitate pertimescat. Debitū quippe rec
toris ē superne patrie gloriam peruocē predicationis ostendē
re. quanta in huius uite itinere temptamenta antiqui hostis
lateant aperire. et subditorum mala que tolerari leniter
nō debent. cū magna zeli asperitate corrigere. Ne
si minus contra culpas accenditur. culparū omniū reus ipse
teneatur. Unde bene ad ezechielē dicitur. Sume tibi
laterē et pones eū corā te. et describes in eo ciuitatem

ihrlm· Statimq; sub iungit· Et ordinabis ea aduersus
obsidione· Et edificabis munitiones· et cóportabis ag
gere· et dabis cotra ea castra· et pones arietes in gyro
iq· ammonitionis ... prun' sub infertur· Et tu su
me tibi sartaginē ferreā· et pones eā murū ferreum
int te· et int ciuitatē· Cui' eni ezechiel pphā· nisi
magistroꝝ speciē tenet· Cui dr· Sume tibi laterem·
et pones eū corā te· et describes ineo ciuitatē ihrlm·
Sā qppe doctores sibi laterē sumūt· quādo trenoꝝ
auditoꝝ cor ut doceant apphendūt· Quē scilic& la
terē corā se ponūt· qt tota illud mētis intētione cus
todiūt· In quo et ciuitatē ihrlm iubētur describere
qt pdicādo trenis cordib' curāt sumope· que sit sup
ne pacis uisio demonstrare· Sed qt in cassū gl'a pa
trie celestis agnoscit· nisi et quāta hic in ruant hos
tis callidi tēptamta noscant· Apte sub iungitur·
Et ordinabis aduersus eā obsidionē· et hedificabis muni
tiones· Sci qppe pdicatores obsidionē circa laterē
in q ihrlm ciuitas descripta ē ordināt· quādo trene
mētu sed iā supnā patriā reqrētu· quāta eā in hui'
uite tpre uitioꝝ inpugnet aduersitas demonstrāt·
Nā cū unū qdq; peccatū qmō pficientib' insidietur
ostēdūt· quasi obsidio circa ciuitatē ihrlm uoce
pdicatoris ordinat· Sed qt nō solū debēt innotes
cere qualit uicia inpugnent· uerū etiā qmō cus
todire nos uirtutis roboret· Recte sub iungitur·
Et edificabis munitiones· Munitiones qppe scs pdi

cator ędificat. quãdoq; uirtutes qb;q; reſiſtant ui
ciis demõſtrat. Et qͣ creſcẽte uirtute plerũq; bella
tẽptationis augẽtur. Recte adhuc addit̃. Et appor
tabis aggerẽ. & dabis cõtra eã caſtra. & pones arie
tes in gyro. Aggerẽ naq; cõportat. quãdo pdica
tor quiſq; molẽ creſcẽtis tẽptationis enuntiat. Et
cõtra ihrlm caſtra erigit. quãdo recte intentioni
audientiũ hoſtis callidi circũ ſpectas. & quaſi incõ
phenſibiles inſidias pdicat. Atq; in gyro arietes
ponit. cũ tẽptationũ aculeos in hac uita nos un
diq; circũdantes. & uirtutũ murũ pforantes inno
teſcit. Sed cuncta hęc licet ſubtilit̃ rector in ſinu
et. niſi cõtra delicta ſingulorũ ęmulationis ſpũ
ferueat. nullã ſibi inppetuũ abſolutionẽ parat.
Vnde illic adhuc recte ſubiungitur. Et tu ſume tibi
ſartaginẽ ferreã. & pones eã murũ ferreũ. inter
te & ciuitatẽ. Per ſartaginẽ quippe. frixura mentis.
per ferrũ uero. increpationis fortitudo ſignatur. Quid uero
acrius doctoris mentẽ. quã zelus dĩ frigit & ex
cruciat. Vnde paulus huius ſartaginis urebatur
frixura cũ diceret. Quis infirmatur. & ego nõ infirmor.
Quis ſcandalizatur. & ego nõ uror. Et qͣ quiſquis zelo dĩ
accẽditur. ne dãpnari ex neglegẽtia debeat. forti
inppetuũ cuſtodia munitur. Recte dicit̃. Pones eã
murũ ferreũ. inter te & inter ciuitatẽ. Sartago enĩ
ferrea murus ferreus inter pphetam & ciuitatẽ po
nitur. qͣ cũ nũc fortẽ zelũ rectores exhibent.

eundem zelum post modum inter se et auditores suos
forte munitionem teneant. ne tunc ad uindictam desi
derati sint. si nunc fuerint in correptione dissoluti.
Sed inter haec sciendum est. quod dum ad increpationem se mens
doctoris exasperat. difficile ualde est. ut non aliquan
do et aliquid quod dicere non debet erumpat. Et plerumque con
tingit. ut dum culpa subditorum cum magna inuectio
ne corripitur. magistri lingua usque ad excessus
uerba pertrahatur. Cumque increpatio immoderate
accenditur. corda delinquentium in desperatione de
primuntur. Unde necesse est ut exasperatus rector cum subdi
torum mentes plus se quam debuit percussisse considerat.
apud se semper ad penitentiam recurrat. ut lamentis ue
niam in conspectu ueritatis optineat. ex eo etiam quod per
zeli eius studium peccat. Quod figurate dominus per moysen
precipit dicens. Si quis abierit cum amico suo simpliciter in
siluam ad ligna cedenda. et lignum securis fugerit
manu. ferrumque lapsum de manubrio amicum eius percus
serit et occiderit. hic ad unam supradictarum urbium fu
giat et uiuat. Ne forte proximus eius cuius effusus est
sanguis doloris stimulo persequatur. et apprehendat
eum. et percutiat animam eius. Ad siluam quippe cum amico
imus. quotiens ad intuenda subditorum delicta con
uertimur. Et simpliciter ligna succidimus. cum delinquen
tium uitia pia intentione resecamus. Sed securis
manu fugit. cum sese increpatio plus quam necesse
est in asperitatem pertrahit. ferrumque de manubrio pro

ſilit. cū de correptione ſermo durior excedit.
& amicū percutit & occidit. q̄ auditorē ſuū prolata ē
tumelia ab ſpū dilectionis interficit. Correpta
namq; mens repente ad odiū proruit. ſi hanc immo
derata increpatio pluſ quā debuit addicit. Sed
iſ q̄ incaute ligna percutit. & proximū extinguit.
ad treſ neceſſe ē urbeſ fugiat. ut in una earū
defenſuſ uiuat. q̄ ſi ad penitentię lamenta cō uer
ſuſ in unitate sacramenti. ſub ſpe. fide. & karitate
abſconditur. reuſ perpetrati homicidii nō tenetur.
Eumq; extincti proximꝰ & cū inuenerit nō occidet.
Quia cū diſtrictꝰ iudex uenerit q̄ ſeſe nobiſ per na
turę nrę cō ſortiū iunxit. ab eo procul dubio cul
pe reatū nō expetit. quē ſub eiꝰ uenia ſpeſ. fideſ.
& karitaſ abſcondit. C XXIII

Sed omne hoc rite a rectore agitur. ſi ſupernę formi
dinis & dilectionis ſpū afflatꝰ. ſtudioſe cottidię
ſacri eloquii ipſe pręcepta meditetur. Ut in eo uim
ſollicitudinis. & erga celeſtē uitā prouidę circum
ſpectionis quā humanę cō uerſationis uſuſ inde
ſinenter deſtruit. diuinę ammonitionis uerba reſ
taurent. Et q̄ ad uetuſtatē uitę per ſocietatē ſecu
larium ducitur. ad amorē ſep̄ ſpūaliſ patrię cō punc
tionis aſpiratione reuocetur. Valde namq; inter
humana uerba cor defluit. Cūq; indubitanter cōſ
tet q̄d externiſ occupationū tumultibꝰ impulſuſ a ſe
metipſo corruat. ſtudere inceſſabilit̄ debet. ut per

eruditionis studium resurgit · Hinc ē enī qđ platum
Dgregi discipulū · paulus ammonens dicens · Ad timotheū
ū uenio ad tende lectioni · Ps. c xiiii · Hinc dđ
ait · Quomodo dilexi legē tuā dn̄e · tota die medi
tatio mea ē · hinc moysi dn̄s de portanda archa
pcep dicens · In exodo · Facies quattuor circulos au
reos · qs pones p quattuor arce angulos · faciesq;
uectes de lignis sethym · & opies auro · inducesq;
p circulos q sunt in arce laterib; · ut portent' in eis ·
q sep erunt in circulis nec umquā extrahent' ab eis ·
& archa dn̄i Quod p archā nisi scā ęccl̄a figurat' · Cui quattuor cir
culi aurei p quattuor angulos iubentur ad iungi ·
q' in eo qđ p quattuor mūdi partes dilatata ten
ditur · pculdubio quattuor sci ęuāglii libris accic
ta pdicatur · Uectes qq; de lignis sethym fiunt ·
q easdē ad portandū circulis inseruntur · Qui
fortes pseuerantesq; doctores uelut inputribi
lia ligna querendi sunt · q in structioni sacroꝝ
uoluminū sep inherentes · scę eccle unitatē de
nuntient · & quasi intro missi circuli archā por
tent · Uectib; quippe archā portare ē · bonis doc
torib; scām ęcclām ad rudes infideliū mentes pdi
cādo deducere · Qui auro qq; iubent' operiri · ut
cū sermone aliis insonant · ipsi quoque uite splēdore
fulgescant · De qb; apte subditur · Qui semp erunt in
circulis · nec umquā extrahent' ab eis · q nimiru
necesse ē · ut q ad officiū pdicationis excubat ·

a sacre lectionis studio nō recedant. Ad hoc nāq;
uectes ee in circulis sep iubet. ut cū portari arcā
oportunitas exigit. de intro mittendis uectibus
portandi tarditas nulla generet. Quia uidelicet
cū spūale aliqd a subditis pastor inquirit. igno
miniosū ualde est. si tunc que
rat discere. cū ques tionem debet
enodare. Sed circulis uectes inhereant. ut
doctores semp in suis cordib; eloq; sacra meditā
tes. testamenti archā sine mora leuent. si qcqd
necesse ē ptin; docent. Unde bene prim; pas
tor eccle. pastores ceteros admonet dicens. In epla
petri apli. Parati semp ad satisfactionē omi posce
ti uos rationē de ea que in uob ē spes. Ac si apte
dicat. Ut ad portādā archā mora nulla ppediat.

Quectes a circulis nūquā recedant. XXIIII

Quia igitur qualis ee debeat pastor ostendim;.
nūc qualit doceat demonstrem;. Ut enī lon
ge ante nos reuerende memorię Gregori; nazā
zen; edocuit. nō una eademq; cunctis exortatio
cōgruit. q; nec cunctos par moꝝ qualitas astri
git. Sepe nāq; aliis officiunt que aliis psunt. Nā
& plerūq; herbe quę hec animalia nutriūt. alia
occidunt. Et lenis sibilus equos mitigat. catulos
instigat. Et medicamtū qd hunc morbū imminu
it. alteri uires iungit. Et panis q uitā fortiū ro
borat. paruuloꝝ necat. Pro qualitate igitur

audientiu̅ formari debet sermo doctor. Ut ad
sua singulis congruat. & tam a com̅unis ędificatio
nis arte nu̅quã recedat. Q̅d enĩ sunt intente me̅
tes auditor. nisi ut ita dixeri. Quedã in cythą
ra tensiones strate cordaru̅. quas tangendi ar
tifex ut non sibi metipsi dissi
mile canticu̅ faciant. dissimilit̃
pulsat. Et id circo corde co̅sonã modulationem
reddunt. q̃ uno quidẽ plectro. sed no̅ uno inpul
su feriuntur. Unde & doctor. q̃sq; ut in una cunc
tos uirtute caritatis ędificet. ex una doctrina
no̅ una eadẽq; exortatione ta̅gere corda audie̅
tiu̅ debet. Alit̃ nãq; uiri. alit̃ ammone̅de sunt
femine. Alit̃ iuuenes. alit̃ senes. Alit̃ inopes.
alit̃ locupletes. Alit̃ leti. alit̃ tristes. Alit̃ sub
diti. alit̃ plati. Alit̃ serui. alit̃ dn̄i. Alit̃ huius
mundi sapientes. alit̃ ebetes. Alit̃ inpude̅tes. alit̃
uerecundi. Alit̃ proterui. alit̃ pusillanimes. Alit̃
inpatientes. alit̃ patientes. Alit̃ beniuoli. alit̃ inuidi.
Alit̃ simplices. alit̃ inpuri. Alit̃ incolomes. alit̃ aegri.
Alit̃ q̃ flagella metuunt. & pp̃tea innocent̃ uiuunt.
Alit̃ q̃ sic in iniquitate duruer̃. ut nec p flagella cor
rigantur. Alit̃ nimis taciti. alit̃ multiloq̃o uacã
tes. Alit̃ pigri. alit̃ p̃cipites. Alit̃ mãsueti. alit̃
iracu̅di. Alit̃ humiles. alit̃ elati. Alit̃ p̃tinaces.
alit̃ inco̅stantes. Alit̃ gule dediti. alit̃ abstine̅
tes. Alit̃ q̃ sua misericordit̃ tribuu̅t. alit̃ q̃ aliena ra

Alit̃ q̃ aliena rape̅ contend
u̅t. Alit̃ q̃ nec aliena rapi
unt nec sua largiunt̃.
Alit̃ q̃ et ea que hn̄t sua tribuunt.

pere nō desistunt· Aliter discordes.' alii pacati·
Aliī seminantes iurgia.' alii pacifici· Aliī ammo
nendi sunt q̄ sacrę legis uerba nō recte intelle
gunt.' alii q̄ recte q̄dē intellegūt.' sed humiliter
nō locūt· Aliī q̄ cū p̄dicare digne ualeāt p̄ hu
nimia
militate formidāt. alii q̄s a p̄dicatione inp̄fectio
uel etas p̄hibet.' & tam̄ p̄cipitatio inpellit· Ali
ī q̄ in hoc q̄d tp̄ralit̄ appetūt p̄sperantur.' alii q̄
q̄dē que mundi sunt cōcupiscunt. sed tam̄ ad uer
sitatis labore fatigantur· Aliī cōiugiis obliga
ti.' alii a coniugii nexib; liberi· Aliī ammix
tione carnis expti.' alii ignorantes· Aliī q̄ pec
cata de plorant opū. alii q̄ cogitationū· Aliter
q̄ cōmissa plangūt. nec tam̄ + plangūt· Aliī q̄ in + deserunt. alii qui deserunt. nec tam
licita que faciunt.' etiā laudāt· Aliī q̄ accusāt
praua.' nec tam̄ deuitant· Aliī q̄ repentina cō
cupiscentia sup̄ant.' atq; alii q̄ in culpa ex cōsilio ligant.
Aliter q̄ licet minima. crebro tam̄ inlicita faciunt.'
atq; alii q̄ se a paruis custodiūt. sed aliquādo in
grauib; demergūt· Aliī q̄ bona nec inchoant.'
alii q̄ inchoata minime cōsummant· Aliī q̄ ma
la occulte agunt.' & bona publice.' alii q̄ bona
que faciunt abscōdūt. & tam̄ q̄busdā factis
publice mala de se opinari p̄mittunt· Sed quid
utilitatis ē. q̄d cuncta hec collecta enumeratione
transcurrim; . si nō etiā ammonitionis modos p̄
singula quāta possum; breuitate pandamus.

xv Aliter igitur amonendi sunt uiri. atque aliter
feminę. Quia illis grauia. istis uero sunt iniungen
da leuiora. Ut illos magna exerceant. istas autem
lenia demulcendo conuertant. l xvi.
Aliter iuuenes. atque aliter senes. Quia illos ple
rumque seueritas ammonitionis ad prouectum dirigit.
istos uero ad meliora opera deprecatio blanda com
ponit. Scriptum quippe est. Seniorem ne increpaue
ris. sed obsecra ut patrem. l xvii.
Aliter inopes. atque aliter locupletes. Illis namque
offerre consolationis solatium contra tribulationem. i
stis uero inferre metum contra elationem debemus. Inopi
quippe a domino per prophetam dicitur. In esaya. Noli time
re quia non confunderis. Cui non longe post blan
diens dicit. Paupercula tempestate conuulsa. rursus
hanc consolatur dicens. Elegi te in camino paupe
tatis. At contra paulus dicit discipulo. Diuitibus
huius seculi precipe non superbe sapere. nec sperare in incer
to diuitiarum suarum. Ubi notandum ualde est. quod h
umilitatis doctor memoriam diuitum faciens. non ait
roga sed precipe. Quia et si inpendenda est pietas
infirmitati. honor tamen non debetur elationi. Ta
libus ergo rectum quod dicitur. Tanto rectius iubetur. quan
to et in rebus transitoriis altitudine cogitatio
nis intumescunt. De his in euangelio dominus dicit
Secundum Lucham. Uae uobis diuitibus qui habetis con
solationem uestram. Quia enim que sunt eterna

gaudia nesciunt. ex presentis uitę habundantia
cō solantur. Offerenda ē ḡ eis cō solatio quos
caminus paupertatis excoquit. Atque illis inferendus
ē timor. quos cō solatio glorię temporalis extollit.
Ut & illi discant. quę diuitias quas nō conspiciunt
possident. & isti cognoscant. quę eas quas cons
piciunt. tenere nequaquā possunt. Plerumque personarum ordinē permutat qualitas morum. ut sit diues
humilis. sit pauper elatus. Unde mox predicantis
lingua cū audientis debet uita cō poni.
Ut tanto districtius in paupere elationē feriat.
quanto eā nec inlata paupertas inclinat. Et tanto
lenius humilitatē diuitū mulceat. quanto eos
nec habundantia quę subleuat exaltat. Nō
numquā tamen etiā superbus diues exortationis blandimento placandus ē. quia & plerumque dura uulnera per
lenia fomenta mollescunt. Et furor insanorum sepe ad
salutē medico blandiente reducitur. Cumque eis in dulcedine cō descenditur. langor insanię mitigatur.
Neque enī neglegenter intuendū ē. quod cū saul spiritus
ad uersus inuaderet. apprehensa dauid cythara
eius uesaniā sedabat. Quid enī per saulē. nisi elatio potentium. quod per dauid innuitur. nisi humilis uita
sanctorum. Cū ḡ saul ab inmūdo spū arripitur. dauid canente eius uesania temperatur. Quia cū sensus potentium
per elationē in furorē uertitur. dignū ē ut ad salutē mentis quasi dulcedine cythare locutionis nostrę

tranquillitate reuocetur· Aliquando autē cum
hui⁹ sc̄li potentes arguimꝰ· pri⁹ p quasdā similitu
dines· uelut de alieno negotio reqrendi sun t·
& cū rectā sententiā quasi in alterū ꝓtulerint·
tūc modis cō gruentib⁹ de ꝓprio reatu ferien
di· ut mens temporali potentia tumida· cō
tra corripientē nequaquā se erigat· que suo
sibi iudicio supbię ceruicem calcat· & in nul
la sui defensione se exerceat· quā sententia ꝓprii
oris ligat· Hinc ē enī q̄d nathā ꝓpħa arguere
regē uenerat· & quasi de causa paupis cōtra
diuitē iudiciū querebat· Ut pri⁹ rex sententiā
diceret· & reatū suū postmodū audiret· Quatin⁹
nequaquā iustitię cōtra diceret· quā in se ipse ꝓ
tulisset· Uir itaq· scs̄· & peccatorē cō siderans &
regem· miro ordine audacē reū pri⁹ ꝯfessione
ligare studuit· & postmodū p inuectionē se
care· Celauit paululū quē quesiuit· sed pcus
sit repente quē tenuit· Pigri⁹ enī fortasse incide
ret· si ab ipso sermonis exordio apte culpā ferire
uoluisset· Sed pmissa similitudine· eā quā occul
tabat exacuit increpationē· Ad egrū medicus
uenerat· secādū uuln⁹ uidebat· sed de patientia
egri dubitabat· Abscōdit ġ ferrū medicinale
sub ueste· q̄d deductū subito fixit in uulnere·
Ut secātē gladiū sentiret eger ante quā cerneret·
Ne si ante cerneret· sentire recusaret·

xviii **Aliter admonendi sunt laeti. atque aliter tristes.**
Laetis videlicet inferenda sunt tristia que sequuntur ex
supplicio. Tristibus vero inferenda sunt laeta. que promit-
tuntur ex regno. Discant laeti ex minarum asperitate.
quod timeant. Audiant tristes premiorum gaudia de quibus
presumant. Illis quippe dicitur. Ve vobis qui ridetis nunc.
quia flebitis. Isti vero eundem magistrum dicentem audiant.
Iterum videbo vos et gaudebit cor vestrum. et gaudium
vestrum nemo tollet a vobis. Nonnulli autem laeti vel tris-
tes non rebus fiunt. sed conspersionibus existunt. Quibus
profecto intimandum est. quod quedam vitia quibusdam
conspersionibus iuxta sunt. Habent enim laeti ex propinquo
luxuriam. tristes iram. Unde necesse est. ut non solum
quisque consideret. quod ex conspersione sustinet. sed etiam
quod ex vicino deterius perurguet. Ne dum nequaquam
pugnat contra hoc quod tolerat. et quoque a quo se li-
berum estimat vitio succumbat.

xviiii **Aliter admonendi sunt subditi. atque aliter prelati.**
Illos ne subiectio conterat. istos ne locus superior
extollat. Illi ne minus que iubentur impleant.
isti ne plus iusto iubeant que compleantur. Illi ut
humiliter subiaceant. isti ut temperanter presint. Nam
quod intellegi et figuraliter potest. illis dicitur.
Filii obedite parentibus vestris in domino. Istis autem precipitur.
Et patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros.
Illi discant quomodo ante occulti arbitri oculos sua
interiora componant. isti quomodo etiam commissis sibi

exempla bene uiuendi exterius praebeant. Scire et-
enim praelati debent. quia si peruersa umquam perpetrant.
tot mortibus digni sunt. quot ad subditos suos per-
ditionis exempla transmittunt. Unde necesse est.
ut tanto se cautius a culpa custodiant. quanto per pra-
ua quae faciunt non soli moriuntur. Ammonendi sunt
illi ne districtius puniantur. si absoluti repperiri
Nequiuerint saltim de se. Isti ne subditorum errantibus
iudicentur. etiam si se iam de se securos inueniunt. Illi
ut tanto circa se sollicitius uiuant. quanto aliena
eos cura non implicat. Isti uero ut sic aliorum curas ex-
pleant. quatenus et suas agere non desistant. et sic
in propria sollicitudine ferueant. ut a commissorum cus-
todia minime torpescant. Illi enim sibimet ua-
canti dicitur. In prouerbiis Vade ad formicam o pi-
ger. et considera uias eius. et disce sapientiam. Iste autem
terribiliter ammonetur cum dicitur. In prouerbiis Fili mi
si spoponderis pro amico tuo. defixisti apud ex-
traneum manum tuam. et laqueatus es uerbis oris tui.
et captus propriis sermonibus. Spondere namque pro ami-
co est. alienam animam in periculo suae conuersationis
accipere. Unde et apud extraneum manus defigitur. quia
apud curam sollicitudinis quae ante deerat mens li-
gatur. Verbis uero oris sui laqueatus est. ac propriis
sermonibus captus. quia dum commissis sibi cogitur bona di-
cere. ipsum prius necesse est quae dixerit custodire. In-
laqueatur igitur uerbis oris sui. dum ratione exigente

conſtringitur . ne eius uita ad aliud quam in magiſterio re-
laxetur . Unde apud diſtrictum iudicem cogitur tanta
in opere exſoluere . quanta eum conſtat aliis uoce precę-
piſſe . Ubi et bene mox exortando ſubditur . ut di-
catur . fac ergo quod dico fili mi . et temetipſum libera quia
incidiſti in manus proximi tui . Diſcurre feſtina .
ſuſcita amicum tuum . Ne dederis ſomnum oculis tuis . nec
dormitent palpebrę tuę . Quiſquis enim ad uiuendum a-
liis in exemplo proponitur . non ſolum ut ipſe uigilet . ſed etiam
ut amicum ſuſcitet ammonetur . Ei namque uigilare bene
uiuendo non ſufficit . ſi non et illum cum preeſt a peccati tor-
pore diſiungit . Bene autem dicitur ne dederis ſomnum ocu-
lis tuis . nec dormitent palpebrę tuę . Somnum quippe ocu-
lis dare est intentione ceſſante ſubditorum curam omnino
negligere . Palpebrę uero dormitant . cum cogitationes
nostrę ea quę in ſubditis arguenda cognoſcunt . pi-
gredine deprimente diſſimulant . Plene enim dor-
mire est commiſſorum acta nec ſcire nec corrigere . Non
autem dormire ſed dormitare est . quę quidem reprehendenda
ſunt cognoſcere . ſed tamen propter mentis tedium dignis
ea increpationibus non emendare . Dormitando uero oculus
ad pleniſſimum ſomnum ducitur . quia dum plerumque qui preest malum
quod cognoſcit non reſecat . ad hoc quandoque negligen-
tię ſuę merito peruenit . ut quod a ſubiectis delinquitur
nec cognoſcat . Ammonendi ſunt itaque qui preſunt . ut per
circumſpectionis ſtudium oculos peruigiles intus et in
circuitu habeant . et celi animalia fieri contendant .

Ostensa quippe celi animalia foris et intus oculis plena describuntur. Dignum quippe est ut cuncti qui presunt intus atque in circuitu oculos habeant, quatenus et interno iudici in semetipsis placere studeant, et exempla uitę exterius prebentes, ea etiam quę in aliis sunt corrigenda deprehendant. Ammonendi sunt subditi, ne prepositorum suorum uitam temere iudicent, si quid eos fortasse agere reprehensibiliter uident. Ne unde recte mala redarguunt, inde per elationis impulsum in profundiora mergantur. Ammonendi sunt subditi, ne cum culpas prepositorum considerant, contra eos audaciores fiant. Sed sic quę ualde sunt eorum praua apud semetipsos diiudicent, ut tamen diuino timore constricti, ferre sub eis iugum reuerentię non recusent. Quod melius ostendimus, si dauid factum ad medium deducamus. Saul quippe persecutor cum ad purgandum uentrem in spelunca fuisset ingressus, illic cum uiris suis dauid inerat, qui iam tam longo tempore persecutionis eius mala tolerabat. Cumque eum uiri sui ad feriendum saul accenderent, fregit eos responsionibus, quia manum mittere in christum domini non deberet. Qui tamen occulte surrexit, et horam clamidis eius abscidit. Quid enim per saul, nisi mali rectores? Quid per dauid, nisi boni subditi designantur? Saul ergo uentrem purgare est prauos prepositos conceptam in corde malitiam usque ad opera miseri odoris extendere, et cogitata apud se noxia factis exterioribus exsequendo monstrare.

Quæ tamẽ dauid ferire metuit. quia pie ſubditoꝝ
mentes ab omĩ ſe peſte obtrectationis abſtinẽ
tes. ꝑpoſitoꝝ uitã nullo linguę gladio ꝑcutiũt.
etiã cũ de imꝑfectione rephendũt. Qui & ſi quã
do ꝓ infirmitate ſeſe abſtinere uix poſſunt. ut
extrema quedã atq; exteriora ꝑpoſitoꝝ mala.
ſed tamẽ humilit̃ loquant̃. quaſi oram clami
dis ſilent̃ incidunt. Quia uidelicet dũ ꝑlate
dignitati ſaltẽ innoxię & latent̃ derogant. q̃
ſi regis ſupꝑpoſiti ueſtem foedant. Sed tamẽ ad
ſemetipſos redeũt. ſeque uehementiſſime uel de te
nuiſſima uerbi laceratione rephendũt. Unde
bene & illic ſcriptũ ẽ. Poſt hęc dauid ꝑcuſſit cor
ſuũ. eo q̊d abſcidiſſet orã clamidis ſaul. Facta q̃p
pe ꝑpoſitoꝝ oris gladio ferienda nõ ſunt. etiã cũ
recte rephendenda iudicant̃. Si quãdo uero cõtra
eos uel in minimis lĩgua labit̃. neceſſe ẽ ut ꝑ
afflictionẽ penitentię cor ꝑmat̃. quatin⁹ ad ſeme
tipſũ redeat. & cũ ꝑpoſite poteſtati deliquerit.
ei⁹ cõtra ſe iudiciũ a quo ſibi ꝑlata ẽ ꝑhorreſcat.
Nã cũ ꝑpoſitis delinquim⁹. ei⁹ ordinatiõi q̃ eos nob̃ ꝑtu
lit obuiam⁹. Und̃ moyſes q̊q; cũ cõtra ſe & aarõ
cõqueri ꝑplm cognouiſſet ait. Nos enĩ q̊d ſum⁹.
Nec cõtra nos ẽ murmur urm̃. ſed cõtra dnm̃. xxviii.

Alit̃ ammonendi ſt̃ ſerui. atq; alit̃ domini

Serui ſcilicet. ut in ſe ſeꝑ humilitatẽ
cõditionis aſpiciant̃. Dñi ũ. ut naturę ſuę qua

equaliter sunt cum servis conditi memoriam non amittant. Servi ammonendi sunt ne dominum despiciant, si ordinationi illius superbiendo contradicunt. Domini quoque ammonendi sunt, quia contra deum de munere eius superbiunt, si eos quos per conditionem tenent subditos, equales sibi per nature consortium non agnoscunt. Isti ammonendi sunt ut sciant se servos esse dominorum. Illi ammonendi sunt ut cognoscant se conservos esse servorum. Istis namque dicitur: Ad ephesios. Servi obedite dominis carnalibus. Et rursum: Ad timotheum. Quicumque sunt sub iugo servi, dominos suos omni honore dignos arbitrentur. Illis autem dicitur: Et vos domini eadem facite illis, remittentes minas, scientes quod et illorum et vester dominus est in celis. XXXI.

Aliter ammonendi sunt sapientes huius seculi, atque aliter hebetes.

Sapientes quippe ammonendi sunt ut amittant scire que sciunt. Hebetes quoque ammonendi sunt ut appetant scire que nesciunt. In illis hoc primum destruendum est, quod se sapientes arbitrantur. In istis iam edificandum est quicquid de sapientia superna cognoscitur. Quia dum minime superbiunt, quasi ad suscipiendum edificium corda paraverunt. Cum illis laborandum est, ut sapientius stulti fiant, stultam sapientiam deserant, et sapientem dei stultitiam discant. Istis vero predicandum est, ut ab ea que putatur stultitia ad veram sapientiam vicinius transeant. Illis namque dicitur: Ad corinthios. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat ut sit sapiens. Istis vero dicitur: Ad corinthios. Non multi sapientes secundum carnem. Et rursum: Que stulta

ſunt mundi elegit dſ. ut cōfundat ſapienteſ. Illoſ
plerūq; ratiocinationiſ argumta. iſtoſ nō nū
quā meliꝰ exēpla cō uertunt. Illiſ nimirū ꝓdeſt.
ut in ſuiſ allegationibꝰ uicti iaceant. iſtiſ uero
aliquādo ſufficit ut laudabilia alioꝝ facta
cognoſcāt. Vnđ magiſter egregiꝰ ſapientibꝰ & in
ſipientibꝰ debitor. cū hebreoꝝ quoſdā ſapienteſ.
quoſdā ū etiā tardioreſ ammoneret. illiſ đ cōple
tione teſtamti ueteriſ loquenſ. eoꝝ ſapientiam
argumto ſupauit dicenſ. Qđ eni antiquat & ſe
neſcit ꝓpe in teritū ē. Cū ū ſoliſ exempliſ quoſ
dā trahendoſ cerneret. in eadē epła adiunx.
Sči ludibria & uerbera expti. inſup uincula &
carcereſ. Lapidati ſunt. ſecti ſunt. temptati ſ. in oc
ciſione gladii mortui ſunt. Et rurſū.
Mementote ꝑpoſitoꝝ uroꝝ q uob locuti ſ uerbū dei.
quoꝝ intuenteſ exitū cō uerſationiſ. imitamini
fidē. Quatenꝰ & illoſ uictrix ratio frangeret. &
iſtoſ ad maiora conſcēdere imitatio blanda
ſuaderet. XXXVI.

Alit̄ amonendi ſt̄ impudenteſ. atq; alit̄ uerecundi.
Illoſ namq; ab impudentię uitio nō
niſi increpatio dura cōpeſcit. Iſtoſ aut̄ plerū
q; ad meliꝰ exortatio modeſta cōponit. Illi ſe
de linquere neſciunt. niſi etiā a pluribꝰ increpent̄.
Iſtiſ plerūq; ad cō uerſationē ſufficit. qđ eiſ doc
toꝝ mala ſua ſaltē leniť ad memoriā reducit.

Illos melius corrigit. si inuehendo reprehendit. istos
autem maior profectus adducit. si hoc quod in eis reprehen
dit. quasi ex latere tangat. Impudentem quippe
iudeorum plebem dominus aperte increpans ait. In ieremia
Frons mulieris meretricis facta est tibi. noluisti
erubescere. Et rursum. Verecundantem refouet dicens.
In esaia Confusionis adolescentie tue obliuisceris.
et obprobrii uiduitatis tue non recordaberis. quia
dominabitur tui qui fecit te. Impudentes quoque delinquen
tes galathas aperte paulus increpat dicens. O in
sensati galathe. quis uos fascinauit. Et rursum.
Sic stulti estis. ut cum spiritu ceperitis. nunc carne con
summamini. Culpas uero uerecundantium quasi conpa
tiens reprehendit dicens. Gauisus sum in domino uehementer.
quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire.
sicut et sentiebatis. Occupati enim eratis. Vt et illo
rum culpas increpatio dura detegeret. et horum
neglegentiam sermo mollior uelaret. XXVIII.

Aliter ammonendi sunt presumptuosi. atque aliter pusillanimes.

Illi enim dum ualde de se presumunt. exprobrando
ceteros dedignantur. Isti autem dum nimis infirmi
tatis sue sunt conscii. plerumque in desperationem
cadunt. Illi singulariter summa estimant cuncta
que agunt. isti despecta uehementer putant esse
que faciunt. et idcirco in desperatione franguntur.
Subtiliter itaque ab arguente discutienda sunt opera presump
tuorum. ut in quo sibi placent ostendatur quod deo displi
cent.

Tunc enim proteruos melius corrigimus. cum ea que bene egisse se credunt. male acta monstramus. Ut unde adepta gloria creditur. inde utilis confusio subsequatur. Nonnumquam uero cum se uitium proteruie minime perpetrare cognoscunt. compendiosius ad correctionem ueniunt. si alterius culpe manifestioris. et ex latere requisite improperio confundantur. Ut ex eo quod defendere nequeunt. cognoscant se tenere improbe quod defendunt. Unde cum proteruie paulus corinthios aduersum se inuicem uideret inflatos. ut alius apollo. alius pauli. alius cephe. alius christi esse se diceret. incestus culpam in medium deduxit. que apud eos et perpetrata fuerat. et incorrepta remanebat dicens. Auditur inter uos fornicatio. et talis fornicatio. qualis nec inter gentes. ita ut uxorem patris quis habeat. Et uos inflati estis. et non magis luctum habuistis. ut tolleretur de medio uestrum qui hoc opus fecit. Ac si aperte dicat. Quid uos per proteruiam huius uel illius esse dicitis. qui per dissolutionem neglegentie nullius uos esse monstratis. At contra pusillanimes aptius ad iter bene agendi reducimus. si quedam illorum bona ex latere requiramus. Ut dum in eis alia reprehendendo corripimus. alia amplectendo laudemus. Quatenus eorum teneritudinem laus audita nutriat. quam culpa increpata castigat. Plerumque autem utilius apud illos proficimus. si et eorum bene gesta memoramus. Et si qua ab eis inordinate gesta sunt. non iam tamquam perpetrata cor

ripimus, sed quasi adhuc ne perpetrari debeat prohibe
mus. Ut et illa quae ad probamus in laude fauore auge
at. et contra ea quae reprehendimus, magis apud pusil
lanimes exhortatio uerecunda conualescat. Un
de idem paulus cum thessalonicenses in accepta praedica
tione perdurantes. quasi de uicino mundi termino
quadam cognosceret pusillanimitate turbatos,
prius in eis quae fortia conspicit laudat, et caute mo
nendo. postmodum quae infirma sunt roborat.
Ait enim. Gratias agere debemus deo. semper pro uobis fratres, ita
ut dignum est. quoniam supercrescit fides uestra et habundat
charitas uniuscuiusque uestrum in inuicem, ita ut et nos ip
si in uobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia uestra et fide.
Qui cum blanda haec uitae eorum praeconia praemisisset. paulo
post subdidit dicens. Rogamus autem uos fratres per aduen
tum domini nostri ihesu christi et nostrae congregationis in ipsum.
ut non cito moueamini a uestro sensu neque terreamini.
Neque per spiritum. neque per sermonem. neque per epistolam tamquam per
nos missam. quasi instet dies domini. Egit enim uerus
doctor. ut prius audirent laudati quod recognosce
rent, et postmodum quod exhortati sequerentur.
Quatenus eorum mentem ne ammonitio sub uncta
concuteret, laus praemissa solidaret. Et qui commo
tos eos uicini finis suspicione cognouerat,
non iam redarguebat motos. sed quasi transac
ta nesciens. adhuc prohibebat. Ut dum de ipsa
leuitate motionis praedicatori suo se incogni

tos crederent· tanto reprehensibiles fieri. quanto
& cognosci ab illo formidarent. xxviiii.

Aliter ammonendi sunt inpatientes. atque aliter patientes
Dicendum namque est inpacientibus. Quia dum frenare spiritum
neglegunt. per multa etiam que non appetunt iniquitatum
abrupta rapiuntur. Quia videlicet mentem impel
lit furor. quo non trahit desiderium. & agit commota
velut nesciens. unde post doleat sciens. Dicendum
quoque est inpacientibus. Quia dum motionis inpulsu pre
cipites quedam velut alienati peragunt. vix mala
sua post quam fuerint perpetrata cognoscunt. Qui dum
perturbationi sue minime obsistunt. etiam si qua
a se tranquilla mente fuerunt bene gesta confundunt.
& inproviso inpulsu destruunt. quicquid forsitan diu labo
re provido construxerunt. Ipsa namque que mater est omnium
custosque virtutum. per inpatientie vicium. virtus caritatis
amittitur. Scriptum quippe est. Karitas paciens
est. Igitur quo minime est paciens. caritas non est. Per hoc quoque
inpatientie vitium. ipsa virtutum nutrix doctrina
dissipatur. Scriptum namque est in proverbiis. Doctrina
viri per patientiam noscitur. Tanto ergo quisque minus ostendi
tur doctus. quanto minus convincitur patiens. Neque enim
potest veraciter bona docendo inpendere. si vivendo
nescit equanimiter aliena mala tolerare. Per hoc quoque
inpatientie vitium. plerumque mentem arrogantie culpa
transfigit. Quia dum despici in mundo hic quisque non patitur.
bona si qua sibi occulta sint. ostentare conatur.

Atq; sic p inpatientiá usq; ad arrogantiá ducit'. dú q;
ferre despectú nó potest. detegendo semetipsú in
ostentatione gl'at'. Unde scriptú é. Melior é pati
ens arrogante. Quia uidelicet eligit paciens quę
libet mala ppeti. quá p ostentationis uitiú bona
sua oculta cognosci. At contra eligit arrogans bona
de se uel falsa iactari. ne mala possit uel minima
ppeti. Quia igit' cú patientia relinq't'. et iá bona re
liqua quę iá gesta sunt destruunt'. recte ad eze
chielé ęę in altare dí fossa phibet'. ut in ea uide
licet supposita holocausta seruent'. Si enı in al
tari fossa nó eet. omne qd in eo sacrificiú reperiret
sup ueniens aura dispgeret. Qd u accipim' altare dí
nisi aíá iusti. Quę qt bona egerit. tot sup se an
te ei' oculos sacrificia inponit. Qd aut' é altaris
fossa. nisi bonoꝝ pacientia. Quę dú mentē ad ad
uersa toleranda humiliat. quasi more foueę hac
in ymo positá demonstrat. Fossa ğ in altari fiat.
ne sup positú sacrificiú aura dispgat. idt electoꝝ
mens pacientiá custodiat ne commota uento inpatiē
tię. et h qd bene opata é amittat. Bene aut' hęc
eadé fossa uni' cubiti eé memorat'. qr nimirú si
patientia nó deserit'. unitatis mésurá seruat'. Unde
et paulus ait. Ad galathas. Inuicē onera urá por
tate. et sic adimplebitis legé xpý. Lex quippe xpý
é. caritas unitatis. quá soli pficiunt qui nec cú grauá
t' excedunt. Audiat inpatientes. qd scriptú est.

In prouerbiis. Melior est patiens uiro forti. et qui dominatur
animo suo. expugnatore urbium. Minor est enim uic-
toria urbium. quia extra sunt que subiguntur. Valde
autem maius est quod per pacientiam uincitur. quia ipse a se animus
superatur. et semetipsum sibi metipsi subicit. Quando eum
patientia intra se frenari compellit. Audiant inpa-
cientes quod electis suis ueritas dicit. Secundum lucam
In paciencia uestra. possidebitis animas uestras. Sic enim con-
diti mirabiliter sumus. ut ratio animam. et anima possi-
deat corpus. Ius uero anime a corporis possessione re-
pellitur. si non prius anima a ratione possidetur. Cus-
todem igitur condicionis nostre patientiam dominus esse monstra-
uit. qui in ipsa nos possidere nosmetipsos docuit.
Quanta ergo sit inpaciencie culpa cognoscimus per quam
et hoc ipsum amittimus possidere quod sumus. Audiant
inpatientes quod per salomonem rursum dicitur. Totum spiritum
suum profert stultus. sapiens autem differt. et reseruat in
posterum. Inpaciencia quippe inpellente agitur. ut to-
tus foras spiritus proferatur. Quem eo citius perturbatio
eicit. quia nulla interius disciplina sapientie circum-
cludit. Sapiens autem differt et reseruat in posterum.
Lesus enim in presenti se ulcisci non desiderat. quia etiam
tolerans parci optat. sed tamen iuste uindicari omnia
extremo iudicio non ignorat. At contra ammo-
nendi sunt patientes. ne in eo quod exterius portant in-
terius doleant. Ne tante uirtutis sacrificium quod in-
tegrum foris ymmolant. intus malitie peste cor-
rumpant.

40

Et cū ab hominib; nō agnoscit̃. sed tam̄ sub diui
na examinatione peccat̃. tanto deterior cul
pa doloris fiat. quāto sibi ante homines uirtu
tis speciē uindicat. Dicendū itaq; ē patientibus.
ut studeant diligere qđ sibi necesse ē tolerare.
Ne si patientiā dilectio nō sequit̃. in deteriorē culpā
odii uirt9 ostensa uertat̃. Unđ paulus cū diceret.
Karitas patiēs ē. illico ad iunx. Benigna ē. Uide
licet ostendēs. q̄ q̄s ex patientia tolerat. amare
etiā ex benignitate nō cessat. Vnđ idē doctor
egregi9 cū patientiā discipulis suaderet dicēs. Omis
amaritudo & ira & indignatio & clamor & blas
phemia. tollat̃ a uob. Quasi cunctis exteri9 iā
bene cōpositis. ad interiora cō uertit̃ dū sub iun
git. Cū omi malitia. Q̄ nimirū frustra indig
natio. clamor blasphemia ab exteriorib; tollit̃.
si in interiorib; uitioꝝ mat̃ malitia dñat̃. & in
cassū foris nequitia ex ramis incidit̃. si sub rec
tura multiplici9 int9 in radice seruat̃. Vnđ & ꝑ
semetipsā ueritas dic̄. Diligite inimicos urōs. bene
facite his q̄ uos oder̄. & orate ꝓ ꝑsequētib; & calū
niantib; uob. Virt9 itaq; ē corā hominib; ad uer
sarios tolerare. sed uirt9 eorū dō diligere. Quia
h solū ds sacrificiū accip. qđ ante e9 oculos in al
tari boni opis flāma caritatis accēdit. Hic ē qđ
rursū q̄busdā patiētib; nec tam̄ diligētib; dicit.
Scđ matth. Quid aut̃ uides festucā in oculo frīs

tui. et trabem in oculo tuo non vides? Perturbatio quip
pe inpatientiae festuca est. malicia vero in corde tra
bes in oculo. Illam namque aura temptationis agitat. hanc
autem consummata nequitia pene inmobiliter portat.
Recte vero illic subiungitur. Hypocrita. eice primum trabem
de oculo tuo. et tunc videbis eicere festucam de oculo
fratris tui. Ac si dicatur menti iniquae interius dolenti. et sanctam
se exterius per patientiam demonstranti. Prius a te molem mali
tiae excute. et tunc alios de inpatientiae levitate rep
rehende. Ne dum non studes simulationem vincere. peius tibi
sit aliena prava tolerare. Evenire etiam plerumque
patientibus solet. ut eo quidem tempore quo vel adversa
patiuntur. vel contumelias audiunt. nullo dolore
pulsentur. et sic patientiam exhibeant. ut custodire
etiam cordis innocentiam non omittant. Sed cum post
paululum haec ipsa quae pertulerint ad memoriam re
vocant. igne se doloris inflammant. argumenta
ultionis inquirunt. et mansuetudinem quam tolerantes
habuerunt retractantes in maliciam vertunt. Quibus ci
cius a praedicante succurritur. si quae sit huius permutationis
causa pandatur. Callidus namque adversarius bellum
contra duos movet. unum videlicet inflammans
ut contumelias prior inferat. alterum provocans.
ut contumelias laesus reddat. Sed plerumque dum
huius iam victor est qui iniuriam persuasus inrogat. ab
illo vincitur qui inlatam sibi aequanimiter portat.
Unius ergo victor quem commovendo subiugavit.

tota cōtra alterū uirtute ſe erigit. eūq; ob
ſiſtentē fortit̄ & uincere dolet. Q ue q̄ cō
mouere in ipſa cōtumeliarū iaculatione
nō potuit. ab aperto certamine interī quieſ
cenſ. & ſecreta ſuggeſtione cogitationū la
ceſſenſ. aptū deceptionis temp⁹ inq̄rit. Q ꝛ enī
publicū bellū ꝑdidit. ad exercendaſ occulte
inſidiaſ exardeſcit. q̄ etiāq; iā tēpre ad
uictoriſ animū redit. & uel rerū dāpna. ul̄
iniuriarū iacula ad memoriā reducit. Cūc
taq; que ſibi inlata ſunt uehemt̄ exagerāſ.
intolerabilia oſtendit. Tantoq; mēte mero
re cōturbat. ut plerūq; uir patiēſ. illa ſe equa
nimit̄ toleraſſe p⁹ uictoriā captiuuſ erubeſ
cat. Seq; nō reddidiſſe cōtumeliaſ doleat. &
deteriora rependere. ſi occaſio ꝑbeat̄ querat.
Q ⁊ b⁹ ḡ iſti ſūt ſimileſ. niſi hiſ q̄ ꝑ fortitudinē in
cāpo uictoreſ ſūt. ſed ꝑ neglegentiā poſt mo
dū intra urbiſ clauſtra capiuntur. Q ⁊ b⁹ ſūt ſi
mileſ niſi hiſ q̄ſ inruēſ grandiſ langor aurā
nō ſubtrahit. ſed lent̄ ueniēſ recidiua febriſ oc
cidit. Ammonēdi ſ̄ ḡ patiēteſ ut cor p⁹ uictoriā
muniāt. ut hoſtē publico bello ſuperatū inſidia
ri menibꝰ mētiſ intēdāt. Vt lāgorē pluſ reſer
pētē timeāt. ne hoſtiſ callid⁹ eo in deceptione
poſt modū maiori exultatione gaudeat. q̄ illa
dudū cōtra ſe rigida colla uictoꝝ calcat. XXVI

Aliter ammonendi sunt beniuoli. atque aliter inuidi.
Ammonendi namque sunt beniuoli. ut sic alienis bonis con
gaudeant. quatinus habere et propria concupiscant.
Sic proximorum facta diligendo laudent. ut ea etiam
imitando multiplicent. Ne si huic presentis uitae stadio
ad certamen alienum deuoti fautores sed pigri spec
tatores adsistunt. eo post certamen sine brauio rema
neant. quo nunc in certamine non laborant. Et tunc eorum
palmas afflicti respiciant in quorum nunc laboribus
otiosi perdurant. Valde quippe peccamus. si aliena bene
gesta non diligimus. Sed nil mercedis agimus. si ea quae
diligimus. in quantum possumus non imitamur. Dicendum
namque est beniuolis. quia si imitari bona minime fes
tinant. quae laudantes adprobant. sic eis uirtutum
sanctitas. sicut stultis spectatoribus ludicrarum artium uani
tas placet. Illi namque aurigarum ac histrionum gesta
fauoribus efferunt. nec tamen tales esse desiderant. quales
illos conspiciunt esse quos laudant. Mirantur eos placi
ta egisse. sed tamen similiter deuitant placere. Dicen
dum est beniuolis. ut cum proximorum facta conspiciunt.
ad suum cor redeant. et de alienis actibus non praesumant. ne
bona laudent et agere recusent. Grauius quippe
extrema ultione feriendi sunt. quibus placuit quod imi
tari noluerunt. Ammonendi sunt inuidi. ut perpendant
quantae caecitatis sunt. qui alieno profectu deficiunt.
aliena exultatione contabescunt. Quantae infeli
citatis sunt. qui melioratione proximi deteriores fi
unt.

Dũq, augmẽta aliene prosperitatis aspiciũt. ~~apud aspiciunt~~
. apud semetipsos anxię afflicti cordis sui
peste moriunt. Q͞d istis infelic. q̄os dũ cõspecta
felicitatis afficit. pena negociores reddit. Aliorũ ũ bo
na que habere nõ possũt. Si diligerent sua fecissent.
Sic q̄ppe s̄ uniuersi cõ sistentes in fide. sic multa mẽ
bra uno cõ tinẽt in corpore. que p officiũ q͞dẽ diuer
sa sunt. sed q̄ sibi inuicẽ cõgruunt unũ sunt. Unde fit
ut pes p oculũ uideat. & p pedes oculi gradiatur.
h ori auditus aurũ seruiat. & ad usum suũ auribus
oris lingua cõ currat. Suffragetur manibus uẽtr.
uẽtri operent manus. In ipsa g̃ corporis positione ac
cipimus. q͞d in actione seruemus. Nimis itaq, tur
pe ẽ. nõ imitari q͞d sumus. Nrã sunt nimirũ. que
& si imitari nõ possum, amemus in aliis. & amãtiu
sunt queque amant in nobis. Hinc g̃ pensent inuidi.
caritatis quãtę uirtutis ẽ. que alieni laboris opa
nra sine labore fac. Discedũt itaq, ẽ inuidis. q̄ dũ se
a liuore minime custodiunt. in antiquã uersuti hos
tis nequitiã demergunt. De illo naq, scriptũ ẽ. Inui
dia diabli. mors introiuit in orbẽ trarũ. Quia enĩ
ipse celũ pdidit. cõdito h homini inuidit. & dãp
natione suã pdit. ad huc alios pdẽdo cumulauit.
Ammonendi s̃ inuidi. ut cognoscant quãtis lapsibus
succrescentis ruine sub iaceant. q̄ dũ liuorẽ a cor
de nõ reprimũt. ad apertas opũ nequitias deuoluuntur.
Nisi enĩ kayn inuidisset acceptã fris hostiã. minime

pcuſſor ad extinguendā uitā. Vnđ ſcriptū eſt.
Et reſpex̄ dn̄ſ ad abel et ad munera eiꝰ. Ad
kayn u̇o et ad mune ra illiꝰ nō reſpexit. I-
ratuſq; ē kaym uehemt̄. et cō cidit uultꝰ eiꝰ. Li-
uor itaq; ſacrificii fratricidii ſeminariū fuit.
Nā quē meliorē ſe ēē doluit. ne ut cūq; ēēt ampu-
tauit. Dicēdū ē inuidiſ. q̄ dū ſe iſta intrinſe-
cuſ peſte cō ſumunt. etiā q̄cq̄d in ſe aliud boni
habere uidēt̄ interimunt. Vnđ ſcriptū ē. In pͥbuſ.
Vita carniū ſanitaſ cordiſ. putredo oſſ-
iū inuidia. Q͛d enī p carneſ. niſi infirma que-
dā ac tenera. et q̄d p oſſa niſi fortia acta ſignāt̄.
Et pleruq; cō tigit. ut q̄dā cū cordiſ innocentia in
nō nulliſ ſuiſ actibꝰ infirmi uideant̄. q̄dā u̇o iam
quedā ante humanoſ oculoſ robuſta exerceant.
ſed tam̄ erga alioꝝ bona intꝰ inuidię peſtilētia
tabeſcant. Bene g̊ dicit̄. uita carniū ſanitaſ cor-
diſ. Quia ſi mētiſ innocentia cuſtodit̄. etiā ſi qua
foriſ infirma ſ̄. quādoq; roborant̄. Et recte illic
ſubdit̄. Putredo oſſ ſuū inuidia. Quia p liuo-
riſ uitiū ante dī occuloſ pereūt. etiā que huma-
niſ oculiſ fortia uidentur. Oſſa q̄ppe p inuidiā
putreſcere ē. quedā etiā robuſta deperire. XXXVI

Aliť ammonendi ſt̄ ſimplicē. atq; aliť impuri

Laudandi ſūt ſimpliceſ q̊ ſtudeant nūquā falſa dice-
re. ſed ammonēdi ſ̄ ut nouerint nō nūquā uera re-
ticere. Sic enī ſep̄ dicētē falſitaſ leſit. ita nō num-
quam

quibusdam audita uera nocuerunt. Unde coram discipulis
dominus locutionem suam silentio temperans
ait. Multa habeo uobis dicere, sed nunc
non potestis illa portare. Ammonendi sunt igitur simpli
ces, ut sic fallaciam semper utiliter uitant, ita ueritatem
semper utiliter proferant. Ammonendi sunt ut simplicitatis
bono prudentiam adiungant, quatenus sic securitatem
de simplicitate possideant, ut circumspectionem pruden
tie non amittant. Hinc namque per doctorem gentium dicitur:
Volo uos sapientes esse in bono, simplices autem in malo.
Hinc electos suos per semetipsam ueritas ammonet di
cens: Estote prudentes sicut serpentes, et simplices sicut co
lumbe. Quia uidelicet in electorum cordibus debet simpli
citatem columbe astutia serpentis acuere, et serpentis
astutiam columbe simplicitas temperare, quatenus nec
seducti per prudentiam calleant, nec ab intellectus stu
dio ex simplicitate torpescant. At contra ammonendi
sunt impuri, ut quam grauis sit quem cum culpa sustinent,
duplicitatis labor agnoscant. Dum enim deprehendi
metuunt, semper improbas defensiones querunt, semper paui
dis suspicionibus agitantur. Nil autem est ad defendendum
puritate tutius, nil ad dicendum ueritate facilius. Nam
dum fallaciam suam tueri cogitur, duro cor labore fa
tigatur. Hinc namque scriptum est: In PS. CXXXVIII.
Labor labiorum ipsorum operiet eos. Quem enim nunc implet,
tunc operit, quia cuius nunc animum per blandam inquietu
dinem exerit, tunc per asperam retributionem premit. Hic

per iheremiam dicitur· Docuerunt lingua sua loqui menda-
cium, ut inique agerent laboraverunt· Ac si aperte
diceretur· Qui amici esse veritatis sine labore pote-
rant, ut peccent laborant· Cumque vivere simpli-
citer renuunt, laboribus exigunt ut moriantur·
Nam plerumque in culpa deprehensi, dum quales sint
cognosci refugiunt, sese sub fallaciae velamine
abscondunt· Et hoc quod peccant, quodque iam aperte cerni-
tur, excusare moliuntur· Ita ut saepe is qui eorum
culpas corripere studet, aspersis falsitatis nebu-
lis seductus, paene amisisse se videat, quod de eis iam
certum tenebat· Unde recte sub ericii specie per
prophetam esayam contra peccantem animam excu-
santemque se dicitur· Ibi habuit foveam ericius· In esaia·
Ericius quippe nunc impurae mentis seseque callide de-
fendentis duplicitas designatur· Quia videlicet
ericius cum adprehenditur, et eius caput cernitur, et pedes
videntur, et corpus omne conspicitur· Sed mox ut adpre-
hensus fuerit, semetipsum in speram colligit, pedes
introrsus trahit· Caput abscondit, et intra tenentis
manus totum simul amittitur, quod totum simul ante
videbatur· Sic nimirum, sic impurae mentes sunt, cum
in suis excessibus comprehenduntur· Caput enim ericii cer-
nitur, quia quo initio ad culpam peccator accesserit vide-
tur· Pedes ericii conspiciuntur, quia quibus vestigiis nequitia
sit perpetrata cognoscitur· Et tamen adductis repen-
te excusationibus inpura mentis introrsus pedes colli-

H ericio

git. qui cuncta iniquitatis sue uestigia abscondit. Caput subtrahit. qui miris defensionibus nec inchoasse se malum aliquod ostendit. Et quasi spera in manu tenentis remanet. qui uis quem corripit. cuncta que iam cognouerat subito ammittens. in uolutum intra conscientiam peccatorem tenet. Et qui totum iam reprehendendo uiderat. tergi uersatione praue defensionis inlusus. totius partem ignorat. Foueam ergo ericius habet in reprobis. quia malitiose mentis duplicitas sese intra se colligens. abscondit in tenebris defensionis. Audiat impurus quod scriptum est in prouerbiis. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter. Fiducia quippe magne securitatis est simplicitas actionis. Audiat quod sapientis ore dicitur in salomone. Spiritus sanctus discipline effugiet fictum. Audiat quod scriptura rursum teste perhibet. cum simplicibus sermocinatio eius. In prouerbiis. Deo enim sermocinari est. per inlustrationem sue presentie humanis mentibus archana reuelare. Cum simplicibus ergo sermocinari dicitur. quia de supernis mysteriis illorum mentes radio sue uisitationis inluminat. quas nulla umbra duplicitatis obscurat. Est autem speciale duplicium malum. quia dum peruersa et duplici actione ceteros fallunt quasi prestantia ceteris prudentes se esse gloriantur. Et qui districtionem retributionis non considerant. de damnis suis miseri exultant. Audiant autem quam super illos propheta sophonias. uim diuine animaduersionis intentat dicens. Ecce dies domini uenit magnus et orribilis.

Dies ire dies illa, dies tenebrarum et caliginis. Dies
nebule et turbinis. Dies tube et clangoris super
omnes ciuitates munitas et super omnes angulos excel
sos. Quid enim per ciuitates munitas exprimitur, nisi suspe
ctae mentes et fallaci semper defensione circum
datae. Quae quotiens earum culpa corripitur, ueritatis
ad se iacula non admittunt. Et quid per excelsos angu
los nisi inpura corda signantur. Duplex quippe sem
per est in angulis paries. Quae dum ueritatis simplicita
tem fugiunt, ad semetipsa quodam modo duplicitatis per
uersitate replicantur. Et quod est deterius, apud cogita
tiones suas in fastu prudentiae ex ipsa se culpa
inpuritatis extollunt. Dies ergo domini uindictae atque
animaduersionis plena super ciuitates munitas
et super excelsos angulos uenit, quia ira extremi iu
dicii humana corda et defensionibus contra ueritatem
clausa destruit, et duplicitatibus inuoluta
dissoluit. Tunc enim munitae ciuitates cadent, quia
mentes deo inpenetrabiles damnabuntur. Tunc excelsi
anguli corruunt, quia corda quae se per inpuritatem
prudentiam erigunt, per iustitiae sententiam prosternuntur. XXXVII

Ammonendi sunt incolumes atque aliter egri.

Ammonendi sunt incolomes ut salute cor
poris exerceant ad salutem mentis. Ne si acceptae inco
lomitatis gratiam ad usum nequitiae inclinant, dono deterio
res fiant. Et eo postmodum supplicia grauiora me
reantur, quo nunc largioribus bonis dei male uti non metu
unt.

Corda inpurorum ciuitates munite dicuntur et excelsi anguli. Ideo ciuitates munite quia se per fallaciam et ingenium siue astuciam defendunt ut alii non possint eorum fallaciam intelligere. Ideo dicuntur anguli quia per hoc quod se fallaciter defendunt se eleuant atque extollunt quasi melius intelligant quam ceteri.

47

Ammonendi sunt incolomes. ne oportunitatem salutis
in perpetuum promerendi despiciat. Scriptum namque est.
ecce nunc tempus acceptabile. ecce nunc dies salutis.
Ammonendi sunt ne placere deo si cum possunt noluerint.
cum uoluerint sero non possint. Hinc est enim quod post sa
pientia deserit quos prius diutius renuentes uocauit
dicens. In prouerbiis. Uocaui et renuistis. extendi
manum meam et non fuit qui aspiceret. despexistis
omne consilium meum. et increpationes meas negle
xistis. Ego quoque in interitu uestro ridebo et subsan
nabo. cum uobis quod timebatis aduenerit. Et rursum.
Tunc inuocabunt me et non exaudiam. mane consurgent
et non inuenient me. Salus itaque corporis quando
ad bene operandum accepta despicitur. quanti sit mune
ris amissa sentitur. Et infructuose ad ultimum queritur.
que congruo concessa tempore utiliter non habetur. Unde
bene rursum per salomonem dicitur. Ne des alienis ho
norem tuum. et annos tuos crudeli. ne forte implean
tur extranei uiribus tuis. et labores tui sint in do
mo aliena. et gemas in nouissimis quando consumpse
ris carnes et corpus tuum. Quis namque a nobis alienus est nisi
malignus spiritus. qui a celestis est patrie sorte separatus. Quis
uero honor noster est. nisi quod etiam in luteis corporibus condi
ti ad conditoris tamen nostri sumus ymaginem et similitu
dinem creati. Uel quis alius crudelis est. nisi ille apostata
angelus. qui et semetipsum pena mortis superbiendo percussit
et inferre mortem humano generi etiam perditus non
pepercit.

honorem namque suum alienis dat, qui ad Dei imaginem
ac similitudinem conditus vitae suae tempora malignorum
spirituum voluptatibus amministrat. Annos etiam suos cru
deli tradit, qui ad voluptatem male dominantis adver
sarii acceptum vivendi spatium expendit. Ubi bene sub
ditur: Ne forte impleantur extranei viribus tuis, et labo
res tui sint in domo aliena. Quisquis enim per acceptam va
litudinem corporis, per tributam sibi sapientiam mentis, non
exercendis virtutibus, sed perpetrandis vitiis elaborat,
nequaquam suis viribus suam domum, sed extraneorum habi
tacula, id est immundorum spirituum facta multiplicat;
nimirum vel luxuriando, vel superbiendo agens, ut etiam
se addito perditorum numerus crescat. Bene autem
subditur: Et gemas in novissimis quando consumpseris
carnes et corpus tuum. Plerumque enim accepta salus car
nis per vitia expenditur. Sed cum repente subtrahitur, cum mo
lestiis caro atteritur, cum iam egredi anima urguetur, diu
male habita quasi ad bene vivendum salus amissa
requiritur. Et tunc gemunt homines, quod Deo servire no
luerunt, quando damna suae neglegentiae recupera
re serviendo nequaquam possunt. Unde alias scriptu
ra dicit: Cum occideret eos, tunc inquirebant eum.
At contra ammonendi sunt aegri, ut eo se Dei filios sen
tiant, quo illos disciplinae flagella castigant. Nisi
enim correctis hereditatem dare disponeret, erudire
eos per molestias non curaret. Hinc namque ad Iohannem in
apochalipsi Dominus per angelum dicit: Ego quos amo, ar

N. de egris

guo. & caſtigo. Hinc ſcriptu̅ ſcriptu̅ e̅. In prou̅b.
Fili mi noli negligere diſciplina̅ dn̅i. neq; fati
geris du̅ abeo argueris. Que̅ eni̅ diligit dn̅s caſti
gat. flagellat aut̅ om̅em filiu̅ que̅ recipit. hinc
pſalmiſta ait. PS. xxxiii. M ulte tribulationes
iuſtoꝝ. hinc beat' q̊q; iob in dolore exclamans
ait. Si iuſtus fuero. no̅ leuabo cap̅. ſaturat' afflictio
ne & miſeria. Dicenda̅ e̅ egris. ut ſi celeſte̅ patriam
ſuam credunt. neceſſario in hac labores uelut in alie
na patiant̅. In libro reg. Hinc e̅ eni̅ q̊d lapides
extra tunſi ſu̅t. ut in co̅ſtructione te̅pli dn̅i abſq;
mallei ſonitu ponerent̅. Q uia uidelicet nu̅c fo
ris p flagella tundim̅. ut int' in te̅plo di̅ p'
modu̅ ſine diſcipline pcuſſione diſponamur.
Q uicquid e̅ni̅ in nob e̅ ſup fluu̅. mod' pcuſſio reſecet.
& tunc ſola nos in edificio co̅cordia caritatis ligat.
A mmonendi ſ̅ egri. ut co̅ſiderent ꝓ pcipiendis terrenis
hereditatib'. qua̅ dura carnales filios diſcipline fla
gella caſtigent. Que g̊ nob diuine correptionis pe
na grauis e̅. p qua̅ & nu̅qua̅ amittenda hereditas
pcipit̅. & ſe̅p manſura ſupplicia uitant̅. Hinc & eni̅
paulus ait. Ad hebreos. P atres q̊de carnis nr̅e ha
buim' eruditores. & reuerebam̅ eos. no̅ multo magis
optemperabim' patri ſpu̅u̅ & uiuem'. & illi quide̅
in te̅pore paucoꝝ dieru̅ ſcd̅m uoluntate̅ ſua̅ erudie
bant nos. hic aut̅ ad id q̊d utile e̅ in recipie̅do ſcifi
catione̅ ei'. A mmonendi ſ̅ egri. ut co̅ſidere̅t quam

N S lapidib; te̅pli

ſaluſ cordiſ ſit moleſtia corporaliſ. que ad cognitio
nē ſui mentē reuocat. & quā plerūq; ſaluſ abiecit.
infirmitatiſ memoria reformat. Ut animus q̄ ex
tra ſe in elationē ducit. cui ſit cōditioni ſubditus
ex percuſſa quā ſuſtinet. carne memoret. In lib numeri.
Quod recte p balahā. ſi tam uocē dī ſub ſeq̄ ob
oediendo uoluiſſet. in ipſa eius itineriſ retardatione ſig
nat. Balahā nāq; peruenire ad ppoſitū tendit. ſed
eius uotū animal cui pſidet ppedit. & phibitione q̄ppe
inmorata aſina anglm uidit quē humana menſ nō
uidit. Quia plerūq; c aro p moleſtiaſ tarda. flagel
lo ſuo mētī dm̄ indicat. quē menſ ipſa carni pſidens
nō uidebat. ita ut anxietate ſpſ pficere in h mundo
cupientē uelut iter tendentē inpediat. donec ei inui
ſibilē q̄ ſibi obuiat innoteſcat. Und & bene p pe
trū dicit. Correptionē habuit ſue ueſanie ſub
iugale mutū q̄d in hominiſ uoce loquenſ. phi
buit pphe inſipientiā. In ſan q̄ppe homo a ſubiuga
li muto corripit. quādo elata menſ humilitatiſ
bonū q̄d tenere debeat ab afflicta carne memorat.
Sed huius correptioniſ donū id circo balahā nō optinu
it. q̄ ad maledicendū pgenſ. uocē nō mētē mutauit.
Ammonēdi ſ egri. ut cō ſiderent quātū ſit muneriſ mo
leſtia corporaliſ. que & ad miſſa peccata diluit.
& ea que poterant admitti cō peſcit. Que ſuſcepta Ab exterioribus
plagiſ. cō cuſſe menti penitentie uulnera infligit.
Vnd ſcriptū ē. In prouerbiis. L iuor uulneriſ abſ

mala
tergit. & plage in secretioribus uentris. Mala enim
liuor uulneris abstergit. quae flagellorum dolor
uel cogitatas uel perpetratas nequitias diluit. Solet
autem uentris appellatione mens accipi. quae sicut uenter
consumit escas. ita mens pertractando excoquit curas.
Quia enim uentris mens dicitur. ea sententia docet. quae scrip
ta est. In prouerbiis. Lucerna domini spiraculum
hominis. quae inuestigat omnia secreta uentris.
Ac si diceret. Diuini adflatus inluminatio cum in
mente hominis uenerit. eam sibi metipsi inlumi
nans ostendit. Quae ante sancti spiritus aduentum co
gitationes prauas & portare poterat. & pensa
re nesciebat. Liuor ergo uulneris absterget mala.
& plage in secretioribus uentris. quae cum exterius percu
timur. ad peccatorum nostrorum memoriam taciti afflicti reuocamur.
Atque ante oculos nostros cuncta quae a nobis sunt male ges
ta reducimus. & per hoc quod foris patimur. magis intus
quod fecimus dolemus. Vnde fit ut inter aperta uulne
ra corporis. amplius nos abluat plaga secreta uen
tris. quae sanat nequitias praui operis occultum uulnus
doloris. Ammonendi sunt egri. quatenus patientiae
uirtutem seruent. & incessanter quanta redemptor noster
ab his quos creauerat pertulit mala considerent. quod tot
obiecta conuitiorum opprobria sustinuit. quod de manu an
tiqui hostis captiuorum cotidie animas rapiens. in sul
tantium alapas accepit. quod aqua nos salutis diluens
a perfidorum sputis faciem non abscondit. Quod ad uocatio

ne sua nos ab eternis suppliciis liberaret tacitus flagella toleravit. Quod inter angelorum choros perhennes nobis honores tribuens colaphos pertulit. Quod a peccatorum nos punctionibus saluans. spinis caput supponere non recusavit. Quod eterna nos dulcedine debrians. in siti sua fellis amaritudinem accepit. Quod qui pro nobis patrem quamuis diuinitate esset equalis adoravit. sub irrisione adoratus tacuit. Quod uitam mortuis preparans. usque ad mortem ipse uita peruenit. Cur itaque a spū creditur. ut a deo homo toleret flagella pro malis. si tanta deus ab hominibus pertulit mala pro bonis. Aut quis sana intellegentia de percussione sua ingratus existat. si ipse hinc sine flagello non exiit. qui hic sine peccato uixit. XXXVIII.

Aliter ammonendi sunt qui flagella metuunt. et propterea innocenter uiuunt. Atque aliter ammonendi sunt qui sic in iniquitate duruerunt. ut neque per flagella corrigantur. Dicendum namque est flagella timentibus. ut et bona temporalia nequaquam pro magno desiderent. que adesse etiam prauis uident. et mala presentia nequaquam uelut intolerabilia fugiant. quibus hic plerumque etiam bonos affici non ignorant. Ammonendi sunt ut si malis ueraciter carere desiderant. eterna supplicia perhorrescant. neque in hoc suppliciorum timore remaneant. sed ad amoris gratiam nutrimento karitatis excrescant. Scriptum quippe est. In epistola iohannis

Perfecta karitas, foras mittit timorem. Et rursum scrip-
tum est. Ad romanos. Non accepistis spiritum seruitu-
tis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum
in quo clamamus abba pater. Unde idem doctor iterum
dicit. Ad corinthios. Ubi spiritus domini ibi libertas. Si
ergo adhuc a praua actione formidata pena prohi-
bet, profecto formidantis animum nulla spiritus libertatis
tenet. Nam si penam non metueret, culpam procul dubio
perpetraret. Ignorat itaque mens gratiam libertatis, quam
ligat seruitus timoris. Bona enim pro semetipsis amanda
sunt, et non penis compellentibus exequenda. Nam qui
propterea bona facit, quia tormentorum mala metuit, uult non
esse quod metuat, ut audenter illicita committat. Unde
luce clarius constat, quod coram deo innocentia amittitur,
ante cuius oculos ex desiderio peccatur. At contra hi
quos ab iniquitatibus nec flagella compescunt, tanto acrioris
inuectione feriendi sunt, quanto maiori insensibili-
tate duruerunt. Plerumque enim sine dedignatione dedignan-
di di sunt, sine desperatione desperandi, ita dumtaxat ut
et ostensa desperatio formidinem incutiat, et sub inuec-
ta ammonitio ad spem reducat. Districte itaque contra
illos diuine sententie proferende sunt, ut ad cogni-
tionem sui considerata eterna animaduersione re-
uocentur. Audiant enim in se impletum esse, quod scriptum
est. In prouerbiis. Si contuderis stultum
in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non aufe-

rer abeo stultacia eius. Contra hos propheta domino queritur
dicens. In ieremia. Attriuisti eos et renuerunt
accipere disciplinam. Hinc est quod dominus dicit. In esaia.
Percussi et perdidi populum istum. et tamen a uiis suis non sunt reuer
si. Hinc rursus ait. Populus non est reuersus ad percutientem
se. Hic uoce flagellantium propheta conqueritur dicens.
In ieremia. Curauimus babylonem et non est sanata.
Babylon quippe curatur. nec tamen ad sanitatem reducitur. quan
do mens in praua actione confusa. uerba correptio
nis audit. flagella correptionis percipit. et tamen ad
recta salutis itinera redire contempnit. Hinc captiuo
israhelitico populo nec tamen ab iniquitate conuerso
dominus exprobrat dicens. In ezech. Uersa est michi
domus israhel in scoriam. Omnes isti es et stagnum et ferrum.
et plumbum in medio fornacis. Ac si aperte dicat. Pur
gare eos per ignem tribulationis uolui. et argentum illos
uel aurum fieri quesiui. sed in fornace michi in es.
stagnum ferrum et plumbum uersi sunt. Quia non ad uirtu
tem sed ad uitia etiam in tribulatione proruperunt. Aes
quippe dum percutitur. amplius metallis ceteris sonitum reddit.
Qui ergo in percussione positus erumpit ad sonitum murmuratio
nis. in es uersus est in medio fornacis. Stagnum uero
cum ex arte componitur. argenti speciem mentitur. Qui ergo
simulationis uitio non caret in tribulatione. stag
num factus est in fornace. Ferro autem utitur. qui uitae proxi
mi insidiatur. ferrum itaque est in fornace. qui in nocendi
malitiam non amittit in tribulatione. Plumbum quoque

N. B. metalli

ceteris metallis est grauius. In fornace ergo plumbum in
uenitur, qui sic peccati sui pondere premitur. ut etiam in
tribulatione positus. a terrenis desideriis non leuetur.
Hinc rursum scriptum est. In ezechiel. Multo
labore sudatum est. et non exiuit de ea nimia
rubigo eius. neque per ignem. Ignem quippe nobis tribu
lationis admouet. ut in nos rubiginem uitiorum pur
get. Sed nec per ignem rubiginem amittimus. quando
et inter flagella uitio non caremus. Hinc propheta iterum ait.
In ieremia. Frustra conflauit conflator. ma
litiae eorum non sunt consumptae. Sciendum uero est. quia nonnum
quam cum inter flagellorum duritiam remanent incor
recti. dulci sunt ammonitione mulcendi. Quos enim
cruciamenta non corrigunt. nonnumquam ab iniquis
actibus lenia blandimenta conpescunt. Quia et pleru
mque egros quos fortis pigmentorum potio curare non ua
luit. ad salutem pristinam tepens aqua reuocauit.
Et nonnulla uulnera quae curari incisione neque
unt. fomentis olei sanantur. Et durus adamas in
cisionem ferri minime recipit. sed leni hyrcorum san
guine mollescit. XXXVIIII.

Aliter ammonendi sunt nimis taciti. atque aliter multiloquio
uacantes. Insinuari namque nimis tacitis de
bet. quia dum quaedam uitia incaute fugiunt. occulte
deterioribus implicantur. Nam saepe linguam quia im
moderatius frenant. in corde grauius multa loquia
tolerant. Ut eo plus cogitationes in mente fer
ueant.

quilibet illas violenta custodia indiscreti silentii an
gustat. Quae plerumque tanto latius defluunt, quan
to se esse securius aestimant, quia foris a reprehensoribus
non videntur. Unde nonnumquam mens in superbiam tol
litur, et quos loquentes audit, quasi infirmos despicit.
Cumque os corporis claudit, quantum se vitiis superbien
do aperiat non agnoscit. Linguam etenim premit, men
tem elevat, et cum suam nequitiam minime considerat,
tanto apud se cunctos liberius, quanto et secretius ac
cusat. Admonendi sunt igitur nimis taciti, ut scire solli
cite studeant non solum quales foras ostendere, sed
etiam quales se debeant intus exhibere. Et plus ex cogi
tationibus occultum iudicium Dei, quam ex sermonibus re
prehensionem metuant proximorum. Scriptum namque est:
In Proverbiis. Fili mi, attende sapientiam meam, et pru
dentiae meae inclina aurem tuam, ut custodias cogi
tationes. Nichil quippe in nobis est corde fugacius,
quod a nobis totiens recedit, quotiens per pravas cogita
tiones defluit. Hinc etenim psalmista ait: In Ps. xxxvii
Cor meum dereliquit me. Hinc ad semet
ipsum rediens dicit: In Regum lib. i. Invenit servus
tuus cor suum ut oraret te. Cum ergo cogitatio per custo
diam restringitur, cor quod fugere consueverat invenitur.
Plerumque autem nimis taciti, cum nonnulla iniusta pa
tiuntur, eo in acriorem dolorem prodeunt, quo ea quae sus
tinent non loquuntur. Nam si illatas molestias tran
quille lingua diceret, a conscientia dolor emanaret.

Vulnera enim clausa plus cruciant. Nam cum putredo que interius feruet eicitur, ad salutem dolor aperitur.
Scire quoque debent qui plus quam expedit tacent. ne inter molesta que tolerant. dum linguam tenent. uim doloris exagerent. Ammonendi enim sunt ut si proximos sicut se diligunt. minime illis taceant. unde eos iuste reprehendunt. Uocis enim medicamine utrorumque saluti concurritur. Dum et ab illo qui infert actio praua compescitur. et ab hoc qui sustinet. doloris feruor uulnere aperto orecepatur. Qui enim proximorum mala respiciunt. et tamen in silentium linguam premunt. quasi conspectis uulneribus usum medicaminis subtrahunt. Et eo mortis auctores fiunt. quo uirus quod poterant curare noluerunt. Lingua itaque discrete frenanda est. non insolubiliter obligada. Scriptum namque est. In salomone. Sapiens tacebit usque ad tempus. Ut nimirum cum oportunum considerat. post posita censura silentii loquendo que congruunt. in usum se utilitatis impendat. Et rursum scriptum est. In ecclastes Tempus tacendi. et tempus loquendi. Discrete quippe uicissitudinum pensanda sunt tempora. Ne aut cum restringi lingua debet per uerba inutiliter defluat. aut cum loqui utiliter potest semetipsam pigre restringat. Quod bene psalmista considerans ait. In PS cxl.
Pone domine custodiam ori meo. et hostium circumstantie labiis meis. Non enim ponit ori suo parietem sed hostium petiit. quod uidelicet aperitur et clauditur.

Unde et nobis caute discendum est . quatenus os discreto
et congruo tempore uox aperiat . et rursum congruo taci
turnitas claudat . At contra ammonendi
sunt multiloquio uacantes . ut et uigilanter aspiciant .
a quanto rectitudinis statu depereant . dum per multi
plicia uerba dilabuntur . Humana etenim mens
aquae more et circumclusa ad superiora colligitur . quia
illuc repetit unde descendit . et rursum relaxata deperit .
quia se per infima inutiliter spargit . Quot enim super uacuis
uerbis a silentii sui censura dissipatur . quasi tot riuis
extra se ducitur . Unde et redire interius ad sui cogni
tionem non sufficit . quia per multiloquium sparsa . a secreto se
intimae considerationis excludit . Totam uero se insi
diantis hostis uulneribus detegit . quia nulla munitio
ne custodiae circumcludit . Unde scriptum est . Sicut urbs
patens . et absque murorum ambitu . ita uir qui non potest
in loquendo cohibere spiritum suum . Quia enim murum si
lentii non habet . patet inimici iaculis ciuitas men
tis . Et cum se per uerba extra semetipsam eicit . apertam se
aduersario ostendit . Quam tanto ille sine labore su
perat . quanto et ipsa quae uincitur contra semetipsam mul
tiloquio pugnat . Plerumque autem quia per quosdam gradus
desidiosa mens in lapsum casus impellitur . dum otiosa ca
uere uerba neglegimus . ad noxia peruenimus . Ut prius
loqui aliena libeat . postmodum detractionibus eorum uitam
de quibus loquitur mordeat . ad extremum uero usque ad apertas

ligue co tumelias erumpat · Hinc seminant stimu
li . oriunt rixe . accendunt faces odior . pax extin
guit cordiu · Vnd bene p salomone dr ·
In pu. Qui dimittit aquā . cap ē iurgior ·
Aquā qppe dimittere ē . liguā in fluxū eloquii re
laxare · Quo cotra in bona parte iteru dr ·
Aqua pfunda uerba ex hore uiri · Qui g dimittit
aquā . cap ē iurgior · Quia q linguā nō refrenat .
co cordiā dissipat · Vnd ediuerso scriptū ē · In p
uerbiis. Qui imponit stulto silentiu . iras mitti
gat · Qi aut multi loqo qsqs seruies . ut rectitudi
ne iusticie tenere nequaquā possit . testat pphā
q ait · c. xxx viii. Vir liguosus nō dirigetur
sup trā · Hinc salomo iteru dicit · In pu.
In multi loqo peccatū nō de erit · hinc esaias ait ·
Cultus iusticie silentiu · Videlicet indicās . qe men
tis iusticia de solat . quādo ab immoderata locutio
ne nō parcit · Hic iacob dicit · Siqs putat se reli
giosu ēē nō refrenās linguā suā . sed seducens cor
suu . hui uana ē religio · hinc rursus ait · Sit
omis homo uelox ad audiendu . tardus aut ad
loquendu · Hinc iteru ligue uim desiniens ad
iungit · Inquietu malu plena ueneno mortifero · hic
psemetipsā ueritas ammonet dicens · Scd math.
Omē uerbū otiosu qd locuti fuerit homines . ratio
nē reddet de eo in die iudicii · Otiosu qppe uerbu

est. quod aut ratione iustae necessitatis, aut inten
tione piae utilitatis caret. Si ergo ratio de otioso
sermone exigitur, pensemus quae poena multiloquium
maneat, in quo etiam per noxia verba peccatur. XXXVIII.

Aliter ammonendi sunt pigri, atque aliter praecipites.

Illi namque suadendi sunt, ne agenda bona
dum differunt amittant. Isti vero ammonendi sunt, ne dum bo
norum tempus incaute festinando praeveniunt, eorum merita
immutent. Pigris itaque intimandum est, quod saepe dum
oportune agere quae possumus nolumus, paulo post
cum volumus non valemus. Ipsa quippe mentis desidia dum
congruo fervore non accenditur, a bonorum desiderio fun
ditus convalescente furtim torpore mactatur. Un
de apte per Salomonem dicitur: In proverbiis. Pigredo
immittit soporem. Piger enim recte sentiendo quasi
vigilat, quamvis nil operando torpescat. Sed pigre
do soporem immittere dicitur, quia paulisper etiam recte sen
tiendi vigilantia amittitur, dum a bene operandi studio
cessatur. Ubi recte subiungitur: Et anima dissoluta
esuriet. Nam quia se ad superiora stringendo non diri
git, neglectam se inferius per desideria expandit.
Et dum studiorum sublimium vigore non constringitur,
cupiditatis infimae fame sauciatur.
Ut quo se per disciplinam ligare dissimulat, eo se esu
riens per voluptatum desideria spargat. Hinc ab eodem
rursus Salomone scribitur: In desideriis est omnis otio
sus. In desideriis est omnis otiosus. Hinc ipsa veritate

prędicante uno quidem exeunte spiritu ~~non quidem exeunte spiritu~~ munda domus dicitur. sed multiplici redeunte dum uacat. Secundum lucam. [cessatur] Plerumque piger dum necessaria agere neglegit. quędam sibi difficilia opponit. quędam uero incaute formidat. Et dum quasi inuenit quod uelut iuste metuat. ostendit quod in otio quasi iuste torpescat. Cui recte per salomonem dicitur. In prouerbiis. Propter frigus piger arare noluit. mendicabit ergo estate et non dabitur ei. ~~Propter frig(us) piger arare noluit. mendicabit ergo estate et non dabitur ei.~~ Propter frigus quippe piger non arat. dum desidię torpore constrictus. agere quę debet bona dissimulat. Propter frigus piger non arat. dum parua ex aduerso metuit mala. et operari maxima prętermittit. Bene autem dicitur mendicabit estate et non dabitur ei. Qui enim nunc inopibus non exsudat bonis. cum sol feruentior apparuerit. quia frustra regni aditum postulat. nil accipiens estate mendicat.

In ecclesiastes.

Bene huic per eundem rursus salomonem dicitur. Qui obseruat uentum non seminat. et qui considerat nubes non metit. Quid enim per uentum nisi malignorum spirituum temptatio exprimitur. Et quid per nubes quę mouentur a uento. nisi aduersitates prauorum hominum designantur. A uentis uidelicet impelluntur nubes. quia inmundorum spirituum afflatu praui excitantur homines. Qui ergo obseruat uentum non seminat. et qui considerat nubes numquam metit. quia quisquis temptationem malignorum spirituum. quisquis persecutionem prauorum hominum metuit. neque nunc grana boni operis seminat. neque tunc manipulos sanctę

retributionis secuti. At contra ammonen
di sunt precipites. dum bonorum actuum tempus pre
niunt meritum peruertunt. Et sepe in malis
corruunt dum bona minime discernunt. Qui
nequaquam que quando agant inspiciunt. sed plerumque
acta quia ita non debuerint agere recognoscunt. Qui
bus sub auditoris specie recte per salomonem dicitur. Fili salomon.
sine consilio nichil facias. et post factum non penitebis. Et
rursum. palpebre tue precedant gressus tuos. In proverbiis.
Palpebre
quippe gressus precedunt. cum operationem nostram consilia recta
preueniunt. Qui enim neglegit considerando preuenire quod
facit. gressus tendit. oculos claudit. pergendo iter conficit.
sed preuidendo sibimet ipsi non ante cedit. Atque idcirco citius
corruit. quia quo pedem operis ponere debeat. per palpebram consilii

Aliter ammonendi sunt mansueti. Atque aliter non attendit. xli.
iracundi. Nonnumquam namque mansueti cum presunt. uici
num et quasi iuxta positum torporem desidie patiuntur. plerumque
nimia resolutione lenitatis ultra quam necesse est uigorem
districtionis emolliunt. At contra iracundi cum regiminum
loca percipiunt. quo impellente ira in mentis uesaniam deuol
uuntur. eo etiam subditorum uitam dissipata quietis tranq
litate confundunt. quos cum furor agit in preceps. ignorant
quod quod irati faciunt. ignorant quod quod a semetipsis irati
patiuntur. Nonnumquam uero quod est grauius ire uestimulum
iusticie zeli putant. Et cum uicium uirtus creditur. sine
metu culpa cumulatur. Sepe ergo mansueti dissolutionis
torpescunt tedio. sepe iracundi rectitudinis falluntur zelo.

Illorum itaque virtuti vitium latenter exprimitur. His
autem suum vitium quasi fervens virtus videtur. Admonendi
sunt illi, ut fugiant quod iuxta ipsos est; isti ut in ipsis.
Attendant illi quod non habent; discernant ista quae habent.
Amplectantur mansueti sollicitudinem; dampnent
iracundi perturbationem. Admonendi sunt mansueti,
ut habere etiam studium et amorem emulationem iustitie.
Admonendi sunt iracundi, ut emulationi quam se habere
existimant, mansuetudinem subiungant. Idcirco namque
Sanctus Spiritus in columba nobis est et in igne monstratus, quia
videlicet omnes quos implet, et columbae simplicitate man
suetos, et igne zeli ardentes exhibet. Nequaquam ergo Sancto
Spiritu plenus est, qui aut in tranquillitate mansuetudinis fer
vorem emulationis deserit, aut rursum in emulationis
ardore virtutem mansuetudinis amittit. Quod fortasse
melius ostendimus, si in medio Pauli magisterium proferamus,
qui duobus discipulis et non diversa caritate preditis, diversa
tamen adiutoria predicationis impendit. Timotheum namque
admonens ait: Argue, obsecra, increpa in omni patientia
et doctrina. Titum quoque admonet dicens: Haec loquere, et exhortare
et argue cum omni imperio. Quid est quod doctrinam suam tanta arte
dispensat, ut in exhibenda hac alteri imperium, atque alteri pa
tientiam proponat, nisi quod mansuetioris spiritus Titum, et paulo
ferventioris vidit esse Timotheum? Illum per emulationis stu
dium inflammat, hunc per lenitatem patientiae temperat. Illi quod de
est iungit, huic quod superest subtrahit. Illum stimulo implere
nititur, hunc freno mansuetudinis moderatur. Magnus

qppe ſuſcepte eccl̃e colon̄. alioſ palmiteſ ut creſcere
debeant rigat. alioſ cũ pluſ iuſto creſcere cõſpic̃ reſecat.
Neaut non creſcendo fruc̃t̃ n̄ferant. aut inmoderate cre
ſcendo quoſ ptulerunt amittãt. S; longe alia eſt ira
que ſub emulationiſ ſpecie ſubrepit. alia que pturbatũ
cor ſine iuſtitie p̃texu confũdit. Illa enĩ in his q̃ deb;
inordinate õſtenditur. h aũt ſẽp in his que non deb;
inflãmatur. Sciendũ qppe eſt. q̃ ab impatientib;
iracundi differunt. q̃ illi ab aliis illata non tolerãt.
iſti aũt etiã q̃ tolerent̃ iportant; Nã iracundi ſepe
etiã ſe declinanteſ. inſecuntur alioſ. rixe ocaſionẽ
cõmouent. labore contentioĩſ gaudent. Quoſ tamẽ
meliuſ corrigim̃ ſi in ipſa eoſ ire ſue cõmociõe de
clinam̃. Perturbati qppe q̃ audiant ignorant.
S; ad ſe reducti. tanto libentiuſ exo rtatiõiſ ũba
recipiunt. quanto ſe tranqlliuſ tolleratoſ erubeſcũt.
Menti aũt furioſe & ebrie omẽ rec̃tũ q̃d dicit̃ p
ũſũ uidet̃. Unde & nabal ebrio culpã ſuã abigahil
laudabilit̃ tacuit. quã digeſto uino laudabilit̃
dix̃. Idcirco enĩ malũ q̃ fecerat cognoſcere potuit.
q̃a h ebriuſ non audiuit. Cũ uõ iracundi ita
alioſ impetunt ut d̃clinari omnino non poſſint. nõ
apta exprobãtiõe. ſ; ſub quadã ſunt cautela reue
rentie parcendo feriendi. Quod meliuſ oſtendim̃.
ſi abner factũ ad mediũ deducam̃. Hunc qppe
cũ aſahel inincaute p̃cipitacioĩſ ĩpeterz;. Scrip
tum eſt. Locut̃ eſt. ãner. a d aſahel dicenſ. noli recede

me sequi nec compellar confodere te in terram. Qui audi
re contempsit, et noluit declinare. Percussit ergo eum abner
aversa hasta in inguine, et transfodit eum et mortuus
est. Cui enim asahel typum tenuit, nisi eorum quos
vehementer abripiens furor in praeceps ducit? Qui
in eodem furoris impetu tanto caute declinandi sunt,
quanto et insane rapiuntur. Unde abner qui ser
mone nostro patris lucerna dicitur, fugit. Quia
doctorum lingua quae supernum dei lumen indicat, cum per
abrupta furoris mentem cuiuspiam ferri conspicit, cumque
contra irascentem dissimulat verborum iacula reddere
quasi persequentem non vult ferire. Sed cum iracundi
nulla consideratione se mitigant, quasi asahel persequi
et insanire non cessant, necesse est ut hi qui furentes
reprimere conantur, nequaquam se in furore erigant.
Quaedam vero subtiliter proferant, in quibus ex obliquo furentis
animum pungant. Unde et abner cum contra persequen
tem substitit, non eum recta, sed aversa hasta trans
foravit. Ex mucrone quippe percutere est, impetu apertae
increpationis obviare. Aversa vero hasta persequentem
ferire est, furentem tranquille ex quibusdam tangere, et
quasi parcendo superare. Asahel autem protinus occubuit,
quia commotae mentes dum et parci sibi sentiunt, et ta
men responsorum ratione in intimis sub tranquillitate
tanguntur, ab eo quo se erexerant, statim cadunt. Qui
ergo a fervoris sui impetu sublenitatis percussione resi
liunt, quasi sine ferro moriuntur. XLII.

Aliter ammonendi sunt humiles atq; aliter elati. Illis insinuandum est. quam sit uera excellentia quam sperando tenent. Istis intimandum est quam sit nulla temporalis gloria quam etiam amplectentes non tenent. Audiant humiles quam sint eterna que appetunt. quam transitoria que contempnunt. Audiant elati quam sint transitoria que ambiunt. quam eterna que perdunt. Audiant humiles ex magistra uoce ueritatis. Omnis qui se humiliat exaltabitur. Audiant elati Omnis qui se exaltat humiliabitur. Audiant humiles gloriam precedit humilitas. Audiant elati ante ruinam exaltatur spiritus. Audiant humiles. super quem requiescet spiritus meus nisi super humilem et quietum et trementem sermones meos. Audiant elati quid superbis terra et cinis. Audiant humiles deus humilia respicit. Audiant elati. et alta a longe agnoscit. Audiant humiles. quia filius hominis ministrari non uenit. sed ministrare. Audiant elati. quia initium omnis peccati superbia; Audiant humiles. quia redemptor noster humiliauit semetipsum factus obediens usq; ad mortem. Audiant elati quod de eorum capite scriptum est. Ipse est rex super uniuersos filios superbie; Occasio igitur perditionis nostre facta est superbia diaboli. Et argumentum redemptionis nostre inuenta est humilitas dei. Hostis enim noster inter omnia conditus. uideri super omnia uoluit elatus. Redemptor autem noster magnus manens super omnia. fieri inter omnia dignatus est paruus; Dicatur igitur humilibus quia dum se deiciunt. ad dei similitudinem ascendunt; Dicatur elatis quia dum se erigunt. in apostate angeli imitationem cadunt. Quid itaq; elatione deiectius. que dum super se tenditur.

xli

ab altitudine uere celsitudinis elongatur. Et q̄d humi-
litate sublimius. que dū se in ima dep̄mit. auctori
suo manenti sup̄ sūma se coniungit. Est tamē aliud
q̄ in eis d̄bear caute pensari. Quia sepe q̄dā humilita
tis decipiunt̄ specie. q̄dā uō elationis sue ignoratiōe
falluntur. Illa plerumq; nonnullis q̄ sibi humiles uident̄.
is q̄ hominib; deferri non debet. coniunctus est timor.
Plerūq; uō elatos comitari solet libe uocis assertio. & cū
quedā increpanda sunt uicia. illi reticent ex timore.
& tamē tacere se extimant ex humilitate. Isti locuntur
p̄ impatientiā elationis. & tamē loq̄ se credunt p̄ libtatē rec
titudinis. Illos ut p̄ssa non increpent sub specie humili
tatis p̄mit culpa formidinis. Istos ad increpanda que nō
debent. aut magis increpanda quā debent. sub imagine
libtatis effrenatio impellit tumoris. Unde et elati
ādmonendi sunt. ne plusquā decet sint libi. & humi
les ādmonendi sunt. ne plusquā expedit sint subiecti.
no(ta) Ne aut illi defensionem iusticie uertant in exercitatiōem
sup̄bie. aut isti cū studeant plusquā necesse est hominib;
subici. cōpellant̄ eoꝝ etiā uicia uenerari. Consideran
dum uō est. q̄ plerūq; elatos. utilius corripimus. si eoꝝ
correptionib; quedā laudando fomēta misceam̄. Inferen
da nāq; illis sunt aut alia bona que in ipsis sunt. aut
dicenda certe que potuerant ēē si non sunt. & tūc demū rese
canda sunt mala que nobis displicent. cū p̄us ad audi
endū placabilē eoꝝ mētē fecerint p̄missa bona que placent.
Nā et equos indomitos blanda p̄us manu tangimus.

ut eos nobis plenius postmodū etiā ꝑ flagella subiu
gant. Sic tamaro pigmentoꝝ poculo mellis dulcedo ad
iungitur. ne ea quę saluti ꝓfutura est in ipso gustu
aspa amaritudo sentiatur. Dū uō gustus ꝑ dulcedinē
fallit͛. humor mortiferus ꝑ amaritudinē uacuatur.
Ipsa ēō in laudis inuectionis exordia ꝑmixta sunt la
ude tēpanda; Ut dū admittūt fauores quos
diligunt. etiā correptiōes recipiant quas oderunt.
Plerūq; autē ꝑsuadere elatis utilia melius possum̄.
si ꝓuectum illoꝝ nobis potius quā illis ꝓfuturum
dicim̄; Si eoꝝ meliorationē nobis magis quā sibi in
pendi postulem̄. Facile enī ad bonū elatio flectitur.
si ei inflexio ꝓdesse & aliis credatur. Unde moyses q;
regente se dō d'serti iter duce aeria colūna ꝑgebat.
cū hobab cognatū suū a gentilitatis conuſatione uellet
educere. et omnipotentis dī dn̄o subiugare ait. Pro
ficiscim̄ ad locū quē dn̄s daturus est nobis. ueni nobis
cum ut benefaciam̄ tibi qa dn̄s bona ꝓmisit isrl̄i. Cui cū
respondisset ille. non uadā tecū. s; reuētar in terram meam
in qua natus sum. Illico adiūxit. noli nos relinquere.
tu enī nosti in qb; ꝑ desertū castra ponē debeam̄ & eris
ductor nr̄. Neq; enī moysi mentem ignorantia itineris
ad ꝓphetię scientiā cognitio diuinitatis expanderat. quā colūna ext̄ius
angustabat. quā p̄ibat. quā de cunctis int̄ius
ꝑ conuſatione dō sedula locutio familiaris instruebat.
Sed uidelic& uir ꝓuidus elato auditori conloquens solatiū
peciit ut daret. ducē requirebat in uia. ut dux ei fieri
potuisset ad uitā. Egit itaq; ut superbus auditor uerbi ad

meliora ſuadenti eo magis fieret deuotior quo puta
retur neceſſarius. & unde ſe exortatorē ſuum p̄cedē
crederet inde ſe ſub ūbis exortantis inclinaret. XLIII.
Aliť āmonendi ſunt ꝑtinaces. atq; aliť inconſtantes.
Illis dicendū eſt. q plus ſe quā ſint ſentiunt. & id
circo alienis conſiliis non acqeſcunt. Iſtis uō intiman
dū .. eſt. q ualde ſe deſpicientes neglegunt. & idō
leuitate cogitacionū a ſuo iudicio ꝑ tēpoꝝ momĩta
flectuntᷣ. Illis dicendū eſt. q̄a n̄ meliores ſe ceťis
extimarent nequaquā cunctoꝝ conſilia ſue deli
berationi ꝓponerent. Iſtis dicendū eſt. q̄a ſi hoc q
ſunt ut cūq; attenderent. nequaquā eos ꝑ tot
uarietatis latā mutabilitatis aura ūſaret. Illis
ꝑ paulū dicitᷣ. cōmendent fructus nolite pruden
tes ēē apud uoſ metipſos. At contra ipſi audiunt
non circū feramur omni uento doctrine. de illis
ꝑ ſalomonē dicitᷣ. Comedent fructus uie ſue ſuiſq;
conſiliis ſaťabuntur. De iſtis autē ab eo rurſ
ſcribitᷣ. cor ſtultoꝝ diſſimile erit. cor qppe ſapien
tium ſibi metipſi ſepe eſt ſimile. Quia dum rectis
ꝑſuaſionib; adq̄eſcit. conſtantᷣ ſe in bono opē dirigit.
Cor uō ſtultoꝝ diſſimile eſt. q̄a dū mutabilitate ſe
uariū exhib; nūquā idē q fuerat manet. Et q̄a
quedā uicia ſicut ex ſemetipſis gignūt alia. ita
igitᷣ ex aliis oriuntur. ſciendū ſiq̄ope eſt. q̄a corri
piendo ea. melius tergim̄. cū ab ipſo amaritudinis
ſue fonte ſiccam̄. Ꝑtinacia quippe ex ſupbia. incon

ſcientia aut ex lenitate generat. Amonendi ſunt
ꝗ pertinaces ut elationem ſue cogitationis agnoſcant.
& ſemetipſos uincere ſtudeant. Ne dum recte aliorum rectis
ſuaſionib; foris ſuperari deſpiciunt. intus a ſupbia captiui
teneant. Amonendi ſunt ut ſollerter aſpiciant.
q; filius hominis cui una ſemp cum patre uoluntas eſt.
ut exemplum nobis frangende nre uoluntatis pbeat dic.
Non ueni ut faciam uoluntatem meam. ſed uoluntatem ei qui
me miſit patris. Qui ut huius adhuc uirtutis gratiam
comendaret. ſe haturum ſibi in extremo iudicio pmi
ſit dicens. non poſſum ego a me ipſo facere quicquam. ſed ſicut
audio iudico. Qua itaq; conſcientia dedignatur homo
aliene uoluntati acqueſcere quando di atq; hominis
filius cum uirtutis ſue gloriam ueniet oſtendere teſtatur
ſe non a ſemetipſo iudicare. At contra amonendi ſunt
inconſtantes. ut mentem grauitate roborent. Treni
gemina in ſe mutabilitatis arefaciunt. cum a corde
prius radicem leuitatis abſcidunt. Quia certe fabrica
robuſta conſtruitur. cum prius locus ſolidus in quo poni
fundamentum debeat puidetur. Niſi ergo ante mentis leuitas
caueatur. cogitationum inconſtantia minime uincitur.
A quib; ſe alienum paulus fuiſſe phib; cum dicit.
numquid leuitate uſus ſum. aut que cogito ſecundum carnem co
gito. ut ſit apud me eſt et non. Ac ſi aperte dicat. Idcirco
mutabilitatis aura non moueor. quia leuitatis uitio non ſuccumbo. XLIIII.
Aliter ammonendi ſunt gule dediti. atq; aliter abſti
nentes. Illos enim ſuperfluitas locutionis. leuitas operis. atq;

luxuria. Iſtos uero ſepe impatientie. ſepe uero ſuperbie culpa
comitatur. Niſi enim gule deditos immoderata loqua-
citas raperet. diues ille qui epulabatur cotidie ſplendide dr
in lingua grauius non arderet dicens. pater abraham
miſerere mei. et mitte lazarum ut intinguat
extremum digiti ſui in aquam. et refrigeret linguam
meam quia crucior in hac flamma. Quibus profecto uerbis
oſtenditur. quia epulando cotidie. crebrius in lingua
peccauerat. lingua peccare. qui totus ardens refri-
gerari ſe precipue in lingua requirebat. Rurſus quia gule
deditos leuitas protinus operis ſequitur. Auctoritas ſacra
teſtatur dicens. Sedit populus ~~meus~~ manducare et bibere
et ſurrexerunt ludere. Quos plerumque edacitas uſque ad lux-
uriam pertrahit. quia dum ſacietate uenter extenditur. aculei
libidinis excitantur. Unde et hoſti callido qui primi
hominis ſenſum in concupiſcentia pomi aperuit. ſed in peccati
laqueo ſtrinxit. diuina uoce dicitur. pectore et uentre
repes. Ac ſi aperte ei diceretur. Cogitatione et ingluuie ſuper
humana corda dominaris. Quia gule deditos luxuria
ſequitur. propheta teſtatur. Qui dum aperta narrat. occulta
denuntiat dicens. princeps coquorum deſtruxit muros hie-
ruſalem. Princeps namque coquorum uenter eſt. Cui magna
cura obſequii a coquis impenditur. ut ipſe delectabiliter
cibis impleatur. Muri autem hieruſalem uirtutes ſunt
anime ad deſiderium ſuperne pacis eleuate. Coquorum ergo
princeps muros hieruſalem deicit. quia dum uenter ingluuie ex-
tenditur. uirtutes anime per luxuriam deſtruuntur.

Quod contra nisi mentes abstinentium plerumque impaci
entia a sinu tranquillitatis excuteret, nequaquam
petrus cum diceret: ministrate in fide vestra virtutem, in
virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, protinus
vigilanter adiungeret dicens: In abstinentia autem pacien
tiam. Deesse quippe abstinentibus pacientiam previdit, que
eis ut adesset admonuit. Rursus nisi cogitationes abstine
ntium nonnumquam superbie culpa transfigeret, paulus
minime dixisset: qui non manducat, manducantem non
iudicet. Qui rursus ad alios loquens dum de abstinentie
virtute gloriantium precepta perstringeret, adiunxit:
que sunt rationem quidem habentia sapientie in superstitione
et humilitate, et non ad parcendum corpori, non in honore
aliquo ad saturitatem carnis. Qua in re notandum est
quod in disputatione sua predicator egregius superstitioni hu
militatis speciem iungit. Quia dum plusquam necesse est
per abstinentiam caro atteritur, humilitas foris ostenditur, sed de
hac ipsa humilitate graviter intus superbitur. Et nisi aliquan
do mens ex abstinentie virtute tumesceret, nequa
quam hanc velut inter magna merita fariseus arrogans
studiose numeraret dicens: Ieiuno bis in sabbato. Admo
nendi ergo sunt gule dediti, ne in eo quod escarum delectati
oni incumbunt, luxurie se mucrone transfigant.
Quanta sibi per esum loquacitas, quanta menti levitas
insidietur aspiciant, ne dum ventri molliter serviunt, vitiorum
laqueis crudeliter astringantur. Tanto enim longius a secundo

parente receditur. quanto per inmoderatum usum dum
manus ad cibum tenditur. parentis primi lapsus iteratur.
At contra admonendi sunt abstinentes. ut sollicite semper
aspiciant. ne cum gule uicium fugiunt. acriora bis uicia
quasi ex uirtute generentur. Ne dum carnem macerant
ad impatientiam spiritus erumpat. Et nulla iam uirtus sit. qua
caro uincitur. si spiritus ab ira superatur. Aliquando autem dum
mens abstinentium ab ira se deprimit. hanc quasi
peregrina ueniens leticia corrumpit. et eo abstinentie
bonum deperit. quo sese a spiritalibus uiciis minime cu
stodit. Unde recte per prophetam dicitur. In diebus ieiu
niorum uestrorum inueniuntur uoluntates uestre. Et paulo
post. In iudicia et rixas ieiunatis. et percutitis pugno.
Voluntas quippe ad leticiam pertinet. pugnus ad iram. In
cassum ergo per abstinentiam corpus atteritur. si inordinatis dimi
ssa motibus mens uiciis dissipatur. Rursumque admonendi
sunt. ut abstinentiam suam et semper sine inmutatione custo
diant. et numquam hanc apud occultum iudicem eximie uir
tutis credant. Ne fortasse magni esse meriti credita.
Cor in elatione subleuetur. Hinc namque per prophetam dicitur.
Numquid tale est ieiunium quod elegi. Sed frange esurienti
panem tuum. et egenos uagosque induc in domum tuam.
Qua in re pensandum est. uirtus abstinentie quam parua
respicitur. que non nisi ex aliis uirtutibus commendatur. Hinc
iohel ait. Sanctificate ieiunium. Ieiunium quippe sancti
ficare est. adiunctis bonis aliis dignam deo abstinentiam

carniſ oſtendere. Admonendi ſunt abſtinenteſ. ut
nouerint. quia tūc placentē dō abſtinentiā offerunt.
cū ea que ſibi de alimentiſ ſubtrahunt. indigentib;
largiunt̄. Sollert̄ nāq; audiendū eſt. q̄ p̄ prophetā
dñſ redarguit dicenſ. Cū ieiunaretiſ & plangeretiſ.
in quinto & ſeptimo menſe p hoſ ſeptuaginta annoſ. nū
qd ieiunium ieiunaſtiſ michi. Et cū comediſtiſ & cū
bibiſtiſ nūqd non uobiſ comediſtiſ. & uobiſ metipſiſ bibiſtiſ.
Non enī dō ſed ſibi quiſq; ieiunat. ſi ea q̄ uentri ad tēp ſub
trahit non inopibuſ tribuit. ſed uentri p̄modū offerenda
cuſtodit. Itaq; ne aut illoſ appetituſ gule a mentiſ ſtatu
deiciant. aut iſtoſ afflicta caro elatione ſupplantet.
Audiant illi ex ore ueritatiſ. Attendite aūt uobiſ ne forte
grauentur corda uřa. in crapula & ebrietate. & curiſ
hui mundi. Ubi utiliſ quoq; pauor adiungitur. Et
ſuperueniat in uoſ repentina dieſ illa. tamquā laqueuſ
enī ſuperueniet in omīſ qui ſedent ſup faciem orbiſ t̄re.
Audiant iſti non quod intrat in oſ coinquinat hominem.
ſed quod p̄cedit ex ore. h̄ coinquinat hominē. Audi
ant illi. eſca uentri & uent̄ eſciſ. dſ aūt & hūc
& hanc deſtruet. Et rurſuſ. Non in comeſſationib;
& ebrietatib; Et ruſ. Eſca noſ non commendat dō.
Audiant iſti. q̄a omīa munda mundiſ. Coinquinatiſ
aūt & infidelib; nichil eſt mundū. Audiant illi
quoꝝ dſ uent̄ eſt. & gloria in confuſione ipſoꝝ.
Audiant iſti; diſcedent q̄dā a fide. Et paulo p̄. p̄hibentiū

nubere· abstine͂ a cibis quos ds͂ creauit ad ꝑcipiendū
cū gratiaꝝ actione fidelib; & his q cognouerunt ue
ad romanos. ritatē. Audiant illi. Bonū est non manducare
carnem & non bibere uinū. neq; in quo frat
ad timoth. tuus scandalizatur. Audiant isti modico uino utere ppt
stomachum & frequentes tuas infirmitates. Ut et
& illi discant cibos carnis inordinate non appete͂.
& isti creaturam di͂ quā non appetunt. non audeāt
xliiii. Aliť ammonendi st̄ q iā sua misericordit condēpnant
ē tribuunt. atq; aliť q adhuc aliena rapere
contendunt. Ammonendi nāq; sunt q
iā sua misericordiť tribuunt ne cogitatione tumida
sup eos se quibus t͂rena largiuntur extollant. ne
idcirco se meliores aestiment. q a continent pse
ceťos uident. Nā terrene domini domus famuloꝝ
ordines misteria q; dispiens hos ut regnat. Illos uo
statuit ut ab aliis regant͂. Istos iub; ut necessaria
ceťis pbeant. illos ut accepta ab aliis sumant. & tam
pleruq; ofendunt q regunt & in patris familias grā p
manent q reguntur. Ira merent͂ q dispensatores
sunt. sine offensione pdurant q et aliena dispensatioe
substinent. Ammonendi sunt igit q quę q possident miseri
cordit tribuunt. ut a celesti dnō dispensatores
se positos subsidiorū tēporaliū agnoscāt. & tanto
humilit͂ pbeant. quanto & aliena eē intellegūt
que dispensant. Cūq; in illoꝝ ministerio q bus accepta
largiuntur constitutos se eē considerent. nequaquā

eo᷑ mentes tumor ſubleuet. ſi timor pmeat. Vn̄ ⁊
neceſſe eſt. ut ſollicite ꝑpendant. ne comiſſa indigne di
ſtribuāt. Ne quedā q̄bus nulla. ne nulla q̄bus quedā. Ne multa
quib; pauca. ne pauca p̄beant q̄bus inpendere multa d̄bu
erunt. Ne p̄cipitacione h̄ quod tribuunt inutilit̄ ſpargant
ne tarditate petentes noxie crucient. ne recipiende hic
gracie intentio ſubrepat. ne dationis lum̄ laudis transitorie
appeticio extinguat. Ne oblatū munus coniuncta triſticia
obſideat. Ne in bene oblato munere anim̄ plusquā decet
hilareſcat. Ne ſibi q̄cquā cū totū recte impleuerint tri
buant. ⁊ ſimul omnia poſtquā peregerint ꝑdant. Ne enī
ſibi uirtutē ſue libalitatis deputent. Audiant quod ſcrip ng
tum eſt; Si q̄s adminiſtrant tamquā ex uirtute quā ad
miniſtrat deus. Ne in bene factis inmoderantius gaudeant.
Audiant quod ſcriptū eſt. Cū feceritis omnia que p̄cepta ſ̄
uobis. Dicite ſerui inutiles ſum̄. que debuim̄ facē fecim̄.
Ne largitatē triſticia corrūpat. Audiant q̄ ſcriptū eſt. b
c Neſciat dextera (sinistra) tua q̄d faciat dextera tua. a Hilarē datorē di no
ligit deus. Ne ex inpenſo munere tranſitoriā laudē que
rent. Audiant q̄ ſcriptū eſt. Idē diſpenſationi nequa
quā ſe glā uite p̄ſentis admiſceat ſi opus rectitudinis appe
ticio ignoret fauoris. ne inpenſe grē uiciſſitudinē req̄rāt.
Audiant quod ſcriptū eſt. Cū facis prandium aut cenam
noli uocare amicos tuos. neq; frēs tuos. neq; cognatos.
neq; uicinos diuites. ne forte ⁊ ipſi te reinuitent. ⁊ fiat
tibi retributio. Sꝫ cū facis conuiuium uoca pauꝑes debiles
claudos. cecos. ⁊ beatus eris q̄ non habent un̄ retribuant t̄.

Neque prebenda sunt citius sero prebeant. Audiant
quod scriptum est. Ne dicas amico tuo uade et reuertere
et cras dabo tibi cum statim possis dare. Ne sub obtentu
largitatis. ea que possident inutiliter spargant.
Audiant quod scriptum est. Sudet elemosina in manu
tua, ne cum multa necesse sint pauca largiantur.
Audiat quod scriptum est. Qui parce seminat parce et
metet. Ne cum pauca oportet plurima prebeant. et ipsi
postmodum minime inopiam tolerantes ad inpatientiam
erumpant. Audiant quod scriptum est. Non ut aliis sit
remissio. uobis autem tribulatio. sed ex equalitate uestra
habundantia illorum inopiam subpleat. Ut et illorum habu
ndantia uestre inopie sit supplementum. Cum enim dan
tis mens ferre inopiam nescit. Si multa sibi subtrahit
occasionem contra se inpatientie exquirit. Prius namque
preparandus est pacientie animus. et tunc aut multa si
aut cuncta largienda. Ne dum minus equanimiter in
opia irruens fertur. Et premisse largitatis mer
ces pereat. et adhuc mentem deterius murmuratio sub
sequens perdat. Ne omnino nil eis prebeant quibus confe
rre aliquid parum debent. Audiant quod scriptum est. Omni
petenti tribue. ne saltem aliquid prebeant quibus omnino con
ferre nil debent. Audiant quod scriptum est. Da bono
et non receperis peccatorem. bene fac humili. et non de
deris impio. Et rursus. Panem tuum et uinum tuum super
sepulturam iusti constitue et noli ex eo manducare
et bibe cum peccatoribus. [panem enim peccatoribus] prebet qui iniquis subsidium

pro eo quod iniquus est impendit. Unde et non nulli huius mundi divi-
tes cum fame cruciari Christi pauperes effusis largitatibus nutriunt
histriones. Qui vero indigenti etiam peccatori panem suum non
quia peccator, sed quia homo est tribuit. nimirum non peccatorem, sed pauperem
iustum nutrit. quia in illo non culpam, sed naturam diligit. Admo-
nendi sunt etiam qui iam sua misericorditer largiuntur: ut
sollicite custodire studeant. Ne cum commissa peccata ele-
mosinis redimunt. adhuc redimenda committant. Ne
venalem iustitiam Dei aestiment. si cum curant pro peccatis nummos
tribuere. arbitrantur se posse inulte peccare. Plus est namque
anima quam esca. et corpus plusquam vestimentum. Qui ergo
escam atque vestimentum pauperibus largitur. sed tamen animae vel corporis
iniquitate polluitur. quod minus est iustitiae obtulit. et quod maius
est culpae; sua enim Deo dedit. et se diabolo. At contra admo-
nendi sunt. qui adhuc et aliena rapere intendunt. ut
sollicite audiant quod veniens in iudicium Dominus dicat. Ait
namque. Esurivi. et non dedistis michi manducare: Sitivi.
et non dedistis michi manducare potum. Hospes eram et
non collegistis me. Nudus et non operuistis me. Infirmus
et in carcere. et non visitastis me. Quibus etiam praemittit
dicens. Discedite a me maledicti in ignem aeternum qui paratus est
diabolo et angelis eius. Ecce nequaquam audiunt quia rapinas
vel quelibet alia violenta commiserunt. et tamen aeternis
gehennae ignibus mancipantur. Hinc ergo colligendum est.
quanta damnatione plectendi sunt qui aliena rapiunt. si tanta
animadversione feriuntur qui sua indiscrete tenuerunt.
Perpendant. quo eos obliget reatu res rapta si talis subiec-

pene non tradita. Perpendant quid mereatur iniustitia illata,
si tanta percussione digna est pietas non impensa. Cum
aliena rapere intenduntur. Audiant quod scriptum est in Aba
cuc propheta. Ve ei qui multiplicat non sua. usquequo et aggra
uat contra se densum lutum. Auaro quippe densum lutum
contra se aggrauare est. terrena lucra cum pondere peccati
cumulare. Cum multiplicare large habitationis spatia cu
piunt. Audiant quod scriptum est. Ve qui coniungitis domum
ad domum. et agrum ad agrum copulatis usque ad terminum
loci. Numquid habitabitis soli uos in medio terre. Ac si aperte
diceret. Quo usque uos extenditis qui non habere in communi
mundo consortes minime potestis. Coniunctos quidem
premitis. sed contra uos quos ualeatis extendere semper in
ueniunt. Cum augendis pecuniis inhiant. Audiant
quod scriptum est. Auarus non implebitur pecunia. Et qui
amat diuitias fructus non capiet ex eis. Fructus quippe
ex illis caperet. si eas bene spargere non amando uolu
isset. qui uero eas diligendo retinet. hic utique sine fru
ctu derelinquet. Cum repleri cunctis simul opibus in
ardescunt. Audiunt quod scriptum est. Qui festinat
ditari non erit innocens. Profecto enim qui augere opes
ambit. uitare peccatum negligit. et more auium captus.
Cum escam terrenarum rerum auidus conspicit. quo strangu
letur peccati laqueo non agnoscit. Cum quelibet presentis mu
ndi lucra desiderant. et que de futuro dampna patiuntur
ignorant. Audiant quod scriptum est. Hereditas ad quam
festinatur in principio in nouissimo benedictione carebit.

h

Ex hac quippe uita initium ducimus. ut ad be
nedictionis sortem in nouissimo ueniam̄. Qui itaq;
in principio hereditari festinant. sortē sibi in nouissimo
benedictionis amputant. Quia dū per auaritię nequitiā hic
multiplicari appetunt. Illic ab eterno patrimonio ex
heredes fiunt. Cum ut plura ambiunt. uel obtinē cuncta
que ambierint possunt. audiant q̄ scriptū est. Quid
ꝓdest homini si totū mundū lucretur. anime uo detri
mentū faciat. Ac si aperte ueritas dicat. Quid ꝓdest homi
si totū q̄ extra se ē congregat. sed hoc solū q̄ ipse ē
dāpnat. Plerumq; autē citius raptorū auaritia cor
rigitur. si in uerbis ammonentis quā fugitiua sit presens ui
ta monstretur. Si eorum ad mediū memoria deducat.
Qui et ditari in hoc mundo diu conati sunt. et tamē in
adeptis diuitiis diu manē nequiuerunt. Quib; festina
mors repente et simul abstulit. qđ eorū nequitia
nec simul nec repente congregauit. qui nō solū
hic rapta reliquerunt. sed secū ad iudiciū causas
rapine detulerunt. Horū itaq; exēpla audiant quos
in uerbis suis ꝓculdubio et ipsi condēnent. ut cū post uerba
ad cor redeunt. imitari saltē quos iudicant erubescant. XLVI.

Aliter ammonendi sunt. qui nec aliena appetunt. nec sua lar
giuntur. atq; aliter q̄ ea quę habent tribuunt. et tamē ali
ena rapere non desistant. Ammonendi nāq; sunt. q̄ nec
aliena appetunt. nec sua largiunt̄. ut sollicite sciant
q; ea de qua sumpti sunt. cunctis hominib; terra comu
nis est. et idcirco alimēta quoq; omnib; cōmuniter ꝓfert.

Incassū se ergo innocentes putant. qui cōmune dī putāt
munus sibi priuatum uindicant. Qui cum accepta nontri
buunt in proximorum nece grassantur. quia tot pene cot
die pimunt. quot morientium paupū ap se subsidia ab
scondunt. Nā cū q̄libet necessaria indigentib; ministram̄.
sua illis reddim̄ non nrā largimur. Iusticie potius debitū
soluim̄ quā mīe opa implemus. Vnde et ipsa ueritas
Sec math — cū de mīa caute exhibenda loqueret ait. Attendite ne iusticiā uram
faciatis corā hominib; Cui sententie. et ipse psalmista con
cinens dicit. Dispsit dedit pauperibus iustitia ei manet in se
culum. Cū eni largitatē impensā paupib; pmisisset. nō hanc
uocare misericordiā s; iusticiā maluit. Quia q̄d a cōmu
i pub — ni dnō tribuit iustū pfecto est. ut q̄q; accipiunt eo cōmu
qd̄ ficulnea — nit utant. Hinc etiā salomon ait. Qui iustus ē tribuit. et
Sedm math — noncessabit. Admonendi s̄ q̄q; ut sollicite attendant. q̄ fru
ctum nō habent. contra hanc districtus agricola querit
quando mens tenaciū hoc quod utile poterat esse multis inutilit' seruat. Terrā ficulnea sine fructu occupat — q̄d etiā [illegible] terrā occupauit. Terrā quippe ficulnea sine
fructu [illegible] occupat. q̄n locū quē exercere alius
pōle bono opis ualuit. stultus p desidie umbrā pmit. Hi
aut̄ dicere nonnumquā solent. concessis utimr̄. aliena nō
querimus. et si digna mīe retributione nō agimus.
nulla tamē praua ppetramus. Quod idcirco sentiunt qa
uidelic; aurē cordis uerbis celestibus claudunt. Neq; eni diues
Lucas — in euangelio. qui induebatur purpura et bisso. et epulabat
cotidie splendide aliena rapuisse. s; infructuose ppis
usus fuisse phibetur. Eūq; p hanc uitā ultrix gehenna
suscepit. Non quia aliqd illicite gessit. s; quia inmoderato

usu totum se licitis tradidit. Admonendi sunt tena-
ces. ut noverint quod hanc primam domini iniuriam faciunt.
quia danti sibi omnia nulla misericordiae hostiam reddunt. hinc etenim
enim psalmista ait. Non dabit deo repropitiationem suam. nec
pretium redemptionis animae suae. Pretium namque redemptionis dare
est. opus bonum praevenienti nos gratiae reddere. hinc Johannes
exclamat dicens. Iam securis ad radicem arborum posita est.
Omnis arbor quae non facit fructum bonum excidetur
et in ignem mittetur. Qui ergo se innoxios quia aliena non
rapiunt existimant. ictum vicinae securis provideant. et
torporem inprovidae securitatis amittant. Ne cum ferre
fructus boni operis neglegunt. a praesenti vita funditus quasi
a viriditate radicis excidantur. At contra admonendi sunt
qui et ea quae habent tribuunt. et aliena rapere non
desistunt. ne valde munifici videri appetant. et ex
boni specie deteriores fiant. Hii etenim propria in-
discrete tribuentes. non ut superius diximus ad inpa-
tientiae murmurationem prodeunt. sed cogente se inopia
usque ad avaritiam devolvuntur. Quid vero eorum mente in-
felicius. quibus de largitate avaritia nascitur. et pecca-
torum seges quasi ex virtute seminatur. prius
itaque admonendi sunt. ut tenere sua rationabiliter sci-
ant. et tunc demum ut aliena non ambiant. Si enim radix
culpae in ipsa effusione non exuritur. numquam per ramos
exuberans avaritiae spina siccatur. Occasio ergo
rapiendi subtrahitur. si bene prius ius possidendi dispo-
natur. Tunc vero admoniti audiant quemadmodum quae habent

65

misericordiã tribuant. Quando nimirũ dũ dicerent
ut bona mię̃ pro infectã rapinę nequiciã nonconsun
dant. Violenter enĩ exquirunt que mitt larguntur.
S; aliud est p peccatis miãm facere. aliud p miã faciendã
peccare. Quę iã nec miã nũcupari pot. quia ad dulcẽ
fructum non pficit. que p uirus pestifere radicis ama
rescit. Hinc est enĩ qd ipsa etiam sacrificia p pphetã dñs
Iesayas. [illegible] reprobat dicens. Ego dñs diligens iudiciũ
& odio habens rapinã in holocaustũ. Hinc iterũ dr.
Hostię impiorũ abominabiles quia offeruntur ex
scelere. Qui sepe qq̃ & indigentibus subtrahunt que
dõ largiuntur. S; quanta eos animaduersione renuat
pro ubis p quendã sapientẽ dñs demonstrat dicens. Qui offert
sacrificium ex substantia paupis. quasi qui mactat
filiũ in conspectu patris sui. Qd nãq; ẽẽ intolerabiliu
pt. quã mors filii ante oculos patris. hoc itaq; sacrificiũ
quanta ira aspiciatur ostenditur. quod orbati patris dolori
cõparatur. Et tam plerumq; quanta tribuunt pensent.
quanta aũt rapiunt considerare dissimulant. quasi
mercedẽ numerant. & ppendẽ culpas recusant.
Audiant itaq; qd scriptũ est. Qui mercedes congregauit.
misit eas in saculũ ptusũ. In saculo qppe ptuso ui
detur qñ pecunia mittitur. s; quando amittitur. nõ
uidetur. Qui ergo quanta largiuntur aspiciunt.
s; quanta rapiunt non ppendunt. In ptuso saculo mer
cedes mittunt. q a pfecto has in spem sue fiducię
intuentes cogerunt. s; non intuentes pdunt.

c. xxiii

Aliter amonendi sunt discordes atque aliter paccati.
Discordes namque amonendi sunt ut certissime sciant quia quan
tislibet uirtutibus polleant spiritales fieri nullatenus fiant.
possunt. si uniri per concordiam proximis neglegunt. Scriptum
quippe est. Fructus autem spiritus est. caritas. gaudium pax pati
entia. Qui ergo seruare pacem non curat. ferre fructus
spiritus recusat. Hinc paulus ait. Cum sit inter uos zelus et
contentio non ne carnales estis. Hinc iterum dicit.
Pacem sequimini cum omnibus. et sanctimoniam. sine qua nemo uide
bit dominum. hinc rursus amonens ait. Solliciti seruare
unitatem spiritus in uinculo pacis. unum corpus et unus spiritus.
sicut uocati estis in una spe uocationis uestre. Ad unam igitur
uocationis spem nequaquam pertingitur. si non ad eam mente u
nita cum proximis mente curritur. At sepe non nulli cum
quedam specialiter dona percipiunt. superbiendo donum
concordie quod maius est amittunt. Ut si fortasse carnem
pre ceteris gule refrenatione perdomat. Concordare eis
quos superat abstinendo contempnat. Sed qui abstinentiam
a concordia separat. quid amoneat psalmista perpendat.
Ait enim. Laudate eum in tympano et choro. In tym
pano namque sicca et percussa pellis resonat. In choro autem
uoces societate concordant. Quisquis itaque corpus affli
git. sed concordiam deserit. Deum quidem laudat in tympano.
sed non laudat in choro. Sepe uero dum quosdam maior
scientia erigit. a ceterorum societate disiungit.
Et quasi quo plus sapiunt. eo a concordie uirtu
te desipiscunt. Hi itaque audiant quod per semet

ipsa ueritas dicat. habete sal inuobis. et pacem habete
interuos. Sal quippe sinepace nonuirtutis est donum;
sed damnationis argumentum. Quo enim quisque melius sapit.
eo deterius delinquit. et inde inexcusabiliter mere
bitur supplicium. quia prudenter siuoluisset potuit uita
re peccatum. Quibus recte per iacobum dicitur. Quod si zelum
habetis et contentiones sint incordibus uestris. Nolite
gloriari et mendaces esse aduersum ueritatem. Non est ista sapie
ntia desursum descendens. sed terrena animalis diabolica.
que autem desursum est sapientia. primum quidem pudica est.
deinde pacifica. Pudica uidelicet. quia caste intelligit.
Pacifica autem quia per elationem semetipsam a proximorum societate dis
iungit. Admonendi sunt dissidentes. ut nouerint quia
tamdiu nullum boni operis deo sacrificium immolant. quamdiu
aproximorum caritate discordant. Scriptum namque est. Si
Sc̄i math offers munus tuum ad altare. et ibi recordatus fueris quia frater tuus
habet aliquid aduersum te. relinque ibi munus tuum ante altare.
et uade prius reconciliare fratri tuo. et tunc ueniens offeres
munus tuum. Exqua scilicet praeceptione pensandum est quorum
hostia repellitur. quam intolerabilis culpa monstratur.
Nam cum mala cuncta bonis sequentibus diluantur. pensemus
quanta sit mala discordie. que nisi extincta funditus
fuerit bonum subsequi nonpermittunt. Admonendi sunt discordes.
ut si aures amandatis celestibus declinant. mentis oculos.
adconsideranda ea que ininfimis uersantur aperiant.
Quod sepe aues unius eiusdemque generis sesocialiter uolan
do nondeserunt. quod gregatim animalia bruta

pascuntur. q̃a si sollerter aspiciũ concordando sibi
inrationalis natã ondicat. quantũ malũ p discordiã
rationalis natã cõmittat. Quando r̃ ar rationis intentiõe
pdidit. q̃ illa motu natãli custodita. Et contra amo
nendi sunt pacati. ne dũ plusquã necesse est. pacem
quã possident amant ad ppetuã puenire non
appetant. Plerũq; enĩ grauius intentionem men ng
tiũ rerũ tranqllitas teptat. ut quo non sunt mo
lesta que tenent. eo min amabilia fiant que uocãt.
& quo d lectant p̃sentia eo nõ inquirant etña. Unde
& p semetipsã ueritas loquens. Cũ terenã pacẽ a supna
distingueret. atq; aduenturã discipulos ex p̃sent
puocar & ait. Pacẽ meã relinquo uobis pacẽ meã
do uobis. Relinquo scilic& transitoriã do mansurã.
Si ergo in eam cor querelit ta est figitur nuquã
ad illam que danda est puenitur. Pax ig̃ p̃sẽs
ita tenenda est. ut & diligi debeat & contẽpni.
Ne si inmoderate diligitur diligentis animũ in culpa
capiatur. Unde & amonendi sunt pacati ne dũ
nimis umanã pacem desiderant p uos homi nũ morẽ
nequaquã redarguant. & consentiendo puersis ab auctori
sui se pacibus unegant. Ne dũ umana foris iurgia me
tuunt. intñi federis discissione feriant. Quid est enĩ
par transitoria nisi q̃dã uestigiũ pacis etñe. Quid
ergo eẽ dementius pot quã uestigia in puluere inp̃ssa
diligere. & ipsũ a quo inp̃ssa sunt non amare. Hinc

Sec 10h

64

dauid qui totum se ad federa pacis interne constringe-
ret. testatur. quod cum malis concordiam non teneret
dicens. Nonne qui te oderunt deus oderam illos. et super
inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos
et inimici facti sunt michi. Inimicos etenim dei per-
fecto odio odisse est. et quod facti sunt diligere. et quod
faciunt. increpare. Mores prauorum premere. uite prodesse.
Pensandum ergo est. quando ab increpatione quiescitur. quanta
culpa cum pessimis pax tenetur. Si propheta tantus hoc
uelut in hostiam deo obtulit quod contra se pro domino prauorum
inimicitias excitauit. Hinc est quod leui tribus
assumptis gladiis per castrorum media transiens quia ferien-
in lib. numeri — dis noluit peccatoribus parcere. domino manus dicta est conse-
crasse. Hinc finees peccantium ciuium gratiam spernens.
coeuntes cum madianitis percussit. et iram domini iratus pla-
Sec. matth. — cauit. Hinc per semetipsam ueritas dicit. Nolite arbitrari
quia pacem ueni mittere in terram. non ueni pacem mittere. sed gla-
dium. Malorum namque cum incaute amicitiis iungimur culpis
ligamur. Unde iosaphat qui tot de ante acta uita preco-
niis attollitur. de achab regis amicitiis pene periturus incre-
patur. Cui a domino per prophetam dicitur. Impio prebes auxilium.
et his qui oderunt dominum amicitia iungeris. Et id-
circo iram quidem domini merebaris. Sed bona opera inuenta sunt
in te eo quod abstuleris lucos de terra iuda. Ab illo enim
qui summe rectus est. eo ipso iam discrepat. quo prauorum
amicitiis. uita nostra concordat. Admonendi sunt

pacati, nec si ad correptionis uerba prosiliant. tempora
lem pacem sibi conturbare formident. Rursumque admonendi
sunt. ut eandem pacem dilectione integra intrinsecus te
neant. quam per inuectionem uocis sibi extrinsecus turbant.
Quod utrumque prouide dauid se seruare cum dicit. Cum
his qui oderunt pacem eram pacificus cum loquebar illis impugna
bant me gratis. Ecce et loquens impugnabatur. et tamen
impugnatus erat pacificus. quia nec insanientes cessabat
reprehendere. nec reprehensos neglegebat amare. Hinc
etiam paulus ait. Si fieri potest quod ex uobis est cum omnibus
hominibus pacem habentes. Hortaturus enim discipulos
ut pacem cum omnibus haberent premisit dicens. Si fieri potest.
atque subiunxit quod ex uobis est. Difficile quippe erat ut
si male acta corriperent. habere pacem cum omnibus possent.
Sed cum temporalis pax in prauorum cordibus ex nostra increpa
tione confunditur. inuiolata necesse est ut in nostro corde
seruetur. Recte itaque ait. Quod ex uobis est. Ac si ni
mirum dicat. Quia pax ex duarum partium consensu sub
sistit. si ab eis qui corripiuntur expellitur. Integra tamen
in uestra qui corripitis mente teneatur. Unde idem rursus
discipulos admonet dicens. Si quis non obedit uerbo nostro per epi
stolam. hunc notate et ne commisceamini cum illo ut confun
datur. atque illico adiunxit. Et nolite ut inimicum ex
istimare illum. sed corripite ut fratrem. Ac si diceret. Pacem
cum eo exteriorem soluite. sed interiorem circa illum medullitus custo
dite. ut peccantis mentem sic uestra discordia feriat. quatenus
pax a uestris cordibus nec abnegata discedat. XLVI.

XLVIII. Aliter admonendi sunt seminantes iurgia, atque aliter
pacifici. Admonendi namque sunt qui iurgia seminant, ut cuius
sint sequaces agnoscant. De apostata quippe angelo scriptum
Secundum Matheum. est. Cum bone messi zizania fuissent superseminata: Inimicus ho
mo hoc fecit. De cuius etiam membro per Salomonem dicitur: Homo apostata
In proverbiis. vir inutilis graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede,
digito loquitur, pravo corde machinatur malum, et omni tempore
iurgia seminat. Ecce quem seminantem iurgia dicere
voluit, prius apostatam nominavit. Quia nisi more super
bientis angeli a conspectu conditoris prius interius aversione mentis
caderet, foris postmodum usque ad seminanda iurgia non
veniret. Qui recte describitur quod annuit oculis, digito
loquitur, terit pede. Interior namque est custodia que ordinata
servat exterius membra. Qui ergo statum mentis perdidit, subse
quenter foras in inconstantiam motionis fluit, atque exteriori
mobilitate indicat quod nulla interius radice subsistat.
Secundum Matheum. Audiant iurgiorum seminatores quod scriptum est: Beati pa
cifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Atque e diverso colligant,
quia si Dei filii vocantur qui pacem faciunt, procul dubio satha
ne sunt filii qui confundunt. Omnes autem qui per discordiam
separantur, a viriditate dilectionis arescunt. Qui et
si boni operis fructus in sua actione proferunt, profecto
nulli sunt, quia non ex unitate caritatis oriuntur. Hinc
ergo perpendunt seminantes iurgia quam multipliciter peccant,
qui dum unam nequitiam perpetrant, ab humanis cordibus cun
ctas simul virtutes eradicant. In uno enim malo innu
mera peragunt, quia seminando discordiam caritatem que

nimirum uirtutum est omnium mater extinguitur. Quia
autem nichil est preciosius deo. uirtute dilectionis. nil de
siderabilius est diabolo extinctione caritatis. Quis
quis igitur seminando iurgia dilectionem proximorum
perimit. hosti dei familiarius seruit. quia qua ille amissa
cecidit. hanc iste uulneratis cordibus subtrahens eis
iter ascensionis abscidit. At contra amonendi sunt
pacifici. ne tante actionis pondus leuigent. si mt̄
quos fundare pacem debeant ignorent. Nam sicut mul
tum nocet si unitas desit bonis. ita ualde est noxium
si non desit malis. Si ergo peruersorum nequitia in pacem iungitur.
profecto eorum malis actibus robur augetur. Quia quo
sibi in malicia congruunt. tanto se robustius bonorum
afflictionibus illidunt. Hinc namque est quod contra dampnati illius
uasis uidelicet antichristi predicatores diuina uoce beato
iob dicitur. Membra carnium eius coherentia sibi. Hinc
sub squamarum specie de eius satellitibus perhibetur. una
uni coniungitur. et ne spiraculum quidem incedit per eas. Sequaces
quippe illius quo nulla inter se discordie aduersitate diuisi sunt
in bonorum grauius nece glomerantur. Qui ergo iniquos pace
sociat iniquitati uires aministrat. quia bonos deterius deprimit
quos et unanimiter persecuntur. Unde et predicator egregius
graui phariseorum saduceorumque persecutione deprehensus. inter se
metipsos diuidere studuit. quos contra se unitos grauiter
uidit. cum clamauit dicens. Viri fratres ego phariseus
sum filius phariseorum. De spe et resurrectione mortuorum ego
iudicor. Dumque saducei spem resurrectionemque mortuorum

69

esse denegarent quia pharisei iuxta sacri eloquii praecepta
crederent. facta persecutorum unanimitate dissensio est.
et diuisa turba illesus paulus exiit. quem hunc
unita prius immaniter pressit. Admonendi itaque sunt.
qui faciendae pacis studiis occupantur. ut prauorum mentibus
prius amorem debeant internae pacis infundere. quatenus
eis postmodum ualeat exterior pax prodesse. ut dum eorum cor
in illius cognitione suspenditur. nequaquam ad
nequitiam ex huius persecutione rapiatur. dumque
superna prouident. terrena nullo modo ad usum suae
deteriorationis inclinent. Cum uero peruersi quique tales
sunt ut nocere bonis nequeant. et si concupiscunt.
inter hos nimirum debet terrena pax construi et priusquam
ab eis ualeat superna cognosci. Ut hi scilicet quos
contra dilectionem dei malitiae suae impietas exasperat.
saltem ex proximi amore mansuescant. et quasi
e uicino ad melius transeant. ut ad illam
quae a se longe est. pacem conditoris ascendant. XLVIII.

Aliter admonendi sunt qui sacrae legis uerba non recte
intellegunt. Atque aliter qui recte quidem intellegunt
sed haec humiliter non loquuntur.

Admonendi enim sunt. qui sacrae legis uerba non recte
intellegunt. ut perpendant quia saluberrimum
uini potum in ueneni sibi poculum uertunt. ac per
medicinale ferrum uulnere mortali se feriunt.

Dum per hoc insana perimunt. per quod salubriter abscidere
sauciata debuerunt. Admonendi sunt.

ut perpendant quod scriptura sacra in nocte vite presentis.
quasi quedam nobis lucerna sit posita. cuius nimirum verba
dum recte intelligere nolunt. de lumine tenebrescunt. Quos
videlicet ad intellectum pravum intentio perversa non raperet.
nisi prius superbia inflaret. Dum enim se pre ceteris sapientes
arbitrantur. sequi alios ad melius intellecta despici
unt. atque ut apud imperitum vulgus scientie sibi nomen extor
queant. Student summopere et ab aliis recta intellecta destru
ere. et sua perversa superare. roborare. Unde bene per prophetam
dicitur. Secuerunt pregnantes galaad. ad dilatandum
terminum suum. Galaad namque acervus testimonii interpretatur.
Et quia cuncta simul congregatio ecclesie per confessionem servit.
testimonio veritatis. Non incongrue per galaad ecclesia
exprimitur que ore cunctorum fidelium de deo que sunt
vera testatur. Pregnantes autem vocantur anime. que in
tellectum verbi ex divino amore concipiunt. ut si ad perfec
tum tempus veniant. conceptam intellegentiam operis ostensione
pariant. Terminum vero suum dilatare est. opinionis sue
nomen extendere. Secuerunt ergo pregnantes galaad
ad dilatandum terminum suum. quia nimirum heretici mentes fidelium
que iam aliquid de veritatis intellectu conceperant. perversa predica
tione perimunt. et scientie sibi nomen extendunt. Parvulorum
corda iam de verbi conceptione gravida erroris gladio scin
dunt. et quasi sui opinionem faciunt. Hos ergo cum conamur
instruere ne perversa sentiant. admoneamus prius necesse est.
ne inanem gloriam querant. Si enim radix elationis exciditur.
consequenter rami prave assercionis arefiunt. Admonendi sunt

legenda

70

etiam ne errores discordiasque generando, legem dei que eis ad custo-
diam data est, ut sacrificia sathane prohibeat, eandem ipsam in sathane
sacrificium vertant. Unde per prophetam queritur dominus dicens. Dedi
eis frumentum vinum et oleum et argentum multiplicavi eis, et
aurum que fecerunt baal. Frumentum quippe a nobis accipimus
quando indictis obscurioribus subducto tegmine littere per medul-
lam spiritus legis interna sentimus. Vinum suum nobis dominus prestat,
cum scripture sue alta predicatione nos debriat. Oleum quoque
suum nobis tribuit, cum preceptis apertioribus vitam nostram blanda
lenitate disponit. Argentum multiplicat, dum nobis luce
veritatis plena eloquia subministrat. Auro quoque nos ditat,
quando cor nostrum intellectu summi fulgoris irradiat. Que cunc-
ta heretici baal offerunt, quia apud auditorum corda cor-
rupte omnia intellegendo pervertunt. Et de frumento dei vino
atque oleo, argento pariter et auro, sathane sacrificium im-
molant, quia ad errorem discordie verba pacis inclinant.
Unde admonendi sunt ut perpendant quia dum perversa mente de preceptis
pacis discordiam faciunt, iusto dei examine ipsi de verbo vite
moriuntur. Atcontra admonendi sunt qui recte quae verba legis
intelligunt sed humiliter non loquuntur. Ut in divinis
sermonibus prius quam eos aliis proferant, semetipsos requirant,
ne insequentes aliorum facta se deserant. Et cum recte cuncta
de sacra scriptura sentiunt, hoc solum quod per illam contra elatos
dicitur non attendant. Imperitus quippe et ineptus est medicus
qui alienum mederi appetit, et ipse vulnus quod patitur ne-
scit. Qui igitur verba dei humiliter non locuntur, profecto
admonendi sunt, ut cum medicamina egris apponunt, prius

uiruſ ſue peſtiſ inſpiciant. ne alioſ medendo moriant̃.
Admonen debent ut conſiderent ne uita a dictiſ dicendi
qualitate diſcordent. ne loquendo aliud. & oſtendendo
aliud p̄dicent. Audiant itaq; q̃ ſcriptũ eſt. Si quiſ loquit̃ quaſi
ſmoneſ dĩ. Qui ergo uerba que pferunt ex propriiſ nõ habent
cur quaſi de ppriiſ tument. Audiant q̃ ſcriptũ eſt. Sic ex
dõ coram deo in xpo loquim̃. Ex dõ enĩ coram dõ loquitur
q̃ p̄dicationiſ uerbũ & q̃ a dõ accepit intelligit. & placere
p illud dõ non hominib; querit. Audiant q̃ ſcriptũ eſt.
Abhominatio dĩ eſt omniſ arrogans. Quia uidelic;
dũ in uerbo dei gl̃am ppriam querit. iuſ dantiſ inuadit.
eumq; laudiſ ſue poſt ponẽ nequaquã metuit. a quo
hipſũ q̃ laudatur accepit. Audiant q̃ p̄dicatori p ſalo
monem dicitur. Bibe aquã de ciſterna tua. & fluenta
putei tui. Deriuent̃ fonteſ tui foraſ. & in plateiſ aquaſ
diuide. Habeto eaſ ſoluſ. nec ſint alieni participeſ tui.
Aquã quippe p̄dicator de ciſterna ſua bibit. cũ ad cor
ſuum rediens p̃uſ audit ipſe q̃d dicit. Bibit ſui fluenta
putei. ſi ſuo irrigatione infundit̃ uerbi. Ubi bene ſub
iungitur. Deriuentur fonteſ tui foraſ. & in plateiſ
aquaſ diuide. Rectũ quippe eſt. ut ipſe p̃uſ bibat. & tũc
p̄dicando aliiſ influat. Fonteſ namq; foraſ deriuare eſt.
extriuſ aliiſ in p̄dicationeſ infundere. In plateiſ aũt aquaſ
diuidere eſt. in magna auditorũ amplitudine iuxta
uniuſ cuiuſq; qualitatẽ diuina eloquia diſpenſare. Et quia
pleruq; maniſ glẽ appetit̃ ſubripit. Huiuſmodi ad mul
torũ noticiã currit. Poſtquã dictũ eſt. in plateiſ aquaſ

diuide. Recte ſubiungitur. Habeto eaſ ſolus. nec ſint alieni participes. Alienos quippe malignos ſpiritus uocat. de quibus per prophetam temptati uoce hominis dicitur. Alieni inſurrexerunt in me. et fortes quęſierunt animam meam. Ait ergo. Aquę et in plateis diuide. et tamen ſolus habe. ac ſi aperte dicat. Sic neceſſe est ut prędicationi exterius ſeruias. quatenus per elationem te inmundis ſpiritibus non coniungas. ne in diuini uerbi miſterio. hoſtes tuos ad te participes admittas. Aquas ergo in plateis diuidimus. et tamen ſoli poſſidemus. quando exterius late prędicationem fundimus. et tamen per eam humanas laudes adſequi minime ambimus; xlviiii

Aliter amonendi ſunt qui cum prędicare digne ualeant pre nimia humilitate formidant. Atque aliter amonendi ſunt quos a prędicatione uel inperfectio uel ętas prohibet. et tamen precipitatio inpellit. Admonendi namque ſunt. qui cum prędicare utiliter poſſunt. inmoderata tamen humilitate refugiunt. ut ex minori conſideratione colligant. quantum in maioribus rebus delinquant. Si enim indigentibus proximis ipſi quas haberent pecunias abſconderent. adiutores procul dubio calamitatis extitiſſent. Quo igitur reatu conſtringantur aſpiciant. qui dum peccantibus fratribus uerbum prędicationis ſubtrahunt. morientibus mentibus uitę remedia abſcondunt. Unde et bene quidam ſapiens dicit. Sapientia abſcondita et theſaurus inuiſus. quę utilitas in utriſque. Si populos fames adtereret et occulta ipſi frumenta ſeruarent. auctores procul dubio mortis exiſterent. Qua itaque plectendi ſunt pena conſiderent. qui cum fame uerbi animę pereant. ipſi panem

in amos.

perfecte gratiae non ministrant. Unde et per salomonem
[salomon] dicitur. Qui abscondit frumenta maledicetur in populis.
Frumenta quippe abscondere est praedicationis sanctae apud se uerba re
tinere. In populis autem talis quisque maledicitur quia in solius
culpa silentii pro multorum quos corrigere potuit poena
damnatur. Si medicinalis artis minime ignari secan
dum uulnus cernerent et tamen secare recusarent profecto
peccatum fraternae mortis ex solo torpore committerent. Quanta
ergo culpa inuoluantur aspiciant qui dum cognoscant uul
[ieremias] nera mentium curare ea neglegunt sectione uerborum.
Unde et bene per prophetam dicitur. Maledictus qui prohibet
gladium suum a sanguine. Gladium quippe a sanguine prohi
bere est praedicationis uerbum a carnalis uitae interfectione reti
nere. De quo rursum gladio dicitur. Et gladius meus deuo
rabit carnes. Hi itaque cum apud se sermonem praedicationis occul
tant diuinas contra se sententias terribiliter audiant
quatenus ab eorum cordibus timorem timor expellat. Audiant
quod talentum erogare noluit cum sententia damnationis
amisit. Audiant quod paulus eo se a proximorum
sanguine mundum credidit quo feriendis eorum uitiis
non pepercit dicens. Contestor uos hodierna die quia
mundus sum a sanguine omnium; non enim subterfugi
quominus adnuntiarem omne consilium dei uobis.
Audiant quod uoce angelica iohannes admonetur cum dicitur.
Qui audit dicat ueni. Ut nimirum cuius se uox in
terna insinuat illuc etiam clamando alios quo ipse rapitur
trahat. Ne clausas fores etiam uocatus inueniat si

ut docendi vacans appropinquat. Audiat Isaias
qui verbi ministerio tacuit. illustratus superno lumine.
magna voce penitentie semet ipsum reprehendit dicens. Ve
michi quia tacui. Audiant quod per Salomonem in illo predicationis
scientia multiplicare promittitur. quod in hoc quod iam obtinuit tor
poris vitio non tenetur. Ait namque; anima que benedicit;
impinguabitur. Et qui inebriat ipse quoque inebriatur. Qui enim
exterius predicando benedicit interioris augmenti pinguedinem
recipit. Et dum vino eloquii auditorum mentem debriare non
desinit. Potu multiplicati muneris debriatus excrescit.
Audiant quod David hoc in munere obtulit. quod predicationis
gratiam quam acceperat non abscondit dicens. Ecce labia mea
non prohibebo domine tu cognovisti. Iustitiam tuam non abscondi
in corde meo veritatem tuam et salutare tuum dixi. Audi
ant quod sponsi conloquio ad sponsam dicitur. Que habitas in hor
tis amici ausculta fac me audire vocem tuam. Ecclesia quippe
in hortis habitat. que ad viriditatem intimam exulta plan
taria virtutum fuat. Cui vocem amicos auscultare est.
electos quosque verbum predicationis illius desiderare. Quam
videlicet vocem sponsus audire desiderat. quia ad predicatio
nem eius per electorum suorum animas anhelat. Audiant quod Mo
yses cum irascentem deum populo cerneret. et ad sumi ad
ulciscendum gladios ubi illos a parte dei denuntiavit exi
stere. qui delinquentium scelera inconctanter ferirent
dicens. Si quis est domini iungatur mihi. ponat vir gladium super
femur suum. ite et redite de porta usque ad portam per medium
castrorum. et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum
suum. Gladium quippe super femur ponere est predicationis studium volup
tatibus carnis anteferre. Ut cum sancta quis studet dicere. curet necesse
est illicitas suggestiones edomare. De porta vero usque ad portam
ire est. a vitio usque ad vitium per quod ad mentem mors ingreditur
increpando discurrere. Per medium vero castrorum transire est tanta
equalitate intra ecclesiam vivere. ut qui delinquentium culpas re
darguit. in nullius se debeat favore declinare. Unde et recte

ſubiungit. Occidat uir fratrem ſuũ et amicũ et proximum
ſuum. Fratrẽ ſcilicet et amicũ et ꝓximũ int̃ficit. qui cũ
puniẽnda inuenit. ab increpationis gladio nec eis quos
ꝑ cognationẽ diligit parcit. Si ergo ille dĩ dr̃ q ad
feriẽnda uitia zelo diuini amoris excitatur. ꝑfecto eẽ
ſe dĩ denegat. qui in quantũ ſufficit increpare uitã
carnaliũ recuſat. Et contra admonendi ſunt. quos
a ꝑdicationis officio l̃ ipſa imꝑfectio uł etas ꝓhibẽ. et tam
ꝑcipitatio impellit. ne dũ tanti ſibi onus officii ꝑcipita
tione arrogant. uiã ſibi ſubſequentis meliorationis ab
ſcidãt. Et cũ arripiunt intẽpeſtiue q̃ non ualent
ꝑdant. etiã q̃ implere quandoq; tẽpeſtiue potuiſſent.
atq; ſcientiã qua incongrue conant̃ oſtendẽ. iuſte oſte
ndant̃ amiſſe. Admonendi ſunt ut conſiderent
q̃ pulli auium ſi ante pennarũ ꝑfectionẽ uolare
appetunt. unde ire alta cupiunt. inde inima mer
guntur. Admonendi ſunt ut conſiderent q̃ ſtructuris
recentib; nec dũ que ſolidatis ſi tignoꝝ pondus ſupponit̃.
non habitaculũ ſ; ruina fabricat̃. Admonendi ſunt ut
conſiderẽt q̃ conceptas ſoboles femine. ſi prius quã plene
formentur ꝓferunt nequaquã domos ſ; tumulos replẽt.
hinc eſt enĩ q̃ ueritas ipſa. que repente quos uellet
roborare potuiſſet. Ut exẽplũ ſequentib; daret̃. ne im
ꝑfecti ꝑdicare ꝑſũmerent. poſtquã plene diſcipulos
de uirtute ꝑdicationis inſtruxit. ilico adiunxit. Uos
aũt ſedete in ciuitate. quoadusq; induamini uirtutẽ
ex alto. In ciuitate quippe conſiderem̃ ſi intra intĩmũ nr̃aꝝ
nos clauſtra conſtringim̃. ne loquendo exterius euagem̃.

ut cũ uirtute diuina pfecte induimur. Te quasi a no
bis metipsis foras etiã alios instruentes exeam̃. hinc p
quendã sapientem dr. Adolescens loquere in causa tua. vix
et sibi si interrogatus fueris. habeat initiũ responsio
tua. hinc est q idem redemptor nr. cũ in celis sit conditor
et ostensione sue potentie sẽp doctor angeloz. in trige
nale tẽpus intra magister fieri noluit hominum.
ut uidelic& precipitatis. ui salubrimi timoris infunderet.
Cũ ipse etiã q labi non poss& pfecte uite grãm. non nisi
pfecta etate pdicass&. Scriptũ qppe est. Cũ factus ess&
annoz duodecĩ remansit puer ihs in hierusalẽ, de quo
a parentib; requisito paulo post subditur. Inuenerunt
illũ in tẽplo sedentẽ in medio doctoz. audientem illos
et interrogantẽ. Vigilanti itaq; consideratione pe
nsandum est. q cũ eẽt ihs annoz xii. dr in medio
doctoz sedens. non docens s; interrogans inuenitr. quo
exẽplo scilic& ostenditur ne infirmus sui legitimũ non
habens etatẽ. siue non est sensu pfectus. docẽ q audeat.
si ille puer doceri interrogando uoluit. q p diuinitatis
potentiã uerbũ scientie ipsis suis doctorib; ministrauit.
Cũ u pp paulũ discipulũ dicatur. Precipe hec et doce. nemo
adolescentiã tuã contẽpnat. Sciendũ nob est. q in sacro
eloqo aliquando adulescentia iuuentus uocatr. Quod citius
ostenditur. Si salomonis ad mediũ uba pferantur. qui ait.
Letare iuuenis in adulescentia tua. Si enim unũ ẽẽ utraq;
n decerner&, quẽ monebat in adolescentia iuuenẽ non uocar&.

Li. Aliter lẽtamonendi sunt qui in hoc q terrena appetunt
prosperantur.

Atq(ue) alii q(ui) ea q(uae) que mundi sunt concupiscunt . (et) tam(en)
adu(er)sitatis labore fatigantur . Ammonendi naq(ue) sunt q(ui)
nil (con)temporalit(er) appetunt (pro)sp(er)ant(ur) . ne cu(m) cuncta ad uotu(m)
suppetunt . datore(m) querere neglegant . (et) in his que dant(ur)
animu(m) figant . ne peregrinatione(m) p(ro) patria diligant . ne sub
sidia itineris in obstacula p(er)uentionis uertant . ne nocturno
lune lumine delectati . claritate(m) solis uidere refugiant .
Ammonendi itaq(ue) sunt ut queq(ue) in h(oc) mundo consequuntur .
calamitatis solatia non aute(m) p(re)mia retributionis credant .
(et) contra fauores mundi mente(m) erigant . ne in eis tota
cordis delectatione succubant . Quisq(ue) eni(m) p(ro)speritate(m)
qua utitur apud iudiciu(m) cordis melioris uite amore
non reprimit . fauore uite transeuntis in mortis p(er)petue
occasione(m) uertit . Hinc est enim q(uod) sub idumeoru(m) specie q(ui)
uincendos se p(ro)speritatis sue relinquerant huius mundi
successib(us) letantes increpantur cu(m) d(icitu)r . Dederunt terra(m) mea(m) In ezech.
sibi in h(er)editate(m) cu(m) gaudio ex toto corde (et) ex animo .
q(ui)b(us) u(er)bis (com)p(re)hendit(ur) . q(uo)d non solu(m) q(uia) gaudent . s(ed) q(uia) toto corde et ex animo gaudent . districta ratione feriant(ur) . Hinc In p(ro)u(er)biis.
salomon ait . Auersio paruuloru(m) interficiet eos (et) p(ro)speritas
stultoru(m) p(er)det illos . Hinc paulus ammonet dicens . Qui ad corinthios
emunt tamqua(m) non possidentes . Et qui utuntur h(oc) mundo .
tamqua(m) non utant(ur) . Ut uidelicet sic nobis que subpetunt .
exterius famulent(ur) [?] . quatenus a sup(er)ne delectationis studio
animu(m) n(on) inflectant . ne luctu(m) [?] nobis in t(er)ne peregrinationis
tepent [?] ea que in exiliu(m) positis subsidiu(m) prebent . Et q(uasi)
felices nos in transitoriis gaudeam(us) q(ui) ab eternis nos interim

miſeroſ cernim̄. Hinc n̄aq; eſt. quod electoꝝ
uoce dicat ecclā. Leua ei ſub capite meo. & dex
tera illiuſ ãplexabitur me. ſiniſtrã di ꝓſperitatẽ
uidelicꝫ uite p̃ſentiſ quaſi ſub capite poſuit. quã
intentione ſũmi amoriſ p̃mit. Dextera di uõ eam
ãplectitur qa ſub et̃na ei beatitudine tota deuotiõe
continetur. Hinc rurſũ ꝑ ſalomonẽ dicitur. Longi
tudo dierũ i dextra ei. uõ illiuſ in ſiniſtra diuitie ⁊
glã. Diuitie itaq; & glã in ſiniſtra nominauit qua
lit̃ ſint habenda docuit. que poſita in ſiniſtra nominau
hinc pſalmiſta ait. Saluũ me fac dextera tua. Neq; enĩ
ait manu ſed dextera. Ut uidelicꝫ cũ dexterã di
ceret. qa et̃nã ſalutẽ quereret indicaret. Hinc rur
ſum ſcͥptũ eſt. Dextera manꝰ tue dñe confregit ini
micoſ. hoſteſ enĩ di & ſi in ſiniſtra ei ꝓficiunt. dextra
frangunt̃. quia plerũq; p̃uoſ uita p̃ſenſ eleuat. ſꝫ
aduentuſ beatitudiniſ et̃ne dãpnat. Admonendi ſ
qui in hoc mundo ꝓſperantur. ut ſollert̃ conſiderent
q p̃ſentiſ uite ꝓſperitaſ. aliquando idcirco datur
ut ad meliorẽ uitã ꝓuocet. Aliquando uõ. ut in
et̃nũ plenius dãpnet. Hinc eſt enĩ q plebi iſrlitice
chanaan t̃ra ꝓmittit̃. Ut quandoq; ad et̃na ſpe
randa ꝓuocatur. neq; enĩ rudiſ ille populuſ
ꝓmiſſionib; di in longinquum crederet. ſi a promi
ſſore ſuo nõ etiã e uicino aliqd ꝑcepiſſet. Ut ergo
ad et̃noꝝ fidẽ certiuſ roboretur. nequaquã ſolũ mõ
ſpe ad reſ. ſꝫ reb; q̊q ad ſpẽ t̃hitur. quod liquido pſalmiſ

pſalmiſta teſtatur dicenſ. Dedit eiſ regioneſ gentiū
& laboreſ populoꝝ poſſederunt. Vt cuſtodiant iuſti
ficationeſ eiꝰ. & legē eiꝰ exquirant. Sꝫ cū largiente dn̄o
humana menſ boni opiſ reſponſione non ſequitur. vn̄
nutrita pie credit̄. iuſtiuſ inde dāpnat̄. Hinc enī
pſalmiſtam rurſū dicit̄. Deiecisti eoſ dū alleuarent̄.
q̄a uidelicet reprobi cū recta opa diuiniſ muneribꝫ non
rependunt. cū totoſ ſe hic deſerunt. & affluentibꝫ pſpe
ritatibꝫ demittūt. unde exteriuſ pficiūt. inde ab intimiſ
cadunt. Hinc ē q̄ in inferno cruciato diuiti dicitur.
recepiſti bona in uita tua. Idcirco enī bona hic recipit
& maluſ. ut illic plenius mala recipet. q̄a hic fuerat
nec p bona cōuerſuſ. Et contra amonendi ſūt. q̄ ea q̄ d̄ q̄
mundi ſ̄ concupiſcunt. ſ; tamē aduſitatiſ labore fati
gantur. ut ſollicita conſideratione ppendant. cre
ator diſpoſitorq; cunctoꝝ. quanta ſup eoſ gratia
uigilet. quoſ in ſua deſideria non relaxat. Egro
q̄ppe quē medicꝰ deſperat. concedit ut cuncta
quę concupiſcit accipiat. nā q̄ ſanari poſſe creditur.
a multiſ quę appetit phibetur. & pueriſ nūmoſ ſub
trahimuſ. q̄bꝰ tota ſimul patrimonia heredibꝫ reſer
uamꝰ. Hinc ergo de ſpe eternę hereditatiſ gaudiū ſūmant.
quoſ aduſitaſ uitę tēporaliſ humiliat. q̄a niſi ſal
uandoſ in ppetuū cerneret. erudiendoſ ſub diſciplinę
regimine diuina diſpenſatio non frenaret. Admonendi
itaq; ſunt. q̄ in hiſ que tēporalia ſ̄ concupiſcunt adu
ſitatiſ labore fatigantur. ut ſollicite conſiderent.

quod plerumque etiam iustos cum temporalis potentia
suscipit uelud in laqueum culpa comprehendit.
nam sicut in priori huius uoluminis parte iam diximus.
dauid deo amabilis rex fortior fuit in seruitio quam cum
peruenit ad regnum. seruus namque amore iustitie deprehensum
aduersarium ferire timuit. Rex autem
persuasione luxurie deuotum militem etiam subdola
machinatione extinxit. Quis ergo opes. quis potestates.
quis gloriam querat innoxie. si et illi extiterunt
noxia qui habuit non quesita. Quis
inter hec sine magni discriminis labore saluabitur.
si ille in his culpa interueniente turbatus est. q adhec
Admonendi sunt ut considerent quod salomon
post tantam sapientiam usque ad idolatriam cecidisse
describitur. nil in hoc mundo priusquam caderet
aduersitatis habuisse memoratur. Et concessa sapientia
funditus corde seruit. quod nulla uel minima tribu
lationis disciplina custodiuit. L II.
Aliter admonendi sunt subligati coniugiis. atque aliter
a coniugii nexibus liberi. Admonendi namque sunt
coniugiis subligati. ut cum uicissim que sunt alterius
cogitant. sic eorum quisque placere studeat coniu
gi ut non displiceat conditori. Sic ea que huiusmodi
sunt agant. ut tamen appetere que dei sunt non obmit
tant. Sic de bonis presentibus gaudeant. ut tamen inten
tione sollicita mala eterna pertimescant. Sic de
malis temporalibus lugeant. ut tamen consolatione in

tegra spem in bonis perhennibus figant. Quatenus dum in transitu cognoscunt esse que agunt, in mansione que appetunt inueniant. Nec mala mundi confringant, cuius spes bonorum celestium roborat. Nec bona presentis uite decipiant. Itaque animus christianorum coniugum et infirmus est et fidelis, qui et plene cuncta temporalia despicere non ualet, et tamen eternis se coniungere per desiderium ualet. Quamuis in delectatione carnis interim iaceat, superne spei refectione conualescat. Et si habet que mundi sunt in usu itineris, speret que dei sunt in fructu peruentionis. Nec totum se ad hoc quod agit conferat, ne ab eo quod robuste sperare debuit funditus cadat. Quod bene ac breuiter paulus exprimit dicens. Qui habent uxores, tamquam non habentes sint. Et qui flent tamquam non flentes. Qui sic per illam carnali consolatione utitur, ut tamen numquam a prauis opera melioris intentionis rectitudine eius amore flectatur. Uxorem quasi non habendo habet, qui transitoria esse cuncta conspiciens, curam carnis ex necessitate tolerat, sed etiam gaudia spiritus ex desiderio expectat. Non flendo autem flere est, sic exteriora aduersa plangere, ut tamen nouit eterne spei consolatione gaudere. Et rursum non gaudendo gaudere est, sic de infimis animum attollere, ut tamen numquam desinat summa formidare. Ubi apte quoque paulo post subdit: preterit enim figura huius mundi. Ac si aperte diceret: Nolite con

[margin, beside lines 5–7:] cum sui spe certa subsequentis iudicii mala esse flant

[margin, beside lines 15–18:] et qui gaudent tamquam non gaudentes. Uxorem quippe quasi non habendo habet.

ſtant mundum diligere. quando et ipſe non poteſt quem
diligis ſtare. In caſum cor quaſi manentes figis
dum fugit ipſe quem amatis. Admonendi ſunt coniu
ges. ut ea in quibus ſibi aliquando diſplicent. et patien
tes invicem tolerent. et exorantes invicem ſalvent.
Scriptum namque eſt. invicem onera veſtra portate. et ſic adim
plebitis legem Chriſti. Lex quippe Chriſti. caritas eſt. Quia
ille nobis et largiter ſua bona contulit. et equanimiter
mala noſtra portavit. Tunc ergo legem Chriſti imitando comple
mus. quando et noſtra bona benigne conferimus. et
noſtrorum mala pie ſuſtinemus. Admonendi quoque ſunt. ut
eorum quiſque non tam que ab altero toleret. quam que ab ipſo
tolerantur attendant. ſi enim ſua que portantur
conſiderat. ea que ab altero ſuſtinet levius portat.
Admonendi ſunt coniuges ut ſuſcipiende prolis ſe me
minerint cauſa coniunctos. et cum inmoderate admi
xtionis ſervientes. procreationis articulum in uſum tranſ
ferunt voluptatis. perpendant quod licet extra non
exeant. in ipſo tamen coniugio coniugii iura tranſcen
dunt. Unde neceſſe eſt. ut crebris orationibus dele
ant quod pulchram copule ſpeciem admixtis volupta
tibus fedant. Hinc eſt enim quod peritus medicine celeſtis
apoſtolus. non tam ſanos inſtruit. quam infirmis medi
camenta monſtravit dicens. De quibus ſcripſiſtis mihi. bo
num eſt homini mulierem non tangere. propter fornicatio
nem autem unuſquiſque ſuam uxorem habeat. Qui
enim fornicationis metum premiſit. profecto inſtantibus precepti

contulit. Sed ne fortasse in tanta ruerent lectum cadentibus ostendit.
Unde adhuc infirmantibus subdit. Uxori uir debitum
reddat. similiter et uxor uiro. Quibus dum in magna
honestate coniugii aliquid de uoluptate largiretur. paulo
post addit. Hoc autem dico secundum indulgentiam. non secundum
imperium. Culpa quippe esse innuitur. quod indulgeri perhibetur.
sed tanto citius relaxetur. quanto non per hanc illicitum
quid agitur. sed hoc quod est licitum sub moderatione non tenetur.
Quod bene loth in semetipso exprimit. qui ardentem so
domam fugit. sed tamen segor inueniens nequaquam
mox montana conscendit. Ardentem quippe sodomam
fugere est. inlicita carnis incendia declinare. Alti
tudo uero est montium munditia continentium.
Vel certe quasi in monte sunt. qui etiam carnali copule
inherent. sed tamen extra suscipiende prolis ammixtionem
debitam. nulla carnis uoluptate soluuntur. In monte
quippe stare quid est aliud nisi fructum propaginis in carne
non querere. In monte stare est. carni carnaliter non
adherere. Sed quia multi sunt qui scelera quidem carnis deserunt.
nec tamen in coniugio positi. usus solummodo debiti iura
conseruant. Exiit quidem loth sodoma. sed tamen mox ad
montana non peruenit. Quia iam dampnabilis uita relin
quitur. sed adhuc celsitudo coniugalis continentie
subtiliter non tenetur. Est uero in medio segor ciuitas
que fugientem saluet infirmum. Quia uidelicet
cum sibi per incontinentiam miscentur coniuges. et lap
sus scelerum fugiunt. et tamen uenia saluantur.

Quasi parvam quippe civitatem inveniunt. in qua
ab ignibus defendunt. Quia coniugalis scilicet vita.
non quidem in virtutibus mira est. sed tamen a supplicio
secura. Unde idem loth ad angelum dicit.
Est civitas haec iuxta ad quam possum fugere parva.
et salvabor in ea. Numquid non modica est. et
vivet anima mea. Iuxta ergo dicitur et tamen
ad salutem tuta perhibetur. quia coniugalis vita.
nec a mundo longe divisa est. nec tamen a gaudio
salutis aliena. Sed tunc in actione hac
vitam suam coniuges quasi in parva civitate custo
diunt. quando pro se assiduis deprecationibus inter
cedunt. Unde et recte per angelum ad eum
dem loth dicitur. Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas.
ut non subvertam urbem pro qua locutus es. Quia
videlicet cum deo deprecatio funditur. nequaquam
talis coniugii vita dampnatur. De qua deprecati
one quoque paulus admonet dicens. Nolite frauda
re invicem. nisi ex consensu ad tempus ut vacetis
orationi. Et contra amonendi sunt. qui ligati
coniugio non sunt. ut praeceptis caelestibus eo rectius
obsequantur. quo eos ad curas mundi nequaquam iu
gum copule carnalis inclinat. Ut quos onus lici
tum coniugii non gravat. nequaquam pondus
illicitum terrene sollicitudinis premat. Sed tan
to eos paratiores dies ultimus quanto et ex
peditiores inveniat. Ne quo meliora agere va

cantes possunt. si tamen neglegunt. et suppli-
cia deteriora mereantur. Audiant quod scriptum est.
paulus cum quosdam ad celibatus gratiam instrueret.
non coniugium spreuit. sed curas mundi nasce-
ntes ex coniugio repulit dicens. Hoc ad uti-
litatem uestram dico. Non ut laqueum uobis iniciam.
sed ad id quod honestum est. et quod facultatem praebeat sine
impedimento domino obseruandi. Ex coniugiis quippe
terrene sollicitudines prodeunt. Et idcirco magister
gentium auditores suos ad meliora persuasit.
ne sollicitudine terrena ligarentur. Quem ergo ce-
libem curarum secularium impedimentum praepedit. et
coniugio se nequaquam subdidit. et tamen con-
iugii onera non euasit. Admonendi sunt
celibes. ne sine dampnationis iudicio misceri se
feminis uacantibus putent. Cum enim paulus
fornicationis uitium tot criminibus execrandis
inseruit. Cuius sit reatus increpauit dicens. Neque
fornicatores. neque idolis seruientes. neque adulteri.
neque molles. Neque masculorum concubitores. Neque fures.
Neque auari. neque ebriosi. Neque maledici. neque ra-
paces. regnum dei possidebunt. Et rursum. Fornica-
tores autem et adulteros iudicabit deus. Admonendi
itaque sunt. ut si temptationum procellas cum difficul-
tate salutis tollerant. Coniugii portum petant.
Scriptum quippe est. Melius est nubere quam uri. Sine
culpa scilicet ad coniugium ueniunt. si tamen me-

liora negotii deuouerunt. Nam quisquis bonum manus
subire proposuit. bonum minus gerere illicitum fecit.
Scriptum quippe est. Nemo mittens manum suam super ara-
trum et respiciens retro aptus est regno celorum. Qui
fortiori studio intenderat. retro conspicere con-
uincitur si relictis bonis amplioribus ad minima retor-
L.III. Aliter admonendi sunt peccatorum carnis con- quetur.
scii. atque aliter ignari. Admonendi namque sunt
peccata carnis experti ut mare saltem post naufragium
metuant et perditionis sue discrimina uel cognita perhor-
rescant. ne qui pie perpetrata mala seruati sunt. hec im-
probe repetendo moriantur. Unde peccanti anime num-
in ieremia. quamque a peccato desinenti dicitur. Frons mulieris me-
retricis facta est tibi noluisti erubescere. Admo-
nendi itaque sunt ut studeant quatenus si accep-
ta nature bona integra seruare noluerunt. saltim
scissa resarciant. Quibus nimirum necesse est ut per-
pendant in tam magno fidelium numero. quam multi et se
illibatos custodiant et alios ab errore conuertant.
Quid igitur isti dicturi sunt. si aliis in integritate
stantibus ipsi nec post dampna resipiscunt. Quid dictu-
ri sunt si cum multi et alios secum ad regnum deferunt.
hi expectanti domino nec semetipsos reducunt. Admo-
nendi sunt ut preterita amissa considerent et im-
minentia deuitent. Unde sub iudee specie per prophe-
tam dicitur. dominus corruptis in hoc mundo mentibus trans-
actas culpas ad memoriam reuocat quatenus pollu-

in futuris erubescant dicens. Fornicate sunt in egypto · in egypto
in adolescentia sua. Fornicate sunt ibi. subacta sunt
ubera eorum. et fracte sunt mamme pubertatis earum. In egypto
quippe ubera subiguntur. cum turpi huius mundi desiderio
humane mentis voluntas substernitur. In egypto pubertatis
mamme franguntur. quando naturales sensus ad
huc in semetipsis integri pulsantis concupiscentie
corruptione uiciantur. Admonendi sunt peccata carnis
experti ut uigilanti cura conspiciant post delicta nobis
ad se redeuntibus deus quanta beniuolentia sinum sue
pietatis expandat cum per prophetam dicit. Si dimiserit uir · in ieremia
uxorem suam. et illa recedens duxerit uirum alium. numquid
reuertetur ad eam ultra. Numquid non polluta et contamina
ta erit mulier illa. Tu autem fornicata es cum amatoribus
multis. tamen reuertere ad me dicit dominus. Ecce de fornicante
et relicta muliere argumentum iustitie proponitur. et tamen
nobis post lapsum redeuntibus non iustitia sed pietas exhi
betur. Ut hinc utique colligamus si nobis delinquentibus
tanta pietate parcitur. a nobis nec post delictum redeun
tibus quanta improbitate peccatur. aut que ab illo erit super
improbos uenia qui non cessat uocare post culpam. Que
nimirum bene per prophetam post delictum misericordia uocationis ex
primitur. cum auerso homini dicitur. Erunt oculi · in esaia
tui uidentes preceptorem tuum. et aures tue audient
uerbum post tergum monentis. humanum quippe genus dominus
in faciem monuit. quando in paradiso condito homini
atque in libero arbitrio stanti quod facere quodve non facere deberet

indix. Sed homo in dei faciem terga dedit. Cum superbiens eius
iussa contempsit. nec tamen superbientem deus deseruit.
quia ad reuocandum hominem legem dedit. Exhortantes
angelos misit. in carne nostrę mortalitatis apparuit.
Ergo post tergum stans nos admonuit. quia ad recuperationem
nostram etiam contemptus uocauit. Quod ergo generaliter
simul potuit dici de cunctis. hoc necesse est spe
cialiter sentiri de singulis. Quasi enim coram positus dei
quisque uerba admonitionis eius percipit. cum priusquam pecca
ta perpetret. uoluntatis eius precepta cognoscit. Adhuc
enim ante eius faciem stare est. necdum eum peccando
contempnere. Cum uero derelicto bono innocentie iniqui
tatem eligens appetit. terga iam in eius faciem mittit.
Sed ecce adhuc eum post tergum deus subsequens monet.
qui etiam post culpam ad se redire persuadet auersum reuo
cat. Commissa non respicit. reuertenti sinum pietatis
expandit. Vocem ergo post tergum monentis audimus.
si ad di ~~uitate~~ nos dominum saltim post peccata reuertimur. Debe
mus ergo pietatem uocantis erubescere si iustitiam nolu
mus formidare. Quia tanto grauiori improbitate
contempnitur. quanto et contemptus adhuc uocare
non dedignatur. At contra admonendi sunt peccata car
nis ignorantes ut tanto sollicitius precipitem ruinam me
tuant. quanto altius stant. Admonendi sunt. ut
nouerint quia quo magis loco preminentiori consistunt.
eo crebrioribus sagittis insidiatoris impetuntur. qui
tanto ardentius solet erigi. quanto se robustius

conspicit uinci. tantoque intolerabilius dedignatur
uinci. quanto contra se uidet per integra infirma
carnis castra pugnari. Admonendi sunt ut in
cessanter prima suspiciant. et libenter procul dubio
temptationum quas tolerant labores calcabunt. Si enim
attenditur felicitas. quae sine transitu attingitur.
leue fit quod transeundo laboratur. Audiant quod
per prophetam dicitur. Haec dicit dominus eunuchis qui custodi
erint sabbata mea et elegerint quae uolui. et tenu
erint foedus meum dabo eis in domo mea et in mu
ris meis locum et nomen melius a filiis et filiabus.
Eunuchi quippe sunt qui compressis motibus carnis
effectum in se praui operis abscidunt. Quo autem apud patrem
loco habeantur ostenditur. Quia in domo patris uidelicet
in aeterna mansione etiam filiis praeferuntur. Audiant quod
per iohannem dicitur. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt
coinquinati. uirgines enim sunt. qui secuntur agnum
quocumque abierit. Et qui canticum cantat quod nemo pos
sit dicere. nisi illa centum quadraginta quattuor
milia. Singulariter quippe canticum agno cantare est
cum eo in perpetuo prae cunctis fidelibus etiam de carnis incor
ruptione gaudere. Quod tamen electi ceteri canticum au
dire possunt. licet dicere nequeunt. Quia per cari
tatem quidem in illorum celsitudine laetificantur. quamuis ad eorum
praemia non adsurgunt. Audiant peccatorum carnis

ignari. quia per semetipsam de hac integritate ueritas dicat.
Non omnes capiunt uerbum hoc. quod deo innotuit summum.
quia dicere negauit omnium. et dum perdicit. quia difficile capitur.
audientibus innuit. ceptum cum qua cautela teneatur.
Admonendi itaque sunt. peccata carnis ignorantes. ut
et preminere uirginitatem coniugiis sciant. et tamen se
super coniuges non extollant. quatenus dum et uir
ginitatem preferunt et se postponunt. et illud non deserant
quod esse melius existimant. et se custodiant. quos in
anitate non exaltant. Admonendi sunt ut considerent.
quia plerumque actione secularium uita confundit conti
nentium. cum et illi ultra habitum assumunt opera. et
isti iuxta ordinem proprium non excitant corda. Unde bene
per prophetam dicitur. Erubesce sydon. ait mare. Quasi
enim per uocem maris ad uerecundiam sidon adducitur. quando
per comparationem uite secularium. atque in hoc mundo
fluctuantium. eius qui munitus et quasi stabilis cernitur
uita reprobatur. Sepe enim nonnulli ad dominum post car
nis peccata redeuntes. tanto se ardentiores in bonis op
eribus exhibent. quanto dampnabiliores se de malis ui
dent. Et sepe quidam in carnis integritate perdurantes.
cum minus se respiciunt habere quod defleant. plene
sibi sufficere uite sue innocentiam putant. atque
ad feruorem spiritus nullis se ardoris stimulis inflammant.
Et fit plerumque deo gratior amore ardens uita.

post culpam. quam securitate torpens innocentia. Unde et voce iudicis dicitur. Remittuntur ei peccata multa. quia dilexit multum. Et gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente. quam super nonaginta novem iustis quibus non opus est penitentia. Quod citius ex ipso usu colligimus si nostre mentis iudicia pensemus. Plus namque terram diligimus. que post spinas exarata fructus uberes producit. quam que nullas spinas habuit sed tamen exculta flebilem segetem gignit. Admonendi sunt peccata carnis ignorantes ne superioris ordinis celsitudine se ceteris preferant. Cum ab inferioribus quanta se melius agant ignorant. In examine namque recti iudicis mutat merita cordium qualitas actionum. Quis enim consideratis ipsis rerum imaginibus nesciat. quod in natura gemmarum carbunculus prefertur hyacinto. sed tamen cerulei coloris hyacintus prefertur. pallenti carbunculo. quia et illi quod ordo nature subtrahit. species decoris adiungit. et hunc quem naturalis ordo pretulerat. coloris qualitas fedat. Sic ergo in humano genere. et quidam in meliori ordine deteriores sunt. et quidam in deteriori meliores. Quia et isti sortem extremi habitus bene vivendo transcendunt. et illi superioris loci meritum moribus non exequendo deminuunt. L III

Aliter admonendi sunt. qui peccata deplorant operum. atque aliter qui cogitationum. Admonendi qppes qpeccata

deplorant operum, ut consummata mala perfecta diluant
lamenta. Ne plus astringantur in debito perpetrati operis
quam minus soluant in fletibus satisfactionis. Scriptum quippe
est. Potum dabis nobis in lacrimis in mensura; ut uidelicet
uniuscuiusque mens tantum penitendo compunctionis
sue bibat lacrimas. quantum se a deo meminit aruisse
per culpas. Admonendi sunt ut incessanter admissa an
te oculos reducant. atque uidendo agant. ut a distric
to iudice uideri non debeant. Unde dauid
cum peteret dicens. Auerte oculos tuos a peccatis meis. Paulo
superius intulit. Delictum meum coram me est semper. Ac si di
ceret peccatum meum ne respicias postulo. quia hoc respi
cere ipse non cesso. Unde et per prophetam dominus dicit. Et pec
catorum tuorum memor non ero. Tu autem memor esto. Admone
ndi sunt ut singula queque admissa considerent. et
dum per unumquodque erroris sui inquinationem deflent. simul
se ad totos lacrimis mundent. Unde bene per Ieremiam
dicitur. Cum uideret singula delicta pensarentur diui
siones aquarum deduxit oculus meus. Diuisas quippe ex
oculis aquas deducimus. quando peccatis singulis dispertitas
lacrimas damus. neque enim uno eodemque tempore aeque
mens de omnibus dolet. sed dum nunc huius nunc illius culpe
memoria acrius tangitur. simul de omnibus in singulis
commota purgatur. Admonendi sunt ut de misericordia quam po
stulant praesumant. ne ui immoderate afflictionis intereant

intereant

Neque enim predicans ante delinquentium oculos flenda
peccata opponeret, si prius semetipsum ea districte ferire
uoluisset. Constat enim quia a suo iudicio abscondere uo
luit, quos miserando preueniens sibimetipsis iudices
fecit. Hinc enim scriptum est. Preueniamus faciem eius in con
fessione. Hinc per paulum dicitur. Si nosmetipsos di
iudicaremus non utique iudicaremur. Rursumque admonen
di sunt ut sic de spe fiduciam habeant, ne tamen incauta
securitate torpescant. Plerumque enim hostis callidus
mentem quam peccato subplantat. Cum eam sua
afflictam respicit, securitatis pestifere blanditiis se
ducit. Quod figurate exprimitur. Cum factum dine
memoratur. Scriptum quippe est. Egressa est dina ut
uideret mulieres regionis illius. Quam cum uidisset sichem
filius emor euei princeps terre illius, adamauit et ra
puit. et dormiuit cum illa, ui opprimens uirginem. et con
glutinata est anima eius cum ea. Tristemque blanditiis
deliniuit. Dina quippe ut mulieres uideat extranee
regionis egreditur quando unaquaeque mens sua studia
neglegens actiones alienas curans extra habitum atque
extra ordinem proprium uagatur. Quam sichem princeps
terre opprimit. quia inuentam in curis exterioribus
diabolus corrumpit. Et conglutinata est anima eius
cum ea. quia unitam sibi per iniquitatem respicit. Et quia
cum mens a culpa resipiscit. addicitur atque admissum ſc dina

flere conatur. Corruptor autem spes ad securitatem sua
eius ante oculos uocat. quatenus utilitatem tristitiae
subtrahat. Recte illic adiungitur. Tristemque blandi
tiis deliniuit. Modo enim aliorum facta grauiora. Mo
do nil esse quod perpetratum est. Modo misericordem dominum loquitur.
Modo adhuc tempus subsequens ad penitentiam pollicetur.
ut dum per haec decepta mens ducitur ab intentione penitentiae
suspendatur. Quatenus tunc nulla bona percipiat. cum
nunc mala nulla contristant. Et tunc plenius obruatur
suppliciis que nunc etiam gaudet in delictis. Atcon
tra admonendi sunt qui peccata cogitationum deflent.
ut sollicite considerent intra mentis archana. utrum
delectatione tantummodo. an etiam consensu deliquerint.
Plerumque temptatum cor et ex carnis nequitia de
lectatur. et tamen eidem nequitiae ex ratione renititur.
Ut in secreto cogitationis et contristet quod libet. et libeat
quod contristat. Nonnumquam uero ita mens baratro tempta
tionis absorbitur. ut nullatenus renitatur. Sed ex dele
ctatione sequitur hoc. Unde ex delectatione pulsatur.
Et si facultas exterior suppetat. rerum mox effectibus inte
riora uota consummat. Quod uidelicet si iusta anima
duersio districti iudicis respiciat. non est iam cogitationis
culpa sed operis. Quia et si rerum tarditas foras peccatum
distulit. intus hoc consensionis opere uoluntas impleuit. In pri
mo autem parente didicimus. quatribus modis omnis culpe

nequã ꝑpetram. Suggeſtione ſcilic(et) delectatione con-
ſenſu. Primũ itaq; ꝑ hoſtẽ ſcđm uõ ꝑ carnẽ. tertiũ ꝑ
ſpm̃ ꝑpetratur. Inſidiator enĩ ꝑ̃ua ſuggerit. caro ſe
delectationẽ ſubicit. atq; ad extremũ ſpſ uictus de-
lectatione conſentit. Unde et illic ſerpens ꝑ̃ua ſugger-
ſit. Eua autẽ quaſi caro ſe delectationi ſubdidit. Adã
uõ uelud ſpſ ſuggeſtione ac delectatione ſupat͂ aſſen-
ſit. Suggeſtione itaq; peccatũ agnoſcim̃. delectatiõe
uincim̃. Conſenſu etiã ligam̃. Admonendi ſunt ẽ q(ui)
neq(ui)tias cogitationũ deflent. ut ſollicite conſiderent.
in qua peccati menſura ceciderunt. quatenus iuxta
ruine modũ quã in ſemetipſis introrſus ſentiunt.
etiã uiſura lamentationis erigantur. Ne ſi cogitata mala
min(us) cruciant. uſq; ad ꝑpetranda opa ꝑducant. Sȝ int͂
hĩ ita terrendi ſunt. ut tam minime frangant(ur). Sepe enĩ
miſericors d(eu)s eo citius peccata cordis abluit. q(uo)d hec exire
ad opa non ꝑmittit. Et cogitata nequitia quã totius ſol-
uitur. q(ui)a effectu opis diſtrictius non ligatur. Unde
recte ꝑ pſalmiſtã d(icitu)r. Dixi ꝑnuntiabo ad(uer)ſum me iniu-
ſticias meas d(omi)no. et tu remiſiſti impietatẽ cordis mei.
Qui enĩ impietatẽ cordis ſubdidit. q(ui)a cogitationũ iniu-
ſticias ꝑnuntiare uellet indicauit. dũq; ait. Dixi
ꝑnũciabo. Atq; ilico adiunx(it). Et tu remiſiſti. quã ſup-
ſtit facilis uenia oſtendit. q(ui)a dũ ſe adhuc ꝑnuntiat(ur)
petẽ. hĩq; ſe petẽ ꝑmittebat. obtinuit. quatenus q(ui)a

usque ad opus non venerat culpa. usque ad cruciatum non
perveniret penitentia. sed cogitata afflictione tergeretur.
Quam nimirum tantummodo cogitata iniquitas inquinasset.
LIIII Aliter ammonendi sunt qui commissa plangunt. nec tamen dese
runt. Atque aliter qui deserunt nec tamen plangunt.
Ammonendi enim sunt qui commissa plangunt. nec tamen
deserunt. ut considerare sollicite sciant. quia flendo
inaniter se mundant. qui vivendo se nequiter inquinant. Cum
idcirco se lacrimis lavant. ut mundi ad sordes re
deant. Hinc enim scriptum est. Canis reversus ad vomi
tum. et sus lota in volutabro luti. Canis quippe cum vomit.
profecto cibum qui pectus deprimebat proicit. Sed cum ad
vomitum revertitur. unde levigatus fuerat rursus one
ratur. Et qui commissa plangunt. profecto nequitiam
de qua male satiati fuerant. et quae mentis intima
deprimebat. confitendo proiciunt. Quam post confessi
onem dum repetunt resumunt. Sus vero in volu
tabro luti cum lavatur sordidior redditur. Et qui admissum
plangit nec tamen deserit. poene gravioris culpe
se subicit. Quia et ipsam quam flendo impetrare po
tuit. veniam contempnit. Et quasi in lutosa
aqua semetipsum volvit. quia dum fletibus suis vite
munditiam subtrahit. ante dei oculos sordidas
ipsas etiam lacrimas facit. Hinc rursum scriptum est
Salomon Ne iteres verbum in oratione tua. Verbum namque in oratione

quod nos necesse sit flere. hinc per esaiam dicitur

lavari est. per fletum committere. Lavamini mundi estote.
Post lavacrum enim mundus esse negligit. quisquis post la
crimas vitae innocentiam non custodit. Et lavantur
ergo. et nequaquam mundi sunt. qui commissa flere
non desistunt. sed rursus flenda committunt. Hinc
per quendam sapientem dicitur. Qui baptizatur a mortuo et
iterum tangit illum. quid proficit lavatio illius? Salomon.
Baptizatur quippe a mortuo. qui mundatur fletibus a pec
cato. sed post baptisma mortuum tangit. qui culpam post lacrimas
repetit. Admonendi sunt qui commissa plangunt nec
tamen deserunt. ut ante districti iudicis oculos eis
se esse similes agnoscant. qui venientes ad faciem
quorundam hominum magna eis summissione blandiuntur.
Recedentes autem inimicitias ac dampna quae praevalent
atrociter inferunt. Quid enim est culpam flere. nisi hu
militatem deo suae devotionis ostendere. Et quid est post fle
tum prava agere nisi superbas in eum quem rogaverat ini
micitias exercere. Iacobo attestante qui ait. Quicumque
voluerit amicus esse saeculi huius inimicus dei constituitur. Admo
nendi sunt. qui commissa plangunt nec tamen deserunt.
ut sollicite considerent. quia ita plerumque mali in
utiliter compunguntur ad iustitiam. Sicut plerumque boni quod
innoxie temptantur ad culpam. Fit quippe mira exigen
tibus meritis dispositionis interne mensura. ut et
illi dum de bono aliquid agunt quod tamen non perficiunt superbe

84

in ipsa que etiam plenissime perpetrant mala confidunt.
Et isti quidem de malo temptantur, cui nequaquam consenti
unt. quo per infirmitatem titubant eo gressus cordis
ad iustitiam per humilitatem uerius figant. Balaham
quippe iustorum tabernacula respiciens ait. Moriatur
anima mea morte iustorum, et fiant nouissima mea
horum similia. Sed cum compunctionis tempus abcessit, con
tra eorum uitam quibus se similem fieri etiam moriendo poposce
rat. consilium prebuit. et cum occasionem de auaritia
repperit. illico oblitus est quicquid sibi de innocentia optauit.
Paulus uero ait. Video aliam legem in membris meis re
pugnantem legi mentis mee. et captiuum me ducentem
in lege peccati. que est in membris meis. Qui profecto
idcirco temptatur. ut in bono robustius ex ipsa infir
mitatis sue cognitione solidetur. Quid est ergo quod
ille compungitur. et tamen iustitie non appropinquat.
Iste temptatur et tamen eum culpa non inquinat. nisi liquido aperte osten
ditur. Quia nec malos bona imperfecta adiuuant. nec
bonos mala inconsummata condempnant. Et contra
admonendi sunt. qui commissa deserunt. nec tamen plangunt.
ne iam relaxatas existiment culpas. quas etsi agendo non
multiplicant. Nullis tamen fletibus mundant. Neque
enim scriptor si a scriptione cessauit. quia alia non addi
dit. etiam illa que scripserat deleuit. neque contumeliam
irrogans. si solummodo tacuerit satisfecit. Cum profecto

necesse sit ut uerba premissae superbiae ubi sub uirtute humi-
litatis inpugnet. Nec debitor absolutus est. qui alia non
multiplicat. nisi et illa quae ligauerat soluat. Ita ergo cum
delinquimus nequaquam satisfacimus. si ab iniquitate ces-
samus nisi uoluptates quoque quas dileximus e contrario
appositis lamentis insequamur. Sicut enim nulla nos in hac
uita operum culpa maculasset. nequaquam nobis hic adhuc
degentibus. ipsa ad securitatem innocentia nostra sufficeret,
quia illicita animum multa pulsarent. Qua igitur mente se-
curus est. qui pro perpetratis iniquitatibus ipse sibi testis est.
quia innocens non est. Neque enim deus nostris cruciatibus pascitur
sed delictorum morbos medicamentis contrariis medetur.
ut qui uoluptatibus delectati discessimus. fletibus ama-
ricati redeamus. et qui per illicita defluendo cecidimus etiam a licitis nosmetipsos restringen-
do surgamus. Et cor quod insana leticia infuderat.
salubris tristitia excurat. et quod uulnerauerat elatio superbie
curet abiectio humilis uite. Hinc enim scriptum est.
Dixi iniquis nolite inique agere. et delinquentibus nolite
exaltare cornu. Cornu quippe delinquentes exaltant.
si nequaquam se ad penitentiam ex cognitione sue iniquitatis
humiliant. Hinc rursum dicitur. Cor contritum et humiliatum
deus non spernit. Quisquis enim peccata plangit. nec tamen deserit.
cor quidem conterit. sed humiliare contempnit. Quisquis uero
peccata iam deserit nec tamen plangit. iam quidem humiliat. sed
tamen conterere recusat. Hinc paulus ait. Et haec quidem fuistis

85

[et] abluti estis sed sanctificati estis, quos nimirum illos emendatior vita sanctificat. quos per penitentiam ablutos afflictio fletuum mundat. Hinc petrus cum quosdam territos malorum suorum consideratione conspiceret. admonuit dicens. Penitentiam agite et baptizetur unusquisque vestrum. Dicturus enim baptisma prius misit penitentiae lamenta. ut prius se aqua suae afflictionis infunderent. et postmodum sacramento baptismatis lavarent. Qua igitur mente qui transactas culpas flere neglegunt. vivunt securi de venia. cum ipse summus pastor ecclesiae huic etiam sacramento addendam penitentiam credidit. quod peccata principaliter extinguit. LV.

Aliter ammonendi sunt qui illicita quae faciunt [etiam] laudant. atque aliter qui accusant prava nec tamen devitant. Admonendi enim sunt qui illicita quae faciunt etiam laudant. ut considerent quod plerumque plus ore quam opere delinquant. Opere namque per semetipsos solos prava perpetrant. Ore autem per tot personas iniquitatem exhibent. quot audientium mentes iniqua laudantes docent. Admonendi ergo sunt ut si eradicare mala dissimulant saltem seminare pertimescant. Admonendi sunt ut eis perditio privata sufficiat. Rursumque admonendi sunt. ut si mali esse non metuunt. erubescant saltem videri quod sunt. Plerumque enim culpa dum absconditur effugatur. quia dum mens erubescit videri quod tamen esse non metuit

erubescit quandoque esse quod fugit videri. Cum vero peccatum publice quis-
quisque impudenter innotescit, quo libentius omne facinus
perpetrat, eo etiam licitum putat; et quo licitum suspicatur,
in hoc procul dubio multiplicius mergitur. Unde scrip-
tum est: Peccatum suum sicut sodoma praedicaverunt, nec
absconderunt. Peccatum enim suum si sodoma absconde-
ret, adhuc sub timore peccaret; sed funditus frena
timoris amiserat, quae ad culpam nec tenebras require-
bat. Unde et rursum scriptum est: Clamor sodomorum
et gomorre multiplicatus est. Peccatum quippe cum voce est,
culpa in actione; peccatum vero etiam cum clamore est,
culpa cum libertate. At contra admonendi sunt qui
accusant peccata nec tamen devitant, ut provide perpe-
ndant quid in districto dei iudicio pro sua excusatione
dicturi sunt, qui de reatu suorum criminum etiam seme-
tipsis iudicibus non excusantur. Hi itaque quid aliud
quam praecones sui sunt? voces contra culpas proferunt,
et semetipsos operibus reos trahunt. Admonendi sunt
ut videant quia de occulta iam retributione iudicii
est, quod eorum mens malum quod perpetrarat illuminatur ut
videat, sed non conatur ut vincat, ut quo melius videt,
eo deterius pereat, quia et intellegentiae lumen percipit, et ac-
tionis pravae tenebras non relinquit. Nam cum acceptam ad
adiutorium scientiam neglegunt, hanc contra se in
testimonium vertunt, et de lumine intellegentiae

Nota quod gravius est peccare publice et sine timore quam occulte et cum timore

augent suplicia quod profecto acceperant, ut possint
delere peccata. Quorum nimirum nequitia cum malum
agit quod diiudicat venturum iam iudicium hic de-
gustat. Ut cum eternis supliciis servatur obnoxia,
suo hic interim examine non sit absoluta, tantoque
illic graviora tormenta percipiat, quanto hic malum non
deserit, etiam quod ipsa condempnat. Hinc veritas
dicit: Servus qui cognovit voluntatem domini sui, et
non preparavit et non fecit secundum voluntatem eius, va-
pulabit multis. Hinc psalmista ait: Descen-
dant in infernum viventes. Vivi quippe que circa se
aguntur sciunt et sentiunt, mortui autem
sentire nil possunt; mortui enim in infernum de-
scenderent, si mala nesciendo perpetrarent. Cum
vero sciunt mala et tamen faciant, ad iniquitatis
infernum viventes miseri sentientesque descendunt.
LVII Aliter admonendi sunt quos repentina concupiscentia
superat, atque aliter qui in culpa ex consilio ligantur.
Admonendi sunt quippe quos repentina concupiscentia
superat, ut in bello presentis vite se cotidie positos
attendant, et cor quod providere vulnera non potest
scuto solliciti timoris tegant, ut occulta insidiantis
hostis iacula perhorrescant. Et in tam caligoso certamine
intentione continua intranitas castra se muniant.
Nam si a circumspectionis sollicitudine cor destituitur,

uulnerib; apitur. qa hoſtiſ calliduſ tanto libiuſ pec
tuſ ꝑcutit. quanto nudū a prudentie lorica dꝓhendit.
Admonendi ſunt q̄ repentina concupiſcentia ſupantᷣ
ut curare nimiſ terrena deſueſcant. qa intentione
ſuā dū reb; tranſitoriiſ inmoderatiuſ implicant. q̄b;
culpaꝝ iaculiſ tranſ figantur ignorant. Unde ꝑ
ſalomonē uox ꝑcuſſi et dormientiſ exꝓmitᷣ qa ait. Uerbe
rauīt me. & nō dolui. traxerūt me & ego nō ſenſi. qn̄
euigilabo & rurſū uina repiā. Menſ q̄ppe a cura
ſue ſollicitudiniſ dormienſ uͦbatᷣ & nō dolꝫ. qa ſicut
imminentia mala nō ꝑſpic̄. ſic nequaquā ſentit. qa
ꝑillecebraſ uitioꝝ ducitur. nec tamē ad ſui cuſtodiā
ſuſcitatᷣ. que q̄ dē uigilare optat. ut rurſū uina rep
iat. qa quāuiſ ſono torporiſ exſui cuſtodia ꝑmitᷣ.
Uigilare tamē ad curaſ ſeculi nititur. ut ſēꝑ uolꝑ
tatib; dēbriēᷣ. & cū ad illud dormiat ad quod ſollerᷣ
uigilare debuerat. Ad illud uigilare appetit. ad
quod laudabilitᷣ dormire potuiſſꝫ. Hinc rurſū ſcͤp
tū eſt. Et eriſ quaſi dormienſ in medio mari. & quaſi
ſopitᷣ gubernator amiſſo clauo. In medio enī mari
dormit q̄ in hui̇̄ mundi tēptationib; poſituſ ꝓuide
remotᷣ inruentiū uicioꝝ quaſi imminenteſ undā
daꝝ cumuloſ neglegit. & quaſi gubernator clauū
amittit. q̄ mēnſ ad regendā nauem corporiſ ſtudiū
ſollicitudiniſ ꝑdit. Clauū q̄ppe in mari amittᷣe ē.

nec q̄ ꝑpetrauerit agnoſcit, trahitur et

intentione̅ ꝑuida̅ in t̅ꝑcellas hui̅ s̅cli non tenere.
Sicut̅ gubernator clauum sollicite stringit. mo
do in fluctibus ex aduˉso nauem dirigit. modo
uentoꝝ impetus ꝑ oblicuˉ fundit. Ita cum mens uigi
lanter anima̅ regit. modo alia sup̅ans calcat. m̅
alia ꝑudens declinat. ut et p̅sentia laborando subi
ciat. et contra futura certamina ꝑspiciendo conua
lescat. Hinc rursu̅ de fortib; sup̅ne patrie bellatorib; di̅r.
unius cuiq; ensis sup femur suu̅ ꝑp̅t timores nocturnos.
Ensis enim sup femur ponit̅. qn̅ acumine s̅c̅e p̅dicationis
praua suggestio carnis edomatur; ꝑ noc̅te u̅o cecita
te n̅re infirmitatis exp̅mitur. Quia q̅cq̅d ad u̅sitatis in
nocte imminet non uidetur. Vniuscuiq; ergo
ensis sup femur suum ponitur ꝑp̅t timores nocturnos.
Quia uidelic; s̅ci uiri diu̅ ea que non uident metuuˉt,
ad intentione̅ certaminis parati s̅ep assistunt. Hinc rursu̅
sui sponse di̅r. Nasus tuus sicut turris que est in libano.
Re̅ nāq; qua̅ oculus non cernit̅. plerūq; odore ꝑui
dem̅. Quid ergo ꝑ nasu̅ eccl̅e nisi s̅coꝝ prouida di
scretio designatur. Quid etia̅ turris similis que
est in libano di̅r. q̅a discreta eoꝝ ꝑuidentia ita in alto
sita est. ut t̅ēptationuˉ certamina ex ꝑius q̅ua̅ ueniāt
uideat. et contra ea du̅ uenerit̅ munita subsistat.
Que enim futura ꝑudenter cu̅ p̅sentia fiunt. mino
ris uirtutis fiunt. Quia du̅ contra ictu̅ q̅sq; pa

nasus q̅ q̅ odor et fetores discernit̅.

ratior redditur. Hoſtis qui ſe inopinatum credidit
eo ipſo quo preuiſus eſt, eneruatur. At contra admonen
di ſunt qui culpa ex conſilio ligantur, quatenus
prouida conſideratione perpendant, quia dum mala
ex iudicio faciunt, diſtrictius contra ſe iudi
tium accendunt, ut tanto eos durior ſententia
feriat, quanto illos in culpa artius uincla de
liberationis ligant. Citius fortaſſe delicta penitendo
abluerent, ſi in his ſola precipitatione cecidiſſent.
Nam tardius peccatum ſoluitur quod ex per conſilium
ſolidatur. Niſi enim mens omnimodo eterna deſpiceret,
in culpa ex iudicio non periret. Hoc ergo precipita
tione lapſis per conſilium pereuntes differunt. Quod
cum a ſtatu iuſtitie peccatum concidunt, plerumque
ſimul et in laqueum deſperationis cadunt.
Hinc eſt quod per prophetam dominus, non tam precipita
tionum praua quam delictorum ſtudia reprehendit
dicens: Ne forte egrediatur ut ignis indigna
tio mea, et ſuccendatur, et non ſit qui extinguat,
propter malitiam ſtudiorum uirorum. Hinc iterum iratus dixit:
Viſitabo ſuper uos iuxta fructum ſtudiorum uirorum. Quia xta
igitur peccatis aliis differunt peccata que per conſilium
perpetrantur. Non tam praue facta dominus quam ſtudia
prauitatis inſequitur. In factis enim ſepe infirmi
tate, ſepe neglegentia, in ſtudiis uero malitioſa
ſemper intentione peccatur. Quo contra recte beati
uiri expreſſione per prophetam dicitur. Et in cathedra

pestilentie non sedit. cathedra quippe iudicis esse ul
presidentis solet. In cathedra autem pestilentie sedere est.
ex iudicio prava committere. In cathedra pestilentie sedere est.
et ratione mala discernere. et tamen ex deliberatione perpetrare.
quasi in perversi consilii cathedra sedet. qui tanta iniqui
tatis elatione attollitur. ut implere malum etiam per consilia co
netur. Et sicut adsistentibus turbis prelati sunt qui cathe
dre honore fulciuntur. ita delicta eorum eorum qui precipitati
one corruunt. exquisita per studium peccata transcendunt.
Admonendi ergo sunt. ut hinc colligant. qui in culpa se tantum
per consilium ligant. qua quandoque ultione feriendi sunt.
qui pravorum non socii sed principes fiunt. LVII
Aliter admonendi sunt qui licet minima crebro tamen illicita
faciunt. atque aliter qui se a parvis custodiunt. sed aliquando
in gravibus demerguntur. Admonendi sunt qui quamvis
in minimis sed tamen frequenter excedunt. ut ne
quaquam considerent qualia sed quanta committunt.
facta enim sua si despiciunt timere compensent. debent
formidare cum numerant. altos quippe gurgites fluminum
parve sed innumere replent gutte pluviarum. Et hoc agit
sentina latenter crescens quod patenter procella seviens.
Et minuta sunt que erumpunt membris per scabiem vul
nera. sed cum multitudo eorum innumerabiliter occupat.
sic vitam corporis sicut unum grave inflictum pectori
vulnus necat. Hinc videlicet scriptum est. Qui modica
spernit paulatim decidit. Qui enim peccata minima flere
ac devitare negligit. a statu iustitie non quidem repente

sed partibus totus cadit. Admonendi sunt qui in minimis
frequenter excedunt. ut sollicite considerent. quia non
numquam in parva deterius quam in maiori culpa peccatur. Ma
ior enim quo citius quia sit culpa agnoscitur eo etiam cele
rius emendatur. Minor uero dum quasi nulla creditur.
eo peius quo et securius in usu retinetur. unde fit plerumque
ut mens assueta malis leuibus nec grauia perhorrescat. –
Atque ad quandam auctoritatem nequitie per culpas nutrita
perueniat. et tanto in maioribus contempnat pertimescere quanto
in minimis didicit. non timendo peccare. At contra ammo
nendi sunt. qui se a paruis custodiunt sed aliquando in gra
uibus demerguntur. ut sollicite semetipsos reprehendant.
quia dum cor eorum de custoditis minimis extollitur. ad perpe
tranda grauiora ipso elationis sue baratro deuoratur.
et dum foris sibi parua subigunt. sed per inanem gloriam intus
intumescunt. languore superbie intrinsecus uictam mentem
etiam foras per mala maiora prosternunt. Admonendi sunt
ergo qui se a paruis custodiunt. sed aliquando in grauiu
bus demerguntur. ne ubi se stare extrinsecus extimant
ibi intrinsecus cadant. et iuxta districti iudicis
retributionem elatio minoris iustitie. uia fiat ad foueam
grauioris culpe. qui in inane elati minimi boni custo enim
diam suis uiribus tribuunt. iuste derelicti culpis maioribus
obruuntur. et cadendo discunt. non fuisse proprium quod steterint. No.
et mala inmensa correprimant. quos bona minima exaltant.
Admonendi sunt ut considerent quod et in culpis grauioribus
alto reatu se obligant. et tamen plerumque in paruis que custodiunt.

deterius peccant. quia et in illis iniqua faciunt. et ipsa
se hominibus quia iniqui sunt tegunt. Unde fit.
ut cum maiora mala perpetrant. considerato aperte iniquitatis
sint. Et cum parua bona custodiunt coram hominibus; simu
late sanctitatis. Hinc est enim quod pharisaeis dicitur. liquantes
N culicem. camelum autem glutientes. Ac si aperte diceretur.
Minima mala discernitis. maiora deuoratis. Hinc
est quod rursum ore ueritatis increpantur cum audiunt.
Decimatis mentam et anetum et cyminum. et reliquistis
que grauiora sunt ~~que grauiora~~ legis. Iudicium et mi
sericordiam et fidem; neque enim neglegenter audiendum est
quod cum decimari minima diceret. extrema quidem de ole
ribus maluit. sed tamen bene olentia memorare. ut profec
to ostenderet. quia simulatores cum parua custo
diunt. odorem de se ostendere sanctae opinionis querunt.
Et quamuis implere maxima praetermittant. ea tamen minima
obseruant que humano iudicio longe lateque redoleant. lvi

Aliter admonendi sunt qui bona nec inchoant. atque
aliter qui inchoata minime consummant. Qui enim bona
nec inchoant. non sunt eis prius aedificanda que salubriter
diligant. sed destruenda ea in quibus semetipsos nequiter
uersant. neque enim secuntur que inexperta audiunt.
nisi prius quam perniciosa sint ea que sibi sunt experta
deprehendant. Quia nec leuari appetit. qui et ibi ipsum
quo cecidit nescit. Et qui dolorem uulneris non sentit
salutis remedia non requirit. Prius ergo ostendenda
sunt quam sint uana que diligunt. et tunc demum uigi

libenter intuenda quam sint utilia quae premittunt.
pudeant fugienda quae amant. et sine difficultate primo Prius
dum cognoscunt amanda esse quae fugiunt. Melius enim
incepta recipiunt si de exceptis quaeque disputationis audiunt
veritate recognoscunt. Tunc quoque pleno voto discunt
vera bona quaerere. cum certo iudicio deprehenderint
falsa se vacue tenuisse. Audiant ergo quia bona
praesentia et a delectatione citius transitura sint. et
tamen eorum causa ad ultionem sine transitu permansura.
Quia et nunc quod libet invitis in supplicium reservatur. subtrahitur et tunc quod dolet invitis
Itaque eisdem rebus terreantur salubriter quibus noxie de
lectantur. Ut dum percussa mens alta ruinae suae damna
conspiciens sese in praecipitium pervenisse deprehendit. gressum
post tergum revocet. et pertimescens quae amaverat. discat
diligere quae contempnebat. Hinc enim per Hieremiam misso
ad praedicationem dicitur. Ecce constitui te hodie super gentes et super re
gna ut evellas et destruas et disperdas et dissipes. et aedifices
et plantes. Quia nisi prius prava destrueret aedificare
utiliter recta non posset. nisi ab auditorum suorum cordibus spinas
vani amoris evelleret. nimirum frustra in eis sanctae praedicationis
verba plantaret. Hinc est quod Petrus prius evertit ut postmodum con
struat. Cum nequaquam Iudaeos monebat quae facerent. sed de
his quae fecerant increpabat dicens. Iesum Nazarenum
virum approbatum a Deo in vobis virtutibus et prodigiis et signis
quae fecit per illum Deus in medio vestri sicut vos scitis.
hunc definito consilio et praescientia Dei traditum per manus iniquorum
affigentes interemistis. Quem Deus suscitavit solutis doloribus

inferni. ut videlicet crudelitatis sue cognitione destructi.
edificationem sancte predicationis quanto anxie quererent.
tanto utiliter audirent. Unde et illico responderunt. Quid
ergo faciemus viri fratres? quibus mox dicitur. Agite penitentiam
et baptizetur unusquisque vestrum. Que edificationis verba pre-
fecto contempsissent. nisi prius salubriter ruinam sue destructionis
invenissent. Hinc est quod Saulus cum superni celitus lux emissa
resplenduit. non iam quod recte deberet facere. sed quod prave fecis-
set audivit. Nam cum prostratus requireret dicens. quis es domine?
protinus responderetur. Ego sum Jesus nazarenus quem tu persequeris.
Et cum repente subiungeret. domine quid me iubes facere? illico
adiungitur. Surgens ingredere civitatem et ibi tibi dicetur.
quid te oporteat facere. Ecce de celo dominus loquens persecu-
toris sui facta corripuit. Nec tamen illico que essent facienda
monstravit. Ecce elationis eius fabrica iam tota corruerat. et
post ruinam suam humilis edificari requirebat. et cum superbia
destruitur. edificationis tamen verba retinentur.
Ut videlicet persecutor immanis diu destructus ia-
ceret. et tanto post in bonis solidius surgeret. quanto
prius funditus eversus. a pristino errore cecidisset.
Qui ergo nulla adhuc agere bona ceperunt. a ri-
giditate antea sue pravitatis correptionis
manu evertendi sunt. ut ad statum postmodum
recte operationis erigantur. Quia et idcirco
altum silve lignum succidimus. ut hoc in edificii
tegmine sublevemus. Sed tamen non repente
in fabrica ponitur. ut nimirum prius vitiosa eius

uiridias exiccetur. Cui quo plus immissus humor
excoquitur eo ad summa solidius leuatur. Contra
admonendi sunt. qui inchoata bona minime consu-
mant. ut cauta circumspectione considerent. quia
dum proposita non perficiunt etiam que fuerant cepta
conuellunt. Si enim quod uidetur gerendum sollicita in-
tentione non crescat. etiam quod fuerat bene gestum de-
crescat. In hoc quippe mundo humana anima quasi
more nauis est. contra ictum fluminis conscendentis.
uno in loco nequaquam stare permittitur. quia ad ima
relabitur nisi ad summa conetur. Si ergo inchoata
bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevat.
ipsa operandi remissio contra hoc quod operatum est. pugnat.
Hinc est enim quod per Salomonem dicitur. Qui mollis et dissolutus
est in opere suo frater est sua opera dissipantis. Quia uidelicet
qui cepta bona districte non exequitur. dissolutione
neglegentie manum destruentis imitatur. Hinc Sardis
ecclesie ab angelo dicitur. Esto uigilans et confirma
cetera que moritura erant. Non enim inuenio opera tua
plena coram deo meo. Quia igitur coram deo eius opera in-
uenta non fuerant. mortitura reliqua etiam que
erant gesta predicebat. Si enim quod mortuum in nobis
est ad uitam non accenditur hoc etiam extinguitur
quod quasi adhuc uiuum tenetur. Admonendi sunt
ut perpendant quod tolerabilius esse potuisset rectam uiam
non arripere quam arreptam pretergressum redire. Nisi
enim retro respicerent erga ceptum studium nullo

torpore languerent. Audiant ergo q̄ ſcͥptū̃ eſt.
Melius erat eis non cognoſcere uiā iuſtitie. quā p̄ cō
uerſionem retorſū̃ conuerti. Audiant qđ ſcriptū̃ eſt
utinā frigidus eſſeſ aut calidus. ſ; q̄a tepidus eſ. 7
nec frigidus nec calidus incipiam te euomere ex ore
meo. Calidus q̄ppe eſt. q̄ bona ſtudia & arripit.
& conſūmat. Frigidus uō eſt. q̄ conſūmanda nec
inchoat. & ſicut a frigore p̄ tepore transitur ad calo
re. ita a calore p̄ tepore reditur ad frigus ſub ſpe eſt.
ita p̄ frigus tepor in deſperatione. Quiſquis ergo
amiſſo infidelitatis frigore ſ; nequaquā tepore ſup
ato excreſcat ut ferueat. procul dubio calore deſperato
dū noxio in tepore demoratur agit ut frigeſcat. Sed ſicut ante
teporem frigus ſub ſpe eſt. ita p̄ frigus tepor in deſpera
tione. Qui enī adhuc in peccatis eſt. conuerſionis fidu
ciā non amittit. Qui uō p̄ conuerſionē tepuit. & ſpē
quā ee potuit de peccatore ſubtraxit. Aut calidus
ergo q̄ſquis ee aut frigidus queritur. ne tepidus euoma
tur. Ut uidelicet aut nec dū conuerſus. adhuc de ſe cō
uerſionis ſpem p̄beat. aut iā cōuerſus in uirtutib; inar
deſcat. ne euomatur tepidus q̄a a calore quē p̄po
ſuit. p̄ teporem ad noxiū frigidus redit. LVIII.
Aliter āmonendi ſunt qui mala occulte agunt 7
bona publice. atq; alit̃ qui bona que faciunt abſcondunt.
& tamē q̄bus dā factis publicis mala de ſe opinari p̄mittunt.
Admonendi enī ſunt q̄ mala occulte agunt & bona
publice. ut penſent humana iuditia quanta uelo

tate euolant. Diuina autem quanto immo-bilitate
perdurant. Admonendi sunt ut in fine rerum mentis
oculos figant. Et humane laudis attestatio preterit. et
superna sententia que abscondita penetrat. ad retributio
nem perpetuam conualescit. Qui ergo occulta mala
sua diuinis iudiciis. recta autem sua humanis oculis
anteponunt. et sine teste est bonum quod publice faciunt. et
non sine eterno teste est quod latenter delinquunt. Culpas
itaque suas occultando hominibus uirtutesque pandendo
et unde puniri debeant. absconditentes detegunt.
et unde remunerari potuerant detegentes abscon
dunt. Quos recte sepulchra dealbata. speciosa
exterius. sed mortuorum ossibus plena ueritas uocat.
quia uitiorum malum intus contegunt. humanis uero oculis
quorundam demonstratione operum de solo foris iustitie
colore blandiuntur. Admonendi itaque sunt ne que
agunt recta despiciant. sed ea meritis melioribus cre
dant. Valde namque bona sua diiudicant. qui ad eorum
mercedem sufficere. fauores humanos putant. Cum enim
pro facto opere laus transitoria queritur. aeterna retribu
tione res digna uili pretio uenundatur. De quo uide
licet percepto pretio ueritas dicit. Amen dico uobis receperunt
mercedem suam. Admonendi sunt. ut considerent quia
dum prauos se in occultis exhibent. sed tamen exempla de
se publice in bonis operibus prebent. ostendunt sequenda
que fugiunt. clamant amanda que oderunt. Ut
uiuunt postremo aliis. et sibi moriuntur. Admonendi econtra

Admonendi sunt qui bona occulte faciunt. et tamen quibusdam fac
tis publice de se mala opinari permittunt. ne cum se
metipsos actionis recte virtute vivificant. in se
alios per exemplum prave estimationis occidant. ne minus quam
se proximos diligant. et cum ipsi salubre potum
sorbeant. intentis in sui consideratione mentibus
pestiferum veneni poculum fundant. Hi nimirum
in uno proximorum vita minus adiuvant. in alio
multum gravant. dum student et recta occulte
agere. et quibusdam factis ad exemplum de se prava semina
re. Quisquis enim laudis concupiscentiam calcare iam
sufficit edificationis fraudem perpetrat. si bona que agit
occultat. et quasi iacto semine germinandi
radices subtrahit. qui hoc quod imitandum est. non
ostendit. Hinc namque in evangelio veritas dicit.
Videant opera vestra bona. et glorificent patrem vestrum qui
in celis est. Ubi illa quoque sententia promitur. que longe
aliud precepisse videatur dicens. Attendite ne iustitiam
vestram faciatis coram hominibus. ut videamini ab eis.
Quid est ergo quod opus nostrum et ita faciendum est ut non videatur.
et tamen ut debeat videri precipitur. nisi quod ea que
agimus et occultanda sunt. ne ipsi laudemur. et tamen
ostendenda sunt. ut laudem celestis patris augeamus.
Nam cum nos iustitiam nostram coram hominibus facere dominus prohiberet.
illico adiunxit. Ut videamini ab eis. Et cum rursus
videnda ab hominibus bona opera nostra preciperet. protinus sub
didit. ut glorificent patrem vestrum qui in celis est.

Qualia quidem uidenda essent et qualia non uidenda. ex
sententiarum fine monstrauit. quatenus operantis mens
opus suum et propter se uideri non quaereret. et tamen hoc propter
caelestis patris gloriam non celaret. Unde fit plerumque ut bonum
opus et in occulto sit. cum fit publice. et rursus in publico
cum agitur occulte. Qui enim in publico bono opere non suam
sed superni patris gloriam quaerit. Quod fecit abscondit quia
illum solum testem habuit. cui placere curauit. Et qui in se-
creto suo bono opere deprehendi ac laudari concupiscit.
et nullus fortasse uidit quod exhibuit. et tamen hoc coram homi-
nibus fecit. quia tot quot testes in bono opere secum duxit. hu-
manas laudes in corde requisiuit. Cum uero praua extima-
tio in quantum sine peccato ualet ab intuentium mente
non tergitur. Cunctis mala credentibus peccati exemplum culpa
propinatur. Unde et plerumque contingit ut qui neglegenter
de se mala opinari permittunt. per semetipsos
quidem nulla iniqua faciant. sed tamen per eos qui se imita-
ti fuerint multiplicius delinquant. Hinc est quod paulus
immunda quaedam sine pollutione comedentibus sed
in perfectis temptationis scandalum sua hac comestione mo-
uentibus dicit. Videte ne forte haec licentia uestra offendi-
culum fiat infirmis. Et rursum. et peribit infirmus in sua
scientia frater propter quem christus mortuus est. Sic autem peccantes
in fratres. et percutientes conscientiam eorum infirmam in christo
peccatis. Hinc est quod moyses cum diceret non male
dices surdo. protinus adiunxit. Nec coram caeco pones offe-
ndiculum. Surdo quippe maledicere est. absenti ac

non audienti derogare. Coram ceco uero offendiculum ponere est. discretam quidem rem agere. sed tamen ei qui lumen discretionem non habet: scandali occasionem praebere.

Haec sunt quae praesul animarum in praedicationis diuersitate custodiat. ut sollicitus congrua singulorum uulneribus medicamina opponat. Sed cum magni sit studii ut exorandis studiis singuli seruiatur ad singula. cum ualde laboriosum sit unumquemque de propriis sub dispensatione debitae considerationis instruere. longe tamen est laboriosius auditores innumeros ac diuersis passionibus laborantes. uno eodemque tempore uoce unius et communis exortationis admonere. Ibi quippe tanta arte uox temperanda est. ut cum diuersa sint auditorum uitia. et singulis inueniatur congrua. et tamen sibimet ipsi non sit diuersa. ut inter passiones medias uno quidem ductu transeat. sed more bicipitis gladii tumores cogitationum carnalium ex diuerso latere incidat. quatenus sic superbis praedicetur humilitas. ut tamen timidis non augeatur metus. Sic timidis infundatur auctoritas. ut tamen superbis non crescat effrenatio. sic ociosis ac torpentibus praedicetur sollicitudo boni operis. ut tamen inquietis inmoderatae licentia non augeatur actionis. Sic inquietis ponatur modus. ut tamen ociosis non fiat torpor securus. sic ab inpatientibus extingatur ira. ut tamen remissis ac lenibus non crescat negle

gentia. Sic lenes accendant ad zelum. ut tam̄
iracundis non addatur incendiū. Sic tenacib; infun
dat tribuendi largitas. ut tam̄ p̄digis effusionis frena
minime laxant. Sic p̄digis p̄dicet parcitas. ut
tam̄ tenacib; p̄ita rerū custodia non augeat. Sic
incontinentib; laudet coniugiū. ut tamen iā cō
tinentes nō reuocentur ad luxū. Sic continentib;
laudet uirginitas corporis. ut tam̄ in coniu
gibus despecta non fiat fecunditas carnis. Sic p̄
dicanda sunt bona. ne ex latē iuuentur ⁊ mala.
Sic laudanda sunt bona summa. ne desperentur
ultima. Sic nutrienda sunt ultima ne dū creduntur su
ficere nequaquā tendantur ad summa. Ergo gra
uis ē p̄dicatori labor est. in cōmunis p̄dicationis
uoce. ad occultos singulorū mot causasq; uigi
lare. & palestrarū more in diuersis lateris arte se uertē.
Multo tam̄ acriori labore fatigat. quando uni
ex contrariis uiciis furentem p̄dicare cōpellit. Ple
rūq; enī quis laete nimis conparsionis existit.
S; tam̄ eū repente aborta tristicia inmanit dep̄
mit. Curandū itaq; p̄dicatori est. quatenus
sic tergat tristicia que uenit ex tēpore. ut non auge
atur leticia que suppet ex cōparsione. & sic fre
net leticia que ex conparsione est. ut tam̄ non crescat
tristicia que uenit ex tēpore. Iste grauatur usu immo
derate p̄cipitationis. ⁊ aliq̄ndo tam̄ ab eo q̄ festine age
ndū est. eū p̄pedit subito nata formido. Ille grauat

usu inmoderate formidinis. et aliquanto tamen metu qui apparet
temeritate impellitur precipitationis. Sic itaque in istorum reprimatur
subito aborta formido ut tamen non excrescat enutrita diu
precipitatio. Sic in illo reprimatur repente aborta precipitatio. ut tamen non convalescat inpressa ex conspersione formido. Quid autem mirum si animarum medici ista custodiunt,
medici corpor. — cum tanta discretionis arte se temperant. qui non corda sed cor-
+ .Lx. — pora medentur. Plerumque enim debile corpus opprimit
languor inmanis. cui languori scilicet obviari adiutoriis
fortibus debet. sed tamen corpus debile adiutorium forte non
sustinet. Studet ergo qui medetur quatenus sic super exi-
stentem morbum subtrahat. ut nequaquam supposita cor-
poris debilitas crescat. ne fortasse languor cum vita defi-
ciat. tanta ergo adiutorium discretione componit. ut
uno eodemque tempore. et languori obviet. et debilitati. Si igitur
medicina corporis indivise adhibita fieri divisibiliter
potest. cur enim ut medicina est. quae sic operata vitio superexisten-
ti occurrit. ut etiam supposite conspersioni serviat. Cur
medicina mentis una eademque praedicatione apposita morum morbis
diviso ordine obviare non valeat. quae tanto subtilior
agitur. quanto de invisibilibus tractat. Saepe plerumque dum
duorum vitiorum languor inruit. hic levius illud fortasse
gravius premit. Et nimirum vitio recte illius sub cele-
britate subvenitur per quod festine ad interitum tenditur. et
si hoc vicina morte restringi non potest. nisi illud etiam quod exi-
stit contrarium crescat. tolerandum praedicatori est. ut
per exhortationem suam artificioso moderamine unum patiatur

creſcere. quatenus poſſit aliud auitina morte retinē.
Quod dū agit᷑. nō morbū exaggerat. ſ uulneri ſuo cū
medicamentū adhibet. ut tā fiat. ut ex q̄rendo ſalutis
congruū tēp inueniat. Sepe enī q a cibo ſe in glu
uie minime tēperans. iniq; pene ſup̄atus luxu
rie ſtimulis p̄mitur. q huī pugne metu tm̄ dū ſe p̄
abſtinentiā reſtringē nitit᷑. inanis gl̄e tēptatione fati
gat᷑. In quo nimirū uniuuitiū nullatenū extinguit᷑.
niſi aliud nutriat᷑. Que ḡ peſtis ardentius inſequenda ē.
niſi que periculoſius p̄mit. Tolerandū nāq; eſt ut p̄ur
nite abſtinentie intim arrogantia contra uiuentē
creſcat. ne eū p̄ ingluuiē auita funditᵘ luxuria extin
guat. Hinc eſt q paulus cū infirmū auditorē ſuū p̄pe
nderet aut p̄ua adhuc uelle agē. aut de actione recta
humane laudis retributione gaudere ait. Vis nō timere
poteſtatē; bonū fac. ⁊ habebis laudē ex illa. Neque ideo agenda
ſunt ut poteſtas huī mundi nulla timeat᷑. aut p hi gloria
tranſitorie laudis ſumat᷑. Sed cū infirmā mentē ad tantū
robur aſcendere nō poſſe penſaret. tut ⁊ puritatē ſimul uita
ret. ⁊ laude p̄dicator eggyl ei ammonenendo aliqd obtulit
⁊ aliqd tulit. Concedendo enī lenia ſubtrax acriora. ut q ad
deſerenda cuncta ſimul nō adſurgeret [illegible] dū iq̄dā ſuū ani
mi familiarit relinq̄e. a quodā ſuo ſine dolore toleret. L xi

Sciendū uō p̄dicatori ē. ut auditori ſui animū ultra uires
nō trahat. ne ut ita dicā dū pluſquā ualet tendit᷑ mentis corda
rūpat᷑. Alta etenī queq; ē bene multis audientibus
contegi. ⁊ uix paucis aperiri. hinc nāq; p̄ ſemet ipſā ueritas

dicit. Quis putas est fidelis dispensator et prudens. quem
constituit dominus super familiam suam ut det illis in tempore tritici
mensuram. Per mensuram quippe tritici exprimitur modus
uerbi ne cum angusto cordi incapabile aliquid tribuitur.
extra fundatur. Hinc paulus ait. Non potui uobis loqui quasi
spiritalibus. sed quasi carnalibus. Tamquam paruulis in christo
lac uobis potum uobis dedi non escam. Hinc moyses a secreto
dei exiens. coruscantem coram populo faciem uelat quia nimirum
turbis claritatis intime arcana non indicat. Hinc per eum di-
uina uoce precipitur. ut si quis cisternam foderit siopertire neglexerit.
corruente in ea boue uel asino precium reddat. Quia ad alta
scientiae fluenta perueniens cum haec apud bruta audientium
corda non contegit. pene reus adducitur. si per uerba eius in scanda-
lum siue munda seu inmunda capiatur. Hinc ad be-
atum iob dicitur. Quis dedit gallo intellegentiam. Predicator
enim sanctus dum caliginoso hoc clamat in tempore quasi gallus cantat in
nocte cum dicit. hora est iam nos de somno surgere. et rursus.
Euigilate iusti et nolite peccare. Gallus autem profun-
dioribus horis noctis altiores edere cantus solet. Cum uero
matutinum iam tempus in proximo est. minutas ac tenues uoces
format. Quia nimirum qui recte predicat obscuris adhuc
cordibus aperta clamat. nil de occultis mysteriis indicat.
Ut tunc subtiliora quaeque de celestibus audiant cum luci
ueritatis appropinquant. Inter haec ad ea quae iam superius diximus
caritatis studio retorquemur. ut predicator quisque plus actibus
quam uocibus insonet. et bene uiuendo uestigia sequacibus
imprimat. quam loquendo quo gradiatur ostendat.

Quia et gallus iste quem pro exprimenda boni predicatoris LXV
specie in locutione sua dominus assumpsit. cum iam edere cantus
parat. prius alas excutit. et semet ipsum feriens uigi
lantiorem reddit. Quia nimirum necesse est. ut hi qui uerba
sancte predicationis mouent. prius studio bone actionis
euigilent. ne in semet ipsis torpentes opere alios
excitent uoce. Prius se per sublimia facta excutiant.
et tunc ad bene uiuendum alios sollicitos reddant.
Prius cogitationum alis semet ipsos feriant. quicquid
in se inutiliter torpet sollicita inuestigatione de
prehendant. districta animaduersione corrigant. et
tunc demum aliorum uitam loquendo componant. Prius pu
nire propria fletibus curent. et tunc que aliorum sunt punienda
denunciient. et antequam uerba exhortationis insonent.
omne quod locuturi sunt operibus clament. LXVI
Sed quia sepe dum modis omnibus congruentibus predicatio
ubertim funditur. apud semet ipsum de ostensione sui
occulta leticia loquentis animus subleuatur. ma
gna cura necesse est. ut timoris laceratione se
mordeat. ne qui aliorum uulnera medendo ad sa
lutem reuocat ipse per negligenciam sue salutis in
tumescat. Ne proximos iuuando se deserat. ne
alios erigens cadat. Nam quibusdam sepe magnitudo
uirtutis occasio perditionis fuit. Ut cum de confiden
tia uirium inordinate securi sunt per negligentiam ino
pinate morerentur. Virtus namque cum uiciis renititur.
dum quadam delectatione eius sibimet ipsi animus blan
ditur. Fitque ut bene agentis mens metum sue circum

ſpectionis abiciat · atq; i ſui c̄fidentia ſecura geſtat
cū iā torpentē ſeductor callid' omē q' bene geſſit
enumerat · eā q; quaſi p̄ ceteris p̄pollentē i tumore co-
gitationis exaltat · Vn̄ agit ut an̄ uiſti iudi-
cis oculos · fouea mētis ſit memoria uirtutis q̄
reminiſcendo q̄ geſſerat · dū ſe ap̄ ſe erigit apud
humilitatis auctorē cadit · Hinc ēnaq; ſupbienti
animę dr̄ · Q° pulchrior es deſcende · Ac ſi apte
diceret · Q̄a ex uirtutū decore te eleuas · ipſa tua
pulchritudine impelleris ut cadas · Hinc ſub ie-
ruſalē ſpecie uirtute ſupbiens anima rep̄batur
cū dr̄ · Perfecta eras i decore meo quē poſueram
ſup te · dic̄ dn̄s · Et habens fiduciā i pulchritu-
dine tua · fornicata es i noē tuo · Fiducia qp-
pe ſue pulchritudinis extollit · cū de uirtutū
meritis · leta ap̄ ſe ſecuritate glat̄ · Sed p hanc
eandē · fiduciā ad fornicationē ducit · q̄a dū
incepta · int' cogitationes ſue decipiunt
hanc maligni ſp̄s · p innumera uicia ſeducendo
corrūpunt · Notandū u° q' dr̄ · fornicata es in
noē tuo · q̄a cū reſpectū m̄s ſupni rectoris
deſerit · laudē p̄priā · p̄uatā querit · i ſibi ar-
rogare icip̄ omē bonū · q' ut largitoris p̄conio
ſeruiret · accep̄ · Opinionis ſue gl'am dilatare
deſid'at · ſatagit ut · mirabil' cunctis i noteſcat
in ſuo g° noē fornicat' · q regal' thori coniubiū
deſerens corruptori · ſp̄itui i laudis appetitu
ſubſternit · Hinc dauid ait · tradidit i captī

uirtute uirtutem eorum et pulchritudinem eorum in manus
inimici. In captiuitatem etenim uirtus et pulchritudo
in manus inimici traditur. cum decepte menti antiquus
hostis ex boni operis elatione dominatur. Que tamen uirtutis
elatio quamuis plene non superat. utcumque tamen et elec-
torum sepe animum temptat. Sed cum subleuatum destituit.
destitutum ad formidinem reuocat. hinc etenim dauid
meruit dixit. Ego dixi in mea habundantia non mouebor
in eternum. Sed quia de confidentia uirtutis intumuit pau-
lo post quid pertulit adiungit. Auertisti faciem tuam a me.
et factus sum conturbatus. Ac si aperte dicat. fortem me inter
uirtutes credidi. sed quantum infirmitatis sim derelictus
agnoui. hinc rursum dicit. Iuraui et statui custodire
iudicia iustitie tue. Sed quia ei uirium non erat manere
in custodia quam iurabat. debilitatem suam protinus turbatus
inuenit. Unde et ad precis opem repente se contulit dicens.
humiliatus sum usquequaque domine uiuifica me secundum uerbum tuum.
Non numquam uero superna moderatio prius quam per mune-
ra prouehat infirmitatis memoriam ad mentem reuocat.
ne de acceptis uirtutibus intumescat. Unde ezechiel
propheta quotiens ad contemplanda celestia ducitur prius fi-
lius hominis uocatur. Ac si hunc aperte dominus admoneat dicens.
Ne de his que uides in elatione cor subleues. caute perpende
quid es. ut cum summa penetras esse te hominem recognoscas.
quatenus dum ultra te rapis. ad temet ipsum sollicitus infirmi-
tatis tue freno reuoceris. Unde necesse est ut cum uirtutum
nobis copia blanditur. ad infirma sua mentis oculus redeat.
sese salubriter deorsum premat. Nec recta que egit sed que agere

neglex aspiciat. ut dum cor ex memoria infirmitatis at-
teritur apud humilitatis auctorem robustius in uirtute so-
lidetur. Qua et plerumque omnipotens deus iccirco rectorum mentes
quamuis ex magna perfic. imperfectas tamen ex parua
aliqua parte derelinquit. ut cum miris uirtutibus
rutilant imperfectionis sue tedio tabescant. et
nequaquam de magnis erigant cum adhuc contra
minima innitentes laborant. Sed quia extrema non
ualent uincere. de precipuis actibus non audeant
superbire. Ecce bone uir reprehensionis mee compulsus
necessitate dum monstrare qualis esse debeat pa-
stor inuigilo. pulchrum depinxi hominem pictor fedus.
aliosque ad perfectionis litus dirigo. qui adhuc in delictorum
fluctibus uersor. Sed in huius quaeso uite naufragi-
o orationis tue me tabula sustine. ut quia pondus
proprium me deprimit tui meriti manus leuet.

EXPLICIT PASTORALIS BEATI GREGORII PAPAE

.v. d. in carnibus. d. v. in pane. .vi. d. in ce[illegible]. .i[illegible]. in oleo. [illegible]
.i. d. in piscib. d. v. in pipere. d. iii. in oleo. d. a. in nucib. d. in [illegible]
d. viii. in [illegible]. d. ii. in oleo. d. vi. in pane. d. a. in [illegible]
[illegible] tria obola. d. i. in [illegible]. obolum in [illegible]. d. i. in [illegible]
d. v. i. in porris. d. ii. in [illegible]. d. v. in [illegible]. tria obola
in nucib. v. i. d. in oleo. d. iii. inter oleum et nuces. v. in oleo
tria obola in nucib. v. ii. d. [illegible]. d. iii. d. in nucib. [illegible]
d. iiii. in [illegible]. d. ii. in [illegible]. d. vi. in oleo. d. vi. in caseo. d. [illegible]
[illegible]. d. ii. in fabis. [illegible] in piscib. d. in argento. d. in [illegible]
[illegible] d. vi. in oleo. d. in fabis. [illegible] inter nuces [illegible]. d. in [illegible]
in pipere [illegible]. d. in [illegible]. d. v. in oleo. d. iii. in [illegible]. d. iii. in [illegible]
[illegible] beringerio. d. in fabis. d. in oleo. d. v. in piscib. d. [illegible]
d. ii. in piscib. d. [illegible] in nucib. d. in pipere. d. v. [illegible]
d. in fabis. d. [illegible]
d. v. in piscib. [illegible] inter [illegible]
d. [illegible] in caseo. d. in [illegible]. d. in [illegible]
[illegible] d. in fabis. d. [illegible] in piscib. d. v. in oleo. d. [illegible]
[illegible] in fabis. d. vi. in [illegible]. d. [illegible]
[illegible] d. v. in [illegible]. d. in [illegible]

Omine deuſ meuſ da
cordi meo te deſiderare.
deſiderando querere. q̄
rendo inuenire. inue
niendo amare. amando mala mea
redimere. redēpta nō iterare. Da
da domine deuſ meuſ cordi meo
penitenciā. ſp̄ui ↄtricionē. oculis
lacrimaꝝ fontem. manib; elemo
ſine largitatem. Rex meuſ ex
tingue in me deſideria carniſ. ⁊ ac
cende ignem tui amoriſ. Redemptor
meuſ repelle a me ſp̄m ſup̄bie.
⁊ concede ꝓpiciuſ theſaurum hu
militatiſ tue. Saluator meuſ amo
ue a me furorē ire. ⁊ indulge m̄
benignuſ ſcutū paciencie. Crea
tor meuſ euelle a me animi ran
corem. ⁊ largire m̄ mitiſ mentiſ
dulcedinē. Da clementiſſime pa
ter. ſolidam m̄ fidem. ſpem ↄgrua
caritatē continuam. Rector meuſ
auerte a me uanitatē. mentiſ in
conſtanciam. cordiſ uagationem.
oriſ ſcurrilitatem. oculoꝝ elationē
uentriſ ingluuiē. obprobria ꝓxi
moꝝ. ſcelera detractionū. curioſita
tiſ pruriginē. diuiciaꝝ cupidinē.
potentatuū rapinā. inaniſ glorie
appetitū. hipocriſis malum. adu
latoriſ uiciū. ↄtemptum inopū. oppſ
ſionē debiliū. auaricie ardorem. in
uidie rubiginē. blaſphemie mortē.
Reſeca in me factor meuſ temerita
tem. iniquā ꝑtinaciam. inq̄etudi
nē. ociositatē. ſompnolenciā. pigri
ciam. mentiſ hebitudinē. cordiſ ceci
tatem. ſenſuſ obſtinatōem. moꝝ tru
culenciā. boni inobediām. conſilij re
pugnatōem. lingue effrenatōem.
pauperum p̄dam. impotentiū uiolen
ciam. innocentiū calūpniam. ſubdi
toꝝ negligenciam. circa domeſticoſ
ſeueritatem. aduſuſ familiareſ īpie
tatem. erga ꝓximoſ duriciam. Deuſ
meuſ miſc̄dia mea oro ꝑ dilectum
filium tuū da m̄ miſc̄die opa. pie
tatiſ ſtudia. compati afflictiſ. ſub
uenire egeniſ. ſuccurrere miſeris.
ↄſulere erroneiſ. ↄſolari meſtoſ. re
leuare oppſſos. pauꝑes recreare. fle
bileſ refouere. dimittē debitoribuſ
parcē in me peccantib;. odienteſ
me diligere. pro maliſ bona reddē.
neminē deſpicē ſ; honorare. bonoſ
imitari. maloſ cauē. ⁊ uirtutes
amplecti. uicia reicē. in aduſis pa
cienciā. in pſp̄is ↄtinenciā. cuſtodi
am oriſ. ⁊ oſtiū circumſtancie la
biis meiſ. t'rena calcare. celeſtia ſi
tire. Ecce plaſmator meuſ multa
rogaui. cum nec pauca ꝓmerui.

Fateor heu fateor nõ ſolum que
poſtulo nõ debentᷣ dona· ſʒ multa
m̃ exquiſita ſupplicia· Animaũt
enim me publicani· meretrices· ⁊
latrones· q̃ aſtucib; hoſtis momẽ
tanee erepti· ſinib; ſuſcepiũt paſ
toris· Tu enim omnium factor deus· licet
in cunctis tuis ſis opib; mirabil'·
mirabilior tamen credens ee in uiſ
ceribus pietatis· Unde de tenero p
quendam tuũ dixiſti ſeruũ ꝯ miſe
rationes eius ſup omnia opa eius· ⁊
qui de ſingulo loquente· de uniuſo
tuo pplo te dixiſſe confidimus· Miſe
ricordiam autem meã non diſpgam
ab eo· Nullum enim ſpnis· nemi
nẽ abicis· neminẽ phorreſcis· niſi
q forte amens te exhorruerit· Ergo
m̃ iuſtus nõ peritis· ſʒ te irritã
tib; dona ſi q̃ueniunt tribuis· Deus
meus cornu ſalutis mee· ⁊ ſuſcep
tor meus· ego infelix ego te irrita
ui· ego malum coram te feci· fu
rorem tuũ puocaui· iram pme
rui· peccaui ⁊ paſſus es· deliq̃ et
adhuc ſuſtines· Si peniteo par
cis· ſi reuertor ſuſcipis· inſup dũ
differo pſtolaris· Reuocas errantẽ·
inuitas repugnantẽ· expectas tor
pentẽ· amplecteris redeuntẽ· igno
rantẽ doces· merentẽ mulces· a ru
ina ſuſcitas· poſt lapſum repas

petenti largiris· querenti inue
niris· pulſanti apis· Ecce dñe
deus ſalutis mee quid oppõnã
neſcio· quid nõ reſpondeam ig
noro· Nullum confugiũ· nullum
a te patet latibulum· Oſtendiſ
ti bene uiuendi uiam· dediſti gra
diendi ſciam· Minatus es in ge
hennam· ⁊ pollicitus paradiſi glo
riam· Nunc pat' miſericordiarũ ⁊ dẽ
totius conſolationis· confige timore
tuo carnes meas· quatinus que mi
naris metuendo euadam· ⁊ redde
m̃ leticiam ſalutaris tui· ut q̃
ſpondes diligendo pcipiam· For
titudo mea domine· firmamtũ
meũ deus refugiũ meũ ⁊ libera
tor meus· ſuggere qđ de te cogitẽ·
doce qb; te ſermonib; inuocem·
Da qb; opib; tibi placeam· Scio
namq; ſcio unũ quo placaris ⁊
aliud qđ nõ ſpnis· Eſt itaq; tibi
ſpc contribulatus ſacrificiũ ⁊ ac
ceptas cor contritũ ⁊ humiliatũ
hiſ me deus adiutor meus dita
muneribus· hiſ contra inimicum
muni ptectõib;· hec de flãmis
uiciorũ pſta refrigeriũ· hec a de
ſideriorũ paſſionibus pande pmp
refugium· Eſto dñe uirtus ſalu
tis mee· ne ſim eorũ q credunt
tempore· ⁊ temptationis recedunt tpe·

Obumbra capꝰ meū in die bel
li. ſpeſ mea in die afflictōiſ. ⁊ ſa
luſ in tp̄e tribulatōiſ. En dn̄e il
luminatio mea ⁊ saluſ mea ro
gum q̄b; egeo. intimaui que
timeo. ſ; remordet ꝯſciā. reprehen
dunt me cordiſ ſecreta. Et q̄d
amor miniſtrat. timor diſſipat.
Zeluſ incitat. metuſ increpat.
Aeta uita formidine. ſ; tua inge
rit pietaſ fiduciam. Tua horta
tur benignitaſ. mea terret ma
lignitaſ. ⁊ ut uerius fatear oc
currunt memorie fantaſmata
uiciorum: que terruerant audaciā
p̄ſumentū animorum. Cum enī
odio dignuſ ſit. qua fronte grām
req̄rit? Cum pena debetur. qua
temeritate gloria poſcitur? La
ceſſit iudicē qui poſtpoſita ſatiſ
factōe delicti: querit p̄miiſ hono
rari. Regi inſultat obnoxiuſ ı̄
ſupplicio. q̄ donari flagitat inde
bito brauio. Et dulcem patris
affectum ſtultuſ exacerbat filiꝰ.
q̄ poſt illataſ contumeliaſ ante pe
nitudinē hereditatiſ uſurpat cel
ſitudinē. Quod mi pater me egiſ
ſe recolo. incurri mortē. ⁊ peto
uitam. Cōmoui regem meum.
cuiuſ impudenſ inuoco p̄ſidiū
Contēpſi iudicem. quē temere
poſtulo adiutorē. Inſolenſ tamen
audire patrem. quē demū p̄ſu
mo h̄re tutorē. Heu m̄ q̄ ſero ue
nio. heu heu q̄m tarde feſtino. Heu
me q2 cito poſt uulnera dedig
nanſ incolumiſ p̄cauere iacula.
Neglexi p̄ſpicē tela. in uō ſollici
tor de morte uicina. Vulnera uul
neribus inflixi. q2 ſcelera addere ſce
leribus nō timui. Recenti cicatri
ces tabe reſperſi. q2 priſca flagicia
moderniſ iniq̄tatib; reciprocaui.
Et que diuina ſolidau̅at medi
cina. mea reſoluit prurigo frene
tica. Cutiſ que ſupducta uulneri
b; morbum celauerat. ſanie enī
penite putruit. q2 iterata iniq̄taſ
acceſſam miſeriam exinaniuit.
Sicut q̄ppe ſcriptum. in q̄cūq; die
iuſtuſ peccauerit. omſ iuſticie
euiſ obliuiſcentur. Si iuſticia ab
oletur iuſti ruentiſ. q̄nto magiſ
penitencia peccatoriſ in idipſum
reuertentiſ. Quociens canis re
dijt ad uomitum. ⁊ q̄ ſuiſ repetit
uolutabrum. Fateri m̄ q2 ⁊ re
cordari eſt impoſſibile. q̄t morta
lium peccare ignoranteſ docui. no
lentib; delinquere p̄ſuaſi. reſiſtē
teſ coegi. uolentib; conſenſi. Con
ſane gradientib; laqueū indixi.
uiam q̄rentib; foueam tetexi. ut

patrare nō horrui. obliuiſci non
metui. Sꝫ tu iuſtus iudex ſignaſ
qi in ſacculo peccuniā obſeruaſti
omſ ſemitaſ meaſ. ⁊ cunctoſ greſ
ſuſ meoſ dinumeraſti. Tacuiſti.
ſemꝑ ſiluiſti. paciens fuiſti. Ve m̄
demū loqueriſ q̄i parturiens. Deus
deoꝝ dn̄e ꝑſtabiſ ſuꝑ malicia. ſlo
ui q̄ manifeſtus uenies. noui q̄
nō ſemꝑ ſilebiſ cum in ꝯſpectu tu
o ignis exardeſcet. ⁊ in circuitu tuo
tēpeſtaſ ualida ingruerit. Cū aduo
cabis celum deſurſum. ⁊ t̄ram diſ
cernere ꝑplm̄ tuū. Ecce tot milibꝫ
ꝑploꝝ nudabunt̄ omſ iniq̇tates
mee. tot agminibꝫ patebunt u
niu̇ſa ſcelera mea. nō ſolū actuū
ſꝫ etiam cogitatōnū ſimulq̄ꝫ locu
tōnū. Tot iudicibꝫ inopſ aſtabo
q̊t q̊t me ꝑceſſerint in oꝑe bono.
Tot arguētibꝫ ꝯfundar. quot in
ꝑbuerunt uiuendi exempla. Tot
ꝯuincar teſtibꝫ. q̊t me monuert̄
ꝑfectuſ ſmonibꝫ. ſeq̄ꝫ imitandoſ
iuſtis dederunt actionibꝫ. Dn̄e
mi nō ſuppetit q̄d dicā. nō occur
rit q̄d reſpondeam. ⁊ ceu iam illi
interſum diſcrimini. torq̄t me
ꝯſcīa. cruciant cordiſ archana. coar
tat auaricia. accuſat ſuꝑbia. ꝯſu
mit inuidia. inflāmat ꝯcupiſcē
cia. inceſtat luxuria. dehoneſtat
gula. ebrietas ꝯfutat. detractio la
cerat. ambicio ſupplantat. rapaci
tas obiurgat. diſcordia diſſipat.
ira ꝑturbat. leuitas deicit. torpor
oppꝑimit. hipocriſis fallit. adula
tio frangit. fauor tollit. calūpnia
pungit. Ecce liberator meus de
gentibꝫ iracundis. ecce cū q̇bus
uixi a die natiuitatiſ mee. q̇bꝫ
⁊ ſtudui. q̇bꝫ ⁊ fidem ſeruaui. Ip
ſa me que dilexeram ſtudia dāp
nant. que laudaueram uituꝑant.
Hi ſunt q̇bꝫ adq̇eui amici. q̇bꝫ
ꝑui magiſt̄. q̇bꝫ ſeruiui dn̄i. ꝯſu
leſ q̇bꝫ credidi. ciueſ q̇bꝫ cohabi
taui. domeſtici q̇bꝫ ꝯſenui. Heu
m̄i rex meus ⁊ deus meus. q̄ in
colatus meus ꝑlongatus ē. Ve m̄
illuminatō mea. q̄ habitaui cū
habitantibꝫ cedar. Et cū ſcīs dixit
multum. q̄nto magis infelix di
cere poſſum nimiſ incola fuit a
nima mea. Firmamētū meū dſ.
nō iuſtificabit̄ in ꝯſpectu tuo oīs
uiuens. Spes mea nō eſt in filiis
hoīum. que ſi remota pietate iu
dicaueris iuſtū inuenias. ⁊ n̄ pre
ueneris miſerendo impiū. nō eſt
quē glorificeſ piū. Credo namq̄ꝫ
ſalus mea q̊d audiui. q̄m benig
nitas tua ad penitenciā me addu
cit. Tunc ſonuerunt nectarea m̄

labia. nemo potest venire ad me
nisi pater qui misit me traxerit eum.
Eum ergo quem instruxisti. tantaque
propicius institutione formasti. totis
medullis cordis. toto annisu mentis
te omnipotens pater cum dilectissimo pue-
ro teque dulcissima proles cum sere-
nissimo innocuo paraclito. trahe
me. quatinus post te currere in odo-
rem tuorum delectet unguentorum.
Quam magna domine deus meus
multitudo dulcedinis tue quam
abscondisti timentibus te. Abscon-
disti quam conservasti. Non quam abscon-
disti abstulisti. cum eo magis mul-
tiplicasti. Solet aliquando quod abscon-
ditur diligencius investigari. et
inventum arcius amari. Dilatata in
te non minuuntur. sed magis crescunt
desideria. Non est enim amor tuus
transitorius sed eternus. Qui te dili-
gunt non tepescunt sed fervescunt.
Non est tuus amor ociosus. Memo-
ria tua super mel dulcis. meditatio
de te plus quam cibus suavis. De te lo-
qui plena est refectio. et te nosse
plena consolatio. Tibi adherere vi-
ta eterna. a te separari mors perpetua.
Fons vivus his qui te sitiunt. es-
ca indeficiens qui te esuriunt. Gloria te
querentibus. gaudium invenientibus.
Odor tuus suscitat mortuos. res-
precius curat egrotos. Lux tua cẽm
fugat caliginem. Visitatio cuncta
pellit tristiciam. Nullus apud te me-
ror. procul a te omnis dolor. Nulla tecum
mesticia. et nulla indigencia. Ubi
tu. nulla necessitas. nullius boni
inest difficultas. Numquam ibi tene-
bre nec tremor nominatur gehenne. Nul-
lius noctis tecum cecitas. nec tumul-
tus improbitas. Numquam famis sitis-
que inopia. frigoris nec estus circa te
moratur penuria. Non invaliditudo
corporis. pressus nec corruptio men-
tis. Non zelus et contentio. odio nec
ambitio. Abest illinc sollicitudo fi-
nis et cura mortis. labor senectutis.
languor egritudinis. Ibi nescitur
passio aeris. et varietas temporis. Hec
est enim magna multitudo dulce-
dinis tue quia abscondisti time-
ntibus te. sed perfecisti sperantibus in te.
O quam bona absconsio. que efficitur
perfectio. Non enim hec absconsio esti-
matur perdicio. sed magis conservatio. que
fit perfectio. O gloriose rex quam vera
iudicia tua. iustificata in semetip-
sa. Vere desiderabilia super aurum et
lapidem preciosum multum. et dulci-
ora super mel et favum. O vita mea
deus meus. oro te per nomen redempto-
ris mei unigeniti filii tui. largi-
re propicius ut custodiam ea. cogno-

ui itaq; q2 in cuſtodiendiſ illiſ re
tributio multa. Gl'a mea deuſ miſ
abſcondiſ theſaurū tuū ut incēdeſ
cupidum. Recondiſ margaritam
ut augeaſ q̄rentiſ amorē. Differſ
dare. ut doceaſ petere. Diſſimulaſ
te audire petentem. ut faciaſ per
ſeuerantē. Poſtremo incipientib;
q̄rere ꝑmittiſ. nō ñ nō pſeueran
tib; ſalutem tribuiſ. Qđ plane in
dicat illa flebil' que tuū in ſepul
cro xp̄m. imo te in x̄ querebat du
rantib; adhuc tenebriſ q̄m acce
derat ut quereret. Querenti diſpa
rebaſ ut pſeueraret. Pſeuerauit
ſpanſ. ꝛ ſpauit pſeueranſ. Et q2
in ſpe pſeuerauit uidere te meru
it. O beata uiſio. ꝛ plena exulta
tio. O ſūmū gaudiū ꝛ ꝯſūmatū
deſideriū. O delectabil' uultuſ ꝛ
iocunduſ aſpectuſ. O beata ſpeſ. ꝛ
felix pſeuerancia. Niſi enī ſparet
nō pſeuaret. Et ñ pſeueraret ſpei
fructū nō ꝑciperet. Sic enī deuſ miſ
ericordia mea abſcondeſ timētib;
ut inueniariſ ſpantib;. Sic elon
gariſ a querētib; ut appropinqueſ
pſeuerantib;. Qui elongant ſe a
te peribunt. Q' aūt te expectant
nō ꝯfundent'. Q' timent te ſperent
in te. q̄m adiutor ꝛ ꝓtector eoꝝ
eſ. P timorē ꝑuenit' ad amorem.

Timend' eſ ut dn̄ſ. amanduſ ut
piuſ pater. Timor tuuſ ſcs per
manet. q2 ſcos ꝑmanē facit q̊ſ
poſſidet. Nichil deeſt timētibuſ
te. q2 oculi tui ſup eoſ. ꝛ aureſ
tue ad ꝓceſ eoꝝ. Miſericordia mea ꝛ
refugiū meū ſuſceptor meuſ ꝛ
liberator meuſ. ſic timorē m̄ ad
hibe. ut amorē ſubinferaſ. Sic
irriga meū. ut tui augeaſ deſi
deriū. Sicq; me ꝑcipe timen
tiū ꝛ cuſtodientiū mandata fa
ciaſ. q̄tinuſ p timoriſ ſeruitutē
ad amoriſ merear ꝑtingere gratiam.
Inuoco te
deuſ meuſ. inuoco te. q2 ꝓpe eſ
omīb; inuocantib; te. ſ; inuocā
tib; te in ueritate. Tu enī ueri
taſ eſ. Doce me queſo clemēcia
tua ſcā ueritaſ. te inuocare in
te. q2 hoc fieri quomō oporteat
neſcio. ſ; a te doceri beata ueritaſ
humilit' imploro. Abſq; te enī ſape
eſt deſipe. Te nō noſſe eſt perfec
tum ſcire. Erudi me diuina ſapia
ꝛ doce me legem tuā. Credo nāq;
q2 quē tu erudieriſ beatuſ ꝛ de
lege tua docueriſ eum. Deſidero
inuocare te. qđ queſo ut fiat in
ueritate. Qđ ē. in ueritate inuo
care ueritatē. in filio patrem.
Ergo ſcē pr. ſermo tuuſ ueritaſ

est. principiũ uerborʒ tuorʒ ueri
tas. Hec quippe ē uerborʒ tuorʒ principi
um. qđ in principio erat uerbum. In
ipſo principio te ſūmũ adoro princi
pium. In ipſo ueritatis uerbo te
perfecta inuoco ueritas. q in ipſa
eadē diriges me ueritate ⁊ doce
as. Quid enī dulcius q̄m geni
tore in nōie unigeniti inuocare.
patrē recordatiōe filij ad pietatē
inflectē. regē cariſſime ſobolis
deuotatiōe mitigare? Sic enī ſo
lent rei carceribȝ eripi. ſic man
cipati uinculis liberari. ſic triſtē
excipientes ſentenciā captiuis. nō
ſolum uitam ſʒ inſup nanciſci in
ſolitam gratiā. dūmodo iratis prin
cipibȝ dilecte prolis intimauerint
caritatē. Sic delinquentes ſerui e
uadunt ſupplicia dn̄orʒ. dū pro
eis interuenit dileccio filiorʒ. Sic
te omnipotens pater per omnipotentis filij
poſtulo caritatem. educ de carcere
ad confitendū nōi tuo aīam meā.
Libera me a uinculis peccatorʒ per
concentum flagito unicū tibi natū.
meq; cui propria merita letalem mi
nantur ſentenciā precioſiſſime ad
dexteram tuam ꝯſedentis prolis inter
pellatiōe reſtaura placatus ad ui
tam. Quē enim alium dirigā
intercesſorē nescio. niſi hunc q

ē propiciatio pro peccatis nr̄is. qui ſedȝ
ad dexteram tuam interpellans pro
nob. Ecce aduocatus meus apud te
deum patrem. ecce pontifex ſūmus
q nō alieno eget expiari ſangui
ne. qui proprio fulget perfuſus cruore.
Ecce hoſtia ſcā bene placens ⁊ per
fecta. in odore ſuauitatis oblata
⁊ accepta. Ecce agnus ſine macu
la q ſe coram tondentibȝ obmutu
it. qui alapis ceſus. ſputis illitus.
obprobriis affectus os ſuū nō aperuit.
En q peccatū nō fecit peccata mea
pertulit. ⁊ languores meos ſuo liuo
re ſanauit. Aſpice pie pater piiſ
ſimū filium pro me tam impia paſ
ſum. Reſpice clementiſſime rex
q patitur. ⁊ reminiſcere benigne
pro quo patitur. Nonne hic eſt
mi dn̄e innocens ille. quē ut ſer
uū redimeres filiū tradidiſti? Nū
qđ nō auctor uite hic ē qui ut o
uis ad occiſionē ductus. tibiq; uſq;
ad mortē obediens factus. atrocis
nō timuit necis genus ſubire?
Recole tocius ſalutis diſpenſator
quia hic ē ipſe quem ⁊ ſi tua ex uir
tute genuiſti. mee tamen infir
mitatis participem fieri uoluiſti.
Vere hec eſt tua deitas. que meā
induit naturā. crucis aſcendit
patibulum. q in aſſūpta carne

triſte tulit ſupplicium. Redue dñs
meus oculos tue maieſtatis ſuper
opus ineffabilis pietatis. Intuere
dulcē natum toto corpore exten
ſum. Cerne manꝰ innoxias pio ma
nantes ſanguine. ⁊ remitte placatꝰ
ſcelera que patrauerunt manus mee.
Conſidera inerme latus crudeli per
foſſum cuſpide. ⁊ renoua me ſacro
ſcō fonte quē inde credo fluxiſſe.
Vide immaculata ueſtigia q̄ non
ſteterunt in uia peccatorum. ſꝫ ſemꝑ am
bulauerūt in lege tua. diris confi
xa clauis. ⁊ ꝑfice greſſus meos i
ſemitis tuis. Fac ꝗ me odio hr̄e
benignus omnem uiam iniquitatis.
Viam iniquitatis amoue a me. Fac
ꝗ me ꝓpicius uiam ueritatis e
ligere. Oro te rex ſcōrum ꝑ hunc re
demptorē meū. fac me currere ui
am mandatorum tuorum. ut ei uale
am ſpū uniri q̄ mea nō horruit
carne ueſtiri. Illum quid nō attēdis
pie pater. adoleſcentis filii cariſ
ſimū caput niuea ceruice defle
xa ꝓcioſiſſimā reſolutū in mortē?
Aſpice mitiſſime conditor dilecte
ſobolis humanitatē. ⁊ miſerere ſuꝑ
infirmi plaſmatis debilitatē. Can
det nudatum pectus. rubet cruē
tum latus. tenſa arent uiſcera.
decora languent lumina. regia
pallent ora. ꝓcera rigent brachi
a. crura pendent marmorea. ri
gat terebratos pedes beati ſanguis
nis unda. Specta glorioſe geni
tor gratiſſime ꝓlis lacerata mē
bra. ⁊ memorare benignus que
mea ē ſubſtantia. Conſpicare dei ho
minis penā. ⁊ releua conditi hōis
miſeriam. Vide redemptoris ſup
plicium. ⁊ remitte redempto de
lictum. Hic ē dn̄e mi quē ꝓpter
peccata populi tui percuſſiſti. licet ipſe
ſit dilectus in quo tibi bene cō
placuiſti. Hic ē ille innocens i
quo dolus nō eſt inuentus. et
tamē inter iniquos deputatus
ē. Quid commiſiſti dulciſſime puer
ut ſic iudicareris? Quid commiſiſti
amantiſſime iuuenis ut adeo
tractareris? Quod ſcelus tuū? Que
noxa tua? Que cā mortis? Que
occaſio tue dampnationis? Ego ꝗ
ego ſum tui plaga doloris. tue
culpa occiſionis. Ego tue mortis
meritū. tue uindicte flagitiū.
Ego tue paſſionis liuor. tui cru
ciatus labor. O mirabilis cenſure
conditio. ⁊ ineffabilis miſterii diſ
poſitio. Peccat iniquus. ⁊ pu
nitur iuſtus. Delinquit reus. ua
pulat innocens. Offendit im
pius. dampnatur pius. Quod male

tur maluſ patitur bonuſ. Quod
peccat ſeruuſ exſoluit dominuſ. Quod
committit homo ſuſtinet deuſ.
Quo nate dei. quo tua deſcendit
humilitaſ? Quo tua flagrauit
caritaſ? Quo proceſſit pietaſ? Quo
excreuit benignitaſ? Quo tuuſ
attigit amor? Quo peruenit com
paſſio? Ego enim inique egi. tu
pena multariſ. Ego facinuſ ad
miſi. tu ultione plecteriſ. Ego
crimen edidi. tu torture ſubice
riſ. Ego ſuperbiui. tu humilia
riſ. Ego tumui. tu attenuariſ.
Ego inobediens extiti. tu obedi
enſ ſceluſ inobedientie luiſ. Ego
gule parui. tu inedia afficeriſ.
Me ad illicitam rapuit concupiſ
centia arborem. te perfecta cari
taſ duxit ad crucem. Ego pre-
ſumpſi uetitum. tu ſubiſti eculeum
Ego delector cibo. tu laboraſ pa
tibulo. Ego fruor delicijs. tu la
niariſ clauiſ. Ego pomi dulce
dinem. tu felliſ guſtaſ amari
tudinem. Michi nam ridenſ con
gaudet eua. tibi plorans compatitur
maria. Ecce rex glorie. ecce mea
impietaſ. et tua claret pietaſ. En
mea iniuſticia. et tua liquet
iuſticia.

Quid rex meuſ et deuſ meuſ
quid retribuam tibi pro omnibus
que retribuiſti mihi? Non enim in
uenitur poteſt in corde hominiſ quod
condigne talibus referatur premijs.
Numquid ſagacitaſ machinari poteſt
humana. cui comparetur miſerati
o diuina? Hec eſt creature moli
ri officium. quo iuſte creatoriſ re
compenſet preſidium. Eſt autem nate dei
in hac tua admirabili diſpenſa
tione est. cui mea fragilitaſ in a
liquo ſuppeditet. ſi tua uiſitatione
compuncta menſ carnem ſuam cru
cifigat cum uicijs et concupiſcen
cijs. Et hoc ſi a te conceditur. quaſi
iam tibi incipit compati. quia et tu pro
peccato dignatus eſ mori. ſic que
per interioriſ hominiſ uictoriam. te duce
armabitur ad exteriorem palmam.
Quatinus deuicta perſecutione ſpirituali
non uereatur pro amore tuo ſubici
gladio materiali. Ita exiguitaſ
conditioniſ ſi tue complaceat pietati
magnitudini ualebit pro uiribus
reſpondere conditoriſ. Et hec celeſtiſ
medicina bone ihesu. hec tui anti
dotum amoriſ. Oro te per antiquaſ
miſericordiaſ tuaſ. infunde uulneri
bus meiſ quo reiecta uipee contagi
oniſ bile. redintegret me inco
lumitati priſtine. quo guſtatum
tue nectar ſuauitatiſ. faciat me

illecebroſa mundi toto affectu
deſpicere. ⁊ nulla eiuſ p̱ te aduͤ
ſa formidare. Memor q; ꝑpetue
nobilitatiſ. ſemꝑ faſtidiam uen
toſ huiuſ tranſitorij timoriſ. Ni
chil queſo ſine te m̄ dulceſcat.
nichil ꝯplaceat. nichil p̃cioſum
nil p̃ter te m̄ arrideat ſpecioſū.
uileſcant obſecro abſte m̄ oīa.
ſordeant uniu̾ſa. Q̄d tibi aduer
ſum ſit. ⁊ m̄ moleſtum. ſit et
beneplacitum indeficienſ deſide
rium. Tedeat me gaudē ſine te
⁊ delectet ꝯtriſtari pro te. Sit m̄
nom̄ tuū refocillatō. ⁊ memori
a tua ꝯſolatō. Fiant m̄ lacrime
mee paneſ. uiaſ die ac nocte in
ueſtigando iuſtificatōeſ. Sit bo
num m̄ lex oriſ tui. ſup̱ milia
auri ⁊ argenti. Sit obedire tibi
amabile. ⁊ reſiſtere tibi execrabi
le. Rogo te ſpeſ mea p̱ oīſ pie
tateſ tuaſ. ut ꝑpicieriſ impieta
tib; meiſ. Adapēri aureſ meaſ mā
datiſ tuiſ. ⁊ ne declineſ flagito p̱
nom̄ ſcm̄ tuum in u̾ba malicie
cor meū ad excuſandaſ excuſati
oneſ in peccatiſ. Peto ēt p̱ ad
mirabilem humanitatē tuam
ne ueniat m̄ peſ ſup̱bie. ⁊ ma
nuſ peccōriſ nō moueat me.
Ecce omp̄ſ deuſ p̄r dn̄i mei.

diſpone benignuſ ꝯm̄ miſerea
riſ m̄ qm̄ q̄cquid p̃cioſiuſ inue
ni deuote optuli. Quicq̄d car⁹
repꝑi. ſupꝑliciter p̃ſentaui. Ni
chil m̄ reliqui quin tue exp
ſuerim maieſtati. Nil iam ſup
ē q̄d adiciā. q; totam t̄ delega
ui ſpem meam. Direxi t̄ aduo
catum meū tuū dilectū filium.
Miſi glorioſam p̱ſentiā. inter
me ⁊ te mediatorē. Miſi m̄q̄
intercesſorē. p̱ quē ꝯfido ueniā.
Miſi uerbiſ. q; p̱ meiſ dixi miſ
ſum fcīs. Et numeraui tibi ſcīſ
ſime ſobolis mortē quā p̱ me
credo fuiſſe ꝑpeſſam. Credo a te
miſſam deitatem meam ſuſce
piſſe humanitatē. in qua dig
nū dux alapaſ. iniecta. ſputa.
irriſionē p̃ferre. necnē crucem
clauoſ. teluinq; ſuſcip̱e. Hanc
olim infancie uagitib; demoli
tam. puericie panniſ aſtrictam.
iuuentute ſudorib; uexatā. ie
iunijſ maceratam. uigilijſ af
flictam. itinerib; feſſam. poſt af
fectam flagitiſ. laceratam ſupp̱li
cijſ. deputatā cum mortuiſ. di
tatam gloria reſurrectōiſ. celoꝝ
gaudio indutē. ⁊ inde tuam tue
celſitudiniſ collocaui. En pla
catō mea ⁊ ꝑpiciatō tua. Hic at

tende piuſ quem genuerīſ filiū
⁊ quē redemerīſ ſeruū. Hic aſpi
ce factorē. ⁊ ne deſpiciaſ factuū.
Amplectere ſerenuſ paſtorē. ⁊ reci
pe miſericorſ allatam ꝑ ipſū hume
riſ ouem. Hic ipſe eſt fideliſſimꝰ
paſtor ille. qui dudum errabū
dam ꝑ abrupta montiū ꝑ ꝑcipi
cia uallium. multiſ queſierat
uariiſq; laboribꝫ. q̄q; iam mori
enti iam ꝑ longa exilia deficiē
ti. tam inuente gaudenſ ſe ſup
poſuit. ⁊ miro ſibi annīſu ca
ritatiſ innexam. de confuſioniſ
abiſſo leuauit. ꝑiſq; aſtrictā
cōplexibꝫ. ad nonaginta nouē
unam que ꝑierat reportauit.
Ecce dn̄e mi rex deuſ omīpotēſ
ecce paſtor bonuſ refert tibi qđ
ꝯmiſiſti ei. Suſcepit te diſpo
nente ad ſaluandū hoīem quē
tibi reſtituit. omī labe immu
nem. Ecce tuū tibi cariſſimꝰ na
tuſ plaſma reconciliat. qđ a te
ꝑđl deuiarat. En gregi tuo paſ
tor mitiſ reformat. qđ ꝑdo uio
lentuſ abegerat. Reddit tuiſ
ꝯſpectibꝫ. ſeruū quē ſua fecerat
ꝯſciā fugitiuū. ut qui ꝑ ſe me
tuit penam. ꝑ factorem huiꝰ me
reatur ueniam. Quiq; ꝑ cul
paſ ſpirabat gehennā. tanto du

ce iam ꝯfidat reuocari ad priſtinam.
Potui ꝑ me te ſcē pater offen
dere. ſꝫ non ualui ꝑ me placare.
Factuſ ē adiutor meuſ deuſ meuſ
tuuſ dilectuſ filiuſ. meam parti
cipanſ humanitatē ut curaret ī
firmitatē. ꝯtinuſ unde cā emer
ſerat offenſioniſ. inde ť īmolaret
ſacrificium laudiſ. meq; ꝑ hec tue
redderet pietati placabilem. quo
ſedenſ ad dexteram tuam ſēp mee
ſalutiſ ſe oſtendet ēē ꝯſortem. Ecce
ſpeſ mea. ecce tota fiducia. Si me
ꝑ mea ut dignum ē deſpiciſ ini
quitate. reſpice ſaltem miſeranſ
ꝑ dilecte ſoboliſ caritate. Attende
in filio quo ꝓpicieriſ ſeruo. Vide
carniſ ſacramentū. ⁊ remitte car
niſ reatum. Quotienſ beate pro
liſ tibi patent uulnera. delteſcāt
obſecro ſcelera mea. Quotienſ ru
bet ꝑcioſuſ pio de latere ſanguiſ
diluatur ſupplico labeſ mee pollu
tioniſ. Et qꝛ caro laceſſiuit ad i
ram. caro te flectat imploro ad
miſericordiam. ut ſi me caro ſeduxit
ad culpam. caro deducat ad ueniā.
Multum namq; eſt qđ mea me
retur impietaſ. longe autē maiꝰ
qđ redemptoriſ mei repoſcit pie
pietaſ. Magna enim ē mea in
iuſticia. ſatiſ uō maior redēpto

nis iusticia. Quanto namque superior est deus homine, tanto mea malicia eius inferior est bonitate, ut qualitate etiam et quantitate. Quid enim deliquerit homo, quod non redimerit filius dei factus homo? Que tam superbia tumeret, quia non tanta humilitas sterneret? Quod tam mortis imperium quod nati dei non destrueret crucis supplicium? Plane, mi deus meus, si equa lance delicta peccantis hominis et redimentis gratia librentur auctoris, non tantum occidens ab oriente, seu inferior separatur infernus a summo celi cardine. Jam lucis optime creator, iam culpis ignosce meis, per dilecti filii laboribus inmensis. Jam eius queso pietati mea inpietas, eius modestie mea perversitas, et mansuetudini donetur ferocitas. Jam sua meam humilitas superbiam, paciencia impacientiam, benignitas duriciam, obediencia inobedienciam, tranquillitas inquietudinem, dulcedo amaritudinem, suavitas iram, caritas lucrifaciat crudelitatem. O iam divini amor numinis patris omnipotentis prolisque beatissime sancta communicatio, paraclite spiritus, merencium clementissime consolator, iam cordis mei penetralibus potenti illabere virtute, et tenebrosa

queque laris neglecti latibula corusci luminis fulgore pius habitator letifica, tuique roris abundancia longo ariditatis marcencia squalore visitando fecunda. Saucia interioris hominis archana tui amoris iaculo, et torpentis medullas iecoris flammis salutaribus penetrando succende, sacrique fervoris igne collustrando mentis et corporis universa depasce. Pota me torrente tue voluptatis, ut nil iam mundanorum degustare libeat venenate dulcedinis. Judica me et discerne de gente non sancta causam meam. Doce me quia deus meus es tu. Fac me voluntatem tuam. Credo ergo quia quemcumque inhabitaveris, patris ac pariter filii domicilium condis. Beatus qui te merebitur hospitem, quoniam per te pater et filius apud eum faciunt mansionem. Veni iam veni benignissime dolentis anime consolator, promptissime in oportunitatibus et in tribulatione adiutor. Veni mundator scelerum, curator vulnerum. Veni fortitudo fragilium, relevator labencium. Veni humilium doctor, superborum destructor. Veni orphanorum pius pater, viduarum dulcis iudex. Veni spes pauperum, refo

cillator deficientium. Veni nauigantium ſidus. naufragii portus. Veni omnium uiuentium ſingulare decus. morientium unica ſalus. Veni ſanctiſſime ſpirituum. ueni et miſerere mei. Apta me tibi. et condeſcende propicius michi. ut mea tue magnitudini exiguitas. robori que tuo imbecillitas ſecundum multitudinem tuarum conplaceat miſerationum per ihesum christum ſaluatorem meum qui cum patre in tua unitate uiuit et regnat deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

[D]optatam plerumque concupiſcentiam nostram hoſtis humani generis oblatis quibusdam fantaſmatum figuris ſuſcitat. euamque nostram in nos ſerpens antiquus inſtigat. quatinus ea mediante aſſenſu dato inobedientie decretoque dei contempto. per iam dominicato animam. ſeruam dominam. a paradiſo iuſticie et uoluptatis eiciat. et producat in exilium miſerie et iniquitatis. O adam memor eſto quod manus dei te fecerunt. et in paradiſo collocauerunt. ut in eo operatus. illum tibi cuſtodires. Preuiens uecors aut iners immo uecors et iners. ſi id permiſeris fieri. eam que a domino tanto tibi ſubiecta eſt atque in auxilium preparata. in dominatam. tibi immo et ſibi perniciosam. utrumque a deo ſeparare diaboloque coniungere. Tedeat te immo et pudeat uite tue. quoniam tu factus adam renaſcendo. et renatus in uiſibile robur uirtutis promotus. ad abrenunciata uiribus oblitus ſepius es relapſus. uxoriſque etiam effeminatus. Sed te etiam de ſub pede uxoris turbulente. carnis uidelicet tue. ualitr contraque dignitatem tue perſone uultu dei ſignate. luto peccati conculcatum dextera dei ſepius ſubleuauit. ſubleuatus noli in paradiſo eccleſie animo ſaltem ocioſus eſſe. quem tantum bene operando tibi ſeruare potes. Si enim ociatus fueris uecors ſerpenti fiduciam tibi infundendi uirus preſtabis. uxori audaciam iners dabis. ſuis te emolliendum fouere amplexibus. Operoſus eſto. rigidus eſto. O adam eua tua tuis non ſe audeat preſentare aſpectibus; non uocata. non audeat pigritari uocata. ita tuis iuxta decretum dei bene ſubiecta imperiis. dum tu ſtrenue uirum decet diuinis inſidias ſtudiis. nequaquam eua tua ſicut uxor bruta mollicie ſue laſciuie importuna

ingerat. Quod si ut est temeraria
presumpserit. sub te erit appetitus
eius. et tu dominaberis illius. Questi
ens autem spiritualibus opus est filius quem
tibi deus in adiutorium fecit. bene
subditte uitę obedientia. Sin autem deli
cias amplexum sedu cupit. omnis et
laborem penitentiam iniqua subterfug
inuitta secundum quam tu eius rector es.
ubi compellatur negocio. Numquam te
habebis subditam. si expectas in
uenire uoluntariam. Opus est uir
gio. opusque flagello. et quando caro con
cupiscit aduersus spiritum. necesse est
castigare corpus. et in seruitutem
redigere. et quando in omnibus modestia
seruanda est. Omne enim quod est nimi
um uertitur in uicium. nemo car
nem suam odio habet. sed nutriat et
foueat eam. Peruersa quidem contumax
que uxor occidenda non est. sed doma
da est. Numquam tibi habebis subiec
tam. si expectas inuenire uolun
tariam. Tu ergo tuis tuam moribus
apta uel inuitam. de qua tibi sepissime
ita erit conquerendum. quare tristis
es anima mea et quare conturbas me.
Sed non captat uictoriam. que formi
dat pugnam. Quia tamen pugnans
utique contra feminam. Effemina
tum quidem te exhibes militem. si insur
gere pertimescis. Immo si non uincis
pariam saltem uxorem. Hunc tu ne
paruipendas conflictum. timeat stup
flamme uicina. Securus torpescis
dum in sinu anguem geris. Que
so expergiscere. uigilanter age.
Ne nichilipendas illius crebra
suspiria. crebraque susurria. que
tibi semper heret. et numquam bene
monet. quam non potes odisse.
et periculosum est diligere. Diabolus
aliis sepissime intendit. illa do
mestica pestis. numquam fere quiescit.
Nunc per se agreditur. nunc diabolo
fulta grassatur. Et quid queritur
se et te proscribere. Insana est. inua
nienti ne te conmittas. Et quando uni
quisque temptatur a concupiscencia
sua. cum te sic temptat uxor tu
a. noli uxorem recognoscere. potius
labiis iob responde. Quasi una
de stultis mulieribus locuta es.
Tunc tibi preualide opus est ut intel
ligas. quod inimici hominis domes
tici eius. Alioquin. eris a bono
abstractus. et illectus uicio. Et
quotiens autem ipsa per se aut sug
gestor eius siue per se siue per
eam in te impetum fecit me
mineris que in aliis acta sunt
ante te. et premunitus caue ne
fiant et in te. Eue monitis sug
gestione serpentis. assensu ade

neutri resistentis. actum est ut
uir et femina in exilium graue
a paradiso expulsi. cum tota p(ro)le
usq; ad tempus uisitationis mor
te miseriore uitam actitarent.
Consulitur ergo tibi. consule sup(er)
dicta. ne sathane illecebris car
nisq; tue desideriis adquiescas.
hostium tuor(um) crebros incursus
uitare non potes. uerum t(ame)n nich(il)
letale infligit. nisi dediticie facta
succumbas. Si semp(er) obluctaue
ris. numq(uam) uinceris. Perfer fu
rorem pugne. ne lassescas. Xp(istu)s e(nim)
tibi a dextris est. ne commouearis.
Perfer ergo et adhuc pusillum.
et non erit peccator. Sepissime quod de
reuersat. sed si fortiter exceperis et
a te repellis. longarum uirium non
est. Anelitus deficientis est. aufu
gabis. Muliebriter agendum non
est. quia ita aduersarium attrahes.
Viriliter age. et triumphum habe
bis. Non est mora longa. expecta. quan
tum grauat te pugna. tantum
immo amplius delectabit corona.
Diu fortasse laborasti. si impaciens
es laborem perdidisti. qui usq; in
finem perseuerauerit. solus iste saluus
erit. Frequenter enim blanditur.
serpens etiam minatur. Sed si tuum
periculum times. in noto uultu

blandimenta minasq; contempne. Ni
chil omnino credas bonum. quod infer
no est dignum. nich(il) item durum. quod
metur celum. Infernus est deorsum.
celum quoque sursum. Facile est descen
dere. sed mors in fundo iacet. dif
ficile quoque ascendere. sed in summo gloria
latet. Qualis autem mors. talis uel glo
ria. utraq; sempiterna. Quid plus
quam dici potest miser es. si pro tan
tillo quod nunc est gaudii uel meroris
eternum aut gaudium perdis. aut me
rorem adquiris. Si temptatio sepius
instrepit. nichil ideo periculi est.
Veruntamen caue tamen prouide. quoniam
mors prouinciam suam ad te egritu
dine ducet. et uiuere et mori potes.
Si contradicis temptatori. uiuis.
fortiorq; conualescis. Si uero assensum
prebes. morieris et reatum incurris. si
mul cum carne tua amborum quoque
fetu. a paradiso iusticie in exilium
culpe deportandus. ubi ratio pessunda
ta. Sensualitas uirum supgressa.
thoro coniugali coniuncte. illegitimos
procreant filios. Hec finis erit huius
degenerationis. nisi forte miseratio
subueniat redemptoris. quod tunc con
tingit. cum uerecundus exul repa
triare contendis. In regno pha
raonis oppressum opibus luti. et in
fixum in limo profundi te quando

dominuſ inuenit in poterie du
ram diaboli ſeruitute. ſulphurea
ue turpitudine effugere. te nil
n limi dextera dei arripuit hominem
ad ymaginem ſuam capiens et ſen
ſum ut intelligereſ ueritatem. et
ſimilitudine ſuam. ut uiuere mal
leſ uix intelligentiam percipienſ for
mauit. Tulit ergo dominuſ hominem quem
de limo formauerat in paradiſum
uoluptatiſ. et hoſpitem et aduenam
ciuem ſanctorum et domeſticum dei ſua gratia
fecit. Iam ergo egiptum egreſſus
eſ. Sed adhuc caue tibi. quoniam in terram
repromiſſioniſ. terram uidelicet uiuen
cium nondum ingreſſuſ. deſerto huius
mundi teneriſ. Caue inquam ne man
na faſtidienſ. ad ollaſ carnium re
curraſ. ne paniſ angelorum chriſtus. eius
que refectio doctrine tibi uertatur in
tedium. placeatque tibi coctio egyp
ciaca. mundi uoluptaſ exquiſita.
Viatoribus huiuſ deſerti igniti oc
currunt ſerpenteſ ignea tela iaci
enteſ. quibus cupidineſ e heu iacu[lis]
incenſi plerique corde delectati licet
corpore intacti inter egiptum et
terram repromiſſioniſ occumbunt.
Quam difficile egiptuſ immo egipti
uita euincitur. Sed tu in eneum ſer
pentem quem in deſerto moyſeſ ſuper
lignum exaltauit oculoſ erige. et ſe
curuſ eſto deſerti in itinere. Si enim
uirulencia temptationum tibi infeſta
eſt. mentiſ intuitum dominice cruci in
fige. poſtulanſ ne paſſio ſancta. paſſi
oneſ ignominie in te ſinat regna
re. et ille te uere liberabit. qui ſe contra
morte ſerpente natam. mortalem
oppoſuit. atque morte ut mortiſ reg
num deſtrueret a iudeiſ in crucem
exaltatuſ ſuſcepit. eneuſ ſerpenſ in
morte nequaquam proſtratuſ. ſed uere immorta
litate donatuſ. Omniſ qui ſperat in
eum non confundetur nec ſerpentum
reptili ueneno occupabitur. In pa
radiſo religioniſ conſtitutuſ letabundus
gratulare. uerum ne nimiſ confide beatus
homo qui ſemper eſt pauiduſ. et qui ſtat.
timeat ne cadat. Iam in paradiſo ſer
penſ hominem inuenit. et uirulentiuſ
in exilium depulit. immo et cotidie
idem pertinax agit. Ergo et in paradiſo
errare poteſ. uerum errorem ibi cauere
ſano tibi et firmo difficile non eſt.
Inuidia autem ſerpentina natiuum
culpe tue. in limum reiectuſ. im
poſſibile puteſ te per te expedire. Ero
tiſ nimium inuerecunde eſ. ſi pudo
rem non habeſ. Nonne te deuſ tunc
tenerum baptiſmatiſ ſui dignitate
de limo hominem factum paradiſo ſuo
inuehere dignatuſ eſt? Tu quod contra
feciſti? Quare cito per etatem potuiſti

ingratus beneficii. oblitus patris
domini tui. redemptoris tui. saluatoris
tui. cui te subiugaueras regenera
tus impio blasphemo spiritui. per
fidus reliquisti. iterum subiciendo
sathane. cui cuiusque pompis coram
testibus renunciasti. apostata ultra
quam dici potest accusandus. Eue
tue nimium uxori. serpentis in
sibilum parum consultus hominem
exuisti. proh dolor reuersus in terram
unde sumptus es. Iniquitatum cumulum
prebens sepius misericordia dei in patriam
es reuocatus. sepius diluuio aquarum
multarum ad tua es uoluntarie re
sorbitus. Satis iam satis factus es
ludibrium hostibus tuis. Expergiscere
queso. Amplius ne pigritare. Utere
domini presidio dum potes. quere eum
dum inueniri potest. Inuoca eum
dum prope est. ne quando irascatur dominus
et tandem dimittat te secundum desi
deria cordis tui. Si fedus es. quoniam per
te mundari non potes. illum pete
cui id difficile non est. illum ob
nixe. illum instanter pete. quia qui petit
accipit. Sola desperatio saluti ini
micatur. Non mora. non criminum
numerositas. ulli quippe si tamen uere ille
peniteat. ad ueniam obstare potest.
Qui penitenciam promisit. utique ue
niam dare cogitauit. Penitencia

dedit. quoniam misericors est. subdit ue
niam multam. quoniam multus est ad
ignoscendum. Et quoniam multus est?
In quacumque hora ingemuerit pec
cator. omnium iniquitatum eius non
recordabor. Non recordatur ut pe
nitentem dampnet. et recordatur
ut impune non ferat. Nam qui non
miseretur omnibus qui operantur ini
quitatem. nullum peccatum impu
nitum sinet. Uerum tu tibi prouidus
noueras punire. Alioquin deo locum
paras puniendi. Sed hec intentus ca
ueto. quoniam extendit manum in retri
buendo. Si petitum tardat dare.
tu nichilominus insta rogare. non
differt ut neget. uerum ut desiderium
cumulet. ut digne desideranti. cui
que iam benigna est misericordia dei. prestet.
Facilitas largitoris precium attenu
at muneris. Quod cum labore impetro
difficulter dimitto. Differt ergo
deus. ut quod tandem desideranter ac
ceperis preciosum scias. nec quod facile
impetrandum negligenter abicias. Ea
obrem ne accuses differentem. differen
doque tibi perutilem. Sed qui iure mun
dam uitam es assecutus. diligenter
serua. et quoniam arta est uia que ducit ad
uitam. ne fatigeris si arduam inue
neris. Tibi baptizato gratiam deus tri
buit. que seruata facilior esset bona

Paruipendens eam repuliſti· tur
pitudinibus uariis te inuoluiſti
inde miſerante deo abſtractus
uix tandem conualuiſti· Iam autem
egritudine longa curatus· doles
debilitate reſidua grauatus· et mi
raris quod ſimul cum morbo non
receſſit grauedo· Ille inueniens hec
est natura languoris· Quatriduana
na cogitationis· delectationis· operationis· et
conſuetudinis morte corruptus et
fetidus· notum aliis interim prece
ueri ſororum marie et marthe· actiuo
rum uidelicet et contemplatiuorum
de te dolentium· ad uitam a domino es
ſuſcitatus· et a putrido ſepulcri ha
bitaculo· id est a torpore fedo quieſcendi
in malo euocatus· nondum liber
ire iuſtitiis ligatus tamquam recentis
ſtupore mortis· et conſuetudine fla
gicioſe operationis adhuc detentus iam
uiuis· et cum labore loco moueris·
nondum libere incedis· Oderis ergo uel
animam preſtinam relabi in contumeliam
expertus quam difficile ſit a lazaro
exitur· et post exitum ambulatur· ex
pertus quam difficulter a mala eminen
tur· et post uictoriam bene uiuitur·
Quod enim ſecure offenderas· uix ui
tam emendas· utique tecum recte
est actum· diuina tibi dulcedo ne
pudens inconſideranciae· tibi ma
lum tuum in cautelam conuertit et
bonum· quotiens preceps animi tempeſtate
ſponte immerſus· ſi quando uel ob
luctando enatauit portum tenens
deinceps ſecurit[illegible] amet pe
riculum metuens horrore terretur·
Preſtitanti autem indefeſſa opus
est conſtancia· donec conpreſſurus un
das dominus occurrat· Sepius il
li dicendum est· Miſerere mei do
mine quoniam infirmus ſum· Sana
me domine· Miſertus ut letali de
languore conualuerim· aurasque ui
tali reſpirauerim· Adhuc miſere
re· quoniam ſalus ſemireſtituta infir
mitatem post ſe ex parte reliquit· Sa
na ergo me nunc quoque· quoniam licet ſpiritus
quidem promptus est· caro autem infir
ma est· Flumis domine nimis ca
ro concupiſcit aduerſus ſpiritum· non
poſſum pati tam graue tam in
gem congreſſum per me· Impulſus
euerſus ſum ut caderem· Domine ſuſci
pe me· utique et cecidiſſem· nisi qui
ſperantes in te fideles deus· non ſines
temptari ultra quod poſſunt· ſed ſi
mul cum temptatione dabis uires
ut poſſint ſuſtinere· Caſtigans
caſtigaſti me· et morti non tra
didiſti me· Temptatus ergo non
moriar· ſed uiuam· Dominus in adiu
tor· et ego deſpiciam inimicos meos.

meos. Hac firmatus gratia viam
vite licet artam licet arduam ag
grediar. et per aggressam spreta de
ficientium multitudine. inter pau
cos obversantes ingrediar. neque ad
sinistram viciorum declinans. neque
ad dexteram ex bene gestis mente
elatus. Tu enim humilitatem man
dasti inquiens. discite a me quia mi
tis sum et humilis corde. Superbis
enim deus resistit. humilibus autem
dat gratiam. Scio domine scio. quia si quis
tibi ministrat te sequitur. et ubi
tu es. illic et minister tuus erit.
Tibi ministrare proposui. immo tu
is obsequiis me devovi. Te ergo ne
cesse est sequi. Tu domino tuo dixisti.
propter verba labiorum tuorum ego custo
divi vias duras. Te ergo secuturus
tibi domine mi pollicitus sum. propter
verba labiorum tuorum custodire vias
duras. te opitulante custodiam.
nec lenocinante mundo amittam.
Si desunt probra ab hostibus atque
flagella. non desunt vigilie. ie
iunia. disciplina. in miseros com
passio. Si non est qui in faciem me ce
dat. est qui retro mordeat atque
detrahat. Anguior propterea servire
deo. quod nichil valeam in mundo
Dicant quicquid velint quibus condoleo
propter me non curo. domine non curo

quam elegi abiectus esse in domo
mei. magis quam habitare in taber
naculis peccatorum. Contemptibilia enim
mundi elegit deus. ut confundat
fortia. Modo insurgunt adversa. modo
prospera. hec querunt cor elevare. illa
frangere. Mille modis leti temptor
ad interitum. demones instituti. homines
mali. caro illecebrosa. undique perstre
punt. aditum querunt. singuli mo
dis non singulis irrumpere festinant. ut
talibus letale vulnus infligere labo
rant. Nulla pars mei intacta. quoque
super numerum temptata. Milicia
est vita mea super terram. Hostis me
perpetrare satagit in ergastulum
gehenne. ego in patriam defendo
celestis vite. Non tamen ego. sed gratia
dei mecum. Hec omnia immo plura quam
dicam quare domine propter te sustineo. im
mo et per te invictus sustinebo.
His intentus. contendis. vix ma
num porrigo agendis. vix animum
studio. corpus negocio applicare in
vat. Tempestate distractus. red
dor ad omnia tardus. Verumtamen quia
caritas sub fasce nequaquam succumbe
novit. ut iumentum factus sum
apud te in sudore vultus mei ves
cens pane. etiam in labore filios pa
riente. Cum ipse caro opera sectatur
religionis. licet in labore meus

autem studia devotionis geruntur in sudore. Vix iustus salvabitur. Tirannum carnis mee pro viribus colo. Duriciam vomere discipline perscindo. Inequalitatem tribulo crebre ammonitionis exequo. Et post iacta vite sane semina. zizania in medio tritici renascentia. sarculo vigilis vigilancie resecando. Heu quam male votis respondet ager. post tantum honorem agriculture spinas et tribulos michi germinans. Vix iustus salvabitur. Requiem plane per omnia virtute quero. non datur. Cum precipue in carne vivitur peccatur. Grave iugum servitutis super filios adam. Quo hec tendant. Domine perpendo. Vis utique ut agnoscam et tuam severitatem contra negligenciam. et meam fragilitatem contra insolenciam. Dum inconsulta serenitas. illiberalem in servo pariat securitatem. Hominis numquam interrupta felicitas. cogit fieri contumacem. Concolor esse nequit vita mea malus esse recuso. bonus fieri plene non valeo. Discolorem ago vitam et utinam melior superet color. Sepissime delinquo. hoc me contristat. non numquam obediencie viam inclino. hoc me confortat. Bene gesta in timorem non levant. quoniam impetus fragilitatis inclinant. delicta ad desperacionem non preficiunt. cum lamenta penitencie subveniunt. Si benevivitur. largitorem bonorum laudo. Si offenditur. temeritatem meam accuso. reum. Sane discipline prestatdedo. Hostes non cessant insultare nec ego cessem advocatum invocare. Non enim in arcu meo sperabo nec salvabit me gladius meus. Si quando iuste permittente deo prevalent. vulnera medico confessione pando. et susceptis penitentie medicamentis curo. Nam qui horret aut confessionem pro confusione. aut penitenciam pro austeritate. is nec deo reconciliari. nec a diabolo vult liberari. Cum frequenter temptatio molesta est. frequenter molestia sacerdoti reseranda est. Nimirum frequentia confessionis. aciem retundit temptationis. Gravitas passionis. passionem fovet langoris. Langor autem festinat ad necem. Grave te sentis delectatione peccati. tu contere caput serpentis. et pelle inicia temptationis. contrito capite. evasisti et gratulare. Sin autem delectatione pravitatis iterumque inpetis. nec te voluptate captus expedire vales. timeto me quia passio properat ad morbum. delectatio ad consensum. orationibus insiste. Verum si id pergravatus non potes. aliquod ad negocium quod vago

ꝯſtringatur animū te ꝯuite. Op̄
ē exercitio. q̄ dat uireſ ocium mor
bo. Fuge ocia. liber eriſ. Expone
te p̄b̄ro īmo xp̄i uicario. ⁊ q̄ temp
tationiſ genē interior homo ꝯfun
ditur. cum rubore ⁊ querimonia
exprime. mutuaq; cōpleta prece qui p̄
honuſ te inuenieſ leuiorē. Temp
tationum tn̄ aculei qui plerūq; i
horribileſ oriunt̄ ⁊ inſoliti. licet
te ꝑgrauent. nō tn̄ idiote ſimpli
ciq; uiro ac taliū ignaro ꝯflictuū
ac p̄ hec inē ṫptari ⁊ in ṫptatio
nem induci. nulla ītenti diſtan
cia detegendoſ puto. ne aut in cō
temptum tui aut in ſecuritatem
ſui inducantur. dum de te de quo
antea bene arbitrabat̄. nūc mala
deceptuſ ſuſpicatur. aut ſibi iam
peccat. qui te peccare putat. Sꝫ pec
catū nō reputatur. cum ꝯſenſuſ i
nullatenꝰ adhibetur. Similitū hii in
uincibilia. gr̄a regeneratoriſ non
imputat. Beatuſ uir cui nō ipu
tauit dn̄ſ peccatū. Non enī qd̄ uo
lo hoc ago. ſꝫ qd̄ nolo illud facio.
Ergo iam nō ego operor illud. ſꝫ peccatū
qd̄ in me ē. i. natura fragilitaſ. Ni
chil ergo dampnationiſ ē hiſ qui ſcd̄m
propoſitum uocati ſunt ſcī. Cet̄ hii
nō ideo ſacerdoti pando. qd̄ tacuiſſe
ſit in culpa. uer̄ qd̄ ex dicendo feſti

nacior fit uictoria. Poteſt ēe ut
morbo correptuſ. ⁊ ſine medico n̄
moriar. uel aduocato medico ſecu
rior fio. Qd̄ ſi motuſ maluſ dum
nimiū fouetur. parumq; reprimit̄
in conſenſum euadit. qd̄ eſt quaſi
qd̄ affectuſ carniſ ſuggerit ratio
minime negat. uoluntaſq; cup̄
tunc languor nimiū inualeſcenſ.
mortem in domo facit. Qd̄ ſi con
ſenſuſ malum generat opuſ. tūc
a domo mortuuſ extrahit̄. ⁊ ſcā ꝯ
ſuetudine mali ſepelitur. Sꝫ nō ſuſ
citatur mortuuſ n̄ ſuſcitator adue
niat ihc̄ ad quē uita rediit. lepraq;
peccati abſceſſit. Oſtendat ſe ſacerdo
ti p̄ ꝯfeſſionē. ⁊ munuſ deo offerat
p̄ ſatiſfactionem. Qui enim negligit.
mortē lepramq; reducit. Terret me
terreat q; te. qd̄ peccatū n̄ feſtinanꝰ
perditur. tanq̄ cancer ſerpit. alterū
q; p̄ alterum in penam peccati ꝯua
leſcit. Et peccator cum uenit in p̄
fundum ꝯtempnit. qui ꝯſuetuſ
malo nec male agere formidat. nec
erubeſcit. Hinc amor tuo qui ab eo
q̄ non ſit. petit ꝯfeſſio. Sꝫ noſ il
lum timenteſ qui poteſt corpꝰ ⁊ aīam
mittere in gehennā. mala oī uigilā
cia caueam̄. preoccupati ꝯfiteam̄. Non
ē opuſ mora neſcientib; diē neq;
horam. dieſ enī dn̄i ſicut fur ueniu

ruſ e. Cum vero unicuiq; iux op
redditur. Tantam miliciam inde
feſſi exerceam. Merceſ inuitet quoſ la
bor terret. Nichil eſtimemuſ lon
gum. quod eſt fine claudendum.

Iste liber est mei p̄bri · Nicolai de p̄dio:

BIBLIOTECA CIVICA

Mod. 8
COMUNE DI GENOVA
BIBLIOTECA BERIO
N. 818

Multa [illegible] sunt et [illegible]
[illegible] et se ipsi
[illegible] deum querere [illegible]
[illegible]

[illegible] ad [illegible]
[illegible] sed [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] Iohannes [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in eadem [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible]
[illegible]
neve [illegible]
[illegible]

Et neve [illegible]
[illegible]
[illegible]
et [illegible]
[illegible]
Nec non [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et hec [illegible]

BIBLIOTECA CIVICA BERIO GENOVA
m.r.
CF. bis
3
3

inipsa q nissime ꝑpetrant mala confidat.
Et isti dū ꝯptant. cui nequaquā consenti
unt. quo tate titubant cogresus cordis
ad iustitia ulitate̅ uerius figant. Balaā
qppe iust natula respiciens ait. Moriat̅
anima m ⁊ iustoꝝ. ⁊ fiant nouissima mā
hoꝝ simil cōpunctioīs tēpus abscessit. con
tra eoꝝ ui imile fieri etiā moriendo poposce
rat. consi t. ⁊ cū occasione̅ de auaritia
reppe̅rit. at quod sibi de innocentia obtauit
Paulus uō deo aliā lege̅ in mbris meis re
pugnante̅ is mee. ⁊ captiuū me ducente̅
in lege̅ pec est in mbris meis. Qui profecto
idcirco tēp tin bono robustius ex ipsa infir
mitatis su oē solidetur. Quid est ergo q̄
ille cōpun ⁊ tam iustitie non ad ꝓpinquat.
Iste tēptat̅ culpa nō inquinat. ṅ liq̄ apte osten
ditur. Au lo bona inꝑfecta adiuuant.
bonos mal imata conteṁpnant. Et contra
admonendi missa defleunt. nec tamē plangunt.
ne iā relax nent culpas. quas ⁊ si agendo nō
multiplica lis tam fletib; mundant. Neq;
enī sēptor ne cessauit. q̄a alia non addi
dit. etiā ꝑserat deleuit. neq; contumelia
irrogat. si tacuerit satisfecit. Cū ꝑfecto